

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE CONTABILITATE
DOMENIUL CONTABILITATE

POSIBILITĂȚI DE PERFEȚIONARE A
AUDITĂRII ȘI COMUNICĂRII FINANCIARE
SPECIFICE FONDURILOR EUROPENE
NERAMBURSABILE INVESTITE ÎN SECTORUL
AGRICOL

Conducător de doctorat,

Prof. Univ. Dr. NICOLAE TODEA

Doctorand,

DANIEL PETRU VÂRTEIU

ALBA IULIA

2018

CUPRINS

ABREVIERI.....	5
LISTA TABELELOR.....	7
LISTA FIGURILOR.....	11
INTRODUCERE	14
METODOLOGIA CERCETĂRII APLICATĂ ÎN CADRUL LUCRĂRII.....	22
CAPITOLUL 1. AUDITUL FONDURILOR EUROPENE: CONCEPT ȘI CADRUL ORGANIZATORIC LA NIVEL EUROPEAN.....	25
1.1. Cadrul conceptual privind auditul.....	25
1.2. Necesitatea efectuării auditului.....	28
1.3. Tipologia misiunilor de audit.....	30
1.4. Activitatea de auditare a fondurilor europene.....	36
1.5. Instituții specializate în auditarea și controlul fondurilor europene investite în sectorul agricol.....	40
1.5.1. Autoritatea de Audit.....	41
1.5.2. Curtea de Conturi Europeană.....	55
1.5.3. Comisia Europeană.....	63
1.6. Concluzii preliminare.....	64
 CAPITOLUL 2. FONDURILE EUROPENE NERAMBURSABILE, ALTERNATIVE DE FINANȚARE A ECONOMIILOR EMERGENTE. ROLUL ACESTORA ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A STATELOR DIN SUD-ESTUL EUROPEI	 66
2.1. Uniunea Europeană, finanțator al agriculturii europene.....	66
2.2. Fondurile europene nerambursabile destinate dezvoltării sectorului agricol și a mediului rural european în conformitate cu prevederile politicii agricole comune.....	72
2.2.1. Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.....	72
2.2.2. Fondul European de Garantare Agricolă.....	77
2.3. Regulamentele UE privind fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol.....	82

2.4. Comunicarea financiară specifică fondurilor europene.....	92
2.5. Fraudarea fondurilor europene, încălcarea a intereselor financiare ale Uniunii Europene.....	94
2.6. Concluzii preliminare	104

CAPITOLUL 3. FINANȚAREA AGRICULTURII ȘI DEZVOLTĂRII RURALE DIN FONDURI COMUNITARE ÎN ROMÂNIA.....107

3.1. Agricultură și fondurile europene în România.....	107
3.1.1. Agricultură în România.....	107
3.1.2. Fondurile europene în România.....	115
3.1.3. Analiza SWOT privind sectorul agricol românesc.....	119
3.2. Instituții naționale specializate în gestionarea fondurilor europene destinate dezvoltării economiilor rurale.....	121
3.2.1. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.....	122
3.2.2. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură.....	123
3.2.3. Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.....	130
3.3. Concluzii preliminare	138

CAPITOLUL 4. PARTICULARITĂȚI PRIVIND CONTABILITATEA ȘI FISCALITATEA BENEFICIARILOR DE FONDURI EUROPENE NERAMBURSABILE PENTRU AGRICULTURĂ.....140

4.1. Organizarea entităților care desfășoară activități agricole în România.....	140
4.2. Aspecte contabile și fiscale specifice sectorului agricol.....	144
4.2.1. Cazul societăților comerciale.....	144
4.2.2. Cazul societăților agricole.....	150
4.2.3. Persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale și întreprinderi familiale.....	152
4.3. Analiză comparativă privind contabilitatea și fiscalitatea beneficiarilor de fonduri europene accesate în sectorul agricol.....	162
4.4. Contabilitatea subvențiilor primite de la Stat și a fondurilor primite de la Uniunea Europeană.....	163

4.5. Concluzii preliminare	165
----------------------------------	-----

CAPITOLUL 5. POSIBILITĂȚI DE PERFEȚIONARE A AUDITĂRII FONDURILOR EUROPENE INVESTITE ÎN AGRICULTURĂ, REZULTATE DIN CERCETAREA TEORETICĂ ȘI APLICATIVĂ A PROIECTELOR IMPLEMENTATE ÎN REGIUNEA CENTRU167

5.1. Studiu cantitativ privind implementarea proiectelor finanțate din fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol în Regiunea Centru.....	167
5.1.1. Motivația alegerii metodei de cercetare.....	167
5.1.2. Metodologie și întocmire chestionar.....	168
5.1.3. Ipoteze de lucru.....	169
5.1.4. Stabilirea eșantionului.....	171
5.1.5. Analiza rezultatelor studiului realizat.....	171
5.2. Studiu empiric privind analiza indicatorilor statistici din domeniul agricol în Regiunea Centru.....	183
5.3. Posibilități de perfecționare a auditului fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol și mediului rural românesc.....	202
5.4. Concluzii preliminare.....	204

CONCLUZII GENERALE, CONTRIBUȚII PROPRII, LIMITE ȘI PERSPECTIVE ALE CERCETĂRII.....206

LISTĂ PARTICIPĂRI LA CONFERINȚE ȘI ARTICOLE PUBLICATE.....220

BIBLIOGRAFIE.....222

ANEXE.....235

ABREVIERI

AA- Autoritatea de Audit

AFIR- Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale

AM- Autoritate de Management

APIA- Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

AT- Austria

BE- Belgia

BG - Bulgaria

CE- Comisia Europeană

CY- Cipru

CZ- Republica Cehă

DE- Germania

DK- Danemarca

DLAF – Departamentul de Luptă Antifraudă

EE- Estonia

EL- Grecia

ES- Spania

FEADR- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală

FEGA- Fondul European de Garantare Agricolă

FI- Finlanda

FEP- Fondul European de Pescuit

FR- Franța

HU- Ungaria

IE- Irlanda

INS – Institutul Național de Statistică

INTOSAI- Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit

ISA – Standarde de audit ale Federației Internaționale a Contabililor

ISSAIs - Standarde de audit ale Organizației Internaționale a Instituțiilor Supreme de Audit

IT- Italia

LT- Lituania

LU- Luxemburg

LV- Letonia

MADR- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

MT- Malta

NL- Olanda

OC- Organism de certificare

OI- Organism Intermediar

PL- Polonia

PNDR - Programul Național de Dezvoltare Rurală

PT- Portugalia

RO- România

SAPARD – Programul Special de Preaderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

SCME – Sistemul Comun de Monitorizare și Evaluare

SE- Suedia

SI- Slovenia

SK- Slovacia

TFUE – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

UE- Uniunea Europeană

UK- Regatul Unit

LISTA TABELELOR

Tabel nr.1.1. Caracteristicile tipurilor de audit în funcție de obiectivul urmărit.....	32
Tabel nr.1.2. Caracteristicile tipurilor de audit în funcție de afilierea auditorilor.....	34
Tabel nr.1.3. Particularități ale activității desfășurate de Autoritatea de Audit.....	46
Tabel nr.1.4. Alocări financiare pe perioade de programare.....	47
Tabel nr.1.5. Tipuri de audit efectuate de Curtea de Conturi Europeană.....	56
Tabel nr.2.1. Populația și suprafața Uniunii Europene.....	66
Tabel nr.2.2. Bugetul destinat dezvoltării rurale pe perioade de programare.....	73
Tabel nr.2.3. Evoluția cheltuielilor privind dezvoltarea rurală pentru perioada 2007-2016.....	75
Tabel nr.2.4. Bugetul alocat finanțării măsurilor din FEAGA.....	80
Tabel nr.2.5. Evoluția cheltuielilor privind plățile directe și susținerea pieței pentru perioada 2007-2016.....	81
Tabel nr.2.6. Numărul acțiunilor de control desfășurate de DLAF pe tipuri de fonduri destinate agriculturii și mediului rural în perioada 2010-2015.....	100
Tabel nr.2.7. Situația cazurilor închise de OLAF (cu recomandare sau fără recomandare)....	103
Tabel nr.2.8. Evoluția sumelor recuperate în perioada 2007-2015.....	104
Tabel nr.3.1. Evoluția exploatațiilor agricole.....	108
Tabel nr.3.2. Ponderea agriculturii, silviculturii și pisciculturii în Produsul Intern Brut.....	108
Tabel nr.3.3. Suprafața agricolă a României.....	110
Tabel nr.3.4. Efectivele de animale.....	111
Tabel nr.3.5. Exploatațiile agricole în România.....	113
Tabel nr.3.6. Sprijinul Uniunii Europene pentru dezvoltare rurală în țările membre.....	115
Tabel nr.3.7. Ponderea alocărilor anuale ale UE către România.....	116
Tabel nr.3.8. Rata alocărilor anuale către România raportată la totalul alocărilor anuale ale UE, inclusiv asistența tehnică.....	117
Tabel nr.3.9. Ponderea prealocărilor anuale ale UE.....	118
Tabel nr.3.10. Stadiul implementării PNDR 2014-2020.....	119
Tabel nr.3.11. Analiza SWOT privind sectorul agricol românesc.....	120
Tabel nr.3.12. Măsuri și scheme de plată derulate de APIA din fonduri europene nerambursabile.....	124

Tabel nr.3.13. Evoluția fondurilor cheltuite pentru plățile directe și a cererilor depuse de fermieri în perioada 2007-2015.....	127
Tabel nr.3.14. Evoluția suprafețelor agricole pentru care s-au solicitat plăți directe.....	128
Tabel nr.3.15. Situația plăților efectuate raportate la valoarea proiectelor depuse, valoarea proiectelor selectate și valoarea proiectelor contractate.....	135
Tabel nr.4.1. Caracteristici ale activelor biologice.....	145
Tabel nr.4.2. Exemple de active biologice, produse agricole, active biologice de natura stocurilor.....	147
Tabel nr.4.3. Documente justificative folosite în activitatea agricolă.....	148
Tabel nr.4.4. Tipuri de încasări și plăți evidențiate în Registrului jurnal de încasări și plăți..	153
Tabel nr.4.5. Caracteristici ale activităților de producție agricolă și ale serviciilor agricole..	155
Tabel nr.4.6. Structura veniturilor și cheltuielilor pe baza cărora se determină venitul net...	156
Tabel nr.4.7. Baza lunară de calcul a contribuției la asigurările sociale de sănătate.....	159
Tabel nr.4.8. Limita sub care veniturile agricole sunt neimpozabile.....	160
Tabel nr.4.9. Analiză comparativă a contabilității beneficiarilor de fonduri europene.....	162
Tabel nr.4.10. Analiza comparativă între subvențiile aferente activelor și subvențiile aferente veniturilor.....	164
Tabel nr.4.11. Principalele subvenții care se pot primi de beneficiari în sectorul agricol.....	165
Tabel nr.5.1. Repartiția respondenților în funcție de forma de organizare.....	172
Tabel nr.5.2. Repartiția respondenților în funcție de obiectul principal de activitate.....	172
Tabel nr.5.3. Repartiția respondenților în funcție de vechimea în domeniul agricol.....	173
Tabel nr.5.4. Repartiția respondenților în funcție de sursa de informare.....	173
Tabel nr.5.5. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care aceștia consideră că, campaniile de informare determină o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate și a auditului fondurilor europene accesate.....	174
Tabel nr.5.6. Repartiția respondenților în funcție de măsura accesată prin PNDR 2007-2013	175
Tabel nr.5.7. Repartiția respondenților în funcție de obiectivele îndeplinite prin implementarea proiectului.....	175
Tabel nr.5.8. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care aceștia consideră ca fiind importantă cunoașterea procedurilor încă din momentul depunerii proiectului.	176

Tabel nr.5.9. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care au ținut sau nu au ținut o evidență contabilă a operațiunilor ocazionate de implementarea proiectului....	177
Tabel nr.5.10. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care aceștia consideră că ținerea unei evidențe contabile riguroase, determină o îmbunătățire a comunicării financiare și a auditării fondurilor europene.....	177
Tabel nr.5.11. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care acestora le-au fost efectuate sau nu le-au fost efectuate controale de APIA și/sau AFIR.....	178
Tabel nr.5.12. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care consideră că controalele efectuate de AFIR și/sau APIA asigură o bună utilizare a fondurilor europene, o bună implementare a proiectelor și o îmbunătățire a auditării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol.....	178
Tabel nr.5.13. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care consideră că auditarea fondurilor europene asigură utilizarea eficientă a acestora.....	179
Tabel nr.5.14. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care au reușit să implementeze sau nu au reușit să implementeze proiectele finanțate din fonduri europene nerambursabile.....	180
Tabel nr.5.15. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care au accesat/nu au accesat submăsuri din PNDR 2014-2020.....	180
tabel nr.5.16. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care consideră că existența unor bune relații între instituțiile care gestionează fonduri europene și beneficiari determină o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, a comunicării financiare și a auditurilor fondurilor europene utilizate.....	181
Tabel nr.5.17. Repartiția respondenților în funcție de ce îmbunătățiri consideră necesare pentru creșterea absorbției fondurilor europene și a îmbunătățirii implementării proiectelor finanțate.....	182
Tabel nr.5.18. Principalii indicatori supuși analizei, din domeniul agricol, în perioada 2007-2012.....	185
Tabel nr.5.19. Curs valutar perioada 2007-2012.....	185
Tabel nr.5.20. Ecuații cu 4 din cele 5 variabile independente definite.....	196
Tabel nr.5.21. Ecuații cu 3 din cele 5 variabile independente definite.....	197
Tabel nr.5.22. Ecuații cu 2 din cele 5 variabile independente definite.....	198

Tabel nr.5.23. Ecuații cu 1 din cele 5 variabile independente definite.....	199
Tabel nr.5.24. Cazuri studiate.....	200
Tabel nr.5.25. Măsuri de îmbunătățire a auditării FEAGA și FEADR.....	202

LISTA FIGURILOR

Figura nr.1.1. Teorii care justifică necesitatea efectuării auditului.....	29
Figura nr.1.2. Clasificarea auditului în funcție de obiectivele urmărite.....	31
Figura nr.1.3. Clasificarea auditului în funcție de afilierea auditorilor.....	33
Figura nr.1.4. Clasificarea auditului în funcție de reglementare.....	35
Figura nr.1.5. Structura de audit al fondurilor europene.....	40
Figura nr.1.6. Verificarea utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol	42
Figura nr.1.7. Etapele procesului de audit desfășurat de Autoritatea de Audit.....	45
Figura nr.1.8. Misiuni de audit realizate pe perioade de programare.....	48
Figura nr.1.9. Entități verificate de Autoritatea de Audit.....	49
Figura nr.1.10. Evoluția entităților verificate.....	49
Figura nr.1.11. Evoluția numărului de proiecte auditate.....	50
Figura nr.1.12. Impactul financiar al deficiențelor constatate.....	53
Figura nr.1.13. Sesizări de fraudă transmise DLAF în perioada 2006-2016.....	54
Figura nr.1.14. Etapele procesului de audit desfășurat de Curtea de Conturi Europeană.....	57
Figura nr.1.15. Cheltuieli efectuate din FEAGA și FEADR în perioada 2008-2016.....	58
Figura nr.1.16. Cheltuieli efectuate pe tipuri de activități din FEAGA și FEADR în perioada 2008-2016.....	59
Figura nr.1.17. Evoluția operațiunilor auditate de Curte din cadrul FEAGA în perioada 2008-2016.....	60
Figura nr.1.18. Evoluția operațiunilor auditate de Curte din cadrul FEADR în perioada 2008-2016.....	61
Figura nr.2.1. Situația bugetului statelor membre din sud-estul europeii.....	75
Figura nr.2.2. Evoluția cheltuielilor privind dezvoltarea rurală în statele din sud-estul europeii în perioada 2007-2016.....	77
Figura nr.2.3. Măsuri europene finanțate din Fondul European de Garantare Agricolă.....	78
Figura nr.2.4. Evoluția cheltuielilor privind plățile directe și susținerea pieței în statele membre ale UE din sud-estul europeii în perioada 2007-2016.....	82
Figura nr.2.5. Tipuri de nereguli constatate în utilizarea fondurilor europene.....	96

Figura nr.2.6. Relația dintre neregulă-suspiciune de fraudă-fraudă.....	97
Figura nr.2.7. Elementele care definesc ciclul complet al măsurilor de combatere a fraudei..	98
Figura nr.2.8. Evoluția numărului acțiunilor de control derulate de DLAF în perioada 2007-2016.....	100
Figura nr 2.9. Situația activității desfășurate de OLAF în perioada 2007-2016.....	102
Figura nr. 2.10. Distribuția cazurilor noi deschise de OLAF în perioada 2007-2014.....	103
Figura nr.3.1. Suprafața arabilă pe cap de locuitor în UE 27.....	111
Figura nr.3.2. Evoluția efectivului de animale în perioada 2010-2015.....	112
Figura nr.3.3. Instituții naționale specializate în gestionarea fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural.....	122
Figura nr.3.4. Evoluția fondurilor cheltuite pe tipuri de măsuri pentru perioada 2016-2017.	129
Figura nr.3.5. Alocarea financiară privind plățile directe pentru perioada 2015-2020.....	130
Figura nr.3.6. Stadiul implementării proiectelor prin PNDR 2007-2013 din punct de vedere al numărului acestora.....	132
Figura nr.3.7. Stadiul implementării proiectelor prin PNDR 2007-2013 din punct de vedere al valorii acestora.....	133
Figura nr.3.8. Situația numărului proiectelor depuse prin PNDR 2014-2020 la data de 12.04.2018.....	134
Figura nr.3.9. Situația valorii proiectelor depuse prin PNDR 2014-2020 la data de 12.04.2018	135
Figura nr.3.10. Etapele accesării fondurilor europene prin FEADR.....	136
Figura nr.4.1. Clasificarea exploatațiilor după natura activității.....	141
Figura nr.4.2. Clasificarea unităților agricole după capacitatea de producție și dimensiune..	142
Figura nr.4.3. Clasificarea unităților agricole după destinația producției.....	142
Figura nr.4.4. Clasificarea unităților agricole după caracteristicile forței de muncă.....	143
Figura nr.5.1. Evoluția cursului valutar în perioada 2007-2012.....	186
Figura nr.5.2. Evoluția cifrei de afaceri în perioada 2007-2012.....	187
Figura nr.5.3. Teste statistice efectuate asupra cifrei de afaceri, în perioada 2007-2012.....	187
Figura nr.5.4. Evoluția unităților locale active în perioada 2007-2012.....	188
Figura nr.5.5. Teste statistice efectuate asupra numărului de unități locale active, în perioada 2007-2012.....	189

Figura nr.5.6. Evoluția numărului de angajați în perioada 2007-2012.....	190
Figura nr.5.7. Teste statistice efectuate asupra numărului de angajați, în perioada 2007-2012	191
Figura nr.5.8. Evoluția investițiilor nete în perioada 2007-2012.....	192
Figura nr.5.9. Teste statistice efectuate asupra investițiilor nete, în perioada 2007-2012.....	192
Figura nr.5.10. Evoluția numărului de beneficiari în perioada 2007-2012.....	193
Figura nr.5.11. Teste statistice efectuate asupra numărului de beneficiari, în perioada 2007-2012.....	194
Figura nr.5.12. Evoluția valorii totale contractate în perioada 2007-2012.....	195
Figura nr.5.13. Teste statistice efectuate asupra valorii totale contractate , în perioada 2007-2012.....	195

INTRODUCERE

Contextul actual al cercetării

Integrarea României în Uniunea Europeană a oferit posibilitatea identificării de noi oportunități de dezvoltare a sectoarelor economiei naționale prin accesarea de fonduri europene nerambursabile și realizarea de investiții, în vederea eliminării decalajelor existente între economiile statelor membre, în special a statelor din Europa de est față de cele din vestul Europei. Agricultură reprezintă unul dintre sectoarele de mare interes atât la nivel național cât și la nivel european. Interesul crescut și importanța acordată agriculturii pornește de la faptul că aceasta trebuie să asigure produse suficiente și de calitate cetățenilor europeni. Ca urmare, un procent semnificativ din bugetul Uniunii este alocat constituirii fondurilor europene destinate dezvoltării acestui sector. Investițiile realizate din fonduri europene în sectorul agricol au ca scop ameliorarea capacității de producție, creșterea competitivității pe piață și creșterea calității vieții în mediul rural.

Din anul 2007, anul integrării României în UE și până la momentul actual, la nivel național au putut fi accesate resurse atât din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală prin intermediul a două programe naționale de dezvoltare rurală aferente perioadelor de programare 2007-2013, respectiv 2014-2020, cât și din Fondul European de Garantare Agricolă. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale are rol de Autoritate de Management pentru fondurile europene destinate dezvoltării agriculturii românești, iar în subordinea acestuia funcționează două agenții: Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură și Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale care efectuează plăți și interacționează cu potențialii beneficiari încă din momentul depunerii cererilor de plată și/sau proiectelor și până pe parcursul întregii perioade de implementare a proiectelor.

Gestionarea fondurilor europene puse la dispoziția statelor membre de către Uniune se realizează în conformitate cu principiul gestiunii partajate, principiu care prevede că atât statul membru cât și Comisia Europeană își asumă răspunderea pentru gestiunea și controlul programelor aflate în derulare. Utilizarea eficientă a fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol se încearcă a fi asigurată prin intermediul acțiunilor de audit și control realizate, atât de autorități naționale precum Autoritatea de Audit, cât și de autorități europene precum Curtea de Conturi Europeană respectiv Comisia Europeană. Toate aceste autorități

urmăresc apărarea intereselor financiare ale Uniunii Europene și sancționarea abaterilor identificate de la buna utilizare a acestor fonduri.

Perfecționarea activității de audit presupune identificarea mecanismelor care să permită auditorului descoperirea și sesizarea celor mai mici abateri de la gestiunea corectă și eficientă a fondurilor, iar apoi, eliminarea deficiențelor constatate, atât prin acțiunea autorităților naționale și europene, cât și prin conștientizarea și asumarea responsabilității părților implicate în gestionarea și utilizarea fondurilor europene. Misiunile de audit trebuie să aibă potențialul necesar identificării abaterilor, indiferent de natura și dimensiunile acestora. Dacă există indicii de fraudă care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene și ale României, atunci în mod obligatoriu, autoritățile competente vor sesiza organele de cercetare penală, iar dacă în urma cercetărilor se constată existența unei fraude, se vor face demersuri în vederea recuperării prejudiciului și pedepsirii persoanelor care se fac vinovate de producerea lui. Atunci când aspectele sesizate privesc erori și nereguli de altă natură decât fraudă, remedierile sunt la îndemâna părților implicate în utilizarea fondurilor în cauză.

Importanța temei și motivația realizării cercetării

Evoluția societății și diversificarea formelor de prezentare a informațiilor a determinat o creștere a gradului de exigență în rândul diverselor categorii de utilizatori ai informațiilor prezentate prin intermediul raportărilor realizate de entități, instituții și beneficiari ai fondurilor europene, angrenați în astfel de activități. Din partea utilizatorilor, exigența presupune furnizarea unor informații clare, complete și reale cu privire la gestionarea și utilizarea fondurilor europene, informații pe baza cărora să își poată fundamenta analizele, iar eventualele efecte negative produse să fie eliminate sau să se situeze la un nivel minim. Pentru certificarea rezonabilă a realității, integralității și clarității informațiilor, modul de utilizare a fondurilor europene este supus procesului de auditare de către instituții naționale și europene competente în efectuarea unor astfel de misiuni.

Ca urmare, prin intermediul demersului științific urmărit prin proiectul nostru de cercetare doctorală „**Posibilități de perfecționare a auditării și comunicării financiare specifice fondurilor europene nerambursabile investite în sectorul agricol**” ne-am propus să abordăm o temă de interes la momentul actual, respectiv identificarea unor soluții viabile pentru îmbunătățirea activităților de audit și de comunicare financiară în domeniul fondurilor

europene destinate dezvoltării sectorului agricol, în contextul în care în urma misiunilor de audit de sistem și audit al operațiunilor realizate de autoritățile competente, s-au constatat o serie de deficiențe în gestionarea și utilizarea acestor tipuri de fonduri.

Motivația alegerii prezentei teme de cercetare doctorală s-a fundamentat pe următoarele considerente:

- ✓ Importanța finanțării agriculturii românești, în contextul în care aproximativ 45% din populația României locuiește în mediul rural și desfășoară activități agricole în vederea obținerii de produse destinate consumului propriu și vânzării. Pentru a-și dezvolta exploatațiile agricole pe care le dețin și pentru a fi competitivi pe piață, fermierii au nevoie de resurse financiare a căror proveniență poate îmbrăca forma fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol și mediului rural acordate de Uniunea Europeană, subvențiilor agricole acordate de Guvern și a creditelor acordate de instituțiile financiare bancare și nebancare existente la nivel național.
- ✓ Posibilitatea îmbunătățirii absorbției fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol, în contextul în care prin PNDR 2007-2013 gradul de absorbție a depășit puțin 80 de procente, iar pentru perioada actuală de programare 2014-2020, la finele anului 2017 gradul de absorbție din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală era de doar 35,29% conform datelor prezentate de Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.
- ✓ Necesitatea informării potențialilor beneficiari cu privire la accesarea și implementarea proiectelor pe fonduri europene din sectorul agricol. Informarea potențialilor beneficiari ar trebui să se realizeze pe cât mai multe căi, astfel încât toți fermierii să aibă acces ușor și rapid la informațiile de mare interes pentru aceștia, prezentate de autoritățile competente.
- ✓ Încrederea pe care realizarea unui audit de calitate, o conferă părților interesate de corecta gestionare și utilizare a fondurilor destinate sectorului agricol.
- ✓ Activitatea de consultanță desfășurată în perioada 2011-2017 în domeniul accesării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol și al implementării proiectelor finanțate din aceste fonduri.

În opinia noastră considerăm oportună accesarea de fonduri europene și trebuie încurajată inițiativa diverselor categorii de beneficiari care doresc să își modernizeze

exploatațiile agricole, să-și mărească dimensiunile exploatațiilor agricole și să devină competitivi pe piață prin accesarea fondurilor europene destinate acestui sector.

Obiectivele lucrării de cercetare

Scopul general al lucrării de cercetare doctorală „**Posibilități de perfecționare a auditării și comunicării financiare specifice fondurilor europene nerambursabile investite în sectorul agricol**” constă în **prezentarea importanței efectuării unui audit riguros și a unei comunicări financiare eficiente privind gestionarea și utilizarea fondurilor europene nerambursabile investite în sectorul agricol**, iar pornind de la acest scop ne-am stabilit următoarele obiective fundamentale:

1. Validarea empirică a rezultatului privind implementarea proiectelor finanțate din fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol și analiza indicatorilor statistici din domeniul agricol în Regiunea Centru.
2. Identificarea unor soluții de ameliorare a misiunilor de audit realizate de autoritățile competente în vederea asigurării unei utilizări eficiente a fondurilor europene și a protejării intereselor financiare ale Uniunii Europene, respectiv ale României.

În vederea îndeplinirii obiectivelor fundamentale ale cercetării noastre, ne-am stabilit o succesiune de obiective operaționale care vizează:

1. Analiza activităților de audit și control al fondurilor europene destinate sectorului agricol, desfășurate de autoritățile naționale și europene competente;
2. Prezentarea principalelor fonduri europene care pot fi accesate de către potențialii beneficiari care activează în sectorul agricol;
3. Analiza agriculturii și a fondurilor europene investite în sectorul agricol românesc, precum și prezentarea instituțiilor naționale specializate în gestionarea unor astfel de fonduri;
4. Prezentarea unor aspecte particulare ale contabilității și fiscalității beneficiarilor de fonduri europene pentru agricultură;
5. Analiza modului de implementare a proiectelor finanțate din fondurile europene pentru agricultură în cele două perioade de programare 2007-2013, respectiv 2014-2020, a indicatorilor statistici din domeniul agricol în Regiunea Centru, precum și identificarea posibilităților de perfecționare a auditului fondurilor europene pentru agricultură.

În scopul atingerii obiectivelor mai sus menționate, vom realiza o analiză a etapelor procesului de audit desfășurat de autoritățile naționale și europene competente, a principalelor constatări din cadrul misiunilor de audit derulate, a instituțiilor responsabile de buna gestionare a fondurilor europene, a particularităților contabilității beneficiarilor de fonduri pentru agricultură, a principalelor componente ale agriculturii românești. De asemenea vom realiza o prezentare a relației beneficiar – agenții de plată (APIA, AFIR) – autoritate de management (MADR).

Ipotezele cercetării

Cercetarea este privită ca un studiu amănunțit efectuat în scopul obținerii de noi cunoștințe, iar pentru ca o cercetare să fie una riguroasă și realizată într-o formă sistematică, ea trebuie să fie fundamentată pe ipoteze de cercetare.

Având ca punct de pornire relația dintre beneficiari – agenții de plăți – autoritate de management am fixat ipotezei generale următorul conținut: *un audit perfecționat poate determina existența unei bune gestionări și utilizări a fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol românesc.*

Ipoteza generală stabilită anterior am descompus-o în mai multe ipoteze de lucru, astfel:

- Existența unor campanii de informare a potențialilor beneficiari, precum și îndrumarea și sprijinul acordat beneficiarilor ulterior semnării deciziei de finanțare, de către instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene, ar conduce la o creștere a absorbției fondurilor europene puse la dispoziția României în calitate de stat membru, la o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, respectiv la o îmbunătățire a auditării fondurilor europene accesate;
- Ținerea unei evidențe contabile riguroase a operațiunilor economice ocazionate de implementarea proiectului, determină o îmbunătățire a comunicării financiare între beneficiari și instituțiile care gestionează fondurile europene, respectiv o îmbunătățire a auditării fondurilor europene de către Autoritatea de Audit și celelalte instituții europene;
- Verificarea veridicității informațiilor din planul de afaceri sau din cererea unică de plată pe suprafață depusă, respectiv din documentele anexate, prin controale efectate în

teren de instituțiile specializate precum APIA sau AFIR, conduce la îmbunătățirea implementării proiectului finanțat, respectiv a auditării fondurilor europene utilizate;

- Utilizarea eficientă a fondurilor europene este confirmată de instituțiile naționale și europene care oferă o asigurare prin intermediul misiunilor de audituri efectuate;
- Relațiile amiabile dintre instituțiile care gestionează fondurile europene și beneficiarii de fonduri europene în calitate de utilizatori ai acestora, determină un climat adecvat pentru implementarea conformă a proiectului, respectiv o îmbunătățire a comunicării financiare și a auditării fondurilor europene utilizate;
- Noi îmbunătățiri aduse condițiilor de accesare, implementare și monitorizare a proiectelor ar determina creșterea absorbției fondurilor europene, o mai ușoară implementare a proiectelor finanțate și o îmbunătățire a auditării utilizării fondurilor europene.

Stadiul actual al cunoașterii

Tema abordată în cadrul cercetării noastre reprezintă o temă de interes atât pentru autoritățile naționale care urmăresc simplificarea cadrului procedural, creșterea gradului de absorbție al fondurilor europene, corecta implementare a proiectelor finanțate din fonduri europene, cât și pentru beneficiarii și potențialii beneficiari de fonduri europene care au accesat sau sunt interesați să acceseze fonduri în perioadele viitoare. Prin urmare, literatura de specialitate prezintă o serie de studii teoretice și practice referitoare la fondurile europene pentru agricultură, gestionarea și utilizarea fondurilor europene, situația absorbției fondurilor europene, implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene, auditul și controlul fondurilor europene.

Fondurile europene destinate dezvoltării rurale pot fi accesate după elaborarea și aprobarea Programului Național de Dezvoltare Rurală aferent fiecărei perioade de programare în parte, de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, totodată Ministerul având, așa cum am mai arătat, și calitate de Autoritate de Management pentru aceste tipuri de fonduri. Gestionarea și utilizarea eficientă a fondurilor europene pentru agricultură este asigurată prin intermediul acțiunilor de audit și control, desfășurate de autorități naționale și europene competente care au ca scop protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene.

Auditul fondurilor europene are caracter obligatoriu și este realizat de autorități/entități

diferite în funcție de specificul fiecărui fond european supus auditului, astfel:

- Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European, Fondul de Coeziune, mecanismele financiare SEE și Norvegian, Programul de Cooperare Elvețiano-Român, etc, au fost auditate de către auditori financiari membri ai Camerei Auditorilor Financiari din România în baza protocolului nr.118-20.01.2014/1005-21.01.2014, încheiat între Ministerul Fondurilor Europene și Camera Auditorilor Financiari și care a fost reziliat prin adresa Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene nr.910RP/18.05.2017, înregistrată la Camera Auditorilor Financiari sub nr.3893/24.05.2017. Pe site-ul Camerei Auditorilor Financiari este precizat că pentru proiectele finanțate din fonduri europene aferente perioadei de programare 2014-2020 auditul se va realiza conform materialelor ce vor fi aprobate de către Camera Auditorilor Financiari și Ministerul Fondurilor Europene.
- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European de Garantare Agricolă sunt auditate și controlate de către Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi a României, în calitate de Organism de Certificare, în conformitate cu obligațiile stabilite de art.9 al Regulamentului CE nr.1306/2013, Comisia Europeană în conformitate cu prevederile art.47 al Regulamentului CE nr.1306/2013 și Curtea de Conturi Europeană în calitate de auditor extern independent, în conformitate cu prevederile Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene.

Auditul are o multitudine de definiții prezentate în literatura de specialitate de către specialiști ai domeniului economic, inclusiv Dicționarul explicativ al limbii române definește auditul ca „funcție de control și de revizie contabilă a unei firme; proces prin care persoane competente, independente colectează și evaluează probe pentru a-și forma o opinie asupra gradului de corespondență între cele observate și anumite criterii prestabilite”¹.

Ioan Oprean consideră auditul „un ansamblu de activități legate între ele (un proces) desfășurate de către auditori sau de către alți experți, care pe baza cunoștințelor lor teoretice și practice și în urma însărcinărilor primite de la anumite organe analizează informațiile și operațiunile unei entități sau referitoare la o anumită activitate în vederea oferirii unei asigurări prin intermediul unei opinii sau în vederea formulării unor recomandări”².

¹ <https://dexonline.ro/definitie/audit>, accesat 29.12.2017.

² I. Oprean, *Control și audit financiar contabil*, Editura Intelcredo, Deva, 2002, p.17.

Mircea Boulescu, Marcel Ghiță, Valerica Mareș prezintă o definiție complexă a auditului astfel: „auditul reprezintă procesul desfășurat de persoane fizice sau juridice legal abilitate, numite auditori, prin care se analizează și evaluează, în mod profesional, informații legate de o anumită entitate, utilizând tehnici și procedee specifice, în scopul obținerii de dovezi, numite probe de audit și pe baza cărora auditorii emit într-un document, numit raport de audit și o opinie responsabilă și independentă, prin apelarea la criterii de evaluare care rezultă din reglementările legale sau din buna practică recunoscută unanim în domeniul în care își desfășoară activitatea entitatea auditată”³.

Pornind de la definițiile prezentate putem defini auditul fondurilor europene ca fiind o examinare profesională a informațiilor obținute din gestionarea fondurilor și implementarea proiectelor finanțate din aceste fonduri, în vederea realizării unui raport prin referire la procedurile convenite, stabilite de autoritățile de management, urmărindu-se astfel o creștere a încrederii utilizatorilor în informațiile obținute.

Autoritățile competente în realizarea misiunilor de audit al fondurilor europene pentru agricultură desfășoară audit de sistem, audit al operațiunilor și audit de certificare a conturilor agențiilor de plăți în scopul furnizării unei asigurări rezonabile că fondurile sunt gestionate și utilizate într-o manieră eficientă.

Verificările efectuate în cadrul misiunilor de audit vizează:⁴

- Respectarea criteriilor de acreditare/conformitate/desemnare de către sistemele de management și control instituite;
- Eficacitatea funcționării sistemelor de management și control;
- Corecta elaborare a declarațiilor de cheltuieli transmise Comisiei Europene;
- Legalitatea și regulamentaritatea tranzacțiilor;
- Prezentarea unei imagini corecte și fidele a operațiunilor financiar-contabile de către Conturi.

Toate aceste verificări, sunt efectuate în vederea identificării cazurilor de fraudă, a gestionării și utilizării defectuoase a fondurilor comunitare de către entitățile implicate în implementarea la nivelul fiecărui stat membru a acestor fonduri.

³ M. Boulescu, M. Ghiță, V. Mareș, *Fundamentele auditului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001, p.11.

⁴ Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, pp.16-17.

METODOLOGIA CERCETĂRII

APLICATĂ ÎN CADRUL LUCRĂRII

Cercetarea constă într-o îmbinare de acțiuni sistematice care vizează căutarea, aflarea, studierea, consultarea și examinarea unor informații despre evenimente, lucruri, activități, etc. prin tehnici și metode specifice, în vederea obținerii unor rezultate temeinice menite să îmbogățească cunoașterea acestora.

Cercetarea științifică este privită ca o conexiune între aspectele teoretice și cele practice specifice diverselor domenii de studiu, în scopul cunoașterii realității și identificării de noi soluții și răspunsuri la problemele studiate.

În cadrul cercetării noastre efectuăm o prezentare detaliată și profundă a aspectelor legate de auditarea fondurilor europene, accesate și investite în sectorul agricol; identificarea și interpretarea critică a cauzelor care au determinat imposibilitatea implementării proiectelor finanțate din fondurile europene, precum și identificarea condițiilor de ameliorare a absorbției acestor fonduri.

Caracterul științific al cercetării noastre este dat de îmbinarea celor trei componente ale cercetării:

- ✓ Componenta metodologică, care presupune aplicarea unui ansamblu de tehnici, procedee și metode științifice în cadrul cercetării realizate;
- ✓ Componenta teoretică, care vizează revizuirea literaturii de specialitate, regulamentele, legislația națională și europeană referitoare la auditarea fondurilor europene specifice sectorului agricol;
- ✓ Componenta empirică, care presupune colectarea datelor de la instituțiile specializate precum Institutul Național de Statistică, Centrul Regional pentru Finanțarea Investițiilor Rurale 7 Centru Alba Iulia și interpretarea rezultatelor obținute în cadrul cercetării.

Metodologia de cercetare avută în vedere, vizează multiple tipuri de abordări, precum: abordarea deductivă, abordarea inductivă, analiza calitativă și analiza cantitativă.

Abordarea deductivă o punem în valoare pentru a evidenția perspectiva teoretică, pornind de la general la particular, de la conceptul de audit, standarde, regulamente aplicabile,

la posibilitățile de îmbunătățire a misiunilor de auditare a fondurilor europene realizate de către profesioniști.

Prin intermediul revizuirii literaturii de specialitate, a standardelor și a regulamentelor europene aplicabile, a legislației naționale aplicabile, a documentării, a analizei, a sintezei, a comparației, a observației, a raționamentului, am prezentat aspecte importante cu privire la auditarea fondurilor europene. Punctul de pornire constă în prezentarea conceptului de audit, urmat de necesitatea și tipologia auditului, instituții specializate în auditarea fondurilor europene destinate sectorului agricol, regulamente aplicabile în gestionarea și auditarea fondurilor europene, instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural și tipuri de fonduri ce pot fi accesate, prezentarea relațiilor dintre instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene și beneficiarii de proiecte în calitate de utilizatori ai resurselor financiare europene.

Cercetarea empirică realizată prin chestionar și model econometric urmărește verificarea și confirmarea ipotezelor de lucru propuse și prezintă aspecte legate de modul de implementare a proiectelor finanțate din fonduri europene în sectorul agricol, precum și de influența unor indicatori statistici specifici agriculturii și fondurilor europene asupra cifrei de afaceri din agricultură.

Cercetarea calitativă și cea cantitativă oferă posibilitatea unei abordări de natură empirică, inductivă, permițând ca pe baza concluziilor stabilite la nivelul chestionarului aplicat și a modelului econometric să se poată formula concluzii generalizate.

Metoda de cercetarea calitativă ne permite ca pe baza datelor culese să efectuăm o analiză a auditurilor fondurilor europene pentru agricultură prin prisma prezentării instituțiilor naționale și europene specializate în auditarea unor astfel de fonduri, a regulamentelor aplicate, a posibilităților de perfecționare a auditării utilizării fondurilor europene, prin identificarea cauzelor care au determinat utilizarea inefficientă a acestor tipuri de fonduri.

De asemenea am folosit și metoda cercetării cantitative prin aplicarea unui chestionar și realizarea unui model econometric. Chestionarul a fost aplicat entităților care au accesat fonduri europene nerambursabile destinate dezvoltării sectorul agricol din Regiunea Centru, în vederea stabilirii condițiilor de implementare a proiectelor în sectorul agricol, a gradului de atingere al obiectivelor stabilite în cadrul proiectelor, precum și a influenței implementării proiectelor asupra auditării utilizării fondurilor europene. Prin intermediul modelului

econometric am dorit să verificăm existența legăturii dintre cifra de afaceri ca variabilă dependentă și alți indicatori statistici precum: unități locale active, personal, investiții nete, număr de beneficiari ai Programului Național de Dezvoltare Rurală și valoare totală contractată din fondurile europene prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013.

Pentru realizarea cercetării noastre am utilizat o serie de tehnici și procedee ca: studiul actelor normative, gruparea statistică, reprezentarea grafică pentru sintetizarea și evidențierea rezultatului cercetării, comparații, evoluții în timp.

CAPITOLUL 1. AUDITUL FONDURILOR EUROPENE: CONCEPT ȘI CADRUL ORGANIZATORIC LA NIVEL EUROPEAN

1.1. Cadrul conceptual privind auditul

Noțiunea de audit este una foarte complexă, care a evoluat de-a lungul timpului de la mijloc de detectare a fraudelor în perioada antică, până la mijloc de identificare a gradului de sinceritate al raportărilor financiare, a fraudelor și a erorilor, în prezent. Termenul de audit, cu un înțeles similar zilelor noastre, a apărut în perioada crizei economice din Statele Unite în anul 1929, când entitățile cotate la bursă plăteau sume semnificative auditorilor externi pentru certificarea situațiilor financiare⁵. În momentul de față există o multitudine de definiții date auditului, de organisme profesionale și profesioniștii domeniului economic în literatura de specialitate. Astfel, American Accounting Association, un organism profesional al contabililor americani prezintă auditul ca fiind „un proces sistematic de obținere și evaluare în mod obiectiv a unor afirmații privind acțiunile și evenimentele cu caracter economic, în vederea aprecierii gradului de conformitate a acestor afirmații cu criteriile prestabilite, precum și de comunicare a rezultatelor către utilizatorii interesați”⁶.

Ana Morariu consideră auditul „o activitate independentă și obiectivă desfășurată de persoane fizice sau juridice care analizează și evaluează diversele domenii de activitate desfășurate de o entitate, emițând în urma acestor operații o opinie responsabilă și independentă legată de domeniul evaluat”⁷.

Marin Toma prezintă o definiție a auditului, ca fiind „examinarea profesională a unei informații efectuată de un specialist competent și independent în vederea exprimării unei opinii responsabile și independente prin raportarea la un criteriu de calitate (standard/normă sau o reglementare)”⁸.

⁵ C. M. Voinea, *Audit intern între teorie și practică*, Editura Prouniversitaria, București, 2016, p. 9.

⁶ V.M. O'Reilly, M.B. Hirsch, P.L. Defliese, H.R. Jaenicke, *Montgomery's auditing*, Ediția a XI-a, New York, 1990, pp. 141-142.

⁷ A. Morariu, G. Suci, F. Stoian, *Audit intern și guvernanță corporativă*, Editura Universitară, București, 2008, p.21.

⁸ M. Toma, *Inițiere în auditul situațiilor financiare ale unei entități*. Ediția a IV-a, revizuită și adăugită, Editura CECCAR, București, 2012, p. 24.

Autorul Nicolae Feleagă definește auditul ca fiind „activitatea prin care se aplică, în mod independent, proceduri concrete și norme de examinare, pentru evaluarea caracterului adecvat și a modului de funcționare a acțiunilor întreprinse de o organizație prin referințe la norme”⁹.

Definirea auditului a ajuns din sfera de preocupări a specialiștilor și în Dicționarul explicativ al limbii române, care îl definește ca „funcție de control și de revizie contabilă a unei firme; proces prin care persoane competente, independente colectează și evaluează probe pentru a-și forma o opinie asupra gradului de corespondență între cele observate și anumite criterii prestabilite”¹⁰.

Din definițiile mai sus prezentate, rezultă că auditul presupune analiză, evaluare și verificare. Nu numai informațiile furnizate prin rapoartele financiare se cer a fi analizate și verificate, ci și alte categorii de fenomene, operațiuni și tranzacții. Dintre acestea considerăm mai relevante pentru cercetarea noastră, operațiunile referitoare la gestionarea și utilizarea fondurilor europene alocate de către UE statelor membre. Astfel, putem defini auditul fondurilor europene ca fiind o examinare profesională a informațiilor obținute din implementarea proiectelor, în vederea realizării unui raport de date factuale, prin raportarea la procedurile convenite, stabilite de autoritățile de management, urmărindu-se astfel o îmbunătățire a utilizării informației.

În opinia noastră, se poate observa că indiferent de abordarea internațională sau națională a noțiunii de audit, acesta reprezintă un proces, o activitate complexă prin care auditorul, pe baza cunoștințelor teoretice și practice deținute și ca urmare a misiunilor primite de la anumite instituții/organisme/beneficiari, efectuează o analiză a informațiilor și operațiunilor desfășurate de o entitate sau referitoare la o anumită activitate în vederea exprimării unei opinii, formulării unor recomandări privind funcționalitatea și/sau conformitatea procesului analizat sau verificării respectării procedurilor convenite în implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene. Pentru realizarea misiunii sale, auditorul aplică proceduri concrete și norme de examinare stabilite de organismele abilitate.

Auditul fondurilor europene este prezentat în cadrul literaturii de specialitate prin intermediul unor lucrări cu caracter științific sau practic. Printre aceste lucrări putem aminti de

⁹ L. Feleagă, N. Feleagă, *Contabilitate Financiară – o abordare europeană și internațională*, vol.I, Editura Infomega, București, 2005, p.161.

¹⁰ <https://dexonline.ro/definitie/audit>, accesat 29.12.2017.

cea a autorilor Mihai Pitulice și Cosmina Pitulice intitulată „Auditul proiectelor finanțate din fonduri europene – delimitări legislative și raționament profesional” care tratează aspecte referitoare la instrumentele structurale, accesarea acestora de către beneficiari, precum și la desfășurarea unei misiuni de audit și utilizarea raționamentului profesional aplicat în cadrul acesteia. Statele membre ale Uniunii beneficiază de fonduri comunitare, în vederea dezvoltării economiilor naționale. La nivelul fiecărui stat membru, beneficiarii acestor fonduri pot fi reprezentați de instituții publice, ONG-uri sau agenți economici. Modul în care sunt utilizate fondurile europene este supus verificării prin intermediul misiunilor de audit realizate de entități abilitate.

Elena Dobre în lucrarea „Auditul proiectelor în contextul economiei bazate pe cunoaștere” evidențiază rolul pe care cunoașterea îl are în realizarea misiunilor de audit a fondurilor europene. Astfel, stabilirea unor obiective realiste în cadrul proiectelor finanțate din fonduri europene, implicarea unui personal calificat și cu experiență în implementarea proiectelor, responsabilitatea din partea managerului de proiect, precum și înregistrarea în contabilitate a tuturor operațiunilor ocazionate de implementarea proiectelor, vin în sprijinul muncii realizate de auditorii proiectelor finanțate din fonduri europene.

Autorul Daniel Botez prin lucrările „Experiențe și sugestii privind documentarea auditului fondurilor structurale (I) și (II)” are în vedere propunerea unui ghid profesional specific auditului fondurilor europene. Conform autorului structura unui astfel de ghid trebuie să fie una simplă formată din trei părți. Prima parte – Finalizarea misiunii – ar trebui să conțină concluzia la care s-a ajuns în cadrul misiunii realizate, declarațiile beneficiarului, prezentarea neconformităților identificate, precum și raportul privind constatările. Partea a doua – Planificarea – presupune documentarea din partea auditorului referitoare la modul în care abordează misiunea și colectează probele. Iar partea a treia – verificarea eligibilității cheltuielilor – cuprinde verificări referitoare la eligibilitatea cheltuielilor ocazionate de implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene.

Mirela Șerban urmărește prin intermediul lucrării „Auditarea proiectelor europene – de la teorie la practică”, prezentarea unor elemente identificate în auditarea proiectelor finanțate din fonduri europene, printre acestea putem aminti de balanța de verificare a proiectului, contabilitatea operațiunilor privind implementarea proiectului, perioada la care se referă, etc.

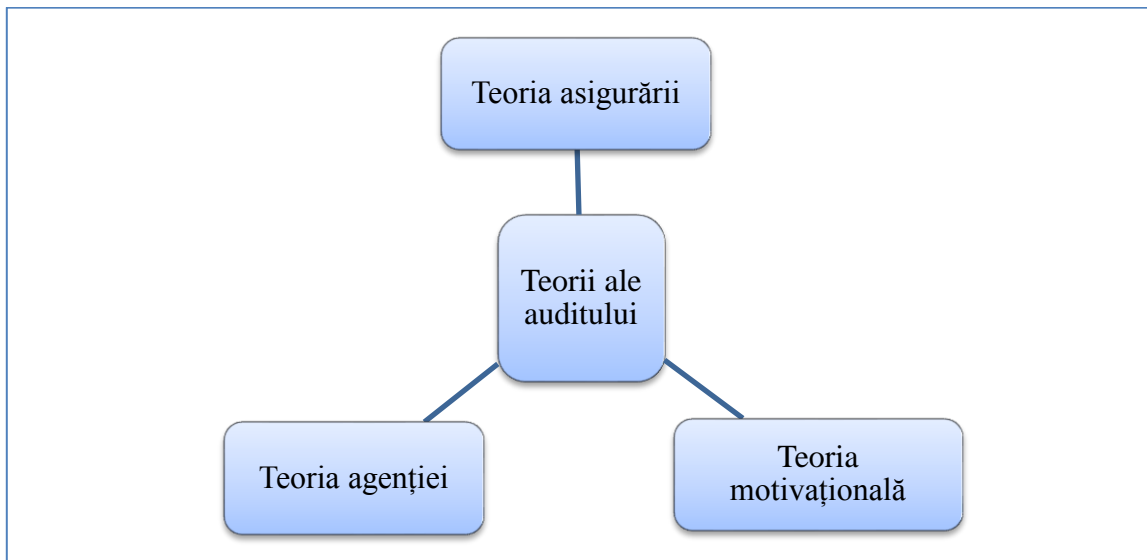
O prezentare complexă a auditului fondurilor europene este realizată în lucrarea „Studiu privind activitatea de audit financiar pentru verificarea proiectelor europene în România” a autoarei Camelia Daniela Hațegan, care pune accent pe importanța și necesitatea realizării auditului proiectelor finanțate din fonduri europene, prezentarea principalelor categorii de auditori care pot efectua astfel de misiuni de audit, prezentarea unei analize comparative între auditul fondurilor europene și auditul statutar, precum și prezentarea pieței serviciilor de audit al proiectelor finanțate din fonduri europene în România.

Ca urmare a studiului literaturii de specialitate, putem afirma că există o varietate de lucrări care tratează auditul fondurilor europene, lucrări care au avut menirea să îmbunătățească acest domeniu cu noi rezultate din cercetare.

1.2. Necesitatea efectuării auditului

Evoluția permanentă a societății impune o prezentare exhaustivă a informațiilor contabile, utilizatorii acestora dorind să fie cât mai bine informați, în scopul luării unor decizii pertinente. Pentru creșterea credibilității în informațiile furnizate de entități cu privire la activitatea desfășurată sau gestionarea și implementarea fondurilor europene, se impune examinarea profesională a acestora de către persoane și instituții competente și independente. Literatura de specialitate prezintă trei teorii care justifică necesitatea efectuării auditului, pe care le vom prezenta în figura 1.1.

Figura nr. 1.1. Teorii care justifică necesitatea efectuării auditului

Sursa: Prelucrare proprie după H. Neamțu, A.G. Roman, E. Țurlea, *Audit financiar. Misiuni de asigurare și servicii conexe*, Editura Economică, București, 2012, p.18

În cele ce urmează vom face o prezentare a acestor teorii pentru o cât mai bună înțelegere a acestora¹¹:

- ✓ Teoria asigurării, această teorie se fundamentează pe două principii, și anume:
 - Principiul asigurării, potrivit acestui principiu se consideră că în urma activității de auditare de către un profesionist independent, informația auditată conferă utilizatorului acesteia un nivel de asigurare.
 - Principiul informației, potrivit acestui principiu, în urma procesului de auditare crește nivelul de încredere în informația auditată, devenind utilă în luarea deciziilor de către principalele categorii de utilizatori.
- ✓ Teoria agenției, această teorie evidențiază faptul că diversele categorii de utilizatori ai informației, printre care prioritari sunt investitorii, au uneori o lipsă de încredere în managementul entității referitoare la utilizarea eficientă a resurselor întreprinderii, iar în urma auditării de către o persoană independentă, obiectivă acea lipsă de încredere este înlăturată.
- ✓ Teoria motivațională, această teorie evidențiază faptul că persoanele responsabile cu prezentarea informațiilor financiare, vor fi motivate să le prezinte într-o formă

¹¹ H. Neamțu, A.G. Roman, E. Țurlea, *Audit financiar. Misiuni de asigurare și servicii conexe*, Editura Economică, București, 2012, p.18.

completă și reală, fiind conștiente de auditarea viitoare a acestora de către profesioniști independenți.

Putem observa că necesitatea activității de auditare a apărut din dorința creșterii credibilității utilizatorilor în informația contabilă raportată de entități prin intermediul raportărilor elaborate¹². Dacă facem o paralelă referitoare la auditarea fondurilor europene accesate în sectorul agricol, necesitatea auditării acestora de către instituțiile specializate apare din dorința creșterii credibilității în utilizarea corectă/eficientă a banilor obținuți de țara noastră de la UE și protejării intereselor financiare ale Uniunii și ale României.

Având în vedere teoriile mai sus prezentate, considerăm că necesitatea efectuării auditului fondurilor europene pentru agricultură se încadrează în toate cele trei teorii. Prima teorie, cea a asigurării, ocupă un loc prioritar privind necesitatea auditării fondurilor comunitare pentru agricultură, întrucât rolul auditului acestor fonduri este de a oferi o asigurare părților interesate că resursele alocate statelor membre au fost gestionate și utilizate eficient. Și celelalte două teorii, cea a agenției și cea motivațională, au aplicabilitate dat fiind faptul că finanțatorul, respectiv Comisia Europeană este interesată de modul în care sunt gestionați și utilizați banii europeni de către statele membre și dorește totodată prezentarea unor rapoarte reale din partea părților implicate, o asigurare în acest sens fiind oferită prin intermediul auditului.

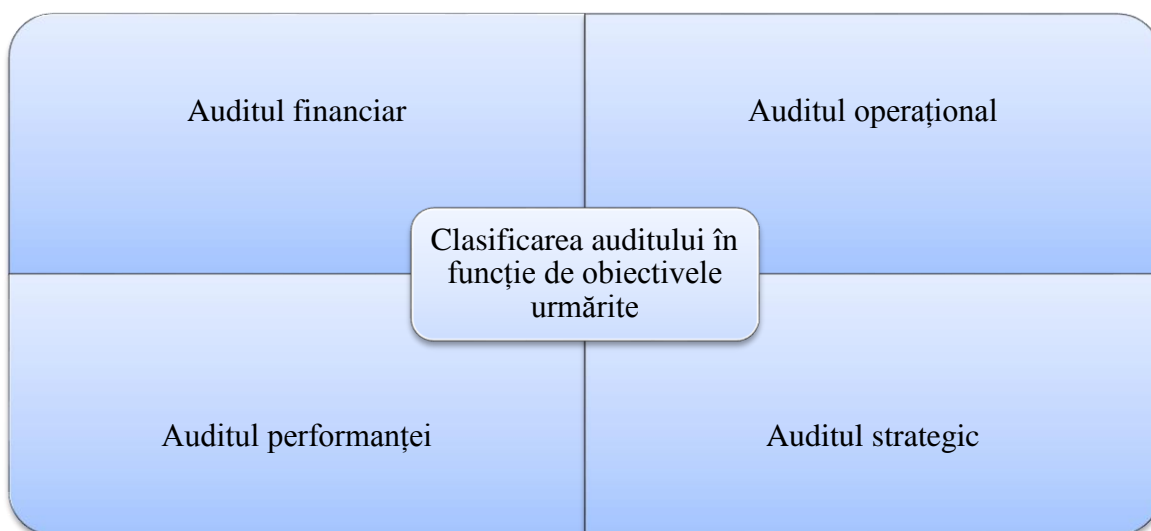
1.3. Tipologia misiunilor de audit

Auditul este o activitate complexă care abordează o multitudine de problematici, ceea ce determină existența unor criterii de clasificare diverse precum obiectivele urmărite, afilierea auditorilor care realizează auditul, modul de reglementare, criterii pe care le vom prezenta în figurile 1.2, 1.3 și 1.4.

Primul criteriu de clasificare al auditului, pe care îl vom avea în vedere în cadrul cercetării noastre, constă în obiectivele urmărite în misiunea de audit și este prezentat în figura 1.2.

¹² O. C. Bunget, A. C. Dumitrescu, *Studiu asupra relației dintre opinia de audit și respectarea principiilor contabile*, Revista Audit Financiar, nr.1/2012, p.6.

Figura nr. 1.2. Clasificarea auditului în funcție de obiectivele urmărite

Sursa: Prelucrare proprie după S. Briciu, A. Tamaș, A. Socol, R. Ivan, A. Puțan, D. Topor, *Audit financiar. Aspecte teoretice și aplicații practice*, Seria Didactica, Alba Iulia, 2014, p.26

Auditul financiar constă în examinarea independentă a situațiilor financiare ale unei entități, examinare efectuată de către un profesionist competent cu scopul exprimării unei opinii obiective referitoare la prezentarea imaginii fidele, clare și complete a patrimoniului entității auditate¹³.

Auditul operațional constă în examinarea independentă a unei organizații din punct de vedere al obiceiurilor, procedurilor, metodelor operaționale, reurselor utilizate și a rezultatelor obținute¹⁴.

Auditul performanței constă în examinarea independentă a unei organizații, a unei activități a organizației sau a unui program desfășurat în organizație din punct de vedere al eficientizării și eficacității.

Auditul strategic constă în certificarea direcției prezente a activității entității și confruntarea acesteia cu direcția pe care trebuie să o urmeze entitatea pentru a-și atinge obiectivele.

Constatăm că auditul îmbracă diverse forme, de la verificarea situațiilor financiare și până la identificarea direcției prezente și stabilirea direcției viitoare a entității. În continuare

¹³ T. Dănescu, *Audit financiar convergențe între teorie și practică*, Editura Irecson, București, 2007, p.89.

¹⁴ S. Domnișoru, *Audit statutar și comunicare financiară*, Editura Economică, București, 2011, pag 17.

vom realiza o analiză a tipurilor de audit menționate mai sus cu scopul prezentării caracteristicilor fiecărui tip de audit, în cadrul tabelului 1.1.

Tabel nr. 1.1. Caracteristicile tipurilor de audit în funcție de obiectivul urmărit

Tipul de audit	Ce presupune	Criteriul de raportare	Conținutul raportului prezintă
Auditul financiar	Examinarea profesională a informațiilor prezentate în cadrul situațiilor financiare anuale	Legislația națională și internațională din domeniul contabilității	Opinia auditorului independent referitoare la imaginea fidelă a situațiilor financiare
Auditul operațional	Examinarea profesională a procedurilor, metodelor operaționale, resurselor utilizate și a rezultatelor obținute de entitate	Politici stabilite de entitate, legislația din domeniu, norme specifice.	Conformitatea cu criteriul de raportare și recomandări adresate managerilor referitoare la ameliorarea activităților subordonate.
Auditul performanței	Examinarea profesională a eficienței și eficacității unei entități, a activității desfășurate de entitate sau a unui program din cadrul entității	Politici stabilite de entitate, legislația din domeniu, norme specifice.	Modul de funcționare eficientă și eficace a entității, raportată la criteriile stabilite.
Auditul strategic	Certificarea direcției prezente a entității	Politici și obiective stabilite de entitate	Recomandări referitoare la

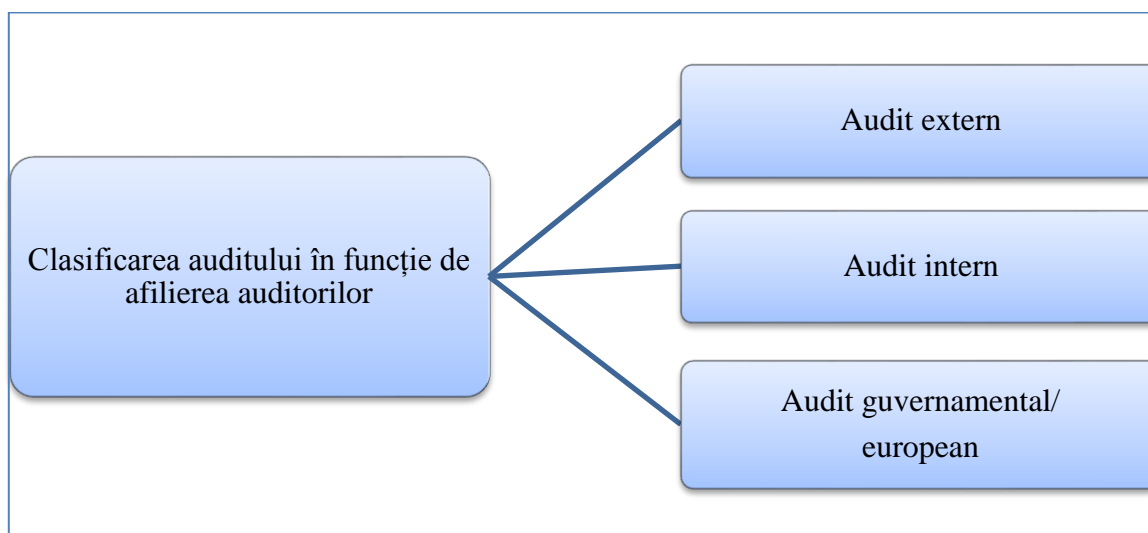
			ameliorarea direcției de urmat în vederea atingerii obiectivelor.
--	--	--	---

Sursa: Prelucrare proprie după L. Dobroțean, C. L. Dobroțeanu, *Audit. Concepte și practici. Abordare națională și internațională*, Editura Economică, București, 2002, p.36 și S. Briciu & all, *Audit financiar. Aspecte teoretice și aplicații practice*. Seria Didactica, Alba Iulia, 2014, p.26

Având în vedere acest prim criteriu de clasificare, considerăm că auditul fondurilor europene poate fi încadrat în categoria auditului operațional, întrucât acesta presupune verificarea modului în care sunt gestionate și utilizate fondurile comunitare prin raportare la proceduri stabilite de instituțiile abilitate.

Al doilea criteriu de clasificare al auditului, pe care îl vom prezenta în cadrul cercetării noastre, constă în afilierea auditorilor care realizează misiunea de audit și este prezentat în figura 1.3.

Figura nr. 1.3. Clasificarea auditului în funcție de afilierea auditorilor

Sursa: Prelucrare proprie după L. Dobroțeanu, C. L. Dobroțeanu, *Audit. Concepte și practici. Abordare națională și internațională*. Editura Economică, București, 2002, p. 36

Auditul extern constă într-o examinare profesională independentă a situațiilor financiare ale unei entități, a procedurilor convenite cu diverse instituții specializate, de către un profesionist extern membru al organismelor profesionale, în baza unui contract de prestări servicii încheiat cu beneficiarul misiunii de audit. Rolul auditului extern este unul

incontestabil, în sporirea gradului de încredere, în informațiile furnizate de entitățile auditate¹⁵.

Auditul intern constă în examinarea și evaluarea continuă a activităților unei entități de către departamentul de audit intern, parte componentă a structurii de control intern. Pentru realizarea unei misiuni eficiente de audit intern, auditorului intern trebuie să i se asigure un grad cât mai mare de independență, chiar dacă este angajat al entității respective. Profesionalismul auditorului intern reprezintă adevărata independență, întrucât fiind profesionist va identifica disfuncțiile de la nivelul entității, va prezenta recomandări privind îmbunătățirea activității și a performanței entității auditate¹⁶. Auditorul intern în desfășurarea misiunii sale, are acces la informațiile din cadrul entității, ceea ce-i conferă posibilitatea unei mai bune înțelegeri a riscurilor existente la nivelul firmei și totodată oferă posibilitatea prezentării auditorului extern a informațiilor considerate relevante¹⁷.

Auditul guvernamental/european constă în examinarea profesională a activității entităților sau a instituțiilor publice, realizată de angajați ai instituțiilor publice specializate, precum Curtea de Conturi a României, Curtea de Conturi a Uniunii Europene, Ministerul Finanțelor Publice, etc.

Caracteristicile tipurilor de audit în funcție de afilierea auditorilor le vom prezenta în tabelul 1.2.

Tabelul nr. 1.2. Caracteristicile tipurilor de audit în funcție de afilierea auditorilor

Tipul de audit	Persoanele responsabile de efectuarea auditului	Misiuni de audit incluse
Audit extern	Profesioniști independenți denumiți auditori externi care efectuează misiunea de audit în baza unui contract de prestări servicii	Diverse tipuri de audit precum audit de calitate, audit de mediu, audit social, dar în general presupune auditarea situațiilor financiare anuale.
Audit intern	Profesioniști, angajați ai entității auditate, al căror grad	Audit de conformitate Audit operațional

¹⁵ A. Tiron Tudor, M. T. Fulop, G. A. Span, I.E. Popa, *Preference of the Listed Entities Regarding the Selection of the External Auditor*, Annals of Faculty of Economics, University of Oradea, Faculty of Economics, vol.1 (2), pag. 503-509.

¹⁶ M. Ghiță, M. Popescu, *Auditul intern al instituțiilor publice: teorie și practică*, Editura CECCAR, București, 2006, p.35.

¹⁷ V. Munteanu, M. Zuca, S. Zuca., *Auditul intern la întreprinderi și instituții publice*, Editura Wolters Kluwer, București, 2010, p. 23.

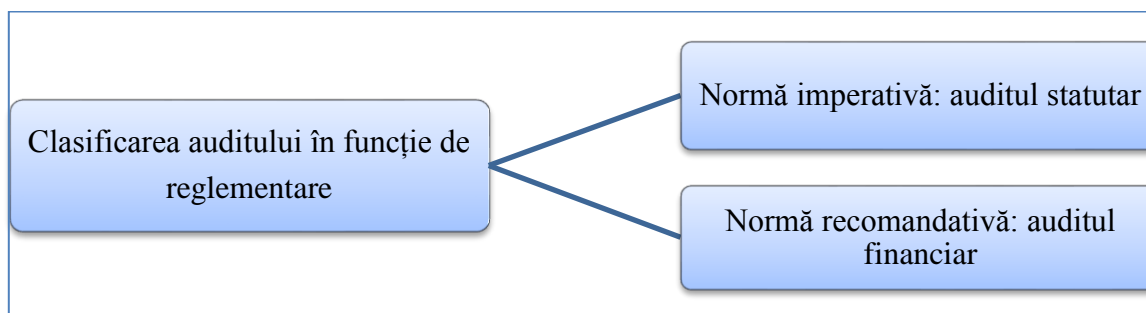
	de independență trebuie sporit cât mai mult posibil	
Audit guvernamental/european	Profesioniști independenți, angajați ai instituțiilor publice specializate	Audit de conformitate Audit operațional

Sursa: Prelucrare proprie după L. Dobroțean, C. L. Dobroțeanu, *Audit. Concepte și practici. Abordare națională și internațională*, Editura Economică, București, 2002, p.38

Putem constata că misiunile de audit pot fi efectuate de liber profesioniști în baza unui contract de prestări servicii în cazul auditului extern, de profesioniști angajați ai entității, în cazul auditului intern, sau ai instituțiilor publice specializate, în cazul auditului guvernamental/european. Auditul fondurilor europene pentru agricultură poate fi încadrat în categoria auditului guvernamental/european, deoarece este realizat de profesioniști independenți din cadrul Autorității de Audit și ai Curții de Conturi Europene, în scopul asigurării unei gestionări și utilizări eficiente a fondurilor comunitare puse la dispoziția țării noastre în calitate de stat membru al UE.

Al treilea criteriu de clasificare al auditului, pe care îl vom analiza în cadrul cercetării noastre, constă în reglementarea care stă la baza derulării misiunii de audit și este prezentat în figura 1.4.

Figura nr. 1.4. Clasificarea auditului în funcție de reglementare

Sursa: Prelucrare proprie după S. Briciu, A. Tamaș, A. Socol, R. Ivan, A. Puțan, D. Topor, *Audit financiar. Aspecte teoretice și aplicații practice*, Seria Didactica, Alba Iulia, 2014, p.25

Auditul statutar al situațiilor financiare anuale este reglementat în România prin Legea nr. 162/06.07.2017 care prezintă auditul statutar ca fiind „un audit al situațiilor financiare anuale individuale sau al situațiilor financiare anuale consolidate efectuat în conformitate cu

standardele internaționale de audit, în măsura în care este obligatoriu în temeiul dreptului Uniunii Europene sau al dreptului intern”, ori „este efectuat în mod voluntar la entitățile mici, iar situațiile financiare auditate sunt publicate, împreună cu raportul de audit statutar, potrivit legii”¹⁸.

Auditul financiar este reglementat de OUG 75/1999¹⁹ privind activitatea de audit financiar, republicată, care definește auditul financiar ca fiind „activitatea de examinare, în vederea exprimării de către auditorii financiari, a unei opinii asupra situațiilor financiare, în conformitate cu standardele de audit, armonizate cu standardele internaționale de audit și adoptate de Camera Auditorilor Financiari din România”²⁰.

În opinia noastră, cele două tipuri de audit prezintă o serie de similitudini care vizează procedurile de audit aplicabile, standardele privind desfășurarea misiunii de audit și raportarea misiunilor de audit, diferența dintre ele fiind reprezentată de faptul că obligativitatea auditului statutar este impusă printr-un act normativ, iar auditul financiar se efectuează la cererea beneficiarilor.

Având în vedere acest ultim criteriu prezentat, putem afirma că auditul fondurilor europene are un caracter obligatoriu ca și auditul statutar, obligativitatea lui fiind prevăzută de legislația europeană și națională în vigoare, și are menirea de a oferi o asigurare că fondurile comunitare sunt gestionate și utilizate într-o manieră corectă.

1.4. Activitatea de auditare a fondurilor europene

Proiectele depuse de beneficiari spre finanțare la instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene, sunt finanțate din fondurile puse la dispoziția fiecărui stat membru al Uniunii Europene, România devenind stat membru cu drepturi depline de la 1 ianuarie 2007. Modul de utilizare al acestor fonduri este verificat de profesioniști din domeniul financiar-

¹⁸ Legea nr.162 din 6 iulie 2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative, publicat în Monitorul Oficial nr. 548 din 12 iulie 2017, art.2 alin. 1.

¹⁹ A. Socol, *Audit financiar*, Seria Didactica, Alba Iulia, 2017, p.9.

²⁰ OUG 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată, art.2, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 4 iunie 1999 a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.133/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 230 din 5 aprilie 2002 și a mai fost modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 67/2002, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 12/2003 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 38 din 23 ianuarie 2003.

contabil prin intermediul misiunilor de audit, în diversele etape ale derulării acestora, de la începerea implementării până la finalizarea proiectelor și ulterior acesteia²¹. Astfel, putem constata că nu numai băncile analizează și urmăresc utilizarea creditelor acordate în vederea recuperării acestora, ci și UE analizează și urmărește corectitudinea și eficiența utilizării fondurilor nerambursabile acordate beneficiarilor în statele membre, urmărindu-se astfel evitarea fraudei.

Activitatea de auditare a proiectelor finanțate din fonduri europene constă în examinarea profesională a informațiilor obținute din implementarea proiectelor, în vederea realizării unui raport de date factuale, prin raportarea la procedurile convenite²², stabilite de autoritățile de management, urmărindu-se astfel o îmbunătățire a utilizării informației.

Auditul fondurilor europene este obligatoriu în cazul finanțărilor europene nerambursabile²³ și este realizat, după caz, de către auditori abilitați de Camera Auditorilor Financieri din România și de profesioniști ai instituțiilor specializate naționale precum Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi a României sau instituții specializate europene ca și Curtea Europeană de Conturi, în timp ce Comisia Europeană poate realiza controale în vederea asigurării utilizării corecte a fondurilor UE.

Auditul financiar independent al proiectelor finanțate din Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune, mecanismele financiare SEE și Norvegian, Programul de Cooperare Elvețiano-Român, constituie o obligație contractuală ce revine beneficiarilor de finanțare, în baza contractelor de finanțare pe care aceștia le-au încheiat cu Autoritățile de Management sau Organismele Intermediare ale acestor programe²⁴. Auditorul realizează un raport asupra constatărilor efective ale procedurilor convenite cu privire la modul de respectare a clauzelor contractului de finanțare²⁵. Misiunea de audit se va realiza în baza unui contract de prestări servicii încheiat între beneficiarul de proiect și auditor. Pentru realizarea misiunii sale, auditorul va colecta și va face o analiză a

²¹ C. D. Hațegan, *Studiu privind activitatea de audit financiar pentru verificarea proiectelor europene în România*, Revista Audit Financiar, nr.6/2013, pp.3-10.

²² E. Dobre, *Proceduri convenite, efectuate într-un angajament de audit de proiect*, Revista Audit Financiar, nr.9/2009, p.32.

²³ M. Șerban, *Auditarea proiectelor europene – de la teorie la practică*, Revista Practici de Audit, nr.4/2012, p.13

²⁴ D. P. Vârteiu, *Agreed Upon Procedures, Procedures for Auditing European Grants*, SEA – Practical Application of Science nr.3(12)/2016, p.513.

²⁵ PKF, *Auditul fondurilor europene*, Satu Mare, Octombrie, 2014
<http://theassociates.ro/files/presentations/9430b69663d13bfa2307b3c6ea216175.pdf> accesat 20.01.2018.

informațiilor și documentelor obținute de la beneficiarul de proiect, iar dacă consideră necesară, poate exista și o întâlnire cu membrii echipei de management ai proiectului, pentru o cât mai bună înțelegere a acestuia și a modului său de implementare.

Procedurile pe care auditorul le va verifica prin intermediul misiunii de audit vizează²⁶:

- conformarea beneficiarului proiectului finanțat din fonduri europene nerambursabile cu prevederile contractului de finanțare;
- verificarea liniilor bugetare din cererea de rambursare depusă de beneficiarul proiectului finanțat din fonduri europene nerambursabile;
- verificarea conformității informațiilor din cererea de rambursare cu contabilitatea beneficiarului de proiect;
- verificarea respectării regulilor de achiziții;
- verificarea existenței fizice a bunurilor cumpărate în cadrul proiectului finanțat din fonduri europene nerambursabile;
- verificarea cheltuielilor ocazionate de implementarea proiectului;
- verificarea veniturilor încasate în cadrul proiectului.

În urma verificării, auditorul va întocmi un raport²⁷ asupra constatărilor efective ale procedurilor convenite cu privire la modul de respectare a clauzelor contractului de finanțare, semnat cu Autoritatea de Management, fără exprimarea unei opinii, utilizatorii raportului trăgând propriile concluzii cu privire la aplicarea procedurilor convenite. De menționat ar fi faptul că, deși auditorul nu emite o opinie, acesta are posibilitatea prezentării unor recomandări cu privire la misiunea de audit desfășurată²⁸.

Raportul de audit financiar independent va conține: obiectivul raportului; cadrul de referință; sursele de informații, prezentarea verificărilor efectuate; constatările factuale privind cheltuielile eligibile ale proiectului²⁹. Cadrul de referință care stă la baza auditării proiectelor finanțate din fondurile europene aferente perioadei de programare 2007-2013, este ISRS 4400

²⁶ D. Botez, *Experiențe și sugestii privind documentarea auditului fondurilor structurale (II)*, Revista Practici de Audit, nr.4/2012, p.21.

²⁷ M. Pitulice, C. Pitulice, *Auditul proiectelor finanțate din fonduri europene – delimitări legislative și raționament profesional*, Revista Audit Financiar, nr.6/2009, p.8.

²⁸ E. Dobre, *Auditul proiectelor în contextul economiei bazate pe cunoaștere*, Revista Audit Financiar, nr.8/2008, p.32.

²⁹ D. P. Vârteiu, *The Auditing of European Funds, a Mission Based on Agreed-Upon Procedures*, The Journal Contemporary Economy, nr.3/2017, p.189.

„Misiuni pe baza procedurilor convenite privind informațiile financiare”³⁰ și Codul de Etică emis de Federația Internațională a Contabililor, iar pentru auditarea proiectelor finanțate din fondurile europene aferente perioadei de programare 2014-2020 se vor aplica noi materiale care vor fi aprobate de Camera Auditorilor financiari și Ministerul Fondurilor Europene, conform informațiilor disponibile pe site-ul Camerei³¹.

Fondurile europene care vizează dezvoltarea sectorului agricol, precum Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European de Garantare Agricolă, accesate prin intermediul AFIR sau APIA, sunt auditate de către instituții specializate naționale și europene, ci nu de auditori financiari externi membri ai CAFR ca și în cazul celorlalte fonduri europene.

Verificările efectuate în cadrul unor astfel de misiuni de audit vizează³²:

- Respectarea criteriilor de acreditare/conformitate/desemnare de către sistemele de management și control instituite;
- Eficacitatea funcționării sistemelor de management și control;
- Corecta elaborare a declarațiilor de cheltuieli transmise Comisiei Europene;
- Legalitatea și regulamentaritatea tranzacțiilor;
- Prezentarea unei imagini corecte și fidele a operațiunilor financiar-contabile de către Conturi.

Constatăm că misiunile de audit presupun verificări ale activității instituțiilor specializate în gestionarea fondurilor pe de o parte, iar pe cealaltă parte vizează activitatea beneficiarilor de proiecte finanțate din fonduri europene. Astfel, putem afirma că îmbunătățirea activității de audit este strâns legată de perfecționarea activității tuturor factorilor implicați în procesul de gestionare și utilizare al fondurilor comunitare.

³⁰ D. Botez, *Experiențe și sugestii privind documentarea auditului fondurilor structurale (I)*, Revista Practici de Audit, nr.3/2012, p.34.

³¹ <https://www.cafr.ro/pagina.php?id=141> accesat 20.01.2018.

³² Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, pp.16-17.

1.5. Instituții specializate în auditarea și controlul fondurilor europene investite în sectorul agricol

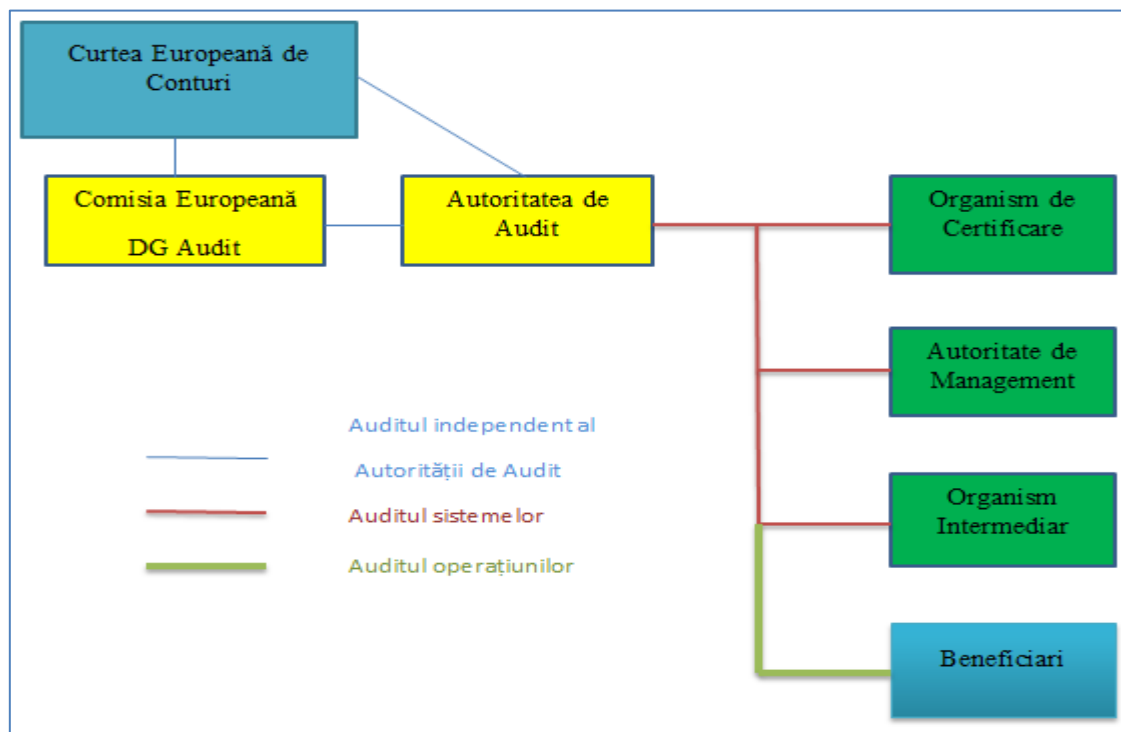
Fondurile europene puse la dispoziția României, în calitate de stat membru, destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural prin intermediul FEADR și FEAGA, sunt auditate/controlate de instituții specializate naționale și internaționale, astfel:

- a) Instituții specializate naționale: Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi a României, în calitate de Organism de Certificare, în conformitate cu obligațiile stabilite de art. 9 al Regulamentului CE nr.1306/2013
- b) Instituții specializate europene: - Comisia Europeană, în conformitate cu prevederile art. 47 al Regulamentului CE nr.1306/2013

- Curtea Europeană de Conturi, în calitate de auditor extern independent, în conformitate cu prevederile Tratatului privind funcționarea UE.

Structura generală de audit al fondurilor europene este una foarte complexă, structură pe care o vom prezenta atât detaliat pe parcursul acestui subcapitol cât și în figura 1.5.

Figura nr. 1.5. Structura de audit al fondurilor europene

Sursa: Dermot Byrne, *Management and Control Systems*, Brussels, 2014, p.30

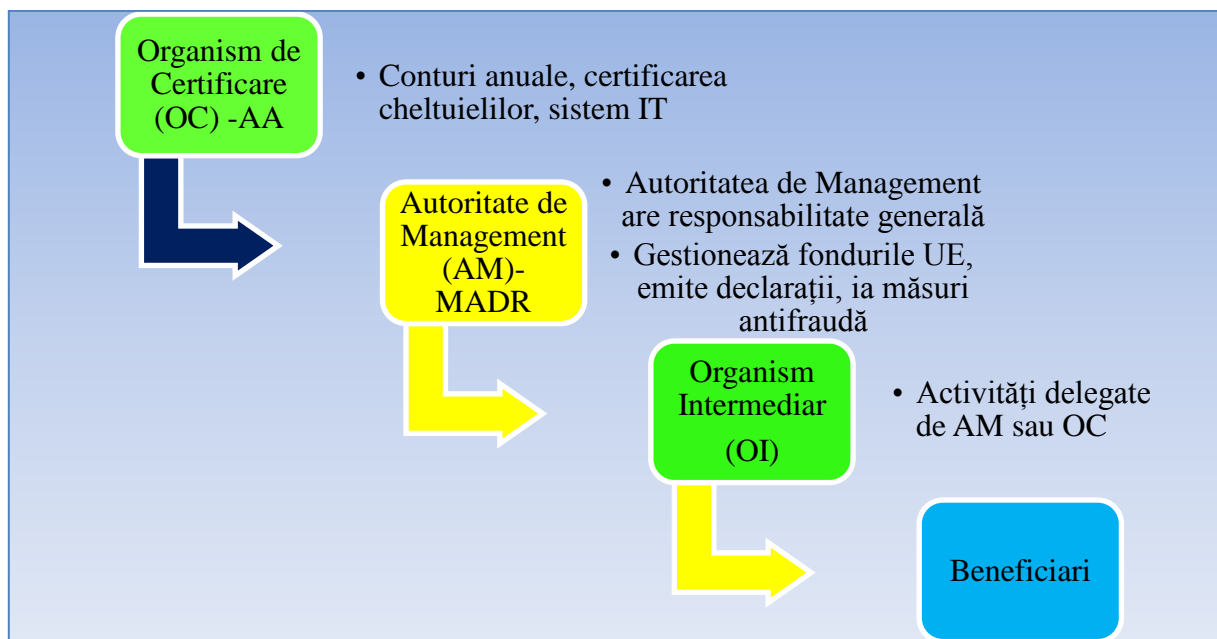
Putem observa că Autoritatea de Audit desfășoară audit de sistem și audit al operațiunilor, în vederea exprimării unei asigurări rezonabile că fondurile auditate au fost gestionate și utilizate corespunzător, în conformitate cu legislația europeană și națională în vigoare.

1.5.1. Autoritatea de Audit

Modul de gestionare al fondurilor europene puse la dispoziția statelor membre de UE are la bază principiul gestiunii partajate, ceea ce presupune că atât statul membru cât și Comisia Europeană răspund pentru gestiunea și controlul programelor aflate în derulare. Statele membre trebuie să asigure crearea și funcționarea sistemelor de management și control în concordanță cu legislația în vigoare, desfășurând activități de gestionare, control și audit al fondurilor europene, în timp ce Comisia Europeană se asigură că sistemele de gestiune și control stabilite de fiecare stat membru funcționează eficace și respectă cerințele impuse, pe perioada derulării programelor. Astfel, prin Legea 200/2005 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 22/2005 pentru completarea Legii nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, art.14¹-14⁷, se constituie Autoritatea de Audit ca organism național independent de audit care funcționează în structura Curții de Conturi a României și are calitate de Organism de Certificare pentru fondurile europene care vizează dezvoltarea agriculturii în România³³ conform figurii 1.6

³³ Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p.628, http://www.curteadeconturi.ro/Publicatii/Cartea_Alba.pdf, accesat 19.12.2017.

Figura nr. 1.6. Verificarea utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol

Sursa: Dermot Byrne, *Management and Control Systems*, Brussels, 2014, pp.7, 15

Organismul de Certificare este definit de Regulamentul UE nr. 1306/2013, art.9 ca fiind „un organism de audit public sau privat desemnat de statul membru. Organismul furnizează un aviz elaborat în conformitate cu standarde de audit acceptate la nivel internațional, privind exhaustivitatea, exactitatea și veridicitatea conturilor anuale ale agenției de plăți, buna funcționare a sistemului de control intern al acesteia și legalitatea și corectitudinea cheltuielilor a căror rambursare a fost solicitată Comisiei”³⁴.

Autoritatea de Audit are rolul de a realiza auditul public extern al fondurilor europene, în conformitate cu legislația europeană și națională în vigoare, standardele internaționale de audit, Codul etic al profesiei și de a prezenta în fiecare an Comisiei Europene o opinie de audit cu privire la modul de gestionare al fondurilor europene acordate României. Prin intermediul opiniei de audit se prezintă o asigurare rezonabilă referitoare la funcționarea sistemelor de management și control, legalitatea și regularitatea operațiunilor, iar pentru fondurile europene

³⁴ Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr.2799/98, (CE) nr.814/2000, (CE) nr. 1290/2005, (CE) nr.485/2008 ale Consiliului, art.9.

destinate dezvoltării agriculturii, și cu privire la integralitatea, acuratețea și veridicitatea informațiilor prezentate în conturile agențiilor de plată³⁵.

Tipuri de audit desfășurate de Autoritatea de Audit

Autoritatea de Audit desfășoară o varietate de tipuri de audit, particularizate pe fiecare perioadă de programare în parte, tipuri de audit pe care noi le vom prezenta în Anexa 1.

Prima perioadă de programare care a fost supusă misiunilor de audit a fost perioada 2000-2006 numită și perioada de preaderare a României la UE, perioadă în care țara noastră a beneficiat de fonduri PHARE, ISPA și SAPARD și în cadrul căreia Autoritatea de Audit a desfășurat misiuni de audit de sistem, audit de verificare a cheltuielilor declarate CE și audit desfășurat în scopul emiterii declarației de finalizare a programului de finanțare.

A doua perioadă de programare care a fost auditată a fost perioada de programare 2007-2013, specific acestei perioade este faptul că România a devenit stat membru cu drepturi depline, beneficiind de fonduri europene destinate dezvoltării tuturor sectoarelor naționale, iar asupra modului de gestionare al acestor fonduri europene Autoritatea de Audit a realizat misiuni de audit de conformitate, audit de sistem, audit al operațiunilor, audit de certificare a conturilor și audit la finalizarea programului de finanțare.

A treia perioadă supusă auditării este perioada de programare 2014-2020, perioadă de programare aflată în desfășurare, aflându-ne la jumătatea acesteia și în cadrul căreia Autoritatea de Audit realizează misiuni de audit de desemnare, audit al sistemului, audit al operațiunilor și audit al conturilor.

În opinia noastră, sistemului de management și control pentru gestionarea fondurilor europene i se adaugă valoare din partea Autorității de Audit ca urmare a verificărilor efectuate pentru asigurarea bunei funcționări a acestui sistem și a evidențierii posibilelor deficiențe apărute. Ca urmare a misiunilor de audit, se iau măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate, inclusiv pentru recuperarea sumelor decontate beneficiarilor fără respectarea cerințelor legale.

Referitor la misiunile de audit efectuate, Autoritatea de Audit emite o opinie privind modul de gestionare și utilizare a fondurilor europene și o comunică Comisiei Europene și Parlamentului României prin intermediul Raportului public anual al Curții de Conturi.

³⁵ Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 629.

Comisia Europeană, pe lângă informațiile obținute de la Autoritățile de Audit ale statelor membre, cu privire la modul de gestionare și utilizare a fondurilor europene, efectuează verificări proprii asupra sistemelor și cheltuielilor certificate.

Procesul de audit desfășurat de Autoritatea de Audit

Procesul de audit al fondurilor europene este un proces planificat, la fel ca auditul situațiilor financiare, care se desfășoară în conformitate cu strategiile de audit³⁶ stabilite pentru fiecare perioadă de programare în parte, cu aprobarea Comisiei Europene.

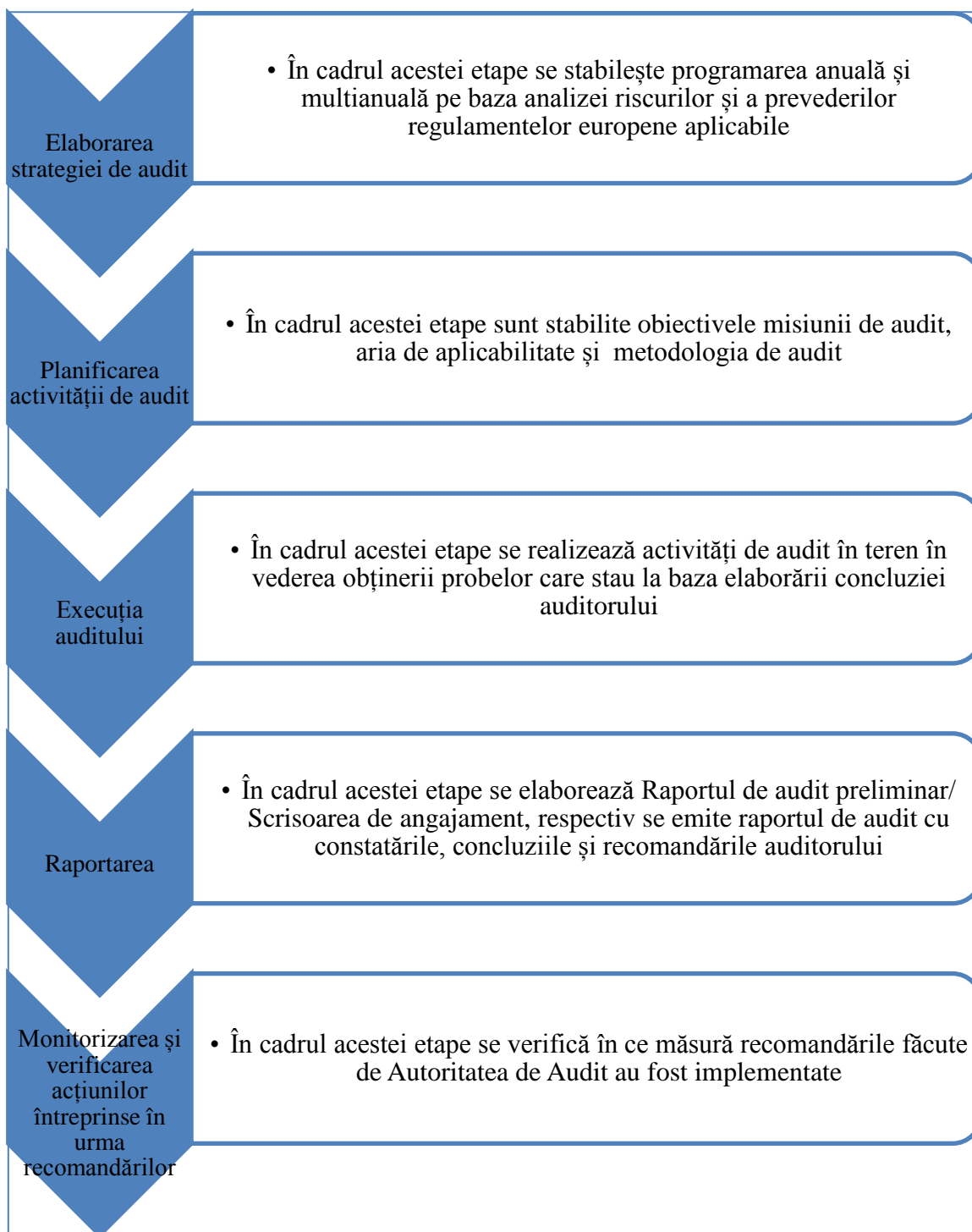
Strategiile de audit cuprind o prezentare exhaustivă a informațiilor referitoare la autoritatea care va desfășura activitatea de audit, personalul implicat în activitatea de audit, metodologia aplicată, planificarea misiunilor de audit și entitățile auditate. Autoritatea de Audit desfășoară misiuni de audit public extern, prin intermediul Direcțiilor de Specialitate și a Direcțiilor Regionale de Audit, la entitățile care gestionează fondurile europene, la autoritățile de certificare și plată și la beneficiarii fondurilor europene.

Autoritatea de Audit este organizată la nivel central prin intermediul a patru direcții de audit³⁷: Direcția de audit pentru proiectele de Infrastructură Mare, Direcția de audit a fondurilor pentru agricultură, dezvoltare rurală și pescuit, Direcția de audit pentru Fondul European de Dezvoltare Regională, Direcția de audit pentru Fondul Social European și alte fonduri și o Direcție de coordonare, metodologie, sinteză, evaluarea calității auditului și pregătirea profesională a personalului, iar la nivel teritorial există opt Direcții Regionale de Audit în Alba, București-Ilfov, Călărași, Cluj, Dolj, Galați, Neamț și Timișoara.

³⁶ D. Mateș, V. Turcanu, I. Bostan, M. Socoliuc, V.Grosu, *The Planification Of An Audit Of Annual Financial Situations From The Viewpoint Of The International Standard Of Audit 300*, The Annals of the "Stefan cel Mare" University of Suceava. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration, "Stefan cel Mare" University of Suceava, Romania, Faculty of Economics and Public Administration, vol. 8(1(8)), pages 136-141, June.

³⁷ Autoritatea de Audit, <http://www.curteadeconturi.ro/AutoritateAudit.aspx?categ=2> accesat 20.02.2018.

Figura nr.1.7. Etapele procesului de audit desfășurat de Autoritatea de Audit

Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 631

Autoritatea de Audit în calitatea sa de auditor public extern al fondurilor europene prezintă o serie de particularități pe care dorim să le evidențiem în cadrul tabelului 1.3.

Tabel nr. 1.3. Particularități ale activității desfășurate de Autoritatea de Audit

Caracteristici	Autoritatea de Audit
Atribuții specifice	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Auditor public extern al fondurilor europene puse la dispoziția României de către Uniunea Europeană
Norme și reglementări în baza cărora își desfășoară activitatea	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Legea nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi ✓ Regulamentul de organizare și funcționare ✓ Codul etic al profesiei ✓ Regulamente ale Uniunii Europene
Tipuri de fonduri europene auditate	<ul style="list-style-type: none"> ✓ În perioada de preaderare a României la UE – auditarea fondurilor PHARE (între anii 1990-2000 peste 1,5 miliarde Euro, iar între 2000-2006 a primit anual 260 milioane Euro), ISPA (valoarea fondurilor anuale primite între 240-270 milioane Euro), SAPARD (bugetul anual 520 milioane Euro) ✓ În perioada de postaderare a României la UE- auditarea fondurilor structurale, de coeziune, pentru agricultură și pescuit și a altor fonduri.
Categorii de instituții și beneficiari	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Instituții publice responsabile cu gestionarea fondurilor europene ✓ Beneficiari publici: instituții publice centrale, instituții publice locale ✓ Beneficiari privați: Societăți comerciale, Persoane Fizice Autorizate, Asociații, Fundații, Persoane fizice (fermieri).
Tipuri de audit/acțiuni	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Audit de desemnare ✓ Audit de sistem ✓ Auditul operațiunilor ✓ Auditul conturilor anuale ✓ Auditul la finalizarea măsurilor/ programelor ✓ Audit de certificare a conturilor agenților de plăți în domeniul fondurilor destinate agriculturii

	✓ Urmărirea modului de implementare a recomandărilor (follow-up)
Ce se urmărește prin misiunea de audit	✓ O asigurare rezonabilă că fondurile europene sunt gestionate și utilizate corect. ✓ Creșterea încrederii în Autoritatea de Audit, ca instituție specializată în auditarea fondurilor europene.

Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, pp. 17, 20-21 & G. Mareș, D. C. Nicolae, C. Costinescu, M. G. Pitulice, *Practica auditului intern privind fondurile publice naționale și ale Uniunii Europene*, Editura Contaplus, Ploiești, 2007, pp.207-209

Situația misiunilor desfășurate de Autoritatea de Audit

Alocări financiare pe perioade de programare

Activitatea de audit a fondurilor europene s-a realizat pe fiecare perioadă de programare în parte și a vizat alocări financiare conform tabelului 1.4.

Tabel nr. 1.4. Alocări financiare pe perioade de programare miliarde euro

Perioada de programare	Suma alocată
Perioada de preaderare 2000-2006	4,09
Perioada de programare 2007-2013	35,6
Perioada de programare 2014-2020	43,29

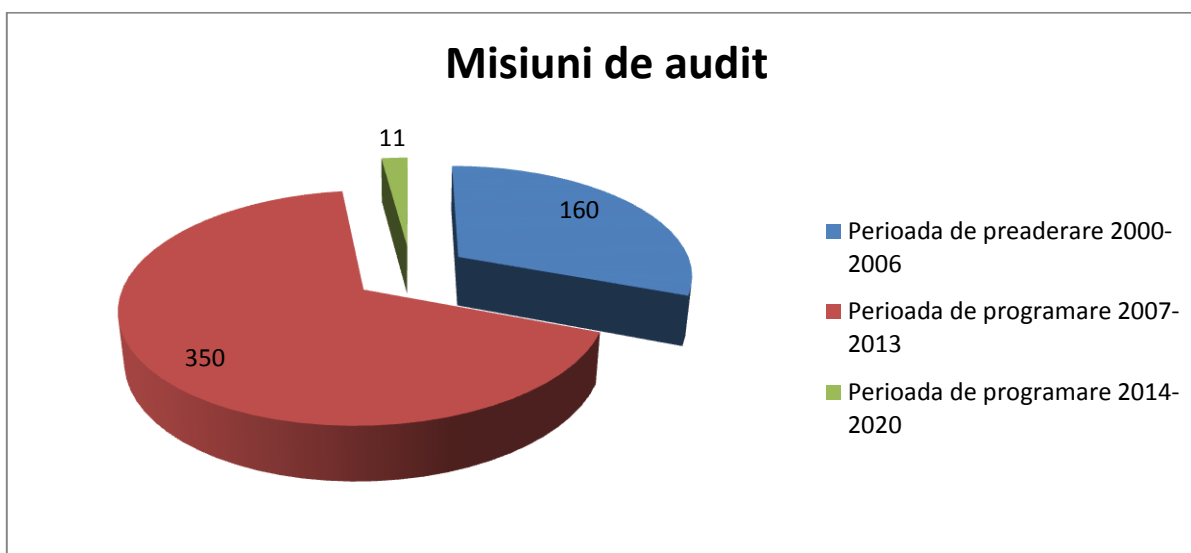
Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 659

Analizând datele din tabel putem constata că nivelul alocărilor a urmat un trend ascendent, astfel alocările aferente perioadei de programare 2007-2013 au crescut cu 770,41% prin raportare la perioada precedentă, înregistrându-se cel mai mare nivel de creștere, iar pentru perioada de programare 2014-2020 alocările au crescut cu 21,60% față de perioada de programare 2007-2013.

Misiuni de audit realizate

Autoritatea de Audit în calitate sa de auditor public extern, în perioada 2008-2017 a efectuat 521 de misiuni de audit a fondurilor europene, misiuni de audit grupate pe perioade de programare conform figurii 1.8.

Figura nr.1.8. Misiuni de audit realizate pe perioade de programare

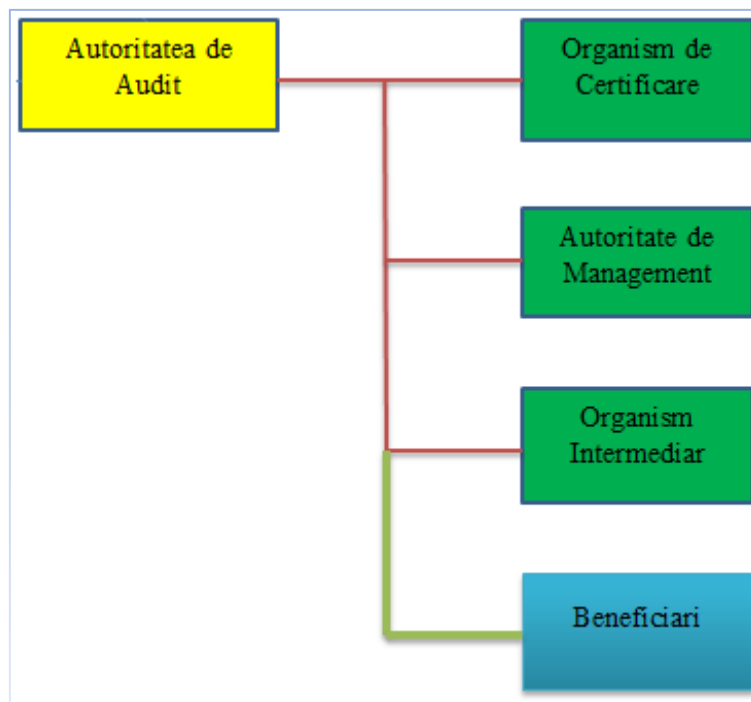
Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 661

Constatăm că cele mai multe misiuni de audit (350) sunt aferente perioadei de programare 2007-2013 cu o pondere de 67,18% în totalul misiunilor de audit realizate, urmată de perioada de preaderare cu 160 misiuni și o pondere de 30,71% în totalul misiunilor de audit realizate, iar pe ultimul loc se situează perioada de programare 2014-2020 cu doar 11 misiuni de audit și o pondere de 2,11% în totalul misiunilor de audit realizate datorită faptului că această perioadă de programare se află în desfășurare.

Entități verificate

Entitățile supuse verificării de către Autoritatea de Audit în conformitate cu legislația europeană și națională în vigoare, sunt formate din Autoritatea de Certificare și Plată, Autoritățile de Management, Organismele Intermediare și beneficiarii de fonduri europene (entități publice și private) conform figurii 1.9.

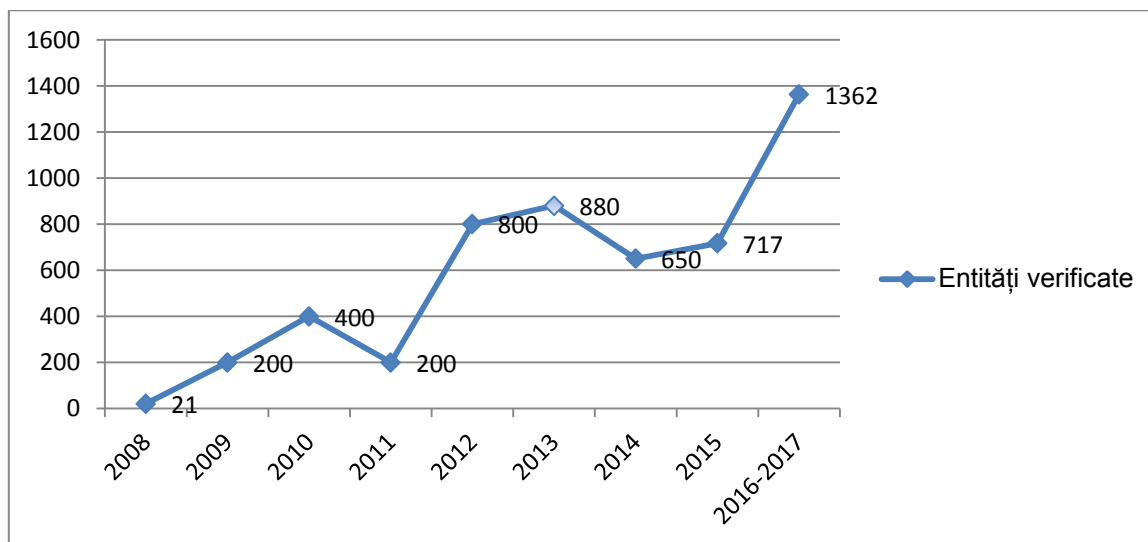
Figura nr.1.9. Entități verificate de Autoritatea de Audit

Sursa: Prelucrare proprie după Dermot Byrne, *Management and Control Systems*, Brussels, 2014, p.30

În perioada 01.01.2008-31.03.2017 Autoritatea de Audit a efectuat 5230 verificări asupra entităților, distribuția acestora pe fiecare an în parte o vom prezenta în figura 1.10

Figura nr.1.10. Evoluția entităților verificate

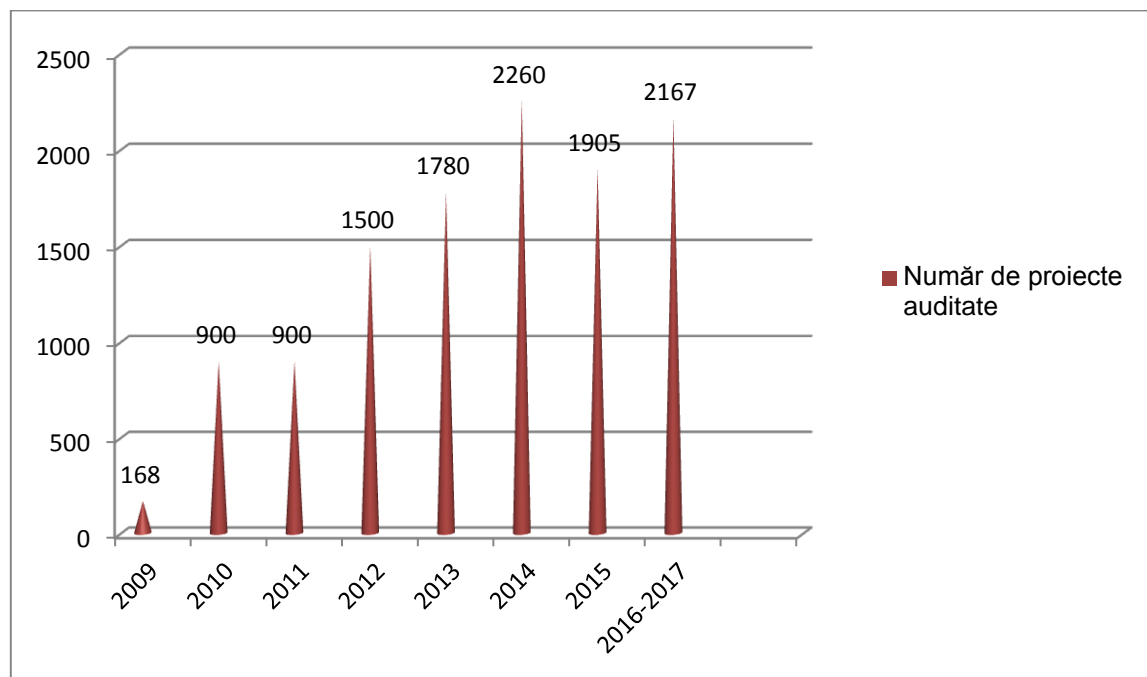
Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 660

Analizând datele prezentate putem constata că în perioada 2008-2010 numărul entităților verificate a fost într-o continuă creștere ajungând la 400, ca urmare a auditării proiectelor din perioada de preaderare 2000-2006, după care a urmat o scădere cu 50% a numărului entităților verificate în anul 2011. Perioada 2011-2013 se caracterizează printr-o creștere a numărului entităților auditate de la 200 la 880 ca urmare a accesării și implemetării proiectelor finanțate din fonduri europene aferentei perioadei de programare 2007-2013, iar cel mai mare număr de entități verificate a fost atins în perioada 01.01.2016-31.03.2017 acesta fiind de 1362.

Proiecte verificate

Autoritatea de Audit a desfășurat în perioada 01.01.2009-31.03.2017 în conformitate cu Planul de activitate elaborat, misiuni de audit asupra a 11580 proiecte. Evoluția numărului de proiecte auditate o vom prezenta în figura 1.11

Figura nr. 1.11. Evoluția numărului de proiecte auditate

Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 660

Observând datele prezentate în figura 1.11 putem constata că în anul 2010 numărul de proiecte verificate a crescut cu 732 ajungând la 900, menținându-se la același nivel și pentru anul 2011, după care a urmat un trend ascendent până în anul 2014 când s-a atins cel mai înalt nivel al proiectelor auditate ajungându-se la un număr de 2260.

Deficiențe constatate în auditarea fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii pe perioade de programare

1. Perioada de preaderare 2000-2006 - Programul SAPARD a prezentat o serie de deficiențe constatate de Autoritatea de Audit referitoare la³⁸:
 - neconsemnarea în Registrul debitorilor a tuturor debitelor identificate;
 - reconcilierea datelor din sistemul informatic ProSys cu datele înregistrate în contabilitate în ceea ce privește suma debitelor;
 - realizarea de către beneficiari a unor investiții nefuncționale;
 - recuperarea debitelor din următoarea tranșă de plată s-a realizat fără respectarea procedurii de constatare a neregulilor și de recuperare a datoriilor;
 - realizarea de cheltuieli neeligibile ca urmare a derulării procedurilor de achiziții publice de către beneficiari;
 - lucrări executate în afara perioadei de eligibilitate;
 - depășirea valorii contractelor încheiate;
 - executarea de lucrări neconforme cu cerințele de calitate;
 - înregistrarea operațiunilor contabile în cadrul conturilor de debitori.
2. Perioada de programare 2007-2013 – În cadrul activităților de audit realizate la nivelul FEADR s-au constatat deficiențe referitoare la³⁹:
 - respectarea de către APDRP a criteriilor de acreditare – proceduri contabile neadecvate, lipsa efectuării reconcilierilor privind sumele recuperate, lipsa reglementării procedurale privind modul de compensare a suprafețelor, întârzieri semnificative în realizarea misiunilor de control în teren;
 - efectuarea de plăți duble pentru un număr semnificativ de beneficiari;

³⁸ Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 669.

³⁹ Idem, p. 670.

- autorizarea eronată a sumelor de plată către beneficiari, ca urmare a proastei gestionări și introduceri în sistemul informatic IACS a erorilor stabilite în cadrul controlului efectuat pe teren.

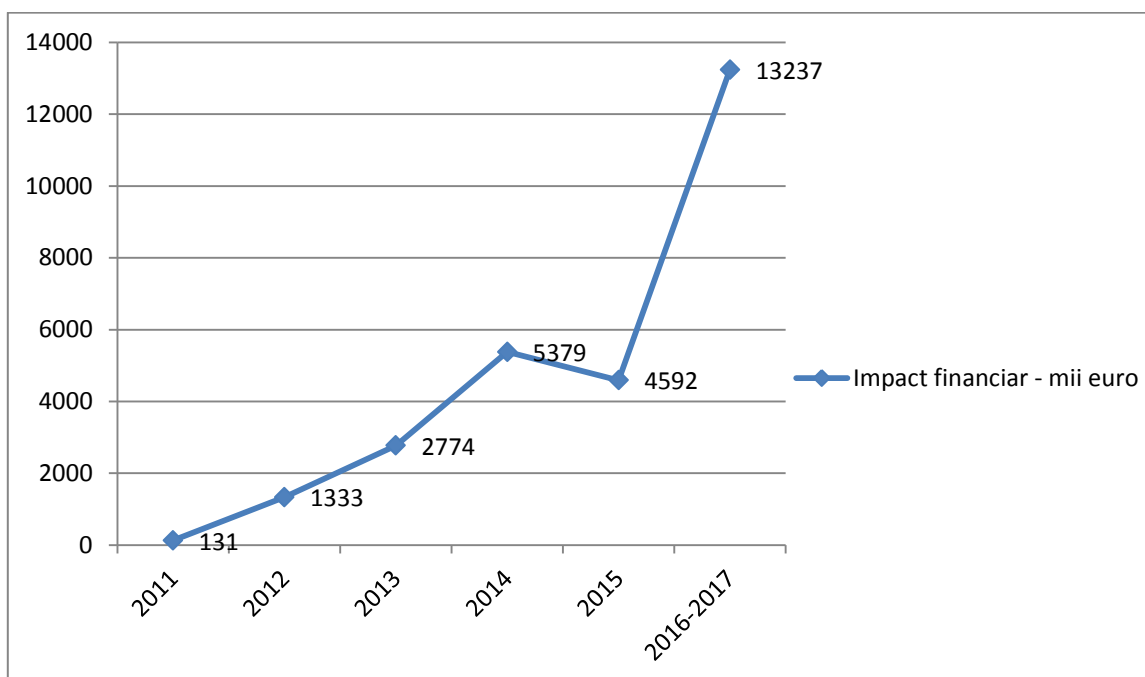
- Referitor la FEAGA în urma efectuării misiunilor de audit s-au constatat deficiențe referitoare la:

- neformalizarea procedurală a modalității de înregistrare a neregulilor constatate și lipsa supervizării în procesul de autorizare al plăților;
- erori administrative cu impact financiar nerecuperate;
- raportări eronate;
- securitatea sistemului informatic;
- nereflectarea în manualele de proceduri APIA a fluxului operațional privind înregistrarea neregulilor constatate în modulul informatic Debtors;
- neefectuarea reconcilierilor corespunzătoare aferente funcțiilor de autorizare, plată și contabilizare ale APIA;
- calcularea eronată a cuantumului penalităților ca urmare a depunerii cu întârziere a cererii de plată de sprijin pe suprafață;
- autorizarea eronată a plăților către beneficiari;
- întocmirea eronată a documentelor privind suprafețele agricole.

3. Pentru perioada de programare 2014-2020 care este în desfășurare, Autoritatea de Audit a realizat 11 misiuni de audit până în anul 2017, din care, doar 2 misiuni de certificare și urmărirea modului de implementare a recomandărilor vizează Fondul European de Garantare Agricolă.

Deficiențele constatate pentru FEADR și FEAGA în perioada 2011-2017 au avut un impact financiar pe care îl vom prezenta în figura 1.12.

Figura nr. 1.12. Impactul financiar al deficiențelor constatate

Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 667

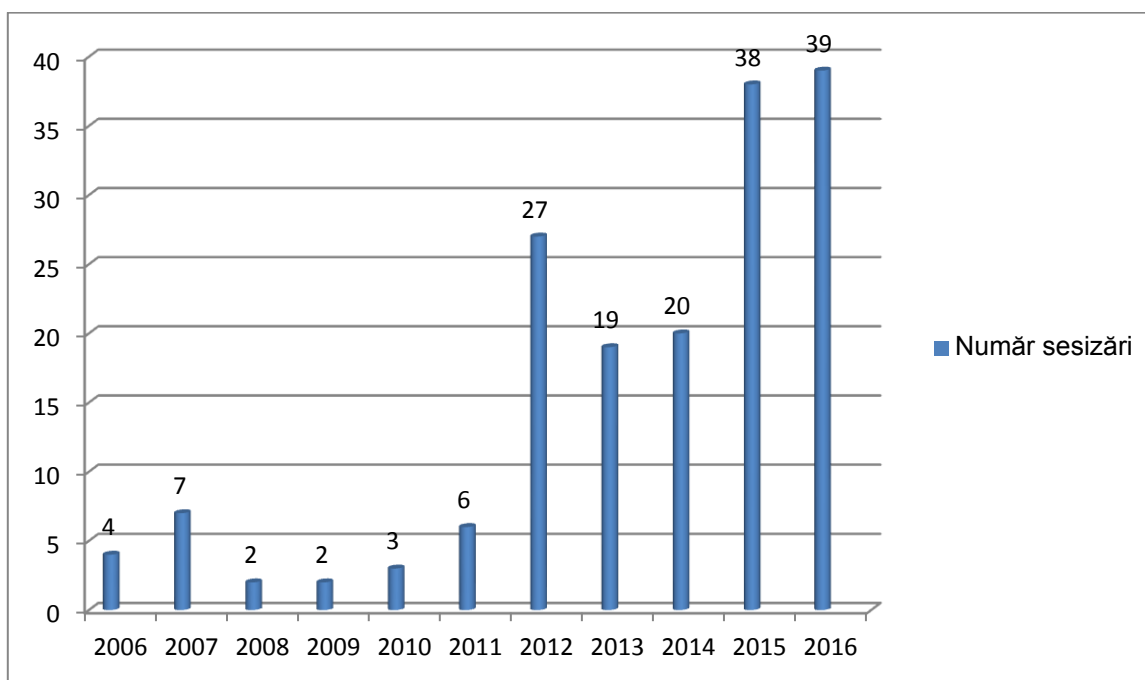
Constatăm că impactul financiar al neregulilor constatate are un trend ascendent în perioada 2011-2014 înregistrând o creștere de la 131 mii euro la 5379 mii euro. Anul 2015 a înregistrat un impact financiar al neregulilor constatate de 4592 mii euro în scădere cu 14,63% raportat la anul 2014. Perioada 2016-2017 prezintă un nivel maxim atins al impactului financiar al neregulilor constatate, acesta fiind de 13237 mii euro.

Sesizarea organelor de urmărire penală

Dacă în cadrul activității de audit desfășurate, Autoritatea de Audit descoperă indicii de fraudă ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene și ale României, are obligația să sesizeze organele de cercetare penală în baza art. 33 alin.4 din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi care precizează că „în situațiile în care în rapoartele de audit se constată existența unor fapte pentru care există indicii că au fost săvârșite cu încălcarea legii penale, conducătorul departamentului sesizează organele în drept

pentru asigurarea valorificării constatării și informează entitatea auditată⁴⁰. Astfel, în urma activităților de audit desfășurate, Autoritatea de Audit a descoperit indicii de fraudă și a transmis Departamentului pentru Luptă Antifraudă 167 de sesizări în perioada 2006-2016, conform figurii 1.13.

Figura nr. 1.13. Sesizări de fraudă transmise DLAF în perioada 2006-2016

Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p. 677

Pentru perioada 2006-2013, numărul sesizărilor transmise a înregistrat variații de la numărul minim de câte 2 sesizări aferente anilor 2008 respectiv 2009, la numărul maxim atins în anul 2012 (27 sesizări). Sesizările de fraudă transmise în perioada 2014-2016 au înregistrat un trend ascendent, fiind atins numărul maxim de 39 sesizări în anul 2016.

⁴⁰ Legea nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în Monitorul Oficial nr. 238/03.04.2014, art.33, alin 4.

1.5.2. Curtea de Conturi Europeană

Curtea de Conturi Europeană este o instituție înființată în anul 1977 cu sediul în Luxemburg, care în calitate sa de auditor extern independent, asigură gestionarea eficientă a fondurilor europene prin verificarea modului de colectare a acestora la bugetul UE și al modului de utilizare de către statele membre, în condițiile în care aproximativ 80% din bugetul UE este gestionat de Comisia Europeană împreună cu statele membre⁴¹. Această instituție își desfășoară activitatea în baza Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene și al Regulamentului financiar privind bugetul UE.

Curtea Europeană de Conturi are atribuții clar definite, care presupun efectuarea misiunilor de audit independent al veniturilor și cheltuielilor realizate la nivelul Uniunii Europene, iar dacă există suspiciuni de fraudă, acestea sunt raportate Oficiului European de Luptă Antifraudă, în baza art.2 din Decizia Curții de Conturi nr.97/2004 privind regimul de colaborare cu Oficiul European de Luptă Antifraudă care precizează că „în cazul suspiciunii sau descoperirii, cu ocazia activităților de audit, a unor informații referitoare la eventualele cazuri de fraudă sau de corupție sau orice altă activitate ilegală, membrul responsabil de auditul respectiv dispune redactarea fără întârziere a unei scrisori tip și a unei anexe care sunt transmise membrului responsabil de ADAR și trimise sub autoritatea acestuia directorului OLAF”⁴².

Tipuri de audit realizat de Curtea de Conturi Europeană

Curtea de Conturi Europeană în vederea asigurării gestionării eficiente a bugetului UE efectuează trei tipuri de audit pe care le vom prezenta în tabelul 1.5.

⁴¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_ro, accesat 25.02.2018.

⁴² Decizia Curții de Conturi nr.97/2004 de stabilire a regimului de colaborare cu Oficiul European de Luptă Antifraudă privind accesul acestuia la informațiile de audit, art. 2., https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/DEC97_2004/DEC97_2004_RO.PDF, accesat 26.02.2018.

Tabel nr. 1.5. Tipuri de audit efectuate de Curtea de Conturi Europeană

Tipul de audit	Constă în...
Audit financiar	Examinarea profesională a conturilor UE în vederea verificării prezentării de către acestea, cu exactitate, a situației financiare, a rezultatelor obținute și a fluxurilor de numerar.
Audit de conformitate	Verificarea modului de realizare a tranzacțiilor financiare din punct de vedere al respectării regulilor aplicabile.
Audit al performanței	Verificarea economicității utilizării fondurilor europene în realizarea obiectivelor stabilite.

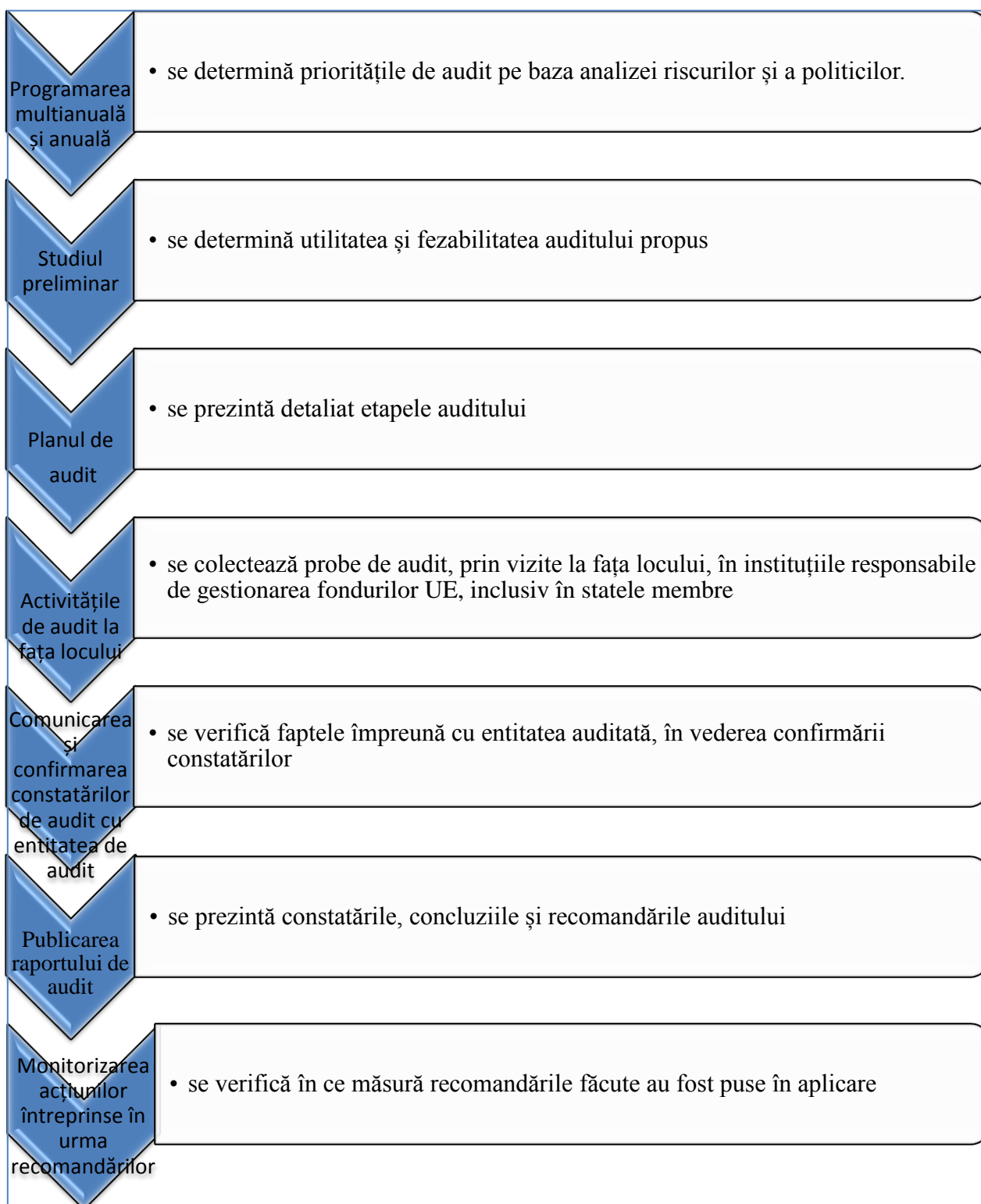
Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi Europeană,

<https://www.eca.europa.eu/ro/Pages/AuditingActivities.aspx>, accesat 02.03.2018

Etapale procesului de audit

Procesul de audit desfășurat de Curte este unul complex și presupune parcurgerea a șapte etape pe care le vom prezenta în Figura 1.14

Figura nr. 1.14. Etapele procesului de audit desfășurat de Curtea de Conturi Europeană

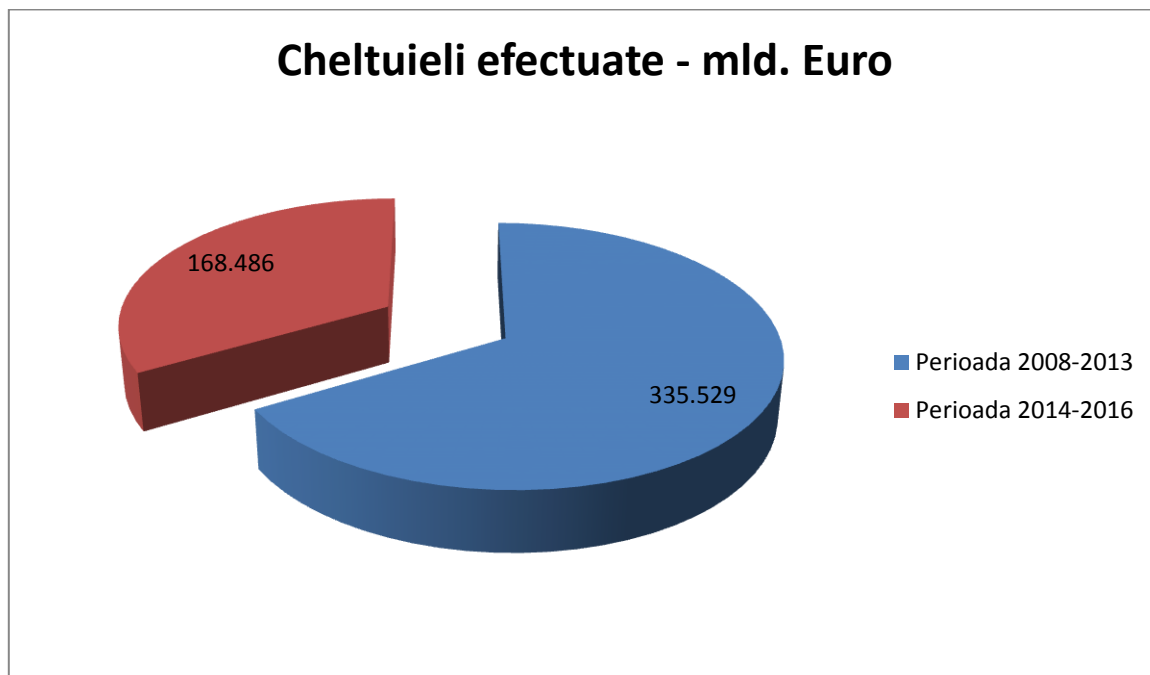
Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi Europeană,

<https://www.eca.europa.eu/ro/Pages/AuditingActivities.aspx>, accesat 03.03.2018

Situația misiunilor desfășurate de Curtea de Conturi Europeană

Activitatea de audit a Curții în perioada 2008-2016 a vizat cheltuieli efectuate din FEGA și FEADR în valoare totală de 504.015 miliarde euro conform figurii 1.15

Figura nr. 1.15. Cheltuieli efectuate din FEGA și FEADR în perioada 2008-2016

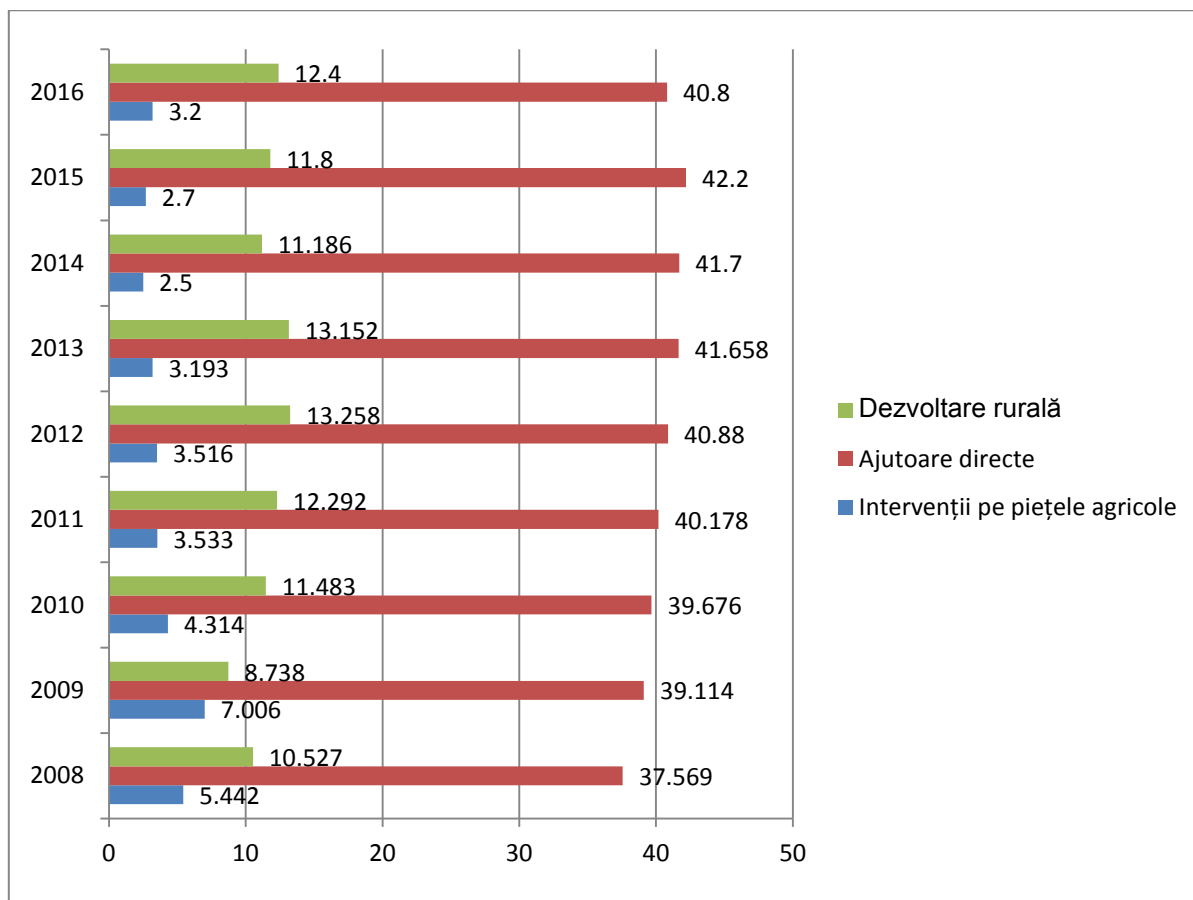

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, Rapoartele anuale privind exercițiile financiare 2008-2016

Putem constata că cheltuielile efectuate în perioada 2008-2013 reprezintă 66,57% din totalul cheltuielilor efectuate, iar perioadei 2014-2016 îi revine un procent de 33,43% din cheltuieli.

Cheltuielile efectuate din FEGA și FEADR care au făcut obiectul auditului desfășurat de Curte în perioada 2008-2016 au vizat activități referitoare la intervenții pe piețele agricole, ajutoare directe acordate beneficiarilor și dezvoltare rurală, iar valoarea anuală a acestora o vom prezenta în Figura 1.16.

Figura nr. 1.16. Cheltuieli efectuate pe tipuri de activități din FEGA și FEADR în perioada
2008-2016 -mld euro-

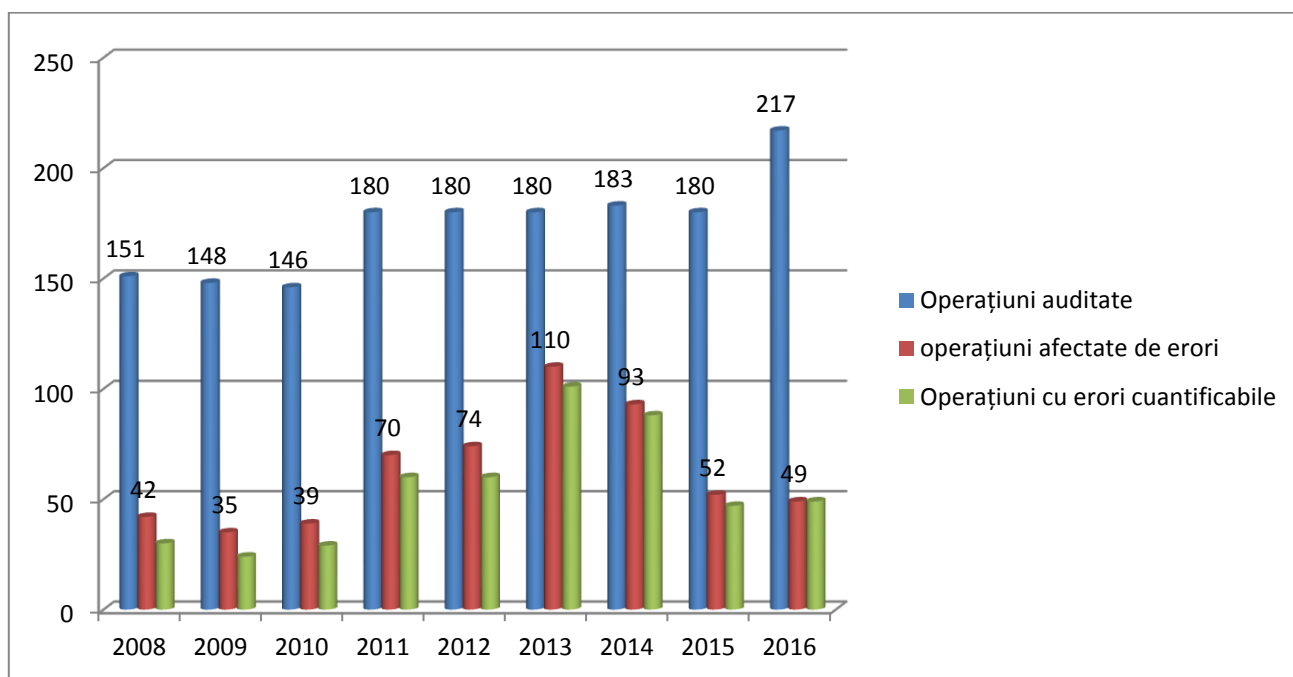
Sursa: Curtea de Conturi Europeană, Rapoartele anuale privind exercițiile financiare 2008-2016

Din informațiile prezentate în cadrul figurii putem constata că cele mai mari cheltuieli privind dezvoltarea rurală în valoare de 13,258 mld euro au fost efectuate în anul 2012, iar în anul 2009 s-a înregistrat cel mai mic nivel al acestora, fiind de doar 8,738 mld euro. Ajutoarele directe ocupă un loc fruntaș raportate la celelalte tipuri de cheltuieli, nivelul maxim al acestora fiind efectuat în anul 2015 când ating valoarea de 42,2 mld euro, în timp ce valoarea minimă a cheltuielilor de 37,569 mld euro a fost atinsă în anul 2008. Referitor la cheltuielile privind intervențiile pe piețele agricole, valoarea medie a acestora este de 3,933 mld euro, în timp ce valoarea maximă de 7,006 mld euro a fost atinsă în anul 2009, iar valoarea minimă în anul 2014 când au fost de doar 2,5 mld euro.

Operațiuni verificate

Activitatea de audit realizată de Curte în perioada 2008-2016 a presupus verificarea prin eșantion a 1565 de operațiuni din cadrul FEAGA conform figurii 1.17 și a 1158 de operațiuni din FEADR conform figurii 1.18.

Figura nr. 1.17. Evoluția operațiunilor auditate de Curte din cadrul FEAGA în perioada 2008-2016

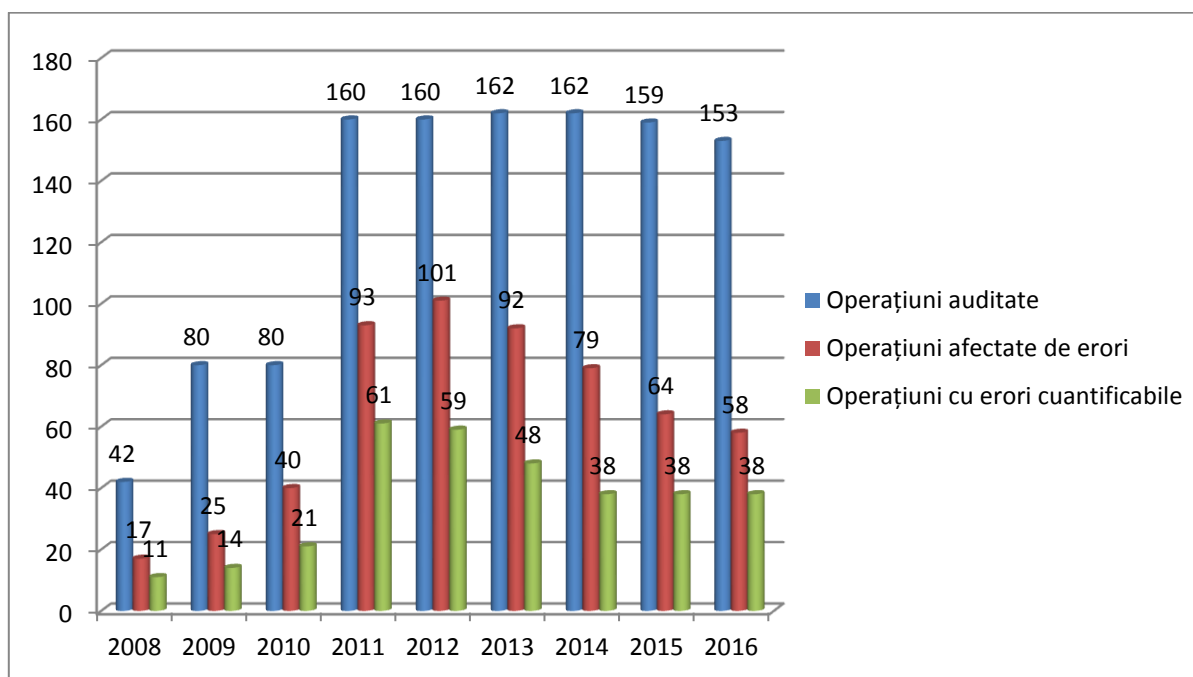

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, Rapoartele anuale privind exercițiile financiare 2008-2016

Putem constata că în perioada 2008-2010 numărul operațiunilor auditate are un trend descendent, ajungând de la 151 operațiuni auditate în anul 2008 la 146 de operațiuni în anul 2010. Perioada 2011-2015 se caracterizează printr-un număr mediu de 180 de operațiuni auditate anual, excepție făcând anul 2014 când s-au înregistrat 183 de operațiuni. Anul 2016 a înregistrat cel mai mare nivel de operațiuni auditate (217 operațiuni) din toată perioada de referință.

Referitor la operațiunile afectate de erori putem preciza că acestea au reprezentat 36% (564 operațiuni) din totalul operațiunilor auditate, în timp ce operațiunile cu erori cuantificabile au fost în număr de 488 reprezentând 86,52% din numărul operațiunilor afectate de erori și 31,18% din numărul operațiunilor totale auditate.

Figura nr.1.18. Evoluția operațiunilor auditate de Curte din cadrul FEADR în perioada 2008-2016

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, Rapoartele anuale privind exercițiile financiare 2008-2016

Pentru perioada 2008-2014 numărul operațiunilor auditate a avut un trend ascendent, ajungându-se de la un număr de 42 operațiuni auditate în anul 2008 la 162 de operațiuni auditate în anul 2014, iar începând cu anul 2015 numărul operațiunilor auditate a fost în scădere, fiind de 159 de operațiuni auditate în anul 2015, respectiv 153 în anul 2016. Cel mai rapid ritm de creștere a avut loc în anul 2011 când numărul operațiunilor auditate (160 de operațiuni) s-a dublat față de anul 2010 când au fost auditate doar 80 de operațiuni.

Operațiunile afectate de erori au fost în număr de 569, reprezentând 49,13% din numărul operațiunilor auditate, în timp ce operațiunile cu erori cuantificabile (328 de operațiuni) reprezintă 57,64% din operațiunile afectate de erori, respectiv 28,32% din operațiunile auditate.

Deficiențe constatate de Curtea de Conturi Europeană în auditarea FEAGA și FEADR în perioada 2008-2016

Deficiențele constatate de Curte în urma activității de auditare a fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol, au avut diverse forme specifice fiecărui tip de fond

european în parte. Astfel, auditarea FEAGA a presupus identificarea următoarelor tipuri de erori⁴³:

- Plăți efectuate către beneficiari fără ca aceștia să respecte condițiile de acordare a sprijinului (nu au desfășurat activitate agricolă și nu au întreținut terenurile în condiții corespunzătoare);
- Plăți efectuate către beneficiari neeligibili sau pentru terenuri care nu respectau condițiile de eligibilitate;
- Plăți excedentare efectuate către beneficiari ca urmare a supradecларării suprafețelor agricole eligibile sau folosirii Sistemului de Identificarea a Parcelelor Agricole care era depășit;
- Declararea eronată de către solicitanți a unor parcele ca fiind pășuni permanente deși acestea aveau stânci și tufișuri pe suprafața lor;
- Depunerea de cereri de plată pentru efective de animale inexistente;
- Identificare greșită a parcelelor în cererile depuse la agențiile de plăți;
- Efectuarea de plăți către beneficiari după data termenului legal;
- Calculul incorect al valorii ajutoarelor plătite beneficiarilor;
- Lipsa actualizării datelor în registrele animalelor și existența unor baze de date neoperaționale;
- Plăți efectuate beneficiarilor fără ca aceștia să respecte cerințele privind ecocondiționalitatea, prin lipsa menținerii terenurilor în condiții optime;
- Respectarea defectuoasă a condițiilor privind agromediul;
- Încălcarea normelor privind achizițiile publice;
- Identificarea de costuri neeligibile privind personalul.

Auditarea FEADR a presupus identificarea unor categorii diversificate de erori referitoare la eligibilitate, exactitate, regularitatea operațiunilor, ecocondiționalitate (din anul 2011), precum și alte tipuri de erori referitoare la imposibilitatea delimitării unor parcele de teren pentru care agențiile de plăți au autorizat plăți. Astfel, erorile identificate constau în⁴⁴:

- Declararea în categoria suprafețelor eligibile, a unor suprafețe neeligibile pentru măsurile de agromediu;

⁴³ Curtea de Conturi Europeană, Rapoartele anuale privind exercițiile financiare 2008-2016.

⁴⁴ Ibidem.

- Nerespectarea condițiilor prevăzute de măsurile de agromediu;
- Calculul incorect al sumelor plătite beneficiarilor;
- Supradeclararea suprafețelor de către solicitanți;
- Nerespectarea condițiilor prevăzute în contract cu privire la executarea tuturor lucrărilor;
- Imposibilitatea delimitării unor parcele de teren, pentru care beneficiarii au fost plătiți;
- Încălcarea normelor privind achizițiile publice;
- Includerea de TVA neeligibil;
- Realizarea de plăți către beneficiari care nu au respectat condițiile de eligibilitate;
- Probleme privind identificarea și înregistrarea animalelor din cadrul exploatațiilor agricole;
- Crearea de către solicitanți a unor condiții artificiale în vederea obținerii de fonduri europene.

Controlul privind regularitatea operațiunilor din FEAGA și FEADR se realizează prin intermediul Sistemului Integrat de Administrare și Control (IACS), acesta permițând efectuarea verificărilor cererilor de plată, verificări încrucișate în vederea evitării dublei declarări a acelorași terenuri sau efective de animale, precum și verificarea realizării a cel puțin 5% din controale la fața locului, de către agențiile de plăți⁴⁵.

1.5.3. Comisia Europeană

Comisia Europeană (CE) reprezintă organul executiv constituit la nivelul Uniunii Europene în anul 1958, cu sediul la Bruxelles. Comisia Europeană urmărește implementarea politicilor și bugetului Uniunii Europene într-o manieră cât mai eficientă, asigurând apărarea intereselor Uniunii. Fondurile europene puse la dispoziția statelor membre de către Uniune sunt gestionate în concordanță cu principiul gestiunii partajate, conform căruia răspunderea pentru gestiunea și controlul programelor este comună, revenind atât statului membru cât și Comisiei Europene.

Regulamentul 1306/2013 la art. 47 precizează că, „Comisia poate organiza controale la fața locului în statele membre, pentru a verifica în special conformitatea practicilor

⁴⁵ Curtea de Conturi Europeană, Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar 2008

administrative cu normele Uniunii, existența documentelor justificative necesare și corelarea lor cu operațiunile finanțate din FEAGA sau din FEADR, condițiile în care au fost efectuate și controlate operațiunile finanțate din FEAGA sau FEADR, dacă o agenție de plată respectă criteriile de acreditare și dacă statul membru aplică în mod corect dispozițiile referitoare la retragerea acreditării în situația nerespectării criteriilor de acreditare de către agențiile de plată”⁴⁶.

Controalele la fața locului sunt efectuate de reprezentanți ai CE în conformitate cu competențele atribuite, aceștia având acces neîngrădit la toate documentele și registrele care conțin informații privind cheltuielile finanțate din FEAGA și/sau FEADR. Înaintea efectuării controalelor la fața locului CE înștiințează statul membru cu privire la realizarea respectivelor controale. În cadrul controalelor desfășurate Comisia are acces la toate informațiile și documentele justificative privind plățile efectuate și controalele administrative și fizice realizate de agențiile de plăți acreditate. Dacă un stat membru deține informații cu privire la nereguli constatate în utilizarea fondurilor europene și posibile suspiciuni de fraudă a fondurilor, statul membru pune la dispoziția Comisiei aceste informații alături de măsurile luate pentru recuperarea prejudiciului.

Noi considerăm Comisia Europeană ca fiind instituția care protejează interesele financiare ale Uniunii Europene asigurând utilizarea eficientă a tuturor fondurilor alocate din bugetul Uniunii prin realizarea de controale la fața locului în vederea verificării respectării prevederilor europene și naționale de către agențiile de plată și de beneficiarii fondurilor europene.

1.6. Concluzii preliminare

Odată cu evoluția societății moderne, diversele categorii de utilizatori își manifestă un grad de exigență tot mai ridicat cu privire la informațiile puse la dispoziția acestora. Prin urmare, auditul vine în întâmpinarea acestor exigențe și oferă o asigurare care să sporească gradul de încredere al utilizatorilor în informațiile furnizate de entități. O astfel de situație este specifică și domeniului fondurilor europene, unde prin intermediul

⁴⁶ Regulamentul (UE) nr.1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, art.47, publicat în JO L347 din 20.12.2013.

auditului se oferă o asigurare că fondurile europene sunt gestionate și utilizate într-o manieră satisfăcătoare.

Fondurile europene pentru agricultură sunt auditate/controlate de o serie de instituții naționale și europene specializate în astfel de acțiuni, precum: Autoritatea de Audit, Curtea Europeană de Conturi și Comisia Europeană.

Entitățile supuse verificărilor în cadrul misiunilor de audit, sunt atât autoritățile naționale care gestionează fonduri europene pentru agricultură, cât și beneficiarii acestor fonduri (beneficiari publici sau privați).

În urma activităților de audit și control, desfășurate de instituțiile abilitate cu privire la fondurile europene alocate României în perioada de preaderare și în cele două perioade de programare 2007-2013, respectiv 2014-2020, s-au constatat o serie de deficiențe sub forma:

- ✓ realizării de investiții nefuncționale;
- ✓ efectuării de cheltuieli neeligibile;
- ✓ depășirii valorii contractelor încheiate;
- ✓ realizării unor lucrări de calitate precară;
- ✓ efectuării de plăți duble;
- ✓ raportării eronate, erorilor administrative, erorilor privind întocmirea documentelor referitoare la suprafețele agricole;
- ✓ efectuării de plăți către beneficiari care nu au îndeplinit cerințele de acordare a sprijinului;
- ✓ nerespectării cerințelor de agromediu;
- ✓ calculului eronat al sumelor plătite beneficiarilor.

Deficiențele constatate îmbracă o multitudine de forme și au vizat pe de o parte activitatea agențiilor de plăți, iar pe cealaltă parte activitatea beneficiarilor fondurilor europene. Orice îmbunătățiri aduse activității acestor entități care sunt responsabile de gestionarea și utilizarea fondurilor europene pentru agricultură, determină un plus de încredere în rândul utilizatorilor cu privire la informațiile raportate de entitățile mai sus menționate.

CAPITOLUL 2. FONDURILE EUROPENE NERAMBURSABILE, ALTERNATIVE DE FINANȚARE A ECONOMIILOR EMERGENTE. ROLUL ACESTORA ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A STATELOR DIN SUD-ESTUL EUROPEI

2.1. Uniunea Europeană, finanțator al agriculturii europene

Uniunea Europeană

Uniunea Europeană este o comunitate constituită la nivelul continentului european din 28 de state membre care împărtășesc aceleași interese economice și politice. Un caz particular privind statele membre ale Uniunii este cel al Regatului Unit, care deși este stat membru al UE încă din anul 1973, în vara anului 2016 în cadrul referendumului privind Brexit-ul cetățenii Regatului Unit au votat ieșirea din Uniunea Europeană în proporție de 51,9%, acesta rămânând să-și asume toate drepturile și obligațiile ce decurg din calitatea sa de stat membru până la data de 30 martie 2019, dată convenită cu UE ca fiind data ieșirii efective din Uniune. Din cele 28 de state membre 19 state formează zona euro ca urmare a adoptării monedei euro ca monedă oficială.

Cele 28 de state membre ale Uniunii Europene au o populație ce depășește 508 milioane locuitori (UE ocupă locul 3 mondial, după China și India), în timp ce suprafața Uniunii este de 4.463.600 Km² conform tabelului 2.1.

Tabel nr. 2.1. Populația și suprafața Uniunii Europene

Statul membru	Populația -locuitori-	%	Suprafața -mii km ² -	%	Densitatea populației -loc/km ² -
Malta	429.344	0.08	0.3	0.0067	1431
Luxemburg	562.958	0.11	2.6	0.058	216
Cipru	847.008	0.17	9.3	0.2	91
Estonia	1.313.271	0.26	45.2	1.012	29
Letonia	1.986.096	0.39	64.6	1.45	30
Slovenia	2.062.874	0.41	20.3	0.45	101
Lituania	2.921.262	0.57	65.3	1.46	44

Croația	4.225.316	0.83	56.5	1.27	74
Irlanda	4.628.949	0.91	69.8	1.5633	66
Slovacia	5.421.349	1.07	49.0	1.10	110
Finlanda	5.471.753	1.08	338.4	7.58	16
Danemarca	5.659.715	1.11	42.9	0.96	131
Bulgaria	7.202.198	1.42	111.0	2.49	64
Austria	8.576.261	1.69	83.9	1.88	102
Suedia	9.747.355	1.92	438.6	9.83	22
Ungaria	9.855.571	1.94	93.0	2.08	105
Portugalia	10.374.822	2.04	92.2	2.07	112
Republica Cehă	10.538.275	2.07	78.9	1.77	133
Grecia	10.858.018	2.14	132.0	2.96	82
Belgia	11.258.434	2.21	30.5	0.68	369
Țările de Jos	16.900.726	3.32	41.5	0.93	407
România	19.870.647	3.91	238.4	5.34	83
Polonia	38.005.614	7.47	312.7	7	121
Spania	46.449.565	9.14	506.0	11.34	91
Italia	60.795.612	11.96	302.1	6.77	201
Regatul Unit	64.875.165	12.76	248.5	5.57	261
Franța	66.415.161	13.06	632.8	14.18	104
Germania	81.197.537	15.97	357.3	8	227
Total	508.450.856	100	4463.6	100	x

Sursa: Uniunea Europeană, https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_ro#tab-1-2, accesat

10.03.2018, prelucrare după Eurostat

Analizând datele din tabel referitoare la populația și suprafața Uniunii Europene, putem constata că România are o populație de 19.870.647 locuitori ocupând locul 7 în Uniune după Germania, Franța, Regatul Unit, Italia, Spania și Polonia, și o suprafață de 238.4 mii km² ocupând locul 9 în cadrul UE după state membre ca Franța, Spania, Suedia, Germania, Finlanda, Polonia, Italia și Regatul Unit. De asemenea putem afirma că România are o populație cu 9.42% peste media UE care este de 18.158.959 locuitori/stat membru, în timp ce suprafața țării noastre depășește cu 49.55% media europeană de 159.41 mii km².

Uniunea Europeană își dorește existența unei piețe unice sigure, care se află într-o permanentă dezvoltare. Pentru plasarea în cadrul acestei piețe a unor alimente de bună calitate,

unul dintre domeniile de interes la momentul actual este agricultura⁴⁷, statele membre asumându-și atât responsabilitatea cât și finanțarea publică cu până la 38% din bugetul Uniunii Europene⁴⁸.

Politica agricolă comună

Activitățile agricole desfășurate la nivelul statelor membre ale UE se află în strânsă legătură cu prevederile politicii agricole comune (PAC) care a fost lansată în anul 1962 și care are ca obiective⁴⁹:

- ✓ Creșterea sustenabilă a productivității agriculturii prin promovarea progresului tehnic, prin asigurarea dezvoltării raționale a producției agricole, precum și prin utilizarea optimă a factorilor de producție și, în special a forței de muncă;
- ✓ Asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru populația agricolă, în special prin majorarea venitului individual al lucrătorilor din agricultură;
- ✓ Stabilizarea piețelor;
- ✓ Garantarea siguranței aprovizionărilor;
- ✓ Asigurarea unor prețuri rezonabile de livrare către consumatori.

Politica agricolă comună reprezintă atât un instrument de susținere a fermierilor europeni prin asigurarea unui trai decent, cât și o modalitate de promovare a agriculturii europene prin creșterea productivității agricole și furnizarea de alimente sigure locuitorilor UE⁵⁰.

Putem afirma că PAC are în vedere atât sprijinirea fermierilor în mod direct prin acordarea de ajutoare și implementarea unor măsuri de piață care să vină în ajutorarea acestora, cât și dezvoltarea durabilă a mediului rural, în condițiile în care peste 77% din teritoriul UE este clasificat ca fiind rural.

Uniunea Europeană încurajează un model european agricol particular prin intermediul politicii agricole comune, iar Comisia Europeană are un rol foarte important datorită colaborării cu grupurile consultative înaintea elaborării propunerilor, propuneri care ulterior

⁴⁷ R. Lapteș, *Particularities of Farm Accounting*, Bulletin of the Transilvania University of Brașov, nr.2/2012, p.139.

⁴⁸ https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_ro, accesat 28.03.2018.

⁴⁹ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, art.39, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 2012/C 326/01.

⁵⁰ Studio Twelve (S12), *Politica agricolă comună*, București, 2017, p.3.

vor fi decise de Consiliul miniștrilor agriculturii din statele membre împreună cu Parlamentul European. Statele membre poartă întreaga responsabilitate pentru buna funcționare a PAC, în timp ce buna gestionare și utilizare a fondurilor alocate de UE este asigurată de Curtea de Conturi Europeană.

Regulamentul european privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune este Regulamentul UE nr.1306 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 care prezintă aspecte esențiale referitoare la finanțarea politicii agricole comune, consilierea agricolă acordată agricultorilor, gestionarea și controlul aplicat statelor din Uniune, ecocondiționalitate, verificarea conturilor și închiderea acestora.⁵¹ Politica Agricolă Comună a UE are rolul de a sprijini agricultura în vederea plasării de alimente sigure celor peste 500 milioane de europeni (în contextul schimbărilor climatice) și de a promova dezvoltarea durabilă și echilibrată în toate zonele rurale din Europa, inclusiv în zonele în care condițiile de producție sunt dificile⁵². Prin urmare PAC vizează⁵³:

- ✓ Producția de alimente în cantități care să satisfacă nevoile întregii Europe;
- ✓ Garanția că alimentele realizate la nivelul UE sunt sigure;
- ✓ Asigurarea protecției diferitelor categorii de agricultori împotriva crizelor care ar putea să apară;
- ✓ Sprijinirea agricultorilor în dezvoltarea și modernizarea fermelor pe care le dețin;
- ✓ Încurajarea creării și menținerii locurilor de muncă din domeniul industriei alimentare;
- ✓ Asigurarea bunăstării animalelor și a protecției mediului.

Din momentul lansării și până în momentul actual, PAC a fost reformată în trei etape, astfel, prima etapă a avut loc în anul 1992 când s-a trecut de la sprijinirea pieței la sprijinirea agricultorilor prin acordarea de ajutoare directe acestora în detrimentul subvenționării prețurilor, a doua etapă (anul 2003) a constat în acordarea ajutoarelor pentru venituri agricultorilor, cu condiția respectării unor cerințe legate de îngrijirea terenurilor agricole, respectarea standardelor privind siguranța alimentară, mediul, sănătatea și bunăstarea animalelor, iar ultima reformă a avut loc în anul 2013 și a constat în consolidarea

⁵¹ Regulamentul UE Nr.1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, publicat în JO L347, 20.12.2013, p.562.

⁵² http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_en.htm, accesat 29.03.2018.

⁵³ https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_ro, accesat 28.03.2018.

competitivității sectorului agricol, promovarea unei agriculturi durabile și sprijinirea ocupării forței de muncă în mediul rural⁵⁴.

Politica Agricolă Comună a înregistrat o evoluție remarcabilă în ultima perioadă de timp, sprijinindu-i pe agricultori să facă față noilor provocări, oferindu-le posibilitatea să producă în funcție de cererea existentă pe piață. Noile reforme pun accent pe:

- ✓ Implementarea unor practici agricole ecologice;
- ✓ Efectuarea de cercetări și diseminarea cunoștințelor;
- ✓ Sprijinirea agricultorilor într-un mod echitabil;
- ✓ Importanța agricultorilor, ca furnizori de alimente, în interiorul lanțului alimentar.

Noile reforme vin în sprijinul consumatorilor prin sistemul european de etichetare a calității, oferind posibilitatea acestora să facă alegerile potrivite în cunoștință de cauză. Etichetarea oferă informații referitoare atât la originea geografică a produselor cât și la folosirea unor metode tradiționale de producție sau a unor ingrediente tradiționale, oferind o creștere a competitivității pe piețele internaționale a produselor agricole realizate în Uniunea Europeană. De asemenea se are în vedere promovarea inovării în agricultură prin intermediul proiectelor de cercetare și realizarea unor relații comerciale echitabile cu țările care se află în curs de dezvoltare⁵⁵.

Provocarea avută în vedere pentru viitor, constă în dublarea producției mondiale de alimente până în anul 2050, ca urmare a creșterii numărului populației și a cererii de produse de origine animală ținând cont și de schimbările climatice, iar Uniunea Europeană vine în întâmpinarea agricultorilor cu consilierea necesară privind investițiile și inovarea, pentru a-i ajuta să facă față acestei misiuni.

Bugetul UE privind Politica Agricolă Comună

Bugetul Uniunii Europene în ansamblul său este format din resurse proprii de finanțare în proporție de 98% iar restul de 2% provine din alte surse de finanțare. Veniturile UE îmbracă forma contribuțiilor primite de la statele membre, a taxelor de import aplicate asupra produselor provenite din spațiul non UE, a dobânzilor bancare, a penalităților de întârziere și a

⁵⁴ Comisia Europeană, *Să înțelegem politicile Uniunii Europene: Agricultură*, Bruxelles, 2017, p.5.

⁵⁵ https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_ro, accesat 28.03.2018.

amenziilor aplicate ca urmare a nerespectării normelor impuse de UE⁵⁶. Mărimea bugetului UE și modul de finanțare al acestuia în perioadele viitoare este aprobat de către statele membre ale Uniunii Europene ca urmare a propunerii Comisiei Europene⁵⁷. Din bugetul constituit la nivelul UE se finanțează diverse activități, împărțite pe 6 domenii⁵⁸:

1. Creștere inteligentă și favorabilă incluziunii;
2. Creștere economică durabilă: resurse naturale;
3. Securitate și cetățenie;
4. Europa globală;
5. Administrație;
6. Compensații.

Putem constata că bugetul PAC este decis de Consiliul UE și Parlamentul European, iar sumele alocate se regăsesc în rubrica 2 a cadrului multianual „Creștere economică durabilă: resurse naturale”.

În vederea asigurării unei agriculturi europene sustenabile și competitive, UE pune la dispoziția statelor membre un buget anual de aproximativ 59 miliarde euro pentru finanțarea a trei categorii de măsuri și programe, care cuprind⁵⁹:

1. Sprijinul pentru venituri acordat fermierilor, are o pondere de aproximativ 70% din bugetul PAC și îmbracă forma plăților directe acordate agricultorilor în vederea stabilizării veniturilor din vânzarile efectuate pe piețe, acestea fiind supuse volatilității. Pentru realizarea unor profituri maxime, agricultorii trebuie să plaseze pe piață produse solicitate de consumatorii finali.
2. Măsuri de susținere a pieței, au o pondere de aproximativ 10% din bugetul PAC și sunt menite să reducă efectul unor factori externi nefavorabili precum condițiile meteorologice sau volatilitatea prețurilor asupra piețelor agricole vulnerabile din UE. Organizarea comună a pieței constă într-un set de reguli care reglementează piețele agricole din UE în vederea îmbunătățirii acestora.
3. Programe de dezvoltare rurală, au o pondere de aproximativ 20% din bugetul PAC și sunt menite să răspundă nevoilor de dezvoltare rurală a fiecărui stat membru prin

⁵⁶ Comisia Europeană, *Să înțelegem politicile Uniunii Europene: Buget*, Bruxelles, 2014, p.6.

⁵⁷ V. Alistar, I. Coșpănar, A. Lungu, C. Kostal, S. Muravjov, M. Petrescu, *Transparency International Romania, Ghid de integritate în administrarea fondurilor structurale*, Editura AFIR, București, 2008, p.10.

⁵⁸ https://europa.eu/european-union/about-eu/money/expenditure_ro, accesat 29.03.2018.

⁵⁹ https://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview_ro, accesat 30.03.2018.

modernizarea fermelor în vederea creșterii competitivității pe piață și a diversificării activității agricole.

Finanțarea de către UE a măsurilor de dezvoltare a agriculturii și a mediului rural se realizează din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA), fonduri pe care le vom prezenta în cele ce urmează.

2.2. Fondurile europene nerambursabile destinate dezvoltării sectorului agricol și a mediului rural european, în conformitate cu prevederile politicii agricole comune

Politica Agricolă Comună își îndeplinește obiectivele prevăzute în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, prin intermediul unor măsuri, a căror finanțare se realizează din bugetul Uniunii, din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European de Garantare Agricolă. Rolul acestor fonduri este de a reduce decalajele existente între economiile rurale specifice celor 28 de state membre ale Uniunii Europene⁶⁰.

2.2.1. Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) este un instrument de finanțare situat în cel de-al doilea Pilon al PAC și unul din cele 5 fonduri care compun Fondurile Europene Structurale și de Investiții, care contribuie la o dezvoltare rurală durabilă a statelor membre⁶¹. Obiectivele stabilite prin reformarea PAC cu privire la FEADR, vizează susținerea unei agriculturi europene competitive, administrarea durabilă în spațiul comunitar a resurselor naturale, imunitatea la schimbările climatice, înzestrarea mediului rural cu bunuri publice, păstrarea peisajelor la nivel european, ameliorarea economiilor mediului rural, crearea de locuri de muncă în mediul rural.

Regulamentele europene privind finanțarea dezvoltării rurale prin intermediul FEADR au fost stabilite pe perioade de programare astfel, Regulamentul CE nr.1698/2005 pentru

⁶⁰ B. Gelămancă, P. Zai, *Abordări privind absorbția fondurilor structurale în România în perioada 2007-2013*, Revista Transilvană de Științe Administrative, nr.2(33)/2013, pp.76-88.

⁶¹ https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_The_european_agricultural_fund_for_rural_development_R_O.pdf, accesat 31.03.2018.

perioada de programare 2007-2013, iar Regulamentul UE nr.1305/2013 pentru prezenta perioadă de programare 2014-2020.

Politica de dezvoltare rurală a UE aferentă perioadei de programare 2007-2013 a vizat trei axe tematice⁶²: ameliorarea competitivității sectorului agricol, ameliorarea mediului și spațiului rural, ameliorarea calității vieții în mediul rural și diversificarea economiei rurale, în timp ce pentru perioada de programare 2014-2020 s-au avut în vedere șase priorități⁶³ care încurajează inovarea în domeniul agricol, viabilitatea și competitivitatea sectorului agricol, aprovizionarea cu produse agricole, bunăstarea animalelor, dezvoltarea ecosistemelor legate de domeniul agricol, utilizarea eficace a resurselor, diminuarea emisiilor de dioxid de carbon, combaterea schimbărilor climatice, diminuarea sărăciei și dezvoltarea zonelor rurale.

FEADR finanțează cheltuieli ocazionate de dezvoltarea rurală durabilă a statelor membre⁶⁴, prin intermediul unor măsuri precum cele de agromediu, sume reprezentând compensații acordate agricultorilor aflați în zone defavorizate pentru buna desfășurare a activităților agricole, investiții în cadrul exploatațiilor agricole, dezvoltarea infrastructurii din zonele rurale⁶⁵.

Bugetul destinat finanțării măsurilor de dezvoltare rurală pentru perioada de programare 2007-2013 a fost în valoare de 96.244,2 milioane euro, în timp ce pentru perioada curentă de programare 2014-2020 a înregistrat o ușoară creștere ajungând la valoarea de 99.349 milioane euro conform tabelului 2.2. Pentru perioada de programare 2014-2020 bugetul FEADR este destinat finanțării a 118 programe de dezvoltare rurală derulate în statele membre.

Tabel nr. 2.2. Bugetul destinat dezvoltării rurale pe perioade de programare -milioane euro-

State membre ale UE	Perioada de programare 2007-2013	Perioada de programare 2014-2020	Rata de creștere a alocațiilor %
BE-Belgia	487,5	648	+32,92
BG-Bulgaria	2.642,2	2.367	-10,41

⁶² https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-previous/2007-2013_en, accesat 31.03.2018.

⁶³ https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_ro, accesat 31.03.2018.

⁶⁴ D. Giurca, L. Luca, G. Hurduzeu, *Scenarii privind impactul măsurilor de dezvoltare rurală asupra structurilor agricole românești după aderarea la Uniunea Europeană*, Institutul European din România, 2006, p.32.

⁶⁵ Curtea de Conturi Europeană, *Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar 2008*, p.91, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR08/AR08_RO.PDF, accesat 02.04.2018.

CZ-Republica Cehă	2.857,5	2.306	-19,30
DK-Danemarca	577,9	919	+59,02
DE-Germania	9.079,7	9.446	+4,03
EE-Estonia	723,7	823	+13,72
IE-Irlanda	2.494,5	2.191	-12,16
EL-Grecia	3.906,2	4.718	+20,78
ES-Spania	8.053,1	8.297	+3,02
FR-Franța	7.584,5	11.385	+50,10
HR-Croația	0	2.026	-
IT-Italia	8.985,8	10.444	+16,22
CY-Cipru	164,6	132	-19,80
LV-Letonia	1.054,4	1.076	+2,04
LT-Lituania	1.765,8	1.613	-8,65
LU-Luxemburg	95	101	+6,31
HU-Ungaria	3.860,1	3.431	-11,11
MT-Malta	77,7	97	+24,83
NL-Olanda	593,2	765	+28,96
AT-Austria	4.025,6	3.938	-2,17
PL-Polonia	13.398,9	8.698	-35,08
PT-Portugalia	4.059	4.058	-0,024
RO-Romania	8.124,2	8.128	+0,046
SI-Slovenia	916	838	-8,51
SK-Slovacia	1.996,9	1.560	-21,87
FI-Finlanda	2.155	2.380	+10,44
SU-Suedia	1.953,1	1.764	-9,68
UK-Regatul Unit	4.612,1	5.200	+12,74
Total	96.244,2	99.349	+ 3.22

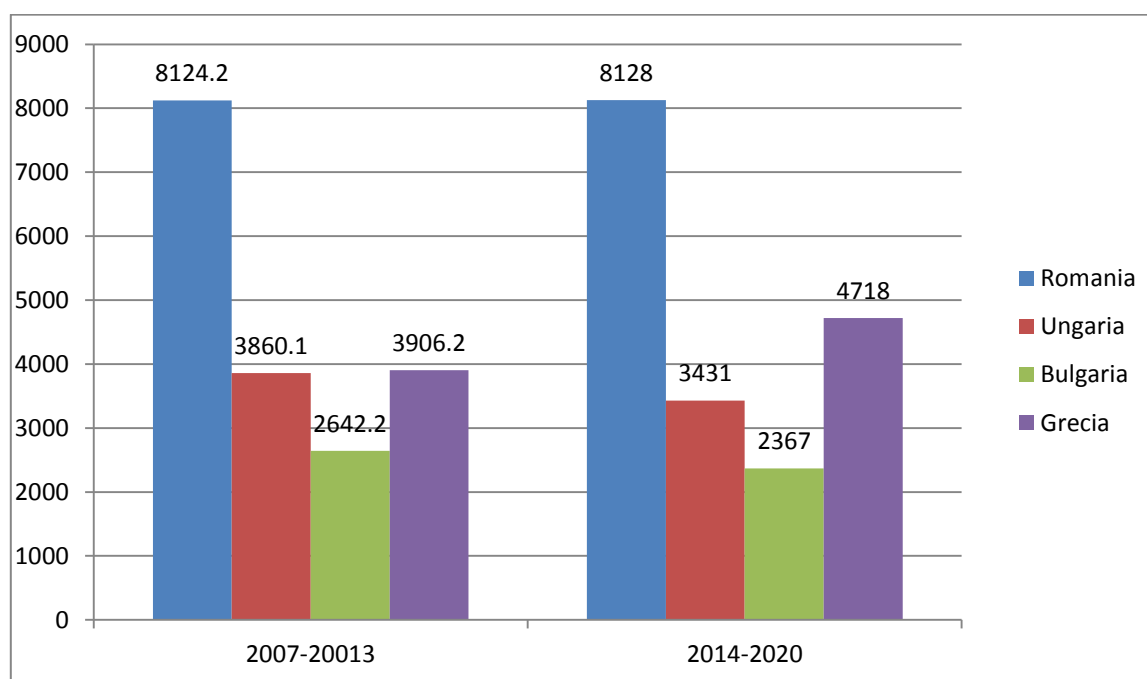
Sursa: Prelucrare proprie după

http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/fin_fw0713/tab_rural_devt_2007-2013.pdf și

http://ec.europa.eu/budget/mff/preallocations/index_en.cfm

Putem constata că per ansamblu s-a înregistrat o creștere cu 3,22% a bugetului pentru perioada de programare 2014-2020, în timp ce, cel mai mare nivel de creștere a avut loc în cazul Danemarcei cu 59,02%, iar cea mai mare scădere a bugetului cu 35,08% a fost în cazul Poloniei. Comparativ cu celelalte state situate în sud-estul Europei care au înregistrat variații semnificative a bugetului precum Grecia (+20,78%) și Ungaria (-11,11%), în România alocările au rămas aproximativ la același nivel, înregistrându-se o timidă creștere de 0.046%.

Figura nr. 2.1. Situația bugetului statelor membre din sud-estul europeii

Sursa: Prelucrare proprie după tabelul 2.2.

Implementarea măsurilor de dezvoltare rurală în statele membre, în perioada 2007-2016, a impus un efort financiar de 114.590 milioane euro din bugetul UE, situație pe care noi o vom prezenta în tabelul 2.3.

Tabel nr. 2.3. Evoluția cheltuielilor privind dezvoltarea rurală pentru perioada 2007-2016

-milioane euro-

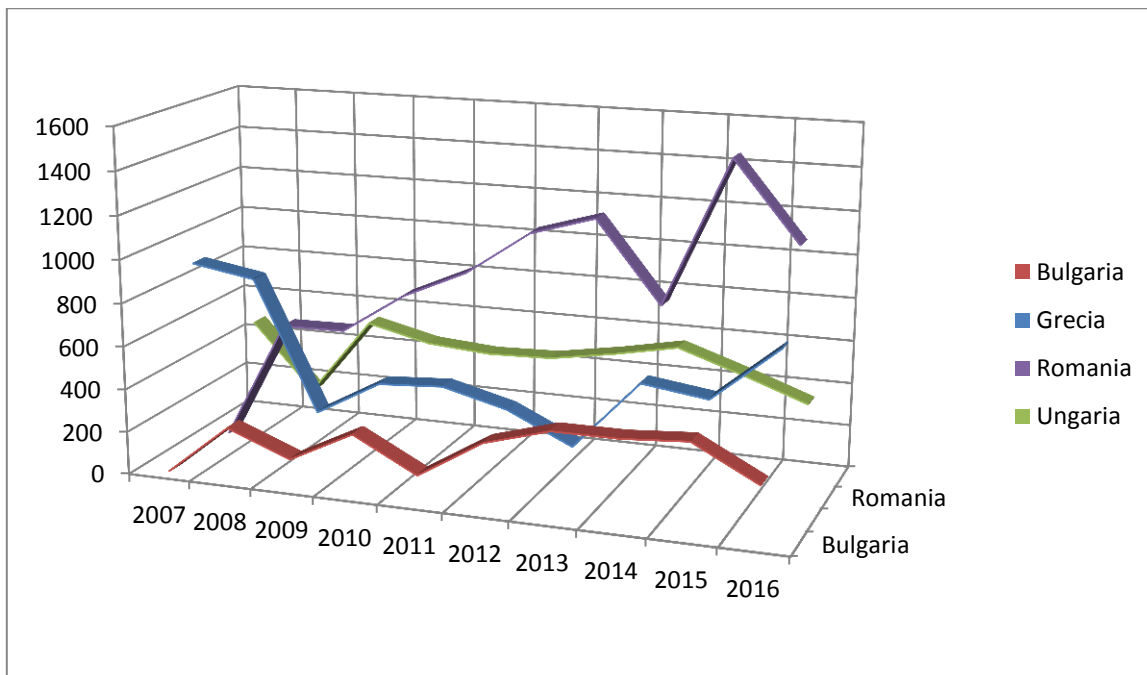
State	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
BE	66,2	74,2	61	73,3	83,2	70,8	57,2	23	87,5	67,5
BG	0	240,8	127,1	277,8	123,3	306,8	393,2	393,8	415,4	257,9
CZ	359,1	246,6	366,7	441,3	452,3	419	370,8	283,3	233,8	343,9
DK	0,6	110,8	53,9	61,6	50	62,7	61,1	89,3	64,6	118,1
DE	1189,6	872,5	930,7	1170,4	1275,8	1310,9	1250,8	933,6	723,3	1142,2
EE	71,5	52,4	95,1	100,1	109,2	129,3	125,5	62,1	47,5	131,6
IE	425,6	364	329,9	381,2	358,1	325,7	259,2	0	381,9	399
EL	908	858,7	257,7	423,6	442,9	367,7	229,3	550,7	509,9	763,5
ES	690,8	1182	621,3	872,5	1051,6	876,4	1131,9	964,3	1083,6	881,5
FR	1052,2	1005	795,7	870,6	758,9	934,3	978,3	798,1	820,3	702,6
HR	0	0	0	0	0	0	0	0	94,9	151,3
IT	960,7	1047,8	582,3	757	1222,2	1321	1266,1	1203,3	1295,3	980,8

CY	29,2	21,8	16,2	19,3	18	19,9	23	22,9	20,8	16,6
LV	112,3	123,5	104,5	172,6	164,4	213,2	181,7	58,8	74,9	172,1
LT	308,2	73,7	247,5	264,5	248,7	235,3	250,1	232,4	106,9	276,2
LU	16,1	12,9	13,7	16,4	13,6	10,8	10,7	2,1	15,1	14,9
HU	476	160,3	525,7	455,3	432,7	441,4	491,1	550,4	450,7	342,9
MT	5,2	9,4	3,4	17,2	7,6	9	9,6	11,4	9,8	6,1
NL	62,9	35,9	45	75	59,2	102,3	99,5	111	50,4	73,2
AT	370,8	469,7	548,4	592	560,2	536,5	526,9	284,8	421,9	636,4
PL	1897,3	1084,4	1043,8	1572	1809,1	1996,5	1821	1707,9	1362,5	1097,9
PT	536,9	634,9	344,9	458,8	527,5	648	710,6	736,9	304,3	655,1
RO	0	561,6	565,9	760,5	894,9	1101,9	1191,6	822,8	1501,5	1140,8
SI	129	92,5	112,8	112,5	112,5	122,1	125,4	118,1	46,7	128,3
SK	219,3	188,2	289,3	397,5	345,9	282	195,3	148,4	122,5	127,4
FI	372,1	273,8	191,4	300	285,9	302,6	327,6	80,5	406,6	425,2
SE	321,1	202,6	106,8	294,2	276,3	293,2	181	221,3	175,7	248,2
UK	225,4	528,6	359	547,7	602	730,1	751,9	689,4	619,1	705,7

Sursa: Prelucrare proprie, http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm, accesat 02.04.2018

Analizând datele putem constata că României i-au revenit 5076,4 milioane euro aferente perioadei de programare 2007-2013 pentru implementarea proiectelor privind dezvoltarea rurală, comparativ cu celelalte state din sud-estul europei, astfel Bulgaria a primit 1469 milioane euro, Grecia 3487,9 milioane euro și Ungaria 2982,5 milioane euro, iar pentru perioada 2014-2016 care reprezintă doar 3/7 din perioada de programare 2014-2020 s-au primit 3465,1 milioane euro de România, 1067,1 milioane euro de Bulgaria, 1824,1 milioane euro de Grecia și 1344 milioane euro de Ungaria.

Figura nr. 2.2. Evoluția cheltuielilor privind dezvoltarea rurală în statele din sud-estul europei în perioada 2007-2016

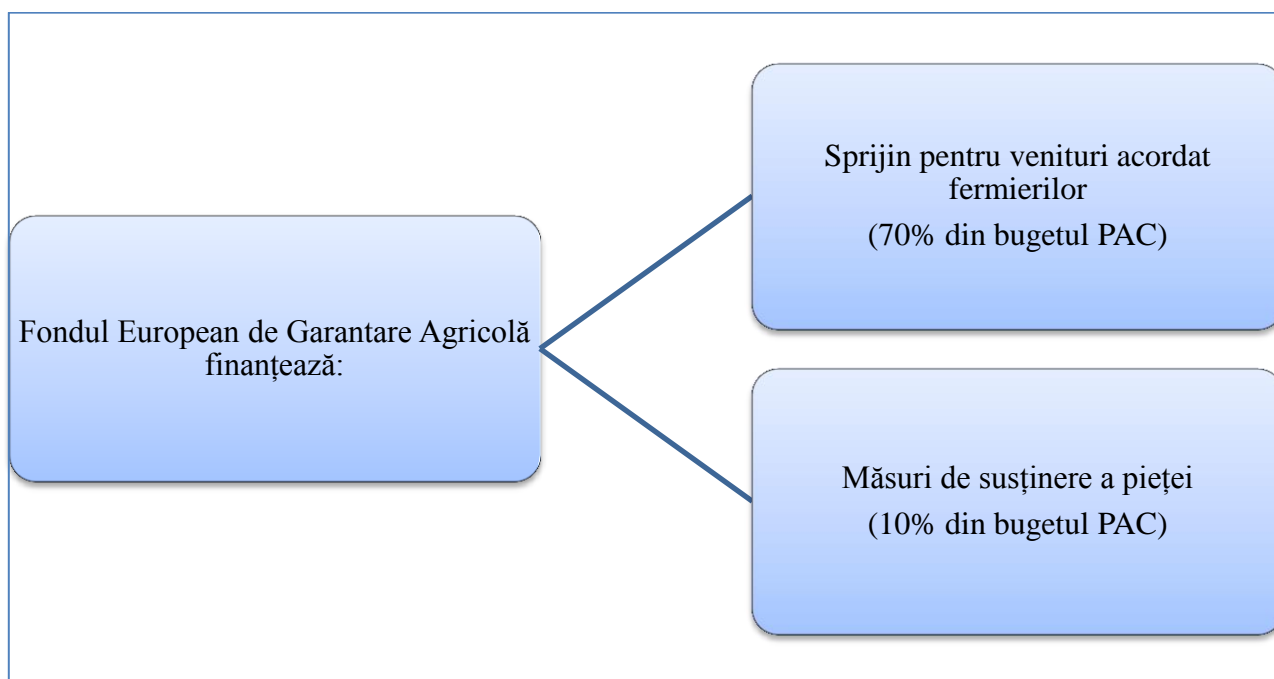
Sursa: Prelucrare proprie după tabelul 2.3.

Deși în anul 2007 România și Bulgaria nu au accesat fonduri europene fiind anul integrării lor în UE, începând cu anul 2008 România a atras cele mai multe fonduri comparativ cu celelalte state, având un trend ascendent al absorbției fondurilor pentru toată perioada de programare 2007-2013 și pentru perioada 2014-2015.

2.2.2. Fondul European de Garantare Agricolă

Fondul European de Garantare Agricolă reprezintă unul dintre fondurile care contribuie la atingerea obiectivelor Politicii Agricole Comune prin intermediul a două categorii de măsuri, destinate dezvoltării agriculturii europene în statele membre, conform figurii 2.3.

Figura nr. 2.3. Măsuri europene finanțate din Fondul European de Garantare Agricolă

Sursa: Prelucrare proprie după Curtea de Conturi Europeană

Sprijinul pentru venituri acordat fermierilor europeni sub forma ajutoarelor directe îmbracă trei forme, și anume⁶⁶:

- ✓ „Sistemul de plăți unice” (SPU) – care a fost conceput în scopul eliminării legăturii dintre producția agricolă obținută și plățile realizate către fermierii europeni („separare” sau „decuplare”). Prima condiție de eligibilitate a fermierilor europeni constă în obținerea drepturilor la plată. Calculul numărului și valorii drepturilor la plată pentru fiecare fermier se realizează de către autoritățile naționale în concordanță cu legislația europeană.
- ✓ „Sistemul de plăți unice pe suprafață” (SPUS) – constă în plăți uniforme efectuate pentru terenul agricol, plăți calculate pe hectar eligibil. SPUS nu presupune stabilirea unor “drepturi la plată” ca și în cazul SPU, aceasta reprezentând diferența dintre cele două sisteme.

⁶⁶ Curtea de Conturi Europeană, Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar 2008, pp.89-90, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR08/AR08_RO.PDF, accesat 04.04.2018

- ✓ „Alte sisteme de ajutoare directe (plăți cuplate)” – constă în plăți directe ce se acordă fermierilor pentru cele două sectoare, vegetal și zootehnic, atunci când anumite culturi și specii de animale întâmpină dificultăți⁶⁷.

Începând cu anul 2011 ajutorul direct acordat prin intermediul „Sistemului de plăți unice pe suprafață” (SPUS) a fost înlocuit cu „Schema de plată unică pe suprafață” (SAPS-Single Area Payment Scheme)⁶⁸, iar anul 2016 a reprezentat primul an de alocare a fondurilor pentru înverzire în cuantum de 11,7 miliarde euro și pentru schema de plată de bază în cuantum de 17,8 miliarde euro⁶⁹.

Măsurile de susținere a pieței constă în „intervenții pe piețele agricole sub forma stocării și restituirile la export”⁷⁰. Cheltuielile alocate intervențiilor pe piețele agricole au înregistrat un trend descendent în ultima perioadă de timp ca urmare a situației pieței și a deciziilor politice.

Regulamentele europene aplicate celor două tipuri de măsuri sunt „Regulamentul UE nr.1307/2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune”⁷¹ și „Regulamentul UE nr.1308/2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole”⁷².

Pentru finanțarea măsurilor din Fondul European de Garantare Agricolă s-a constituit un buget total de 330.085 milioane euro pentru perioada de programare 2007-2013, respectiv 308.734 milioane euro pentru perioada de programare 2014-2020 conform tabelului 2.4.

⁶⁷ <http://www.paginadeagricultura.ro/lista-culturilor-si-animalelor-pentru-care-se-primesc-plati-directe-cuplate/>, accesat 04.04.2018.

⁶⁸ Curtea de Conturi Europeană, Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar 2011, p.73, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR11/AR11_RO.PDF, accesat 04.04.2018.

⁶⁹ Curtea de Conturi Europeană, Rapoartele anuale privind exercițiul financiar 2016, pp.207-208, <https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreports-2016/annualreports-2016-RO.pdf>, accesat 04.04.2018.

⁷⁰ Curtea de Conturi Europeană, Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar 2008, p.90, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR08/AR08_RO.PDF, accesat 04.04.2018.

⁷¹ Regulamentul UE nr.1307/2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune, publicat în JO L347, 20.12.2013.

⁷² Regulamentul UE nr.1308/2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole, publicat în JO L347, 20.12.2013.

Tabel nr. 2.4. Bugetul alocat finanțării măsurilor din FEAGA.

Anul	Perioada de programare 2007-2013 -mil. euro-	Anul	Perioada de programare 2014-2020 -mil. euro-	Rata de variație a alocărilor (PP 2014-2020/ PP 2007-2013) %
2007	45.759	2014	43.779	- 4.32
2008	46.217	2015	44.190	- 4.38
2009	46.679	2016	43.951	- 5.84
2010	47.146	2017	44.146	- 6.36
2011	47.617	2018	44.163	- 7.25
2012	48.093	2019	44.241	- 8.00
2013	48.574	2020	44.264	- 8.87
Total	330.085	Total	308.734	- 6.46

Sursa: Prelucrare proprie, http://ec.europa.eu/budget/figures/fin_fw0713/fw0713_en.cfm#cf07_13, accesat 06.04.2018, http://ec.europa.eu/budget/mff/figures/index_en.cfm, accesat 06.04.2018

Putem observa că per ansamblu nivelul bugetului alocat pentru perioada de programare 2014-2020 a înregistrat o scădere cu 6.46% (-21.351 mil.euro) comparativ cu bugetul perioadei de programare 2007-2013.

Alocările pentru finanțarea cheltuielilor legate de piață și plățile directe au urmat un trend pozitiv pe toată durata perioadei de programare 2007-2013, pornind de la 45.759 milioane euro alocate pentru anul 2007 și ajungând la alocarea maximă a perioadei, aferentă anului 2013, de 48.574 milioane euro.

Alocările aferente cheltuielilor pentru perioada de programare 2014-2020 au prezentat creșteri de 0,93% între anii 2014-2015, respectiv de 0,71% pentru perioada 2016-2020, în timp ce între anii 2015-2016 s-a înregistrat singura reducere a alocării de 0,54%.

Implementarea măsurilor de susținere a pieței și de ajutorare a fermierilor europeni, în perioada 2007-2016, a impus un efort financiar de 427.140,6 milioane euro din bugetul UE, situație pe care noi o vom prezenta în tabelul 2.5.

Tabel nr. 2.5. Evoluția cheltuielilor privind plățile directe și susținerea pieței pentru perioada

2007-2016

-milioane euro-

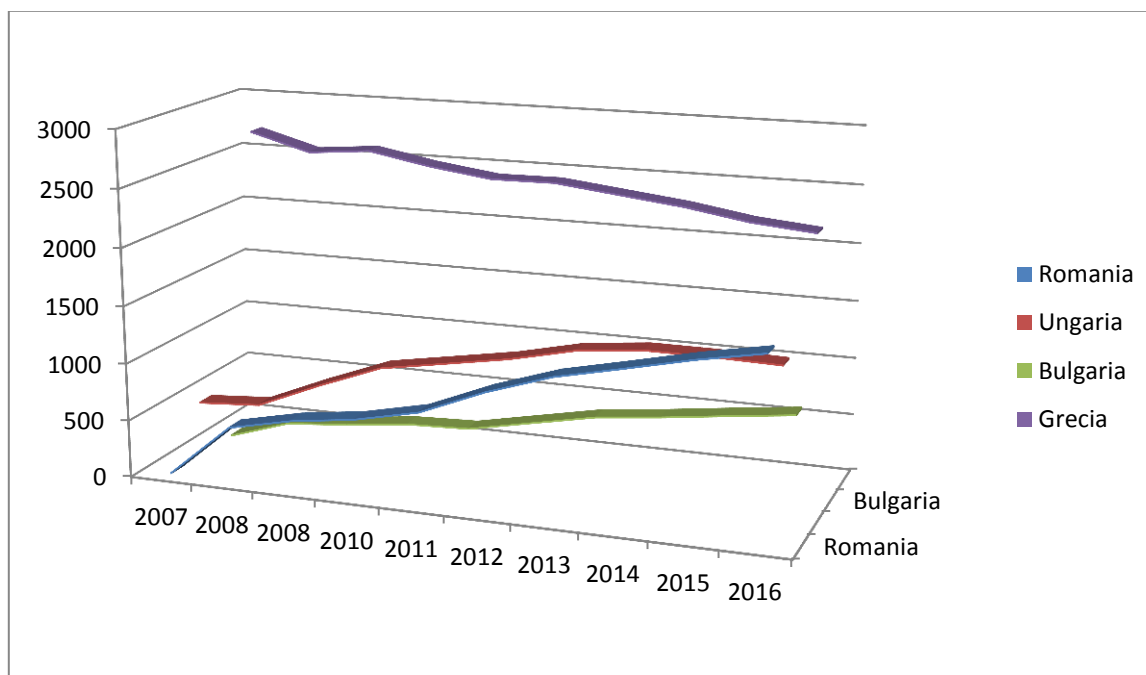
State	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
BE	785,6	706,5	210,2	565,6	587,1	630	633,7	605,5	511,8	473,2
BG	0,9	178,6	227,8	294,8	315,2	428,8	541	602,5	674,7	743,3
CZ	353,6	404,7	499,3	615,5	671,7	771	839,3	893,4	897,4	860,7
DK	1089,9	1057,8	955,3	1010	967,8	956,8	934,9	936,8	925,6	872,7
DE	5678,2	5707,3	5702,3	5726,8	5520,4	5460,7	5355,9	5183,2	5247,9	5121,2
EE	39,8	43,3	55,3	67,9	79,6	95	97,2	100,5	119,7	122,6
IE	1330,8	1308,2	740,7	1312,5	893,9	1308,9	1263,2	1232,3	1224	1225,9
EL	2685,8	2534,8	2583,7	2482,1	2407,7	2412,9	2349,2	2285,4	2195,9	2145,5
ES	5928,5	5734,4	5950,7	5995,9	5868,6	5602,6	5646,4	5337	5488,1	5243,9
FR	9241	8935,4	8908,8	8963,8	8751,8	8383,1	8582,8	7687	8129,5	6612,9
HR	0	0	0	0	0	0	0,1	96,5	155,9	141,2
IT	4835,4	4271,8	4640	4875	4659,4	4687	4183,7	4203,9	4065,7	4052,3
CY	30,4	29,2	39,7	46,6	42,1	50,5	52,1	57	58,6	57,9
LV	55,9	65	80	98,8	112,2	130,6	151,1	148	167,9	189,3
LT	169,2	175,4	214,1	269,2	282,1	334,5	358,6	384,3	414,7	440,6
LU	36,3	36,4	38,9	39,1	38,3	22,4	38,9	35,8	36,1	37,9
HU	476,9	515,5	747,6	959,2	1054	1149,3	1276,3	1334,3	1333,2	1319,8
MT	2,1	1	2,7	4,7	5,2	5,8	4,3	5,7	4,8	5,6
NL	1124,5	916,5	945,9	1032,7	869,2	917,1	828,7	843,4	843,9	767,9
AT	754,9	743,9	749,5	751,8	742,6	747,1	729,30	714,3	711,2	719
PL	1216,2	1460,8	1734,2	2073,4	2407,2	2849,6	3208,7	3216,9	3545,3	3595,1
PT	720,7	699,9	728,9	762,2	783,5	800,1	781,4	735	736,3	756
RO	8,4	480,3	600,4	674,3	796	1026,1	1211,2	1334,8	1462,3	1568,9
SI	49,9	47,6	74,9	91,9	109,8	125,4	62	137,2	138,1	147,1
SK	159,1	166,7	220,4	276	298,6	334,4	365	380,7	439,7	435,6
FI	587,3	559,4	561,9	599,1	497,2	551,5	540,6	524	531,2	538
SE	761,1	744,7	744,4	742,3	700,1	711,3	695,3	692,9	699,8	684,9
UK	3971,8	3226,5	3319,9	3371,5	3337,8	3395,6	3168,9	3195,1	3101,2	3084,7

Sursa: Prelucrare proprie, după http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm, accesat 06.04.2018

Analizând datele prezentate în tabel putem preciza că România a primit 9.162,7 milioane euro pentru implementarea măsurilor privind plățile directe acordate fermierilor și susținerea pieței în perioada 2007-2016 comparativ cu celelalte state membre situate în

sud-estul europeii, fiind depășită de Grecia care a primit 24.083 milioane euro și de Ungaria cu 10.166,1 milioane euro primiți, în timp ce Bulgaria a primit doar 4007,6 milioane euro.

Figura nr. 2.4. Evoluția cheltuielilor privind plățile directe și susținerea pieței în statele membre ale UE din sud-estul europeii în perioada 2007-2016

Sursa: Prelucrare proprie, după http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm, accesat 06.04.2018

Se poate observa că Grecia conduce detașat în privința cheltuielilor legate de plățile directe și susținerea pieței, în timp ce celelalte state precum Ungaria ocupă locul doi, la scurtă distanță se află România (locul 3), iar pe ultimul loc se află Bulgaria.

2.3. Regulamentele UE privind fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol

Regulamentele europene au un rol foarte important în gestionarea și utilizarea fondurilor europene deoarece stau la baza elaborării manualelor de audit care reprezintă „un instrument/ghid care oferă cadrul procedural general cu privire la modul de derulare a activităților de audit specifice anumitor categorii de fonduri”⁷³. Regulamentele europene sunt

⁷³ Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017, p.640.

stabilite pe fiecare perioadă de programare în parte, astfel, pentru perioada de programare 2014-2020 sunt în vigoare o serie de Regulamente UE privind politica agricolă comună, sprijinul acordat dezvoltării rurale, plățile directe și măsurile de piață, a căror prezentare o vom realiza în cadrul acestui subcapitol.

✓ *Politica Agricolă Comună*

Regulamentul (UE) nr.1306/2013 prezintă aspecte de mare importanță referitoare la finanțarea cheltuielilor în cadrul PAC, sistemul de consiliere agricolă, sistemele de gestiune și control instituite în statele membre, sistemul de ecocondiționalitate, verificarea și închiderea conturilor⁷⁴.

Finanțarea cheltuielilor

Cheltuielile din agricultură sunt finanțate prin intermediul a două fonduri europene FEAGA și FEADR, fonduri care sunt implementate în conformitate cu principiul gestiunii partajate între Uniunea Europeană și statele membre. FEAGA finanțează cheltuieli legate de sprijinirea piețelor agricole, plățile directe acordate persoanelor care activează în sectorul agricol, acțiunile de informare și promovare pe piața UE a produselor agricole și stimularea consumului în cadrul școlilor de fructe și legume, în timp ce FEADR finanțează dezvoltarea rurală a statelor membre prin intermediul măsurilor accesate de către beneficiarii europeni. La nivel național sunt acreditate două agenții de plăți care gestionează fondurile europene destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural, iar acestea sunt Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, respectiv Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.

Sistemul de consiliere agricolă

Fiecare stat membru al UE oferă consiliere fermierilor săi prin intermediul organismelor specializate cu privire la gestionarea terenurilor și a exploatațiilor agricole. Personalul care oferă consiliere trebuie să fie unul calificat și format periodic, astfel încât serviciile de consiliere oferite să fie desfășurate la standarde înalte.

⁷⁴ Regulamentul (UE) nr.1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, art.1, publicat în JO L347, 20.12.2013.

Gestiunea financiară a FEAGA

FEAGA are un plafon anual al cheltuielilor stabilit prin intermediul Regulamentului UE nr.1311/2013, cu posibilitatea majorării sau diminuării acestuia în conformitate cu drepul Uniunii. În eventualitatea producerii unor crize care ar putea afecta producția sau distribuția agricolă, s-a constituit o rezervă în valoare de 2800 milioane euro aferentă perioadei de programare 2014-2020, cu o valoare egală a tranșelor de 400 milioane euro pentru fiecare an din cei șapte ai perioadei de programare. Plățile lunare de la Comisie către statele membre se realizează cel târziu în a treia zi lucrătoare a lunii următoare celei în care s-au efectuat cheltuielile⁷⁵. În vederea realizării acțiunilor de control, Comisia, de comun acord cu statele membre, stabilesc o listă a imaginilor prin satelit, care ulterior le pune în mod gratuit la dispoziția organismelor de control sau reprezentanților acestor organisme.

Gestiunea financiară a FEADR

FEADR finanțează cheltuieli aferente fiecărui program de dezvoltare rurală în conformitate cu plafoanele stabilite de dreptul Uniunii privind sprijinul pentru dezvoltare rurală din FEADR⁷⁶. Conform art.34 din prezentul Regulament, creditele necesare finanțării cheltuielilor privind dezvoltarea rurală se realizează sub forma prefinanțării, a plăților intermediare și a plății unui sold către statele membre.

Prefinanțarea constă într-un quantum inițial plătit de Comisie statului membru în tranșe. Dacă nu se realizează cheltuieli, în termen de 24 de luni de la data primirii prefinanțării, statele membre au obligația rambursării înregii sume către Comisie.

Plățile intermediare se stabilesc în funcție de rata de cofinanțare aferentă fiecărei măsuri și sunt efectuate în vederea rambursării cheltuielilor realizate de agențiile de plăți pentru implementarea programelor.

Plata soldului se efectuează după obținerea ultimului raport intermediar anual, în conformitate cu planul de finanțare.

Exercițiul financiar agricol al anului N este reprezentat de perioada de timp cuprinsă între 16.10.N-1 și 15.10.N și prezintă toate cheltuielile realizate respectiv veniturile primite de agențiile de plăți, înregistrate în contabilitate. Agențiile de plăți au obligația păstrării unor

⁷⁵ Regulamentul (UE) nr.1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, art.18, alin.2, publicat în JO L347, 20.12.2013.

⁷⁶ Idem, art.32.

contabilități separate pentru creditele intrate în bugetul Uniunii, conform art. 44 la prezentul Regulament.

Agențiile de plăți trebuie să respecte termenele de plată, deoarece orice plată efectuată în afara termenelor stabilite este considerată neeligibilă pentru finanțare de către UE.

Sisteme de control și sancțiuni

La nivelul întregii Uniuni Europene, statele membre au obligația aplicării unor sisteme de gestiune și control în concordanță cu legislația europeană în vigoare, care să asigure eliminarea situațiilor în care Uniunea ar putea fi prejudiciată financiar. În vederea protejării intereselor financiare ale UE toate statele membre asigură acțiuni de control a legalității și corectitudinii operațiunilor finanțate din fondurile europene, de combatere a potențialelor nereguli și fraude, de recuperare a sumelor necuvenite plătite beneficiarilor, de aplicare a sancțiunilor în conformitate cu dreptul Uniunii. Controalele efectuate constă atât în verificarea cererilor de ajutor/plată cât și în controale realizate la fața locului pe bază de eșantion de către reprezentanți ai agențiilor de plăți sau ai Comisiei în vederea confirmării datelor înscrise în cererile de ajutor/plată depuse.

Comisia poate efectua controale la fața locului în statele membre ale UE fără a aduce atingere acțiunilor de control efectuate de însăși fiecare stat membru în parte, având acces neîngrădit la toate documentele legate de implementarea FEGA și FEADR. Comisia va comunica fiecare control care va urma să fie desfășurat la fața locului în statele membre ale UE, agenți din statul membru având posibilitatea participării la realizarea controlului.

Dacă vreun beneficiar refuză realizarea controlului la fața locului, cererea depusă de către acesta va fi respinsă. În situația neîndeplinirii de către beneficiar a condițiilor de eligibilitate sau a altor obligații legale prevăzute de documente, există posibilitatea neefectuării plății sau retragerii totale sau parțiale a acesteia.

Sancțiunile administrative îmbracă o varietate de forme, de la diminuarea ajutorului/sprijinului acordat beneficiarilor ca urmare a nerespectării condițiilor prevăzute, până la excluderea beneficiarilor în accesarea schemelor de ajutoare sau măsurilor de sprijin și se aplică persoanelor fizice, persoanelor juridice, respectiv grupurilor/asociațiilor de beneficiari.

Statele membre trebuie să creeze și să aplice un sistem integrat de administrare și control, care să aibă o structură complexă formată din elemente care cuprind “o bază de date electronică, un sistem de identificare a parcelelor agricole, un sistem de identificare și de înregistrare a drepturilor la plată, cereri de ajutor și cereri de plată, un sistem integrat de control, un sistem pentru înregistrarea identității fiecărui beneficiar al sprijinului”⁷⁷.

Ecocondiționalitatea

Beneficiarii plăților directe și a altor tipuri de plăți, conform articolelor 46-47 din Regulamentul UE nr.1308/2013 și al articolelor 21 alin.1 literele a și b, 28-31 și 33-34 din Regulamentul UE nr.1305/2013 au obligația respectării normelor privind ecocondiționalitatea, în caz contrar trebuie să suporte sancțiunile administrative care se impun.

Normele privind ecocondiționalitatea includ „cerințele de reglementare în materie de gestionare din cadrul dreptului Uniunii și standardele privind bunele condiții agricole și de mediu ale terenurilor stabilite la nivel național”⁷⁸, iar pentru perioada 2015-2016 se include și întreținerea pășunilor permanente. România care a devenit stat membru la 1 ianuarie 2007 are obligația asigurării ca terenurile folosite și încadrate în categoria pășunilor permanente la data integrării în UE, să fie întreținute în categoria de folosință.

Suprafețele agricole ale statelor membre trebuie păstrate în bune condiții agricole și de mediu în conformitate cu standarde stabilite la nivel național sau regional, iar în situația nerespectării condițiilor se aplică sancțiuni administrative care constă în micșorarea plăților sau excluderea totală de la plată a beneficiarilor în funcție de gravitatea, de durata și de repetarea încălcării constatate. Dacă neglijența este cauza nerespectării condițiilor, atunci plățile se vor reduce cu 5%, iar în situația repetării neconformității se poate ajunge până la o reducere de 15%. O reducere de minim 20% ce poate ajunge până la excluderea totală de la plată se aplică în situația unei neconformități deliberate.

⁷⁷ Regulamentul (UE) nr.1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, art.68, publicat în JO L347, 20.12.2013

⁷⁸ Idem, art.93

Verificarea și închiderea conturilor

Deciziile Comisiei cu privire la verificarea și închiderea conturilor agențiilor de plăți se stabilesc până la data de 31.05 a anului următor celui supus verificării. Verificările efectuate de Comisie vizează exhaustivitatea, exactitatea și veridicitatea conturilor anuale prezentate de agențiile de plăți⁷⁹. Verificarea conformității cheltuielilor presupune că atunci când Comisia constată cheltuieli neefectuate în concordanță cu dreptul Uniunii, se va stabili cuantumul de excludere de la finanțarea UE.

Existența unor nereguli sau neglijențe care au determinat plăți necuvenite către beneficiari, presupun recuperarea de statul membru a acestor plăți în termen de 18 luni de la data aprobării raportului de control care semnalează existența neregulilor. Dacă plățile necuvenite au fost finanțate din FEAGA, sumele recuperate se înregistrează în contabilitatea agenției de plăți în luna încasării ca venit destinat FEAGA. Când se constată nereguli/neglijențe privind finanțarea din FEADR, statele membre anulează total sau parțial respectiva finanțare. Finanțările anulate și cele recuperate la care se adaugă dobânda calculată se realocă programelor respective. Există posibilitatea ca fondurile anulate sau recuperate să fie reutilizate de statul membru în cadrul finanțării unei operațiuni a aceluiași program, dar operațiune care nu a fost supusă unei ajustări financiare.

✓ Sprijinul acordat dezvoltării rurale din FEADR

Regulamentul 1305/2013 prezintă norme referitoare la sprijinul acordat de Uniune prin FEADR, sprijin destinat dezvoltării rurale a statelor membre. FEADR sprijină Strategia Europa 2020 prin încurajarea unei dezvoltări rurale durabile a statelor membre, dezvoltare care vizează existența unui sector agricol ecologic, competitiv și inovator. Sprijinul acordat pentru dezvoltarea rurală a statelor membre urmărește îndeplinirea unor obiective care constă în încurajarea unei agriculturi competitive, asigurarea unei bune gestionări a resurselor naturale, lupta împotriva schimbărilor climatice și o dezvoltare echilibrată a economiilor rurale. Sprijinul poate fi accesat prin intermediul unor măsuri, care compun programele de dezvoltare rurală elaborate la nivelul statelor membre și aprobate de Comisia Europeană. Programele de dezvoltare rurală pot cuprinde subprograme cu referire la tinerii fermieri, la

⁷⁹ Regulamentul (UE) nr.1306/2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, art.51, publicat în JO L347, 20.12.2013

micile ferme, la zonele montane, la reducerea schimbărilor climatice, la lanțurile de aprovizionare scurte.

Măsuri accesate în cadrul sprijinului pentru dezvoltarea rurală a statelor membre

Măsurile de dezvoltare rurală sunt programate în conformitate cu prioritățile Uniunii Europene referitoare la dezvoltarea rurală, contribuind în mod direct la îndeplinirea acestor priorități. Principalele măsuri care vizează dezvoltarea rurală fac referire la: formarea profesională furnizată de entități specializate, consilierea acordată fermierilor, scheme pentru produse agricole, realizarea de investiții care să contribuie la creșterea performanței exploatațiilor agricole, realizarea de investiții pentru prevenția dezastrelor naturale sau pentru refacerea exploatațiilor în urma producerii unor astfel de dezastre, crearea de întreprinderi pentru activități agricole și neagricole, crearea unui nivel minim de confort locuitorilor din mediul rural, constituirea grupurilor de producători, realizarea unei agriculturi ecologice, susținerea fermierilor aflați în zone cu constrângeri naturale, crearea unui climat adecvat pentru animale.

Investiții realizate din FEADR

Investițiile trebuie să fie prietenoase cu mediul fără să provoace efecte negative, iar potrivit articolului 45 din Regulamentul 1305/2013, investițiile constă în crearea, dezvoltarea sau cumpărarea de bunuri imobile, de software, cumpărarea de mașini, echipamente, brevete, licențe, mărci, drepturi de autor, onorarii pentru consultanți, arhitecți, ingineri și cheltuieli pentru realizarea studiilor de fezabilitate.

Verificarea și controlul măsurilor

Verificarea și controlul măsurilor de dezvoltare rurală care se vor implementa la nivelul fiecărui stat membru trebuie să se asigure de statul respectiv. Astfel, autoritatea de management și agențiile de plăți aferente fiecărui program efectuează atât o evaluare ex ante a modalităților de verificare și control a măsurilor ce vor urma să fie incluse în cadrul programului respectiv, cât și o evaluare a modalităților de verificare și control aplicate pe parcursul implementării programului. Autoritatea de management este autoritatea care poartă responsabilitatea pentru buna gestionare și implementare a programului pe care îl

manageriază, iar statele membre au obligația să înainteze Comisiei până la data de 30 iunie a fiecărui an, situația implementării programelor pe anul precedent.

✓ *Plățile directe*

Regulamentul 1307/2013 prezintă într-o formă detaliată o serie de norme referitoare la plățile acordate fermierilor sub forma „plăților directe, schemei de plată de bază, schemei simplificate tranzitorii, ajutorului național tranzitoriu facultativ, plăților redistributive facultative, plăților acordate pentru aplicarea practicilor agricole benefice pentru climă și mediu, plăților acordate fermierilor din zonele în care există constrângeri naturale, plăților acordate fermierilor tineri care încep activitatea agricolă, schemei de sprijin cuplat facultativ, plății pentru cultura de bumbac, schemei simplificate pentru fermierii mici și mai prezintă norme referitoare la un cadru de completare a plăților directe de către țări ca Bulgaria, Croația și România”⁸⁰.

Norme privind plățile directe

Fermierii activi din statele membre care desfășoară activități agricole dispun de un plafon național de plăți directe pentru fiecărui an al perioadei de programare. Condițiile generale pe care trebuie să le îndeplinească fermierii care solicită sprijinul prevăd existența unei suprafețe eligibile de cel puțin un hectar și un quantum total al plăților solicitate de cel puțin 100 euro. În funcție de structura economiei agricole a fiecărui stat membru pragurile prevăzute de condițiile generale pot suferi modificări, astfel pentru România ajustările prevăd o suprafață de 0,3 hectare și un quantum al plăților de 200 euro, conform anexei 4 la prezentul Regulament. Plățile directe acordate unui fermier pot suporta reduceri de cel puțin 5% pentru suma care depășește valoarea de 150.000 euro.

„Schema de plată de bază și schema de plată unică pe suprafață”

„Schema de plată de bază” constă într-un sprijin acordat fermierilor care obțin drepturi la plată sau care dețin drepturi la plată în statele membre. Plafonul schemei se stabilește anual pentru fiecare stat membru.

⁸⁰ Regulamentul (UE) nr.1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin schemele de sprijin în cadrul politicii agricole comune, art. 1, publicat în JO L347, 20.12.2013

„Schema de plată unică pe suprafață” constă într-un sprijin acordat fermierilor ca urmare a declarării fiecărui hectar eligibil în statele membre care au aplicat schema de plată unică pe suprafață în anul 2014 și care au decis să o aplice în continuare până la finele anului 2020. Valoarea anuală a acestui tip de plată se calculează prin raportarea pachetului financiar la numărul hectarelor eligibile declarate de fermierii din cadrul statului membru.

Statele membre în perioada 2015-2020 pot acorda și **„ajutoare naționale tranzitorii”** dacă în prezent au în aplicare schema de plată unică pe suprafață. În cazul României beneficiarii acestui tip de ajutor sunt fermierii care au primit în anul 2013 plăți naționale directe complementare.

„Plata redistributivă”

Această plată este decisă de statele membre până în 1 august al fiecărui an pentru anul următor și constă într-o plată acordată anual fermierilor care au dreptul de a primi plată în cadrul schemei de plată de bază sau schemei de plată unică pe suprafață. Modul de calcul al plății redistributive constă în produsului unei cifre stabilite de fiecare stat membru cu numărul drepturilor la plată sau cu numărul hectarelor eligibile declarate de fermier.

„Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu”

Acest tip de plată se acordă fermierilor care aplică pe hectarele eligibile practici agricole benefice pentru climă și mediu și care sunt beneficiari ai dreptului la plată în schemele de plată de bază sau de plată unică pe suprafață. Pentru finanțarea acestui tip de plată statele membre ale UE folosesc 30% din plafonul național anual, acest plafon pentru țara noastră aferent anului 2018 este de 1.872.821 mii euro iar pentru anul 2019 va înregistra o creștere ajungând la 1.903.195 mii euro.

„Plățile pentru zonele cu constrângeri naturale”

Beneficiarii acestui tip de plăți sunt fermierii a căror exploatații se află în zone cu constrângeri naturale și care au dreptul la plată în cadrul schemelor de plată de bază sau de plată unică pe suprafață. Pentru a finanța aceste plăți fiecare stat membru stabilește un quantum de până la 5% din plafonul național anual, iar plata pe hectar se determină prin raportarea quantumului la numărul hectarelor eligibile.

„Plată pentru tinerii fermieri”

Beneficiarii acestei plăți sunt tinerii fermieri care se stabilesc ca șefi ai unei exploatații agricole pentru prima dată și au o vârstă de până la 40 de ani în anul în care se depune cererea privind plata unică pe suprafață. Perioada maximă pentru care se poate acorda această plată este de 5 ani.

„Sprijinul cuplat facultativ”

Fermierii pot beneficia de sprijin cuplat pentru cereale, in, cânepă, lapte/produse lactate, carne de oaie/capra/vită/mânzat, ulei de măsline, sfeclă de zahar. Sprijinul cuplat se acordă diverselor sectoare care prezintă dificultăți, iar finanțarea acestui sprijin presupune folosirea a maxim 8 procente din plafonul național anual cu posibilitatea creșterii acestuia la maxim 13 procente.

✓ Măsuri de piață

Regulamentul (UE) nr.1308/2013 prezintă aspecte esențiale referitoare la organizarea comună a piețelor de la nivelul UE, organizare referitoare la produse agricole precum: cereale, orez, zahăr, furaje uscate, semințe, hamei, ulei de măsline și măsline de masă, in și cânepă, fructe și legume, produse din fructe și legume procesate, banane, vin, pomi, bulbi, rădăcini, flori tăiate, frunziș ornamental, tutun, carne de vită și mânzat, lapte și produse lactate, carne de porc, carne de oaie și de capra, ouă, carne de pasăre, alcool etilic de origine agricolă, produse apicole, viermi de mătase, alte produse⁸¹.

„Intervenția publică și ajutorul pentru depozitarea privată”

Această primă modalitate de intervenție pe piață prezintă norme referitoare la intervenția publică a autorităților competente din statele membre în cumpărarea produselor și depozitarea lor până în momentul desfacerii, precum și la ajutorarea operatorilor privați în depozitarea produselor agricole. Produsele care fac obiectul acestui tip de intervenție își au originea în Uniunea Europeană.

⁸¹ Regulamentul (UE) nr.1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole, art.1, publicat în JO L347/20.12.2013.

„Scheme de îmbunătățire a accesului la alimente”

Aceste scheme presupun distribuirea de produse agricole copiilor din creșe, grădinițe și școli de nivel primar sau secundar din statele membre ale Uniunii Europene. Aceste scheme sunt structurate pe mai multe programe, astfel:

- ✓ „Programul de încurajare a consumului de fructe și legume în școli”, presupune acordarea unui ajutor din partea UE școlilor în vederea aprovizionării cu fructe și legume, pe care ulterior le vor distribui copiilor cu vârste cuprinse între 6 și 10 ani înscriși la instituțiile de învățământ respective.
- ✓ „Programul de distribuire al laptelui în școli”, încurajează consumul produselor din lapte în cadrul instituțiilor de învățământ ca urmare a acordării unui ajutor din partea Uniunii Europene în vederea aprovizionării și distribuirii unor astfel de produse în școli.

„Ajutor în sectorul fructelor și legumelor”

Producători de fructe și legume constituiți în organizații sau asociații pot alcătui un fond operațional al cărui finanțare se realizează din contribuțiile membrilor organizațiilor/asociațiilor de producători și dintr-un ajutor acordat de Uniunea Europeană organizațiilor/asociațiilor de producători care implementează programe operaționale. Aceste programe au o durată cuprinsă între trei și cinci ani și vizează organizarea producției, creșterea calității și a valorii produselor, promovarea produselor, protecția mediului, evitarea și gestionarea eficientă a posibilelor crize.

2.4. Comunicarea financiară specifică fondurilor europene

Comunicarea financiară este privită ca un ansamblu de acțiuni inițiate de entități în vederea informării diverselor categorii de utilizatori cu privire la activitatea desfășurată de către acestea⁸². Astfel, comunicarea financiară presupune transferul informațiilor către parteneri și publicul larg, având la bază o strategie de comunicare⁸³. Pornind de la această prezentare, putem afirma că în domeniul fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului

⁸² Ș. Prutianu, *Manual de comunicare și negociere în afaceri - Comunicarea*, Editura Polirom, Iași, 2000, p.283.

⁸³ I. Boldea, A. Dumitru, A. G. Motoi, A. B. Budică, *The financial communication and financial communication strategy*, Arhipelag XXI Press, Târgu Mureș, p.455.

agricol, comunicarea financiară presupune transferul de informații referitoare la utilizarea fondurilor europene prin intermediul rapoartelor elaborate și transmise între beneficiari – agenții de plăți – MADR – Comisia Europeană.

Agricultura și mediul rural românesc se află într-o permanentă dezvoltare ca urmare a finanțărilor realizate din FEAGA și FEADR prin intermediul măsurilor și submăsurilor accesate de către beneficiari.

PNDR 2014-2020 este un program finanțat din FEADR și permite accesarea unor submăsuri destinate dezvoltării spațiului rural românesc prin intermediul AFIR care asigură implementarea tehnică și financiară a acestui program.

Autoritatea de Management pentru PNDR împreună cu AFIR poartă responsabilitatea colectării și raportării către Comisia Europeană a indicatorilor utilizați în monitorizarea PNDR 2014-2020, în conformitate cu SCME, elaborat de Comisia Europeană. Astfel, pentru a reflecta nivelul atingerii obiectivelor și priorităților specifice Programului, AFIR colectează și calculează indicatorii financiari, indicatorii de realizare, indicatorii țintă și indicatorii specifici Cadrului de Performanță aferenți măsurilor implementate de către AFIR⁸⁴.

Conform AFIR sursa de date folosită pentru colectare diferă în funcție de categoria de indicatori. Astfel, beneficiarul completează o parte din indicatorii de realizare în Anexa „Indicatori de monitorizare” din cadrul Cererii de Finanțare. Ulterior, la momentul semnării contractului de finanțare, experții AFIR din teritoriu, verifică acești indicatori și colectează informații suplimentare. Toți indicatorii colectați se centralizează la nivel național, în conformitate cu SCME. Valorile acestor indicatori sunt transmise către MADR, care înaintează Comisiei Europene, anual, până la 30 iunie, Raportul anual de Implementare a PNDR 2014-2020, în conformitate cu articolul 75 din Regulamentul (UE) nr.1305/2013⁸⁵. Raportul elaborat pentru anul 2016 poate fi accesat în varianta electronică, urmând link-ul: <http://www.madr.ro/pndr-2014-2020/implementare-pndr-2014-2020/raport-anual-pndr-2014-2020.html>.

Colectarea și raportarea către Comisia Europeană a indicatorilor menționați anterior, se realizează având în vedere o serie de prevederi legislative europene, printre care putem aminti de Regulamentul nr.1305/2013, art.6 (Programe de dezvoltare rurală) și art. 67 (Monitorizare

⁸⁴ Sursa: Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.

⁸⁵ Ibidem.

și evaluare); Regulamentul nr.808/2014, art.2; Regulamentul nr.1306/2013 art.110 (Raport și evaluare).

FEGA finanțează o serie de măsuri destinate dezvoltării sectorului agricol românesc, măsuri care pot fi accesate prin intermediul APIA. Această agenție raportează anual MADR indicatorii realizați din implementarea fondurilor europene pe care le gestionează, indicatori care ulterior vor fi transmiși Comisiei Europene.

În opinia noastră considerăm că îmbunătățirea comunicării financiare specifică fondurilor europene se poate realiza atât printr-o implementare corectă a proiectelor finanțate din fonduri europene astfel încât indicatorii să înregistreze valori satisfăcătoare, cât și printr-o informare adecvată a potențialilor solicitanți de fonduri europene, cu privire la disponibilitatea măsurilor care pot fi accesate și la procedurile care trebuie îndeplinite, astfel încât să se îmbunătățească gradul de absorbție al fondurilor europene și cel al implementării proiectelor finanțate.

2.5. Fraudarea fondurilor europene, încălcarea intereselor financiare ale Uniunii Europene

Așa cum am arătat în capitolul anterior, principalul rol al auditului este de a depista denaturările ca urmare a erorii sau fraudei. Frauda constă în „săvârșirea cu rea-credință, pentru a obține foloase, a unor acte de atingere a drepturilor altuia (păgubitoare pentru altă persoană)”⁸⁶. Pornind de la această definiție putem constata că frauda constituie o neregulă identificată de organismele specializate în auditul și controlul fondurilor europene și care urmează să fie sancționată în conformitate cu legislația în vigoare.

OUG 66/2011 definește la art.2, alin.1, neregula ca fiind „orice abatere de la legalitate, regularitate și conformitate în raport cu dispozițiile naționale și/sau europene, precum și cu prevederile contractelor ori a altor angajamente legal încheiate în baza acestor dispoziții, ce rezultă dintr-o acțiune sau inacțiune a beneficiarului ori a autorității cu competențe în gestionarea fondurilor europene, care a prejudiciat sau care poate prejudicia bugetul Uniunii

⁸⁶ <https://dexonline.ro/definitie/fraud%C4%83>, accesat 21.04.2018.

Europene/bugetele donatorilor publici internaționali și/sau fondurile publice naționale aferente acestora printr-o sumă plătită necuvenită”⁸⁷.

Neregulile pot îmbrăca mai multe forme și ca urmare vom realiza o clasificare a acestora după trei criterii⁸⁸:

1. Clasificarea neregulilor după cauzalitate:
 - Nereguli intenționate (fraude);
 - Nereguli neintenționate.
2. Clasificarea neregulilor după impact:
 - Nereguli cu impact financiar;
 - Nereguli cu impact nonfinanciar.
3. Clasificarea neregulilor după frecvență
 - Nereguli sistemice;
 - Nereguli specifice.

Neregulile constatate în cadrul proiectelor care prevăd achiziții publice pot proveni din⁸⁹:

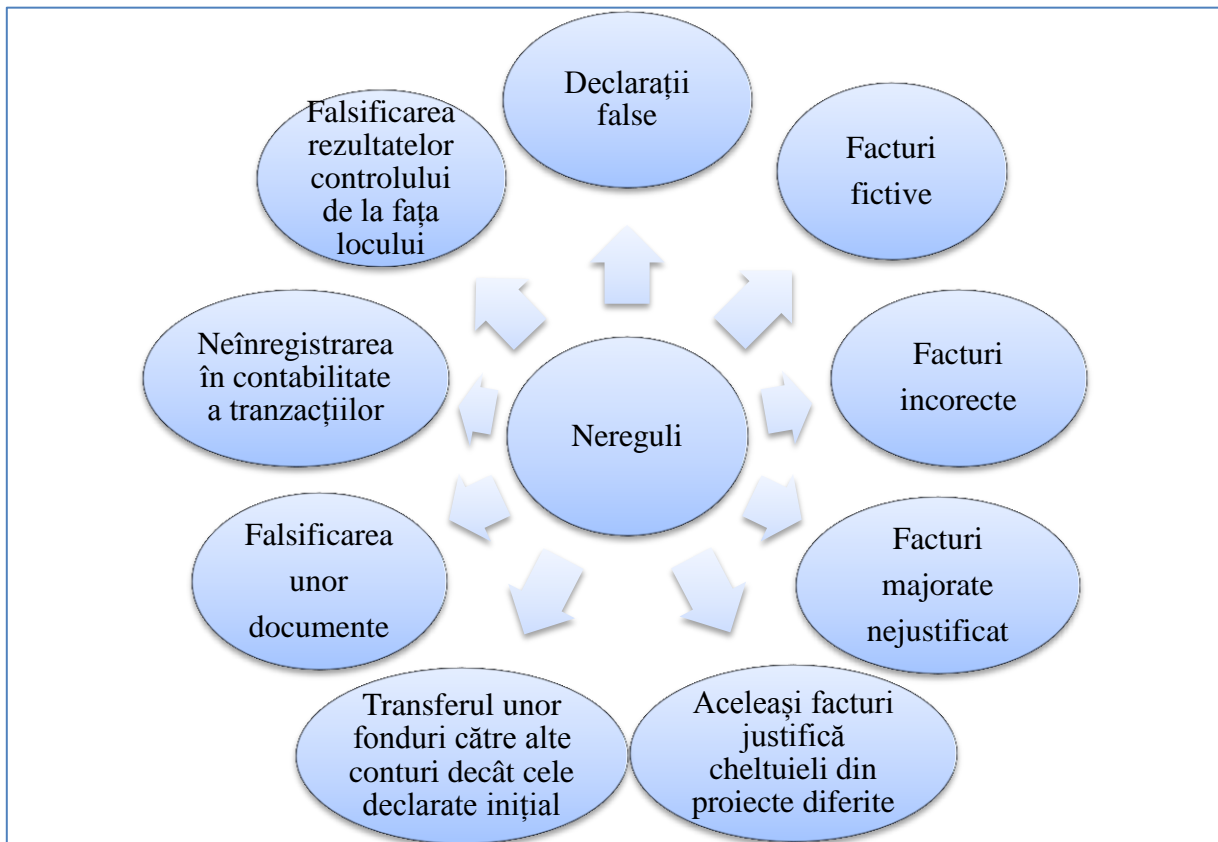
- ✓ Nerespectarea procedurilor privind publicitatea;
- ✓ Lipsa competiției în atribuirea contractelor;
- ✓ Existența unor lucrări adiționale a căror valoare depășește limita prevăzută de directive în astfel de situații;
- ✓ Nedecларarea în documente a tuturor criteriilor de selecție/atribuire a contractelor;
- ✓ Selecția contractului în baza unui criteriu ilegal;
- ✓ Existența unor negocieri pe durata procedurii privind atribuirea contractului;
- ✓ Diminuarea obiectivului din contract;
- ✓ Folosirea incorectă a unor elemente auxiliare.

⁸⁷ OUG nr.66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, publicată în Monitorul Oficial nr.461 din 30 iunie 2011.

⁸⁸ Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, *Ghid privind accesarea, contabilitatea, fiscalitatea, auditul și managementul proiectelor cu finanțare europeană*, Editura CECCAR, București, 2011, pp.32-33.

⁸⁹ Idem, p.33.

Figura nr.2.5. Tipuri de nereguli constatate în utilizarea fondurilor europene

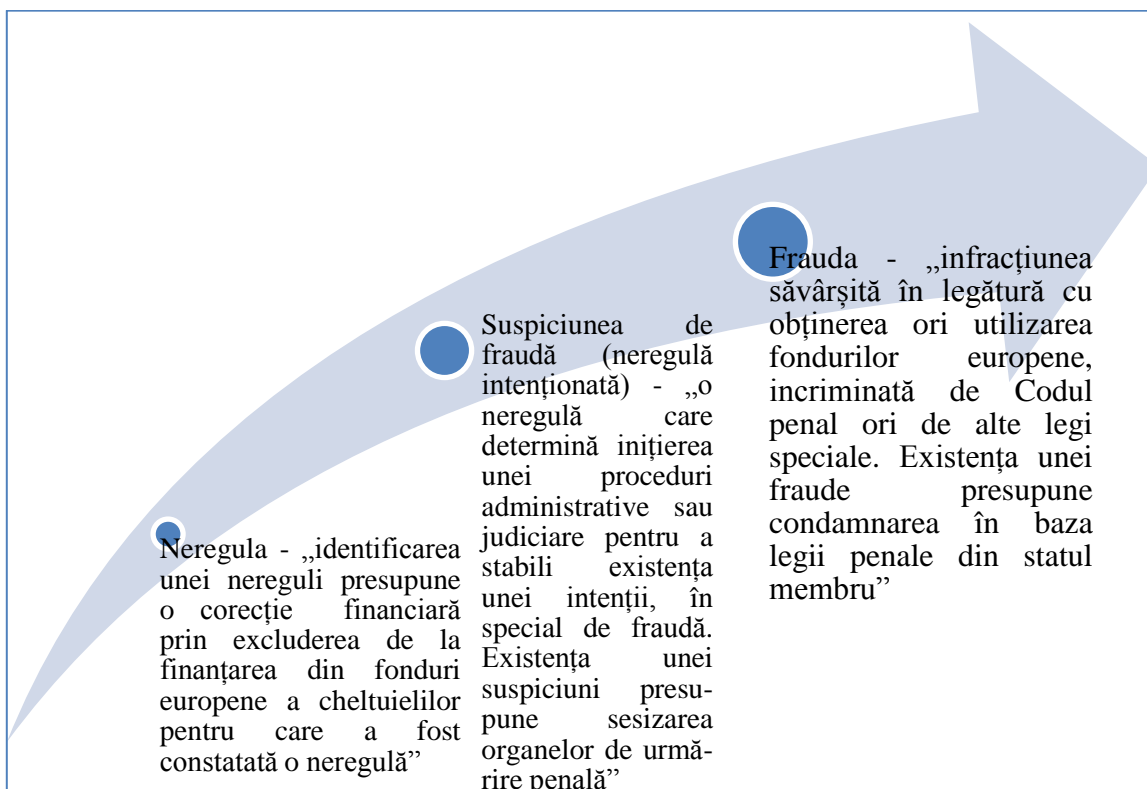

Sursa: Prelucrare proprie, <http://theassociates.ro/files/presentations/9430b69663d13bfa2307b3c6ea216175.pdf>,

p.13, accesat 23.04.2018

Noi considerăm că existența oricăroră din neregulile prezentate în cadrul figurii de mai sus constituie abateri grave de la prevederile legale, abateri ce impun sancționarea persoanelor vinovate.

Figura nr. 2.6. Relația dintre neregulă-suspiciune de fraudă-fraudă

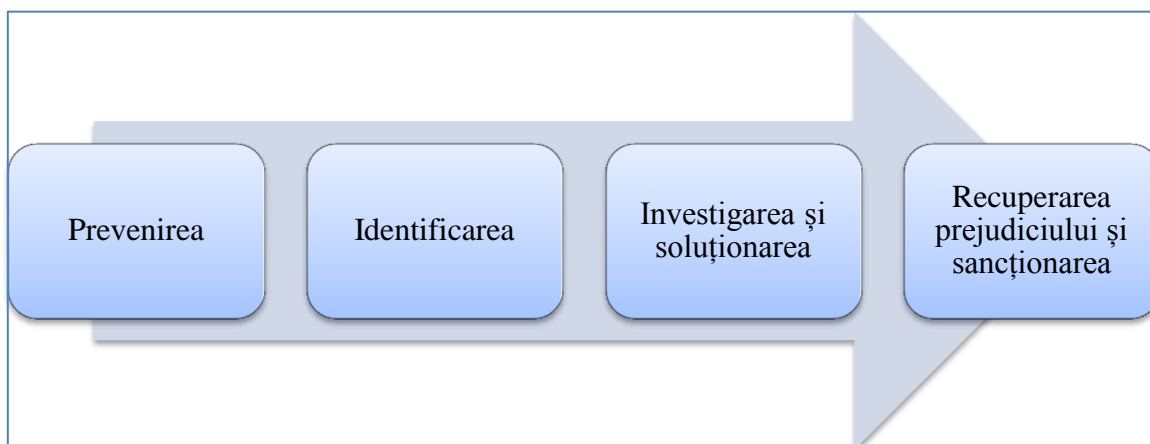

Sursa: Prelucrare proprie după A. Moraru, E. Tudose, *Consolidarea unui sistem eficient de control pentru prevenirea fraudelor cu fonduri europene în noile state membre în perioada 2014-2020*, Institutul pentru Politici Publice, București, 2015, p.16

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) la art. 325 precizează că, „Uniunea și statele membre combat fraudă și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii”⁹⁰, deci prevenirea și detectarea fraudei constituie elemente esențiale în protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene.

⁹⁰ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, art. 325, publicat în JO C326, 26.10.2012.

Figura nr.2.7. Elementele care definesc ciclul complet al măsurilor de combatere a fraudei:

Sursa: Prelucrare proprie după A. Moraru, E. Tudose, *Consolidarea unui sistem eficient de control pentru prevenirea fraudelor cu fonduri europene în noile state membre în perioada 2014-2020*, Institutul pentru Politici Publice, București, 2015, p.13

La nivel național și european există o serie de instituții care luptă împotriva fraudei, acestea sunt Departamentul pentru lupta antifraudă - instituție organizată la nivel național și Oficiul european de luptă antifraudă - instituție organizată la nivel european.

Departamentul pentru lupta antifraudă (DLAF)

DLAF este o instituție care își desfășoară activitatea în baza Legii nr. 61/2011⁹¹, H.G. nr. 738/2011⁹² și care „asigură, sprijină și coordonează îndeplinirea obligațiilor ce revin României privind protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene, în conformitate cu prevederile art.325 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene”⁹³.

Valorificarea controlului desfășurat de DLAF presupune ca⁹⁴:

- ✓ În situația identificării unor nereguli privind obținerea sau utilizarea fondurilor, se vor sesiza instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene în vederea raportării neregulilor și recuperării financiare;

⁹¹ Legea nr. 61/2011 privind organizarea și funcționarea Departamentului pentru lupta antifraudă-DLAF, publicată în Monitorul Oficial nr.331 din 12 mai 2011

⁹² H.G. nr.738/2011 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Departamentului pentru lupta antifraudă – DLAF, publicată în Monitorul Oficial nr.553 din 04 august 2011.

⁹³ <http://www.antifrauda.gov.ro/>, accesat 21.04.2018

⁹⁴ A. Moraru, E. Tudose, *Consolidarea unui sistem eficient de control pentru prevenirea fraudelor cu fonduri europene în noile state membre în perioada 2014-2020*, Institutul pentru Politici Publice, București, 2015, p.32

- ✓ În situația identificării unor nereguli privind gestionarea fondurilor, se vor sesiza ministerele de resort în vederea remedierii deficiențelor și sancționării persoanelor responsabile;
- ✓ În situația identificării unor elemente de natură infracțională se sesizează parchetul competent să efectueze urmărirea penală și transmite actul de control în vederea recuperării prejudiciului și tragerii la răspundere a persoanelor vinovate.

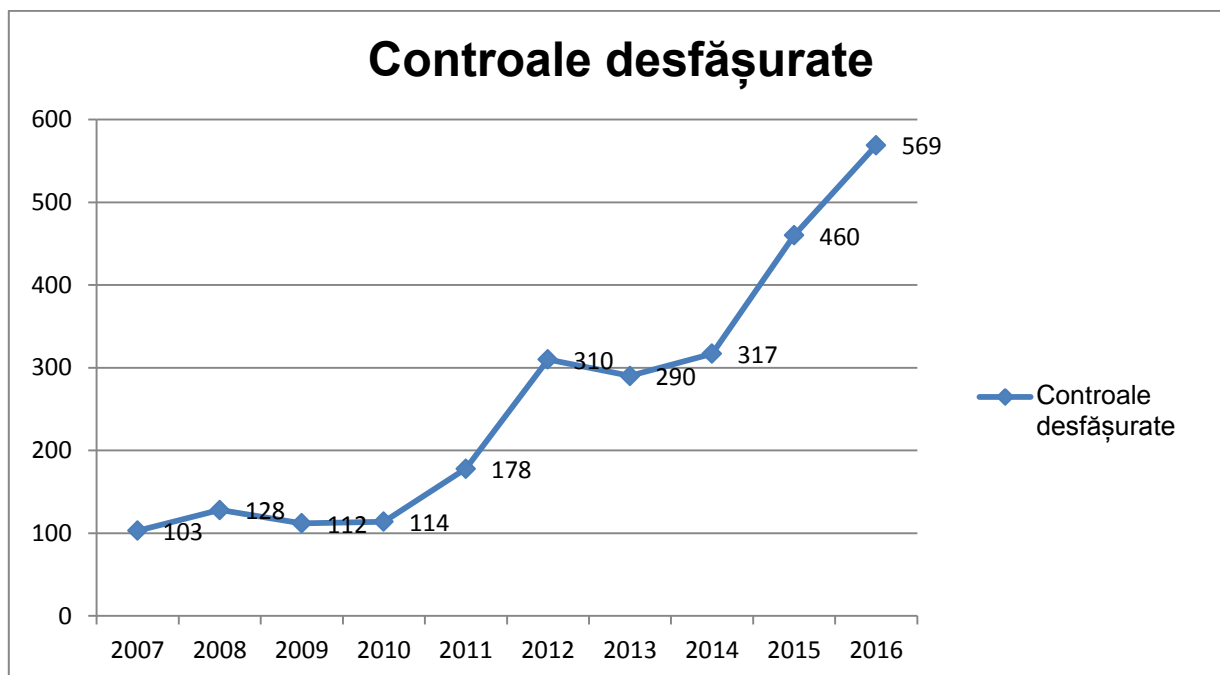
Investigarea oricărei suspiciuni de fraudă de către DLAF presupune parcurgerea următorilor pași⁹⁵:

- ✓ Identificarea neregulii și formularea suspiciunii de fraudă, se poate realiza de către persoane fizice, beneficiari, Autoritatea de Management, Organismul Intermediar, Autoritatea de Certificare și Plată, Autoritatea de Audit, Curtea Europeană de Conturi, Comisia Europeană, OLAF;
- ✓ DLAF investigează suspiciunea de fraudă și dacă se impune poate sesiza Organele de Urmărire Penală (DNA);
- ✓ Organele de Urmărire Penală (DNA) realizează investigații proprii asupra sesizărilor primite de la DLAF și transmite dosarele către Instanțele de Judecată în vederea soluționării;
- ✓ Suspiciunea de fraudă este încadrată ca fiind fraudă după o sentință judecătorească dată în acest sens.

DLAF a desfășurat o activitate complexă de control (2581 acțiuni) în perioada 2007-2016, situație pe care o vom prezenta în figura 2.8.

⁹⁵ A. Moraru, E. Tudose, *Consolidarea unui sistem eficient de control pentru prevenirea fraudelor cu fonduri europene în noile state membre în perioada 2014-2020*, Institutul pentru Politici Publice, București, 2015, p.33.

Figura nr. 2.8. Evoluția numărului acțiunilor de control derulate de DLAF în perioada 2007-2016

Sursa: Prelucrare proprie după Departamentul pentru lupta antifraudă, *Rapoartele anuale de activitate 2007-2016*, http://www.antifrauda.gov.ro/ro/despre_noi/rapoarte/, accesat 21.04.2018

Controalele derulate de DLAF au înregistrat variații în perioada de referință, creșteri semnificative înregistrându-se în perioadele 2010-2012, respectiv 2014-2016. Creșterea numărului controalelor s-a datorat numărului mare de sesizări primite ca urmare a unui volum tot mai mare de proiecte depuse și aprobate.

Acțiunile de control desfășurate în perioada 2010-2015 aferente fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural au fost în număr de 777, conform tabelului 2.6.

Tabel nr. 2.6. Numărul acțiunilor de control desfășurate de DLAF pe tipuri de fonduri destinate agriculturii și mediului rural în perioada 2010-2015

ANUL	SAPARD	FEGA	FEADR
2010	21	4	0
2011	64	10	41
2012	55	20	50
2013	2	30	59
2014	4	77	80

2015	8	111	141
TOTAL	154	252	371

Sursa: Prelucrare proprie după Departamentul pentru lupta antifraudă, *Rapoartele anuale de activitate 2011-2015*, http://www.antifrauda.gov.ro/ro/despre_noi/rapoarte/, accesat 21.04.2018

Constatăm că numărul acțiunilor de control întreprinse pentru FEAGA și FEADR înregistrează un trend crescător pe întreaga perioadă de referință, în timp ce pentru SAPARD înregistrează variații de la minim 4 acțiuni aferente anului 2014 la maxim 64 de acțiuni aferente anului 2011.

Activitățile de control al fondurilor europene derulate de DLAF au presupus obținerea următoarelor rezultate:

- Trimiteri în judecată: 2 (2009), 1 (2010), 2 (2011), 13 (2012), 18 (2013), 2 (2015), 1 (2016)⁹⁶.
- Condamnări definitive: 1 (2008), 1 (2009), 9 (2013), 12 (2014), 2 (2015), 2 (2016)⁹⁷.

Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF)

OLAF este un organism al Uniunii Europene care are ca și obiectiv principal „protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene împotriva fraudei, a corupției și a oricăror alte activități ilegale și protejarea reputației Instituțiilor Europene”⁹⁸. Statele membre ale UE trebuie să aplice într-o manieră cât mai eficientă măsurile antifraudă pentru fiecare tip de fond sau program finanțat/cofinanțat de Uniune. Aceste măsuri antifraudă fac parte din Strategia Națională Antifraudă (NAFS), iar OLAF încurajează statele membre să dezvolte astfel de strategii oferind sprijin în procesul de redactare al acestora. În prezent nouă state membre ale UE au adoptat o NAFS, iar în anul 2016 OLAF a oferit asistența necesară pentru încă 3 țări în stabilirea unor astfel de strategii ca parte a procesului de aderare.

Dacă există suspiciuni de fraudă referitoare la modul de utilizare al fondurilor europene, acestea trebuie să facă obiectul sesizării instituțiilor naționale și europene competente în lupta antifraudă.

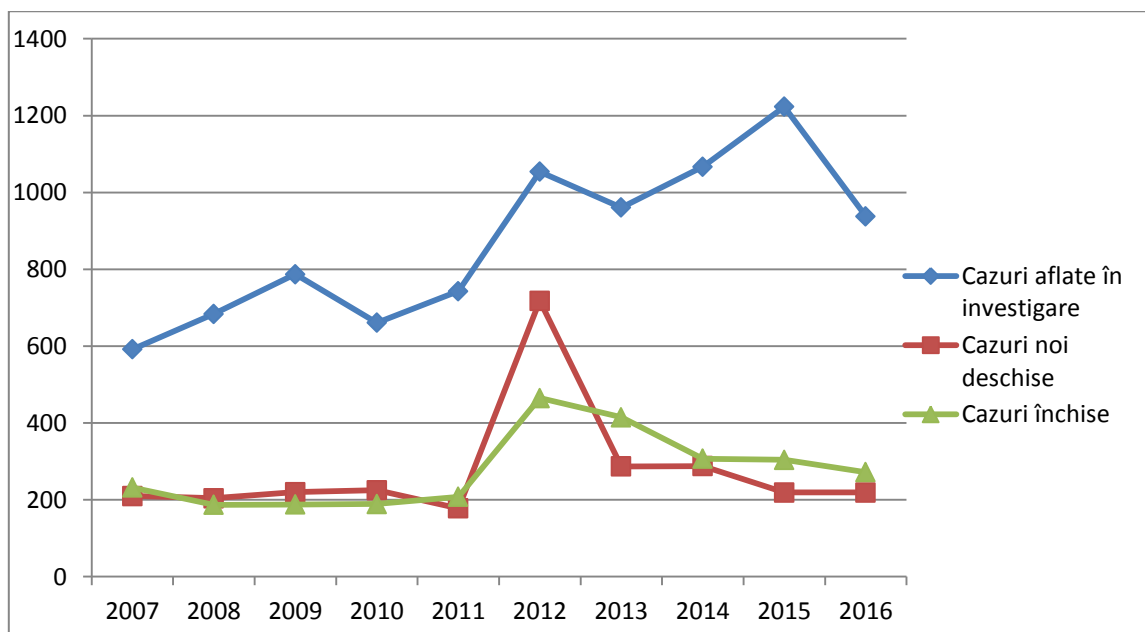
⁹⁶ http://www.antifrauda.gov.ro/ro/controlul_fondurilor_europene/rezultatele_activitatii_de_control/trimiteri_dlaf/, accesat 21.04.2018.

⁹⁷ http://www.antifrauda.gov.ro/ro/controlul_fondurilor_europene/rezultatele_activitatii_de_control/trimiteri_dlaf/condamnari_dlaf/, accesat 21.04.2018.

⁹⁸ https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/rep_olaf_2007_en.pdf, accesat 23.04.2018.

Activitatea desfășurată de OLAF în perioada 2007-2016 a presupus deschiderea a 2768 de noi cazuri de fraudă, conform figurii 2.9.

Figura nr. 2.9. Situația activității desfășurate de OLAF în perioada 2007-2016

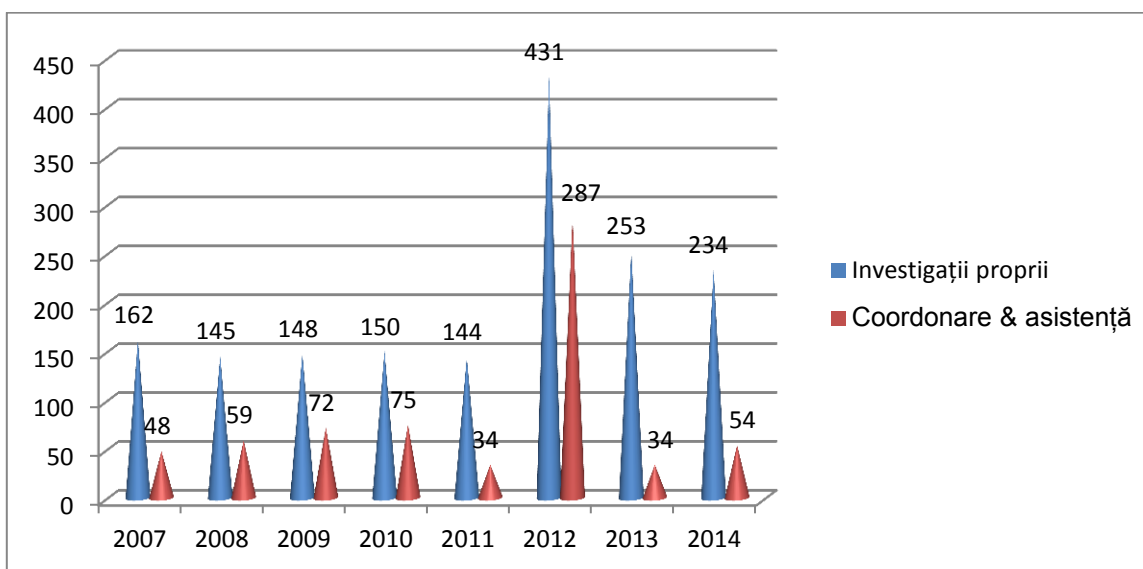

Sursa: Prelucrare proprie după OLAF, *Rapoartele anuale de activitate 2007-2016*,
http://www.antifrauda.gov.ro/ro/despre_noi/rapoarte/, accesate 23.04.2018

Se poate observa că numărul cazurilor aflate în derulare depășește numărul cazurilor noi deschise aferente fiecărui an. Cazurile aflate în investigare au înregistrat variații permanente, numărul maxim al acestora (1223) fiind înregistrat în anul 2015. Numărul maxim al cazurilor noi deschise (718) a fost atins în anul 2012, în timp ce cazurile închise au atins numărul maxim de 465 în anul 2012.

Cazurile noi deschise presupun investigații proprii ale OLAF și activități de coordonare și asistență, iar distribuția acestora o vom prezenta în figura 2.10.

Figura nr. 2.10. Distribuția cazurilor noi deschise de OLAF în perioada 2007-2014

Sursa: Prelucrare proprie, după OLAF, *Rapoartele anuale de activitate 2007-2014*,

http://www.antifrauda.gov.ro/ro/despre_noi/rapoarte/, accesate 23.04.2018

Anul 2012, a fost anul cu activitatea cea mai complexă din punct de vedere al cazurilor noi investigate, atingându-se numărul maxim al acestora de 718, din care 431 au fost investigații proprii, iar diferența de 287 de cazuri au presupus coordonare și asistență.

Tabel nr. 2.7. Situația cazurilor închise de OLAF (cu recomandare sau fără recomandare)

Anul	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cu recomandare	153	125	106	98	108	100	164
Fără recomandare	79	62	82	91	100	365	251
Total	232	187	188	189	208	465	415

Sursa: Prelucrare proprie după OLAF, *Rapoartele anuale de activitate 2011-2013*,

http://www.antifrauda.gov.ro/ro/despre_noi/rapoarte/, accesate 23.04.2018

În perioada 2008-2012 numărul cazurilor închise a urmat un trend crescător de la 187 cazuri închise în anul 2008 până la maximumul perioadei de 465 cazuri în anul 2012. Perioada 2012-2013 s-a caracterizat, pentru prima dată, printr-o scădere a numărului de cazuri închise cu recomandare comparativ cu cazurile închise fără recomandare.

Activitatea de luptă antifraudă a OLAF a determinat recuperarea unor sume semnificative conform tabelului 2.8.

Tabel nr. 2.8. Evoluția sumelor recuperate în perioada 2007-2015 -milioane euro-

Anul	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Agricultură	0,9	2	148,2	11,9	34	14,3	3,2	43	36,8
Cheltuieli directe	0,5	0,5	0,9	10,6	0,8	0,04	0,05	0,2	42
Fonduri structurale	197,7	128	49,1	32,9	524,7	33,4	33,7	22,7	624 ⁹⁹

Sursa: Prelucrare proprie după OLAF, *Rapoartele anuale de activitate 2009-2015*,

http://www.antifrauda.gov.ro/ro/despre_noi/rapoarte/, accesate 23.04.2018

Conform Raportului anual de activitate pentru anul 2016, OLAF a recomandat recuperarea a 631 milioane euro, ca urmare a fraudelor constatare în cadrul proiectelor finanțate din fondurile europene.

2.6. Concluzii preliminare

Uniunea Europeană este o comunitate formată la nivel european din 28 de state membre care împărtășesc aceleași interese economice și politice. Agricultură reprezintă unul dintre domeniile de interes la nivelul UE, întrucât prin intermediul acesteia se urmărește plasarea de piață comună de produse suficiente și de calitate, care să satisfacă cerințele consumatorilor europeni. Astfel, în anul 1962 a fost lansată Politica Agricolă Comună (PAC) care prezintă o serie de obiective precum: sporirea productivității agriculturii, un trai decent pentru populația din mediul rural, piețe stabile, siguranța aprovizionărilor și stabilirea unor prețuri corecte la produsele agricole livrate pe piață. PAC își îndeplinește obiectivele prin intermediul unor măsuri finanțate din bugetul UE, prin FEAGA și FEADR.

FEAGA finanțează agricultura europeană prin intermediul a două categorii de măsuri, sub forma sprijinului pentru venituri acordat fermierilor și măsurilor de susținere a pieței.

⁹⁹ Pentru anul 2015 valoarea de 624 milioane euro este aferentă Fondurilor structurale și sociale.

Bugetul constituit pentru finanțarea măsurilor din FEAGA a fost de 330.085 milioane euro pentru perioada 2007-2013, respectiv de 308.734 milioane euro pentru perioada 2014-2020.

FEADR finanțează dezvoltarea rurală în statele membre prin intermediul unor măsuri care pot fi accesate de entitățile interesate. Bugetul destinat dezvoltării rurale a fost de 96.244,2 milioane euro în perioada 2007-2013, respectiv de 99.349 milioane euro pentru perioada 2014-2020.

Fondurile europene sunt gestionate și utilizate în conformitate cu prevederile regulamentelor europene. Regulamentele care prevăd finanțarea sectorului agricol sunt elaborate pentru fiecare perioadă de programare în parte și prezintă aspecte referitoare la finanțarea PAC, dezvoltarea rurală din FEADR, plățile directe acordate fermierilor și măsurile de piață.

Agricultura europeană este finanțată, așa cum am mai arătat, prin intermediul a două fonduri care sunt implementate având la bază principiul gestiunii partajate, prin asumarea răspunderii atât de către statele membre cât și de către Comisia Europeană.

Gestiunea financiară a celor două fonduri precum și sistemele de control sunt prezentate în cadrul Regulamentului (UE) nr. 1306/2013. Fiecare stat membru al UE trebuie să pună în aplicare sisteme de control care să asigure gestionarea și utilizarea corectă a fondurilor europene, astfel încât să se evite prejudicierea financiară a Uniunii. Controalele presupun pe de o parte verificarea cererilor de ajutor/plată și pe de altă parte deplasarea în teren în vederea confruntării datelor înscrise în documente cu realitatea. Dacă în urma controlului se constată abateri, atunci se aplică sancțiuni sub diverse forme, de la diminuarea sprijinului acordat și până la excluderea beneficiarilor de la accesarea fondurilor europene.

Modul de utilizare al fondurilor europene face obiectul unor raportări din partea tuturor factorilor implicați în gestionarea și utilizarea fondurilor europene, între beneficiari – agenții de plăți – MADR – Comisia Europeană.

O problemă tot mai des întâlnită în domeniul fondurilor europene este problema fraudării acestora, prin abaterea de la prevederile legale și contractuale, în implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene. Neregulile care pot fi constatate în utilizarea fondurilor europene îmbracă diverse forme, de la declarații false, documente justificative fictive sau incorect elaborate, majorări nejustificate a valorii facturilor, documente falsificate,

lipsa înregistrării tranzacțiilor în contabilitate, și până la situația în care rezultatele obținute în urma controlului să fie falsificate.

La nivel european și național există instituții care luptă împotriva fraudei asigurând o gestionare și utilizare eficientă a fondurilor comunitare, aceste instituții sunt OLAF, respectiv DLAF. OLAF este o instituție europeană care luptă împotriva fraudei, iar activitatea desfășurată de această instituție în perioada 2007-2016 a presupus deschiderea a 2768 de noi cazuri de fraudă. În timp ce la nivel național există DLAF care în perioada 2007-2016 a desfășurat o activitate complexă de control, activitate care a vizat 2581 de acțiuni.

Instituțiile care luptă împotriva fraudei beneficiază de un grad înalt de încredere în rândul populației, ceea ce determină asumarea unei responsabilități suplimentare din partea acestora.

CAPITOLUL 3. FINANȚAREA AGRICULTURII ȘI DEZVOLTĂRII RURALE DIN FONDURI COMUNITARE ÎN ROMÂNIA

3.1. Agricultură și fondurile europene în România

3.1.1. Agricultură în România

Agricultura reprezintă un domeniu de interes major la nivel național, atât prin prisma faptului că aproximativ 45% din populație se află în mediu rural, cât și datorită faptului că trebuie să asigure necesarul de alimente pentru populația țării.

Agricultura prezintă o serie de particularități comparativ cu celelalte ramuri ale economiei, particularități precum:¹⁰⁰

- Obținerea în cadrul procesului de producție a unei părți însemnate din mijloacele de producție (ex. animalele folosite în cadrul exploatațiilor pentru reproducție);
- O mare parte din activele deținute de entitățile care activează în sectorul agricol, sunt vii și suportă modificări biologice;
- Modificările biologice care apar sunt supuse procesului de evaluare și monitorizare permanentă;
- Animalele deținute de entitățile care activează în sectorul zootehnic sau mixt, sunt privite sub dublu aspect, ca obiecte ale muncii, respectiv mijloace de muncă;
- Producția obținută în cadrul sectorului agricol este influențată de factorii naturali;
- O mare parte din producția obținută este destinată autoconsumului, cu precădere în exploatațiile mici, în timp ce surplusul se comercializează pe piață.

În țara noastră numărul exploatațiilor agricole a urmat un trend descendent începând cu anul 2005 și până în prezent, situație întărită și în cadrul altor state europene precum Polonia sau Bulgaria, conform tabelului 3.1

¹⁰⁰ CECCAR, *Ghid de aplicare a reglementărilor contabile naționale în domeniul agriculturii*, Editura CECCAR, București, 2012, pp.25-26.

Tabel nr. 3.1 Evoluția exploatațiilor agricole

mii

	2005	2007	2010	2013
România	4256,15	3931,35	3859,04	3629,66
Polonia	2476,47	2390,96	1506,62	1429,01
Bulgaria	534,61	493,13	370,49	254,41

Sursa: Eurostat

Constatăm că în România numărul exploatațiilor agricole a înregistrat o scădere cu 7,63% aferentă anului 2007, respectiv cu 1,83% pentru anul 2010 și cu 5,94% pentru anul 2013. În situația Poloniei scăderea a fost una ușoară de 3,45% pentru anul 2007, în timp ce în anul 2010 s-a înregistrat o scădere semnificativă de 36,98%. Bulgaria a avut o scădere de 7,75% în anul 2007, de 24,86% în anul 2010 și de 31,33% în anul 2013.

România deține exploatații agricole a căror suprafață medie este de 3 ha, ocupând penultimul loc la nivel european după state precum: Cipru cu 4 ha, Grecia cu 5 ha, Slovenia și Bulgaria cu câte 6 ha, Ungaria cu 7 ha, în timp ce la polul opus se află Republica Cehă cu 89 ha, Danemarca cu 60 ha și Luxemburg cu 57 ha¹⁰¹.

Agricultura și ponderea acesteia în economia națională

Agricultura reprezintă una dintre ramurile importante ale economiei românești, care alături de silvicultură și pescuit contribuie în medie cu aproximativ 5.42% la Produsul Intern Brut, situație pe care o vom prezenta în tabelul 3.2.

Tabel nr. 3.2. Ponderea agriculturii, silviculturii și pisciculturii în Produsul Intern Brut

milioane lei prețuri curente

Produs intern brut Anul	PIB Total	Agricultură, silvicultură și pescuit	% din PIB
2007	416006,8	23992,2	5.76%

¹⁰¹ Regulamentul (UE) nr.1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin schemele de sprijin în cadrul politicii agricole comune, Anexa VIII, publicat în JO L347, 20.12.2013.

2008	514700	34126,3	6.63%
2009	510522,8	27776,7	5.44%
2010	533881,1	29915,7	5.60%
2011	565097,2	36363,1	6.43%
2012	595367,3	27788,8	4.66%
2013	637456	34402,8	5.39%
2014	668143,6	31568,5	4.72%
2015	711102,7	29567,7	4.15%

Sursa: *Anuarul statistic al României 2012, 2013, 2014, 2016 tabelul 11.1*

Produsul Intern Brut Total a înregistrat cea mai mică valoare în anul 2007 când a fost de 416006,8 mil lei, apoi a crescut treptat ajungând la 711102,7 mil. lei în anul 2015 având cea mai mare valoare.

În ceea ce privește Produsul Intern Brut din agricultură, silvicultură și pescuit putem constata că acesta a înregistrat cea mai mare valoare de 36363,1 mil. lei în anul 2011, iar cea mai mică valoare de 23992,2 mil. lei în anul 2007.

Ponderea cea mai mare a agriculturii, silviculturii și pisciculturii în PIB de 6.63% a fost în anul 2008, după care s-au înregistrat fluctuații permanente ajungându-se ca în anul 2015 ponderea să înregistreze cea mai mică valoare fiind de 4.15%.

Suprafața agricolă a României

Fondul funciar al României este reprezentat de „terenurile de orice fel, indiferent de destinație, de titlul pe baza căruia sunt deținute sau de domeniul public ori privat din care fac parte”¹⁰². Suprafața agricolă ca și componentă a fondului funciar o vom prezenta prin intermediul tabelului 3.3.

¹⁰² http://www.dreptonline.ro/dictionar_juridic/termen_juridic.php?cuvant=Fond%20funciar, accesat 10.12.2017.

Tabel nr. 3.3. Suprafața agricolă a României

mii hectare

Structura	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Suprafața agricolă, din care.	14709,3	14702,3	14684,9	14634,5	14621,5	14615,1	14611,9	14630,1
Arabil	9423,3	9415,1	9422,5	9404,0	9379,5	9392,3	9389,3	9395,3
Pășuni	3330,0	3330,0	3313,8	3288,7	3279,3	3270,6	3273,9	3272,2
Fânețe	1531,4	1532,4	1528,0	1529,6	1554,7	1544,9	1541,9	1556,3
Vii și pepiniere viticole	218,0	214,5	215,4	213,6	211,3	210,5	210,3	209,4
Livezi și pepiniere pomicole	206,6	207,3	205,2	198,6	196,7	196,8	196,5	196,9

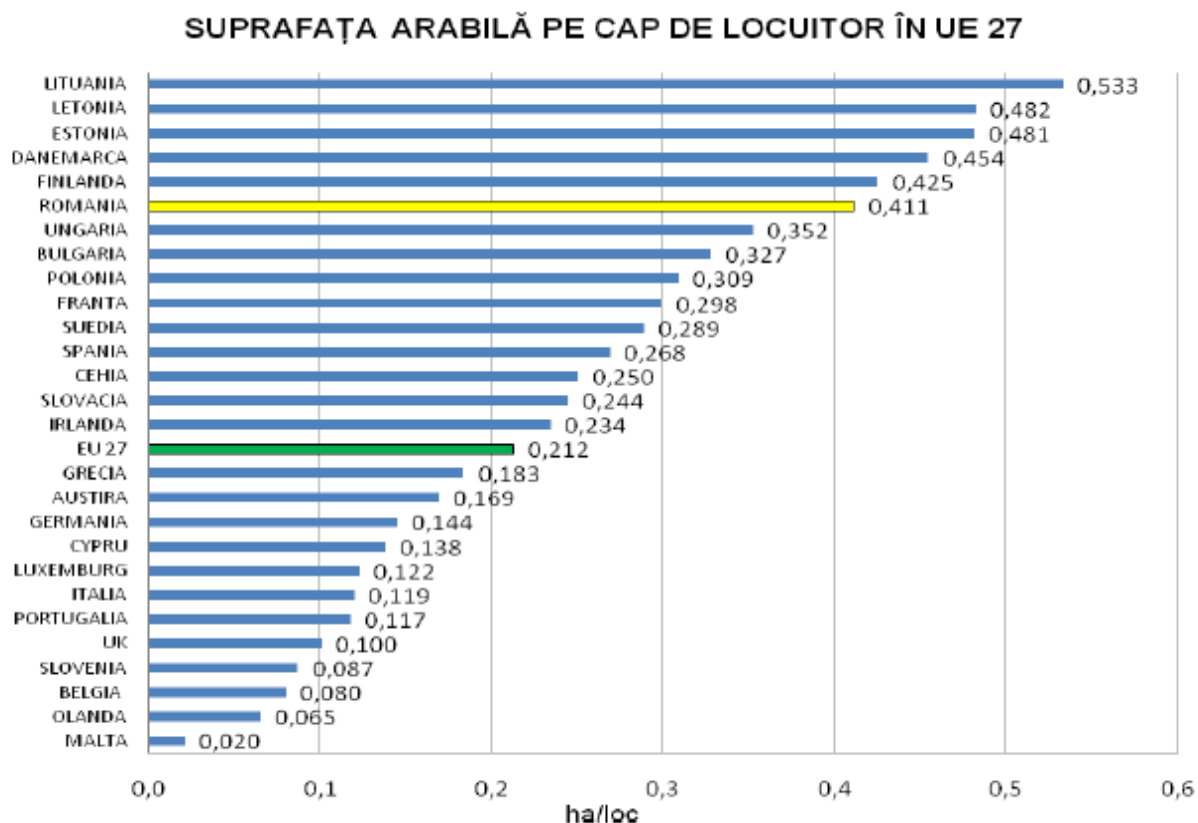
Sursa: Anuarul statistic al României 2013, 2014, 2016 tabel 14.1

Suprafața agricolă a României a fost în anul 2007 de 14709,3 mii ha înregistrând un trend descendent (-0.66%) până în anul 2013 ajungând la 14611,9 mii ha, iar în anul 2014 a înregistrat o creștere timidă ajungând la 14630,1 mii ha.

Terenul arabil componentă a suprafeței agricole, a înregistrat cea mai mare suprafață de 9423,3 mii ha în anul 2007, iar cea mai mică suprafață de 9379,5 mii ha în anul 2011, în restul perioadei de referință înregistrând fluctuații permanente în sensul creșterii și descreșterii suprafeței la nivel național.

Raportul dintre suprafața arabilă de la nivel național și numărul de locuitori ai României este prezentată în figura 3.1. și arată că fiecărui locuitor îi revin 0,411 ha teren arabil, o valoare mult peste nivelul altor țări ale UE, excepție făcând doar Finlanda cu 0,425 ha/loc., Danemarca cu 0,454 ha/loc., Estonia cu 0,481 ha/loc, Letonia cu 0,482 ha/loc și Lituania cu 0,533 ha/loc.

Figura nr. 3.1. Suprafața arabilă pe cap de locuitor în UE 27

Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Agricultură româniei, 2015,
<http://www.madr.ro/agricultura.html>, accesat 12.12.2017, prelucrare după Eurostat Yearbook 2010 (date 2007).

Efectivele de animale

Efectivele de animale sunt structurate pe categorii de animale în bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline pe care le vom prezenta în tabelul 3.4.

Tabel nr. 3.4. Efectivele de animale

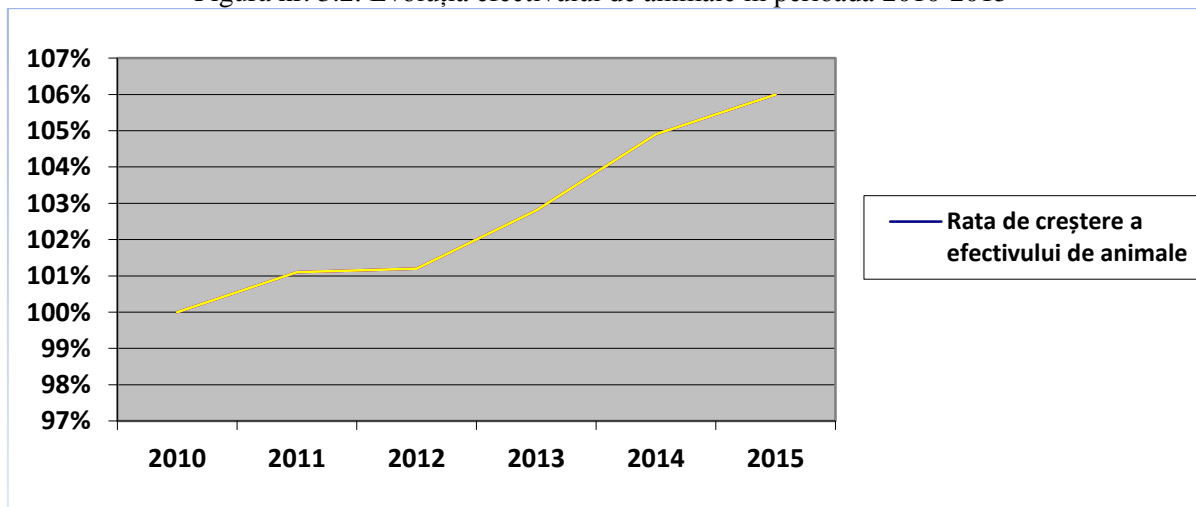
Categorie	mii capete											
	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%	2014	%	2015	%
Bovine	2001	11.3	1989	11.2	2009	11.2	2022	11.1	2069	11.1	2092	11.1
Porcine	5428	30.7	5364	30.3	5234	29.2	5180	28.5	5042	27.2	4927	26.2
Ovine	8417	47.6	8533	48.2	8834	49.3	9136	50.2	9518	51.3	9810	52.3
Caprine	1241	7	1236	7	1266	7.1	1313	7.2	1417	7.6	1440	7.7

Cabaline	611	3.4	596	3.3	575	3.2	548	3	525	2.8	503	2.7
Total	17698	100	17718	100	17918	100	18199	100	18571	100	18772	100

Sursa: Anuarul statistic al României 2016, tabelul 14.16

Efectivul de animale a înregistrat o creștere cu 6%, de la 17698 mii capete în anul 2010 la 18772 mii capete în anul 2015. Această creștere poate fi datorată creșterii efectivului de bovine cu 4,5% ajungând de la 2001 mii capete în anul 2010 la 2092 mii capete în anul 2015, creșterii efectivului de ovine cu 16,5% ajungând de la 8417 mii capete în anul 2010 la 9810 mii capete în 2015 și creșterii efectivului de caprine cu 16%, de la 1241 mii capete în 2010 la 1440 mii capete în anul 2015. De asemenea putem constata că efectivele de porcine și cabaline au înregistrat scăderi, astfel efectivul de porcine a înregistrat o scădere cu 9.22% ajungând de la 5428 mii capete în anul 2010 la 4927 mii capete în anul 2015 în timp ce efectivul de cabaline a înregistrat o scădere cu 17,6%, de la un efectiv de 611 mii capete în 2010 ajungându-se la 503 mii capete în anul 2015, celelalte categorii de animale.

Figura nr. 3.2. Evoluția efectivului de animale în perioada 2010-2015

Sursa: Prelucrare proprie după tabelul 3.4.

Efectivul național de animale a avut o creștere lentă până în anul 2012 de aproximativ un procent, urmată de o creștere pronunțată de 5 procente în perioada 2012-2015, creștere care ar putea fi datorată implementării unor proiecte finanțate din fonduri europene și care să fi prevăzut creșterea sectorului zootehnic.

Exploatațiile agricole

Activitatea agricolă poate fi desfășurată în cadrul exploatațiilor agricole fără personalitate juridică, respectiv a exploatațiilor agricole cu personalitate juridică, situație pe care o vom prezenta în tabelul 3.5.

Tabel nr. 3.5. Exploatațiile agricole în România

Tipul exploatației agricole	An 2010	%	An 2013	%	% 2013/2010
Exploatații agricole fără personalitate juridică, din care:	3828345	99.2%	3601776	99.23%	-5.91%
Exploatații agricole individuale	3823130	99.06%	3587724	98.84%	-6.15%
Persoane fizice autorizate	5215	0.14%	14052	0.39%	+169.45%
Întreprinderi individuale					
Întreprinderi familiale					
Exploatații agricole cu personalitate juridică, din	30698	0.8%	27880	0.77%	-9.17%

care:					
Regii autonome	50	0.0013%	86	0.0023%	+72%
Societăți/ asociații agricole	1381	0.037%	1343	0.037%	
Societăți comerciale	16500	0.43%	14531	0.4089%	-11.93%
Unități ale administrației publice	3083	0.08%	3107	0.08%	+0.77%
Unități cooperatiste	68	0.0017%	66	0.0018%	-2.94%
Alte tipuri	9616	0.25%	8747	0.24%	-9.03%
Total exploatații agricole	3859043	100%	3629656	100%	-5.94%

Sursa: Anuarul statistic al României 2016 tabel 14.4

Analizând exploatațiile agricole din România raportându-ne la anii 2010 și 2013 putem constata că acestea au înregistrat o scădere de 5.94% ajungând de la un total de 3859043 în anul 2010 la un total de 3629656 în anul 2013. Exploatațiile agricole fără personalitate juridică au înregistrat o scădere de 5.91%, în timp ce cele cu personalitate juridică au scăzut cu 9.17%. De asemenea putem constata că ponderea cea mai mare în total exploatații este reprezentată de exploatațiile agricole individuale 99.06% în anul 2010, respectiv 98.84% în anul 2013. Un alt aspect pe care îl evidențiem este numărul de Persoane Fizice Autorizate, Întreprinderi Individuale și Întreprinderi Familiare care a crescut cu 169.45% ca urmare a obligației înregistrării într-una dintre formele de organizare specificate, a celor care au accesat fonduri europene, situație confirmată și de scăderea cu 6,15% a exploatațiilor agricole individuale.

3.1.2. Fondurile europene în România

Fondurile europene pentru perioada 2007-2013

România a devenit stat membru al Uniunii Europene începând cu anul 2007 conferindu-i-se dreptul de a beneficia de fonduri europene din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European de Garantare Agricolă, pentru dezvoltarea agriculturii și a mediului rural. La nivel național fondurile europene au putut fi accesate prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, iar în prezent se pot accesa prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020.

Valoarea totală a fondurilor puse la dispoziția statelor membre de UE în perioada 2007-2013 este prezentată în tabelul 3.6.

Tabel nr. 3.6. Sprijinul Uniunii Europene pentru dezvoltare rurală în țările membre -mil euro-

State	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
BE	64	64	62,5	70,6	73,2	75,5	77,8
BG	244,1	337,1	456,8	412,7	398,1	397,7	395,7
CZ	396,6	392,6	409	415,6	406,6	412,7	424,3
DK	62,6	66,3	67,4	85,1	91,2	98,8	106,5
DE	1185	1186,9	1202,9	1311,3	1365,6	1398,4	1429,7
EE	95,6	95,6	101	104,7	104,6	108,9	113,3
IE	373,7	355	346,9	363,5	351,7	352,3	351,5
EL	461,4	463,5	482,1	492,9	665,6	669	671,7
ES	286,7	1277,6	1320,8	1400,1	1227,6	1256	1284,3
FR	931	942,4	947,3	1091,8	1169,1	1223,9	1279
IT	1142,1	1135,4	1183,9	1256,6	1403,6	1422,9	1441,2
CY	26,7	24,8	23,9	23,9	22,4	21,8	21
LV	152,9	147,8	150,3	153,2	148,8	150,2	151,2
LT	261	248,8	249,9	253,9	248	250,3	253,9
LU	14,4	13,7	13,3	13,8	13,3	13,3	13,2
HU	570,8	537,5	527,1	529,2	547,6	563,3	584,6
MT	12,4	11,5	11,3	11	10,3	10,5	10,7
NL	70,5	72,6	73,7	87,1	90,4	96,1	102,8
AT	628,2	594,7	580,7	587	556,1	546	533
PL	1989,7	1932,9	1971,4	1935,9	1860,6	1857,2	1851,1
PT	560,5	562,5	584,2	592,6	582,6	586,7	589,9
RO	0	1146,7	1502,7	1401,6	1357,9	1359,1	1356,2
SI	149,5	139,9	136,5	134,1	124,1	118,9	113
SK	303,2	286,5	282,7	266,6	263	275	319,8

FI	335,1	316,1	308,3	314	298,5	294,4	288,6
SE	292,1	277,2	270,8	280,5	278,8	277,9	275,8
UK	264	645	706,1	746,3	749	752,5	749,2
Asistență tehnică	28,4	28,3	28,1	28	27,9	27,8	27,6
Total	10902,3	13303,1	14001,8	14363,6	14436,1	14616,9	14816,6

Sursa: site-ul Uniunii Europene,

http://ec.europa.eu/budget/biblio/documents/fin_fw0713/fin_fw0713_en.cfm#doc19, accesat 10.01.2018

Putem observa că cea mai mare sumă alocată României a fost în anul 2009 în valoare de 1502,7 milioane euro, iar după acest an se înregistrează un trend descendent al alocărilor ajungându-se în anul 2013 la o valoare de 1356,2 milioane euro.

În ceea ce privește ponderea alocărilor pentru fiecare an cuprins în perioada de referință, o vom prezenta în tabelul 3.7.

Tabel nr. 3.7. Ponderea alocărilor anuale ale UE către România

Perioada 2007-2013	Valoare alocări anuale RO -mil. euro-	%
2007	0	0%
2008	1146,7	14,11%
2009	1502,7	18,50%
2010	1401,6	17,25%
2011	1357,9	16,71%
2012	1359,1	16,73%
2013	1356,2	16,70%
Total alocări RO	8124,2	100%

Sursa: Prelucrare proprie după tabelul 3.6.

Analizând ratele de alocare pe fiecare an, putem observa că cea mai mare alocare a avut loc în anul 2009 cu o rată de 18,50%, urmată de anii 2010 cu o rată de 17,25%, 2012 cu o rată de 16,73%, 2011 cu o rată de 16,71%, 2013 cu o rată de 16,70% și 2008 cu o rată de 14,11%.

Rata alocărilor anuale către România raportată la totalul alocărilor statelor membre, inclusiv asistență tehnică, o vom prezenta în tabelul 3.8.

Tabel nr. 3.8. Rata alocărilor anuale către România raportată la totalul alocărilor anuale ale UE,
inclusiv asistența tehnică

Perioada 2007-2013	Total alocări anuale UE -mil euro-	Alocări anuale RO -mil euro-	% RO/UE
2007	10902,3	0	0%
2008	13303,1	1146,7	8,62%
2009	14001,8	1502,7	10,73%
2010	14363,6	1401,6	9,75%
2011	14436,1	1357,9	9,40%
2012	14616,9	1359,1	9,29%
2013	14816,6	1356,2	9,15%
Total alocări	96440,3	8124,2	8,42%

Sursa: Prelucrare proprie după tabelul 3.6.

Analizând nivelul alocărilor anuale către România raportată la totalul alocărilor anuale ale UE putem constata că cel mai mare nivel al alocărilor a avut loc în anul 2009, alocări în valoare de 1502,7 milioane euro, respectiv 10,73%. După anul 2009 putem observa că nivelul alocărilor scade la 9,75% în anul 2010, 9,40% în anul 2011, 9,29% în anul 2012 și 9,15% în 2013.

În Regiunea Centru, conform datelor furnizate de CRFIR 7, fondurile puse la dispoziția fermierilor din FEADR, au avut un grad de absorbție de 84,17%. Numărul total al proiectelor contractate a fost de 10.160, județul Alba conducând detașat cu 5.207 proiecte, iar la polul opus aflându-se Covasna cu doar 626 proiecte. Valoarea contractată a fost de 674.764.350 euro, în timp ce plățile efectuate s-au situat la valoarea de 567.948.663,45 euro.

Fondurile europene în perioada 2014-2020

Perioada 2014-2020 reprezintă a doua perioadă bugetară a UE pentru România în calitate de stat membru, iar alocările prealabile ale UE aferente statelor membre pentru plățile directe și dezvoltarea rurală sunt prezentate în tabelul 3.9.

Alocările prealabile sunt sumele alocate statelor membre pentru anumite tipuri de sprijin din partea UE, cum ar fi fondurile politicii de coeziune, plățile directe în cadrul politicii

agricole comune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală, Fondul european pentru pescuit și programul de asistență pentru dezafectarea nucleară¹⁰³.

Tabel nr. 3.9. Ponderea prealocărilor anuale ale UE

milioane euro

Stat membru	Plăți directe 2014-2020	%	Dezvoltare rurală 2014-2020	%	Total	%
Belgia	3603	1.23	648	0.65	4251	1.07
Bulgaria	5106	1.75	2367	2.38	7473	1.91
Cehia	5985	2.05	2306	2.32	8291	2.12
Danemarca	6044	2.07	919	0.93	6963	1.78
Germania	34534	11.84	9446	9.51	43980	11.24
Estonia	839	0.29	823	0.83	1662	0.43
Irlanda	8507	2.92	2191	2.21	10698	2.74
Grecia	14808	5.08	4718	4.75	19526	4.99
Spania	34634	11.87	8297	8.35	42931	10.98
Franța	51354	17.60	11385	11.46	62739	16.04
Croația	1482	0.50	2026	2.04	3508	0.90
Italia	26850	9.20	10444	10.51	37294	9.54
Cipru	351	0.12	132	0.13	483	0.12
Letonia	1452	0.50	1076	1.08	2528	0.65
Lituania	3104	1.06	1613	1.62	4717	1.21
Luxemburg	234	0.08	101	0.10	335	0.09
Marea Britanie	22283	7.64	5200	5.23	27483	7.03
Ungaria	8932	3.06	3431	3.45	12363	3.16
Malta	37	0.01	97	0.10	134	0.03
Olanda	5223	1.79	765	0.77	5988	1.53
Austria	4850	1.66	3938	3.96	8788	2.25
Polonia	23313	7.99	8698	8.76	32011	8.18
Portugalia	4105	1.41	4058	4.09	8163	2.09
România	11638	3.99	8128	8.18	19766	5.05
Slovenia	960	0.33	838	0.84	1798	0.46
Slovacia	3016	1.03	1560	1.57	4576	1.17
Finlanda	3662	1.26	2380	2.40	6042	1.54
Suedia	4866	1.67	1764	1.78	6630	1.70
Total	291772	100	99349	100	391121	100

Sursa: Prelucrare proprie după date extrase de pe site-ul Uniunii Europene, disponibile la link-ul

http://ec.europa.eu/budget/mff/preallocations/index_en.cfm, accesat 20.01.2018

¹⁰³ http://ec.europa.eu/budget/mff/preallocations/index_en.cfm, accesat 20.01.2018.

Analizând situația prealocărilor UE pentru plățile directe putem constata că România a primit 3,99% din totalul fondurilor puse la dispoziția statelor membre. Cel mai mare nivel al prealocărilor revenindu-i Franței cu o rată de 17,60%, urmată de Spania cu o rată de 11,87% și Germania cu o rată de 11,84%. Referitor la dezvoltarea rurală putem observa că României i-au revenit 8,18% din totalul prealocărilor, cele mai multe fonduri revenindu-i Franței cu o rată de 11,46% , urmată de Italia cu 10,51%.

Stadiul implementării PNDR 2014-2020 până la finalul anului 2017, prin prisma proiectelor selectate, proiectelor contractate și a gradului de absorbție, îl vom prezenta în cadrul tabelului 3.10.

Tabel nr. 3.10. Stadiul implementării PNDR 2014-2020

Indicatori	2015-2016	2017
Proiecte selectate	6.673	13.823
Proiecte contractate	5.081	14.641
Grad de absorbție	15,03%	35,29%

Sursa: AFIR

Stadiul implementării indică un trend crescător a tuturor indicatorilor prezentați în tabel de la o perioadă la alta, proiectele selectate au înregistrat o creștere cu 107,14%, numărul proiectele contractate a crescut cu 188,15%, în timp ce și gradul de absorbție a crescut semnificativ.

Indicatorii de realizare privind PNDR 2014-2020 se prezintă prin înființarea/modernizarea a 647 Km drumuri agricole, finanțarea unor exploatații a căror suprafață este de 216127 hectare, sprijinirea unui număr de 3183 fermieri aflați în zona montană, crearea unor locuri de muncă pentru 2737 muncitori, înființarea a 9800 ferme de către tineri fermieri.

3.1.3. Analiza SWOT privind sectorul agricol românesc

În vederea stabilirii și implementării unor viitoare strategii de acțiune, considerăm oportună realizarea unei radiografii actuale a agriculturii românești, prin intermediul unei analize SWOT, conform tabelului 3.11.

Tabel nr. 3.11. Analiza SWOT privind sectorul agricol românesc

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Potențial agricol însemnat, ✓ Peste un sfert din suprafețele agricole sunt utilizate de exploatații mari, ✓ Trend ascendent al agriculturii ecologice, ✓ Fortă de muncă suficientă, ✓ Trend ascendent al numărului absolvenților de facultăți agricole, ✓ Exploatațiile mari dispun de rețele de comercializare, ✓ Utilizarea redusă de produse chimice, ✓ Tradiție în creșterea diverselor categorii de animale (ex. porcine). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Productivitate agricolă redusă, ✓ O parte însemnată din suprafața agricolă este utilizată de exploatațiile de subzistență (45%) respectiv de semi-subzistență (16%), ✓ Culturile sunt slab diversificate, ✓ Exploatațiile mici au o dotare tehnică slabă, ✓ Existența unei infrastructuri agricole necorespunzătoare, ✓ Venituri mici, ✓ Lipsa rețelelor de comercializare pentru exploatațiile mici,
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piață de desfacere mare pentru produsele agricole (piața internă și piața europeană), ✓ Sprijinirea sectorului agricol, de la nivel național și european ✓ Formarea profesională a fermierilor ✓ Sprijin pentru înființarea grupurilor de producători ✓ Realizarea de investiții străine ✓ Sporirea cererii pentru o serie de produse, precum cele tradiționale, ecologice, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grad de absorbție scăzut pentru unele fonduri europene, (ex. gradul de absorbție din FEADR la finele anului 2017 era de doar 35%) ✓ Existența unor concurenți din străinătate, ✓ Producerea de calamități naturale, ✓ Populație îmbătrânită, ✓ Reducerea populației de la sate, ca urmare a migrării tinerilor în mediul urban, ✓ Creșterea costurilor cu salariile ✓ Trendul ascendent al utilizării de produse chimice și a tehnologiei în activitățile agricole, contribuie la

	schimbările climatice.
--	------------------------

Sursa: prelucrare proprie după Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013

http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/PNDR_2007-2013_versiunea-septembrie2015.pdf

și Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014-2020

<http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/PNDR-2014-2020-versiunea-aprobata-30-iunie-2017.pdf>

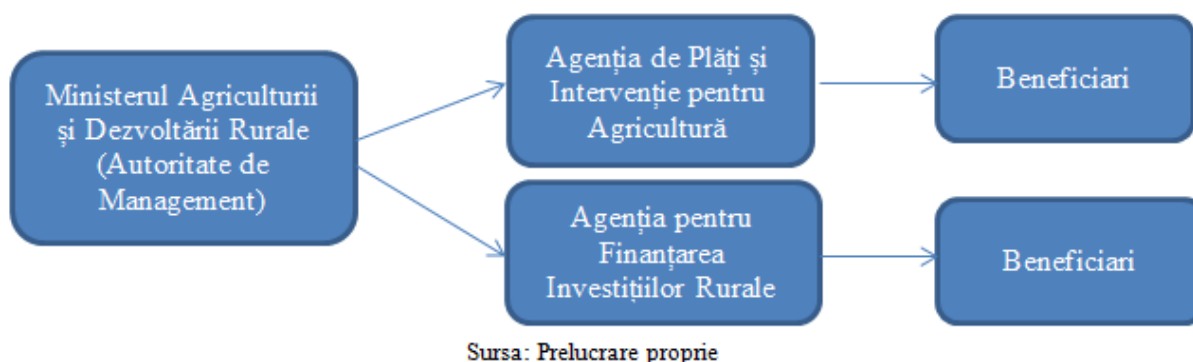
Agricultura românească deși se află într-o permanentă dezvoltare, întâmpină unele probleme legate de exploatarea potențialului agricol la valori satisfăcătoare, de dotarea tehnică a exploatațiilor mici, de apariția unor calamități naturale, de existența în mediul rural a unei populații îmbătrânite întrucât tinerii migrează la orașe, în soluționarea tuturor acestor probleme vine UE cu fonduri destinate dezvoltării sectorului agricol, fonduri care pot fi accesate de fermieri și vizează creșterea productivității agricole, creșterea competitivității pe piață, investiții în tehnologie, investiții destinate prevenției și refacerii în urma calamităților naturale, încurajarea tinerilor să rămână în mediul rural prin crearea de locuri de muncă.

3.2. Instituții naționale specializate în gestionarea fondurilor europene destinate dezvoltării economiilor rurale

La nivel național Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale are rol de Autoritate de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală și Programul Operațional de Pescuit, iar în subordine are două agenții de plăți care intermediază plățile către beneficiari, aceste agenții sunt Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) respectiv Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR)¹⁰⁴.

¹⁰⁴ D. P. Vârteiu, *Accounting of agricultural activities and European Funds*, Law, Society & Organisations, Issue 3 (2/2017), p. 113.

Figura nr. 3.3. Instituții naționale specializate în gestionarea fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural.

Cele două agenții aflate în subordinea MADR au contact direct cu beneficiarii fondurilor europene, încă din momentul depunerii cererilor de plată pe suprafață sau cererilor de finanțate, și pe întreaga perioadă de implementare a proiectelor finanțate din fonduri europene.

3.2.1. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR) este „organul de specialitate al administrației publice centrale care are rolul de a elabora, implementa și monitoriza politicile și strategiile în domeniile agriculturii, gestiunii durabile a pădurilor și dezvoltării spațiului rural, de a asigura modernizarea și dezvoltarea activităților sectoriale și de a garanta transparența și eficiența în utilizarea fondurilor alocate”¹⁰⁵.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale în calitatea sa de organism de specialitate urmărește atingerea unor obiective referitoare la ameliorarea agriculturii și mediului rural românesc prin¹⁰⁶:

- ✓ creșterea producției și diversificarea produselor agricole în vederea asigurării populației cu produse suficiente și sigure;
- ✓ ameliorarea competitivității produselor agricole românești pe piața europeană;

¹⁰⁵ [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ministerul_Agriculturii_%C8%99i_Dezvolt%C4%83rii_Rurale_\(Rom%C3%A2nia\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ministerul_Agriculturii_%C8%99i_Dezvolt%C4%83rii_Rurale_(Rom%C3%A2nia)), accesat 10.04.2018.

¹⁰⁶ <http://madr.ro/docs/minister/rap-activitate-MADR-2016.pdf>, accesat 10.04.2018.

- ✓ creșterea absorbției fondurilor europene destinate finanțării agriculturii și a mediului rural;
- ✓ sprijinirea financiară și susținerea fiscală a activităților agricole;
- ✓ înființarea de depozite pentru produsele agricole obținute de fermieri;
- ✓ urgentarea procesului privind dezvoltarea rurală;
- ✓ acomodarea agriculturii românești la schimbările climatice;
- ✓ sprijinirea cercetărilor care vizează domeniul agricol.

MADR pe lângă implementarea politicilor și strategiilor din domeniul agricol la nivel național mai are și rol de Autoritate de Management pentru fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol și a mediului rural românesc. Autoritatea de Management este definită ca fiind „organismul public care asigură gestionarea asistenței financiare din fondurile structurale”¹⁰⁷ și care poartă responsabilitatea „pentru îndeplinirea corespunzătoare a sarcinilor delegate și pentru efectivitatea și eficiența operațiunilor finanțate din fondurile structurale”¹⁰⁸. Plățile efectuate din fondurile europene (FEGA și FEADR) pentru dezvoltarea economiilor rurale se realizează prin intermediul Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură respectiv Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.

3.2.2. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) este o agenție de plăți aflată în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, care a luat naștere în baza Legii nr.1/2004¹⁰⁹ și care, începând din anul 2007, anul integrării României în Uniunea Europeană, realizează plăți pentru măsurile de sprijinire a fermierilor și a pieței, măsuri finanțate din FEGA. În prezent Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură i-au fost delegate de AFIR o serie de măsuri finanțate din FEADR care vizează agricultura ecologică, zonele cu

¹⁰⁷ Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, *Ghid privind accesarea, contabilitatea, fiscalitatea, auditul și managementul proiectelor cu finanțare europeană*, Editura CECCAR, București, 2011, p.20.

¹⁰⁸ G. Oprescu, D. L. Constantin, F. Ilie, D. Pîslaru, *Analiza capacității de absorbție a fondurilor comunitare în România*, Institutul European din România, 2006, p.27.

¹⁰⁹ Legea nr.1/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, Industrie Alimentară și Dezvoltare Rurală, publicată în Monitorul Oficial nr.162 din 25.02.2004.

constrângeri naturale, agro-mediul și clima, ameliorarea zonelor împădurite, bunăstarea animalelor.

APIA gestionează atât fonduri europene precum FEAGA (100% finanțare UE) și FEADR (aproximativ 95% finanțare UE, diferența fiind contribuție națională), cât și fonduri de la Bugetul Național pe care le acordă sub forma ajutoarelor de stat¹¹⁰.

APIA este o instituție foarte bine organizată, având un aparat central (12 direcții, 26 servicii, 5 birouri), câte un centru la nivelul fiecărui județ și la nivelul municipiului București (42 centre), iar la nivel local însumează 266 centre¹¹¹.

APIA în calitatea sa de agenție de plată, trebuie să îndeplinească o serie de atribuții legale care vizează buna gestionare a fondurilor care i-au fost încredințate, verificarea cererilor de plată depuse de fermieri și autorizarea plăților către aceștia, ținerea evidenței contabile pentru plățile realizate.

Măsurile de sprijinire a fermierilor și schemele de plăți directe finanțate din FEAGA și FEADR derulate de APIA le prezentăm în cadrul tabelului 3.12

Tabel nr. 3.12. Măsuri și scheme de plată derulate de APIA din fonduri europene nerambursabile

Măsuri/scheme finanțate din FEAGA	Măsuri finanțate din FEADR și delegate de AFIR
Schema de plată unică pe suprafață SAPS	Măsura privind agro-mediul și clima
Schema de plată redistributivă	Măsura privind agricultura ecologică
Plata pentru înverzire	Plăți privind zonele cu constrângeri naturale
Schema de plată pentru tinerii fermieri	Măsura privind ameliorarea zonelor împădurite
Sprijin cuplat pentru sectorul vegetal	Plăți privind bunăstarea animalelor
Sprijin cuplat pentru sectorul zootehnic	Măsura privind serviciile climatice și conservarea pădurilor

Sursa: Prelucrare proprie după <http://www.apia.org.ro/ro/despre-apia/scheme-de-plata-masuri-de-sprajin-derulate-de-apia>, accesat 14.04.2018

¹¹⁰ Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2013*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_anual_de_activitate_2013.pdf, accesat 16.04.2018.

¹¹¹ <http://www.apia.org.ro/ro/despre-apia/prezentare-apia>, accesat 14.04.2018.

Putem constata că schemele de plăți directe și măsurile de sprijinire a fermierilor derulate prin intermediul APIA cuprind o diversitate de forme de plăți pentru sectorul vegetal, sectorul zootehnic, mediu, agricultură ecologică, împădurire și bunăstarea animalelor.

Măsurile de piață derulate prin intermediul APIA sunt finanțate din FEAGA și cuprind măsuri și programe referitoare la reconversie/restructurare, asigurare, distilarea subproduselor, investiții în sectorul vitivinicol, promovarea vinurilor, acțiuni de promovare și informare produse agricole pe piața internă și în țări terțe, ajutor financiar pentru distribuția laptelui și fructelor în școli, ajutor financiar pentru evaluarea programului de distribuție a fructelor în școli, ajutor financiar pentru măsuri adiacente fructe în școli, ajutor financiar pentru Grupuri de producători și organizații de producători din sectorul legume-fructe, ajutor financiar excepțional pentru producătorii agricoli din sectorul legume-fructe, Programul Național Apicol, ajutor financiar pentru reducerea producției de lapte, ajutor excepțional pentru porc/cota de lapte¹¹².

Accesarea măsurilor de sprijinire a fermierilor și a schemelor de plăți directe de către beneficiari constă în depunerea unei cereri de plată însoțită de documentele justificative care atestă existența suprafețelor agricole deținute/folosite și a animalelor deținute.

Scheme și măsuri de sprijinire a fermierilor derulate de APIA

„Schema de plată unică pe suprafață” – beneficiarii acestei scheme de plată sunt persoanele fizice sau juridice care exploatează suprafața agricolă și care sunt înscrise în Registrul fermierilor, iar la data depunerii cererii de plată respectă cerințe precum¹¹³:

- ✓ Terenul agricol exploatat să aibă suprafața de minim 1 hectar, iar parcela agricolă componentă să fie de minim 30 arii, excepție făcând viile, livezile, culturile de hamei, pepinierele pomicele și viticole, arbuștii fructiferi care trebuie să aibă o suprafață de minim 10 arii;
- ✓ Declararea tuturor suprafețelor agricole pe care le folosește;
- ✓ Să prezinte date conforme cu realitatea în cadrul cererii de plată și să-și dea acordul pentru introducerea datelor din cererea de plată în baza de date IACS;
- ✓ Să îndeplinească cerințele privind bunele condiții agricole și de mediu;

¹¹² <http://www.apia.org.ro/ro/despre-apia/scheme-de-plata-masuri-de-sprijin-derulate-de-apia>, accesat 14.04.2018

¹¹³ Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2010*, pp.35-37 http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_de_activitate_2010.pdf, accesat 16.04.2018

- ✓ Să pună la dispoziția Apia documentele justificative solicitate;
- ✓ Să răspundă solicitărilor APIA și să ofere posibilitatea realizării controalelor de către organismele abilitate;
- ✓ Marcarea limitelor parcelelor agricole atunci când acestea se învecinează cu parcele pe care există aceeași cultură, astfel încât parcelele utilizate să fie ușor de identificat.

„**Plata redistributivă**” – măsură ce constă în „plata anuală destinată fermierilor care au dreptul la plata unică pe suprafață și se acordă gradual pentru primele 30 de ha ale exploatației agricole indiferent de suprafața acesteia”¹¹⁴.

„**Plata pentru înverzire**” – este o măsură ce presupune ca „fermierii care au dreptul la plata unică pe suprafață aplică în mod obligatoriu pe toate hectarele lor eligibile următoarele practici agricole benefice pentru climă și mediu, în funcție de specificul exploatației și/sau structura culturilor: diversificarea culturilor; menținerea pajiștilor permanente existente; prezența unei zone de interes ecologic pe suprafață agricolă”¹¹⁵.

„**Plata pentru tinerii fermieri**” –presupune plăți anuale către tinerii fermieri care au dreptul la plată unică pe suprafață și care se stabilesc pentru prima dată într-o exploatație agricolă în calitate de conducători respectiv care au cel mult 40 de ani în anul depunerii cererii¹¹⁶.

„**Schema de sprijin cuplat**” – presupune plăți către diverse sectoare și producții care întâmpină dificultăți și care prezintă importanță din punct de vedere economic, social și de mediu.

„**Schema simplificată pentru micii fermieri**” – constă în plăți de maxim 1250 euro în funcție de suprafața și numărul de animale eligibile deținute.

„**Agro-mediul și climă**” – măsură care urmărește încurajarea adoptării unor practici agricole prielnice mediului rural din punct de vedere al păstrării valorii acestuia, al habitatului existent, al resurselor naturale și a peisajului tradițional.

¹¹⁴ Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2017*, p.7 http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_anual_de_activitate_APIA_2017_01.02.2018.pdf, accesat 16.04.2018.

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2017*, p.8 http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_anual_de_activitate_APIA_2017_01.02.2018.pdf, accesat 16.04.2018.

„**Agricultura ecologică**” – constă în încurajarea fermierilor de a trece de la agricultura convențională la cea ecologică.

„**Plăți pentru zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice**” – sunt plăți efectuate în scopul compensării pierderilor ca urmare a producției scăzute a terenurilor agricole și a costurilor crescute cu activitatea desfășurată în astfel de zone.

„**Bunăstarea animalelor**” – această măsură constă în plăți efectuate pentru ameliorarea mediului și a spațiului rural prin menținerea bunăstării animalelor la standarde înalte. Plățile efectuate prin intermediul acestei măsuri vizează sectorul porcine și sectorul păsări.

Situația activității desfășurate de APIA

Alocarea financiară comunitară gestionată de APIA pentru perioada 2007-2014 a fost de 7793,91 milioane euro din FEAGA reprezentând plăți directe și de 3160,04 milioane euro din FEADR reprezentând măsuri de dezvoltare rurală pe suprafață, în timp ce gradul de absorbție al fondurilor europene gestionate de APIA pentru perioada 2007-2014 a fost de 98,33% din FEAGA respectiv 96,14% din FEADR¹¹⁷.

Activitatea desfășurată de APIA în perioada 2007-2015 a presupus cheltuirea unor fonduri semnificative pentru plățile directe ca urmare a cererilor depuse de fermieri, situație pe care o vom prezenta în tabelul 3.13

Tabel nr. 3.13. Evoluția fondurilor cheltuite pentru plățile directe și a cererilor depuse de fermieri în perioada 2007-2015

Campania	Fonduri cheltuite -euro-	Rata de creștere față de anul precedent (%)	Număr de fermieri care au depus cereri
2007	749.126.908	-	1.241.934
2008	1.057.324.142	41,14	1.130.404
2009	1.182.866.854	11,87	1.122.046

¹¹⁷ Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2015*, pp.11-12 http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_activitate_APIA_2015_PT_SITE.pdf, accesat 16.04.2018

2010	1.404.305.740	18,72	1.093.167
2011	1.523.890.364	8,51	1.088.809
2012	1.716.175.762	12,61	1.079.899
2013	1.808.696.364	5,39	1.048.728
2014	1.911.776.088	5,69	1.027.874
2015	2.088.057.161	9,22	944.076

Sursa: Prelucrare proprie, după http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Indicatori_statistici.pdf, accesat

16.04.2018

Fondurile cheltuite au înregistrat un trend pozitiv pe toată perioada de referință, cel mai mare nivel de creștere de 41,14% fiind înregistrat în anul 2008. De asemenea putem constata că anul 2015 a reprezentat anul în care cheltuielile au depășit pentru prima dată valoarea de 2 miliarde euro. Referitor la numărul de fermieri care au depus cereri putem constata că acesta este într-o permanentă scădere datorită comasărilor suprafețelor agricole.

Tabel nr. 3.14. Evoluția suprafețelor agricole pentru care s-au solicitat plăți directe

CAMPANIE	SUPRAFAȚĂ SOLICITATĂ (pe total scheme solicitate) ha	SUPRAFAȚĂ DETERMINATĂ DUPĂ CONTROALE (pe total scheme solicitate) ha	SUPRAFAȚĂ AUTORIZATĂ LA PLATĂ (pe total scheme solicitate) ha	TOTAL FONDURI CHELTUITE EUR	NUMĂR DE FERMIERI CARE AU DEPUȘ CERERE	NUMĂR DE FERMIERI PLĂTIȚI	% FERMIERI PLATIȚI DIN TOTAL FERMIERI CARE AU DEPUȘ CERERE
2007	21.536.700	20.558.359	15.065.793	749.126.908	1.241.934	1.167.211	93,98%
2008	12.811.679	12.470.464	12.365.448	1.057.324.142	1.130.404	1.089.377	96,37%
2009	16.138.174	15.841.614	15.790.972	1.182.866.854	1.122.046	1.091.026	97,24%
2010	16.089.089	15.859.226	15.825.127	1.404.305.740	1.093.167	1.074.748	98,32%
2011	16.332.056	16.218.729	16.207.380	1.523.890.364	1.088.809	1.079.923	99,18%
2012	16.684.657	16.569.238	16.544.095	1.716.175.762	1.079.899	1.068.432	98,94%
2013	16.881.440	16.761.509	16.741.617	1.808.696.364	1.048.728	1.035.588	98,75%
2014	16.967.321	16.862.738	16.842.517	1.911.776.088	1.027.874	1.012.724	98,53%
2015	36.201.898	35.378.735	34.552.510	2.088.057.161	944.076	927.951	98,29%
2016	33.099.461	31.576.717	30.849.001		901.268		

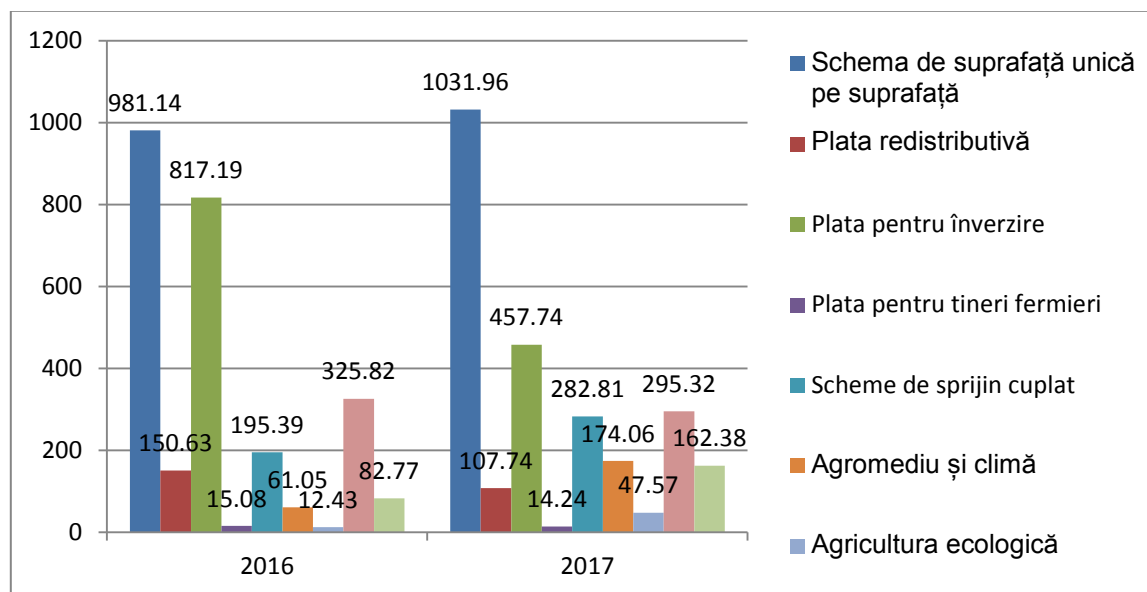
Sursa: http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Indicatori_statistici.pdf, accesat 16.04.2018

Văzând datele prezentate în tabel putem concluziona că suprafața solicitată/autorizată la plată până în anul 2014 s-a menținut aproximativ la același nivel ca urmare a existenței aceluiași număr de scheme, iar pentru campaniile 2015 și 2016 s-a înregistrat o creștere a acestor suprafețe ca urmare a introducerii de noi scheme de plată prin aplicarea noii Politici Agricole Comune.

Activitatea APIA aferentă perioadei 2016-2017 a presupus plăți din FEGA și FEADR pentru implementarea măsurilor derulate, conform figurii 3.4.

Figura nr. 3.4. Evoluția fondurilor cheltuite pe tipuri de măsuri pentru perioada 2016-2017

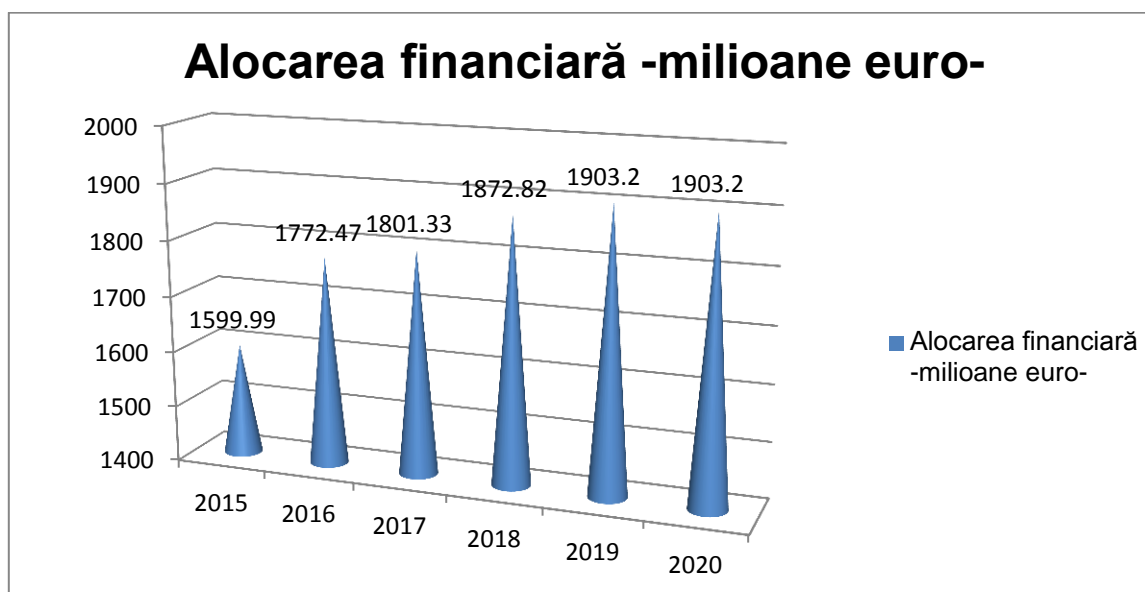
-milioane euro -

Sursa: Prelucrare proprie după Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură, *Raport de activitate 2016* http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Scan_Raport_de_activitate_APIA_2016.pdf, și *Raport de activitate 2017*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_anual_de_activitate_APIA_2017_01.02.2018.pdf,

Alocările financiare din FEGA pentru măsurile aferente plăților directe gestionate de APIA în perioada 2015-2020 însumează 10.853,01 milioane euro conform figurii 3.5

Figura nr. 3.5. Alocarea financiară privind plățile directe pentru perioada 2015-2020

Sursa: Prelucrare proprie, după Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2015*, p.12
http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_activitate_APIA_2015_PT_SITE.pdf, accesat 16.04.2018

Se poate observa că alocarea financiară urmează un trend ascendent pe toată perioada de referință, de la valoarea de 1599,99 milioane euro în anul 2015 până la valoarea de 1903,20 milioane euro în anul 2020, înregistrându-se o creștere de 18,95 procente.

3.2.3. Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale

Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) este o instituție publică subordonată Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale care a luat naștere în baza OUG nr.41/2014 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale ca urmare a reorganizării Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP) aprobată prin Legea nr.43/2015¹¹⁸. Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit a fost înființată prin OUG nr.13/2006, iar în urma reorganizării acestei agenții, patrimoniul și atribuțiile i-au fost preluate de AFIR, care are ca scop implementarea tehnică și financiară a FEADR¹¹⁹.

¹¹⁸ Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, *Despre AFIR*, <http://www.afir.info/>, accesat 18.04.2018.

¹¹⁹ OUG nr.41/2014 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, prin reorganizarea Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, art.1, alin.2, publicată în Monitorul Oficial nr.472 din 26 iunie 2014.

Atribuțiile legale ale AFIR sunt adaptate la cele două tipuri de activități desfășurate de Agenție, respectiv activitatea de implementare tehnică și activitatea financiară.

Conform informațiilor disponibile pe site-ul oficial, AFIR este organizată la nivel central din 13 direcții specializate, în timp ce la nivel regional dispune de 8 centre în Iași, Constanța, Târgoviște, Craiova, Timișoara, Satu Mare, Alba Iulia și București-Ilfov, iar la nivel județean are 41 de Oficii - câte un oficiu în fiecare oraș reședință de județ.

AFIR oferă posibilitatea accesării resurselor din cadrul FEADR, prin aprobarea Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)¹²⁰ de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, program care prezintă într-o formă detaliată condițiile în care fiecare măsură poate fi accesată de către solicitanți. Până la momentul actual au fost elaborate la MADR două Programe Naționale de Dezvoltare Rurală, câte un program pentru fiecare perioadă de programare, respectiv PNDR 2007-2013 și PNDR 2014-2020.

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013

PNDR 2007-2013 a fost un program național cu un impact major asupra agriculturii și mediului rural românesc datorită pătrunderii a peste 7,6 miliarde euro în dezvoltarea acestora, fonduri care au asigurat atât ameliorarea traiului locuitorilor din mediul rural cât și modernizarea și dezvoltarea zonelor rurale¹²¹.

PNDR 2007-2013 a fost structurat pe 4 axe prioritare: Axa I „Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic”, Axa II „Îmbunătățirea mediului și a zonelor rurale”, Axa III „Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale”, Axa IV „Leader” și a demarat din anul 2008¹²².

Activitatea AFIR aferentă PNDR 2007-2013 a presupus verificarea unui număr de 150.944 cereri de finanțare, din care au fost contractate 98.444 proiecte în valoare de 5,72 miliarde euro¹²³.

Măsurile care au putut fi accesate prin PNDR 2007-2013 în vederea dezvoltării sectorului agricol românesc cuprind Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri”, Măsura 121

¹²⁰ A. M. Marcu, *The regional and local distribution of funds allocated by the European Agricultural Fund for rural development in Romania*, Romanian Review of Regional Studies, nr.2/2013, p.31.

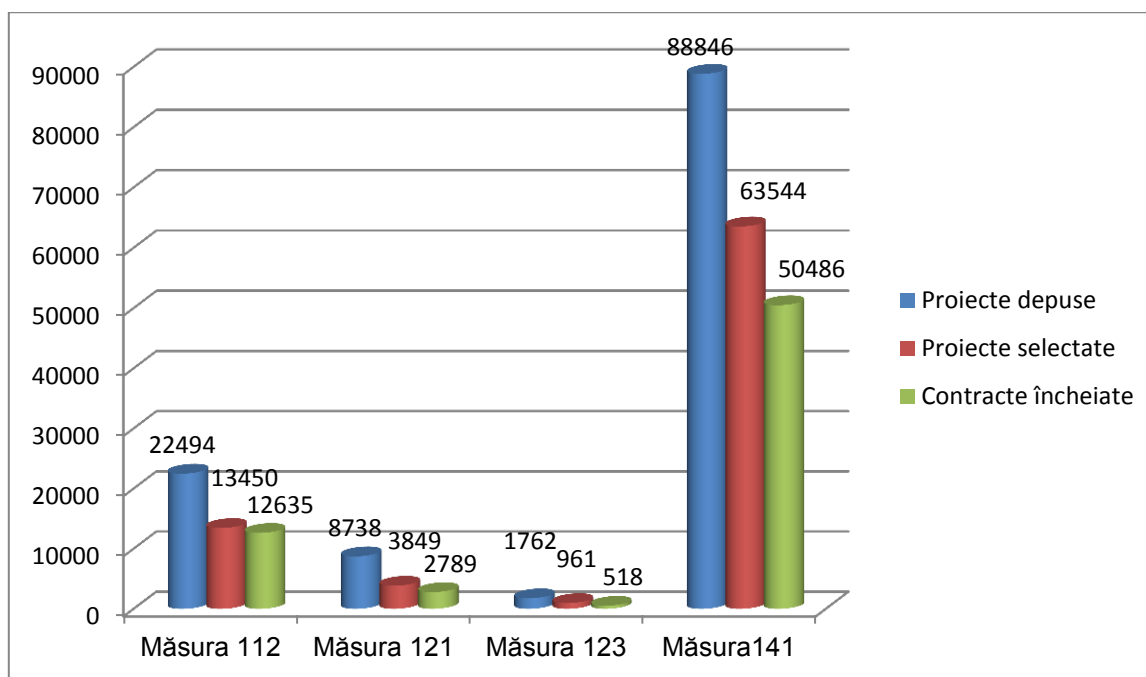
¹²¹ https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_pndr_2007_2013?amp:lang=RO, accesat 19.04.2018.

¹²² Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, *Dezvoltare rurală – FEADR*, <http://www.afir.info/>, accesat 19.04.2018.

¹²³ https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_pndr_2007_2013?amp:lang=RO, accesat 19.04.2018.

„Modernizarea exploatațiilor agricole”, Măsura 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere” și Măsura 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistență” al căror stadiu de implementare îl vom prezenta în figurile 3.6 și 3.7.

Figura nr. 3.6. Stadiul implementării proiectelor prin PNDR 2007-2013 din punct de vedere al numărului acestora

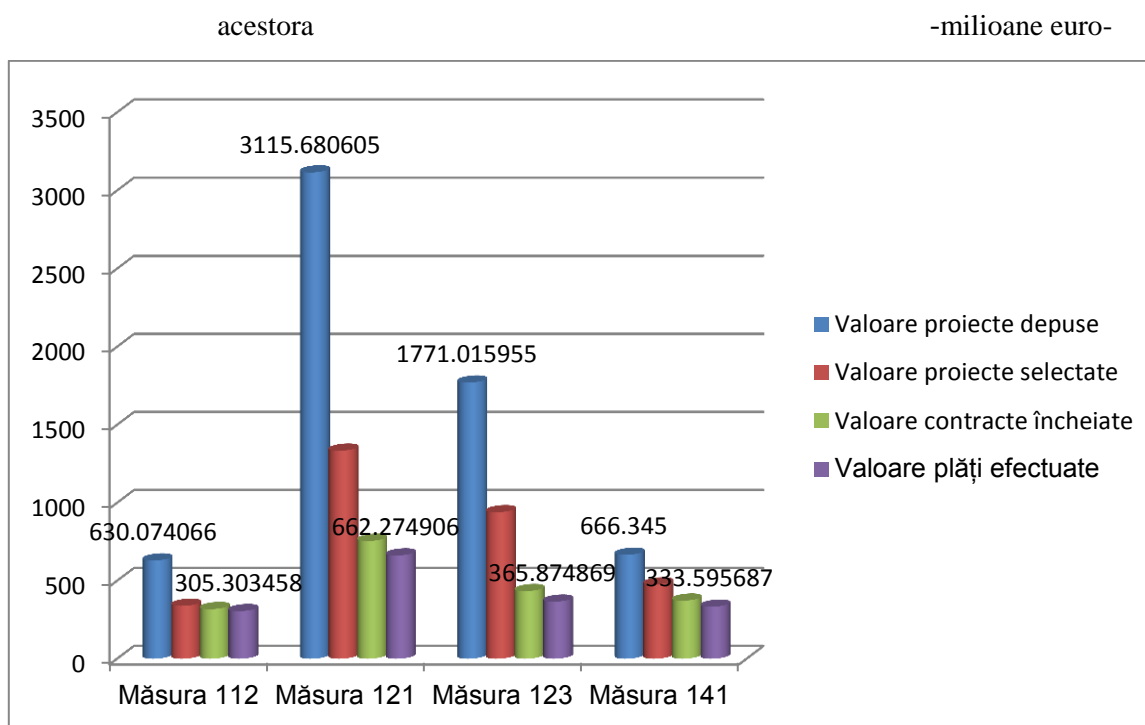

Sursa: Prelucrare proprie, după

https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_stadiul_implementarii_2007_2013, accesat 19.04.2018

M141 ocupă un loc fruntaș la numărul de proiecte comparativ cu celelalte măsuri, ea deținând 72,92% din totalul numărului de proiecte depuse, 77,67% din totalul numărului de proiecte selectate respectiv 76% din totalul numărului de contracte încheiate. Numărul mare de proiecte depuse în cadrul M141 s-a datorat condițiilor permissive de accesare a măsurii în care s-au încadrat cea mai mare parte din fermierii români. Numărul total al proiectelor selectate are o pondere de 67,14% din numărul total al proiectelor depuse, în timp ce numărul total al contractelor încheiate are o pondere de 81,2% din numărul total al proiectelor selectate respectiv de 54,52% din numărul total de proiecte depuse.

Figura nr. 3.7. Stadiul implementării proiectelor prin PNDR 2007-2013 din punct de vedere al valorii

Sursa: Prelucrare proprie, după

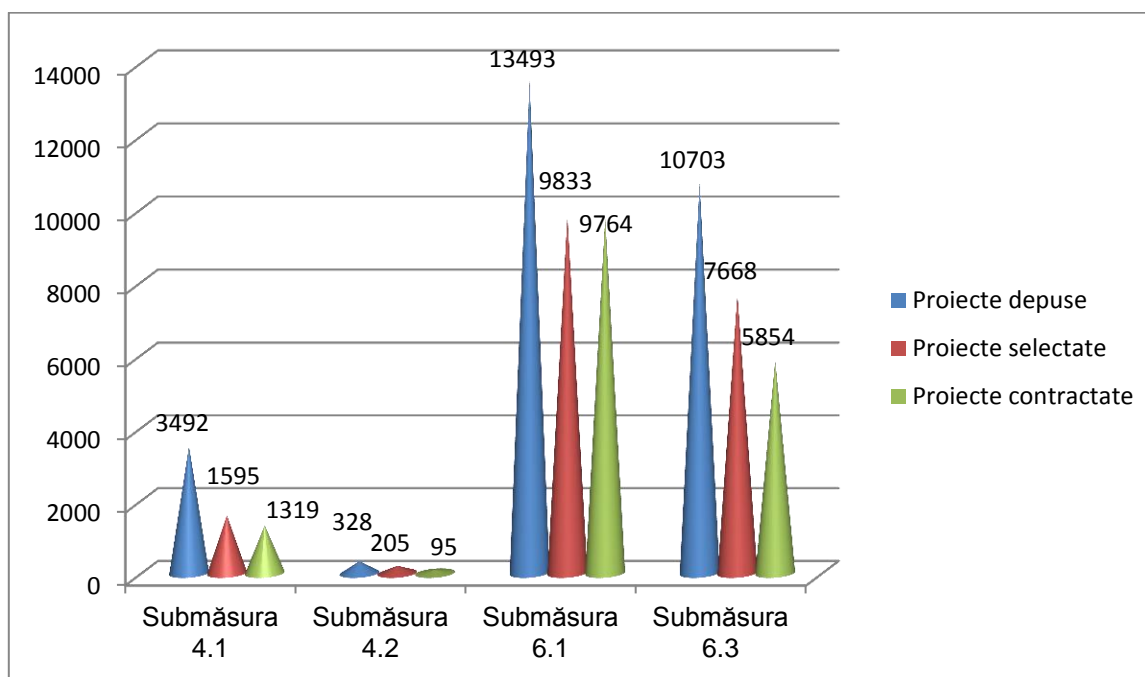
https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_stadiul_implementarii_2007_2013, accesat 19.04.2018

Cea mai mare valoare a plăților efectuate corespunde M121, plăți care sunt în valoare de 662.274.906 euro, iar cea mai mică valoare a plăților este aferentă M112 de doar 305.303.458 euro. M141 deși a ocupat un loc fruntaș referitor la numărul de contracte încheiate, ea se situează doar pe locul 3 la plățile efectuate acestea fiind de 333.595.687 euro.

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020

PNDR 2014-2020 este un program aflat în desfășurare la momentul actual, care permite accesarea unor submăsuri de dezvoltare a agriculturii românești precum Submăsura 4.1. „Investiții în exploatații agricole”, Submăsura 4.2. „Sprijin pentru investiții în procesarea/marketingul produselor agricole”, Submăsura 6.1. „Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri”, Submăsura 6.3. „Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici”.

Figura nr. 3.8. Situația numărului proiectelor depuse prin PNDR 2014-2020 la data de 12.04.2018

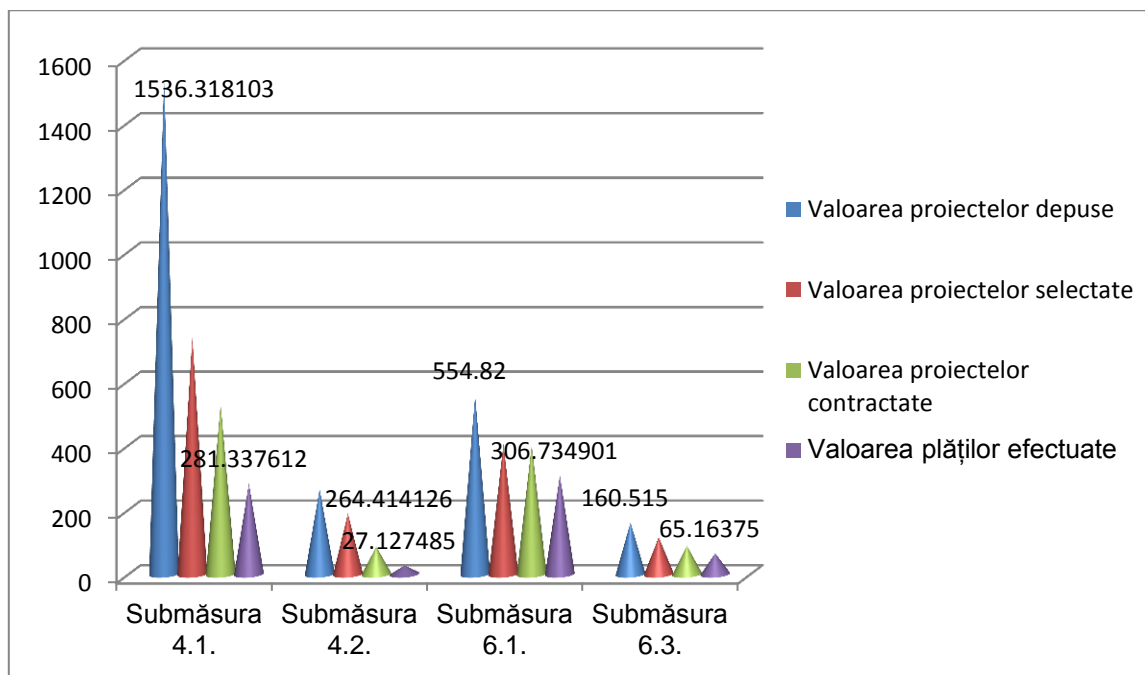

Sursa: Prelucrare proprie, după <http://www.madr.ro/pndr-2014-2020/implementare-pndr-2014-2020/situatia-proiectelor-depuse-2014-2020.html>, accesat 19.04.2018

Putem concluziona că situația proiectelor contractate raportate la proiectele depuse se prezintă astfel: 37,77% pentru sM 4.1., 28,96% pentru sM4.2., 72,36% pentru sM 6.1. și 54,69% pentru sM 6.3., în timp ce situația proiectele contractate raportate la proiectele selectate prezintă următoarele rate: 82,69% pentru sM 4.1., 46,34% pentru sM 4.2., 99,29% pentru sM 6.1. și 76,34% pentru sM 6.3.

Figura nr. 3.9. Situația valorii proiectelor depuse prin PNDR 2014-2020 la data de 12.04.2018

-milioane euro-

Sursa: Prelucrare proprie, după <http://www.madr.ro/pndr-2014-2020/implementare-pndr-2014-2020/situatia-proiectelor-depuse-2014-2020.html>, accesat 19.04.2018

Din punct de vedere valoric putem constata că sM 4.1. înregistrează cea mai mare valoare a proiectelor depuse (1.536.318.103 euro), iar la polul opus se află sM 6.3 cu doar 160.515.000 euro.

Tabel nr. 3.15. Situația plăților efectuate raportate la valoarea proiectelor depuse, valoarea proiectelor selectate și valoarea proiectelor contractate

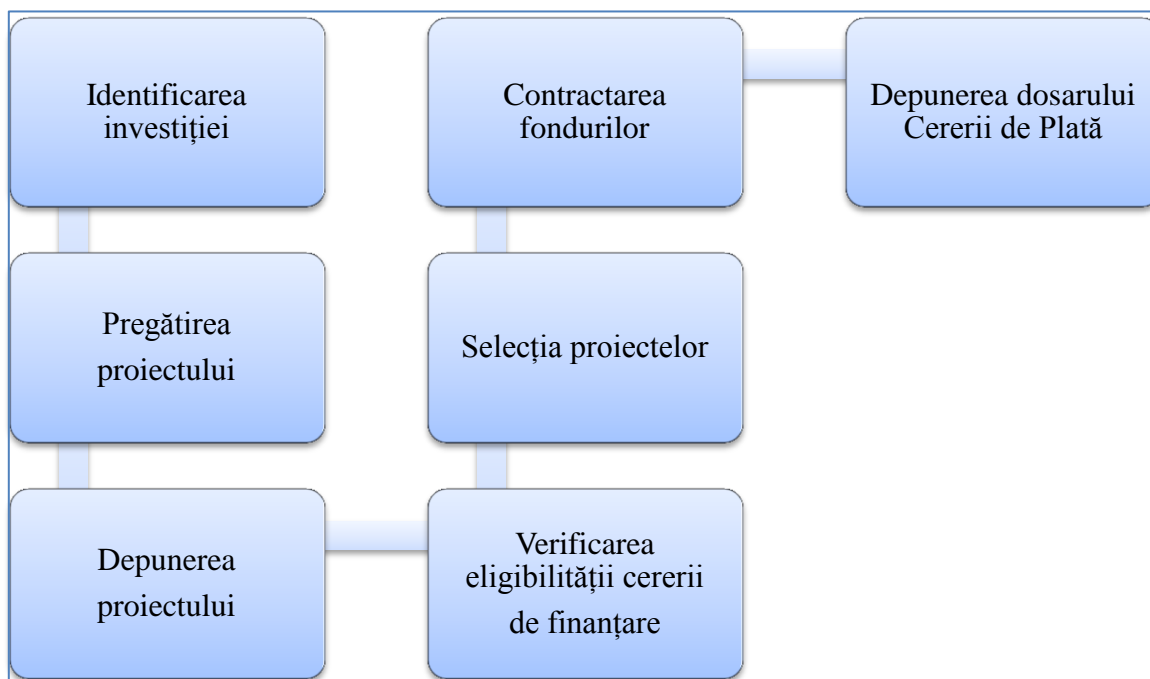
Submăsura	Plăți efectuate/ valoarea proiectelor depuse	Plăți efectuate/ valoarea proiectelor selectate	Plăți efectuate/ valoarea proiectelor contractate
sM 4.1.	18,31%	38,25%	53,26%
sM 4.2.	10,25%	14,36%	31,77%
sM 6.1.	55,28%	75,97%	76,51%
sM 6.3.	40,59%	56,65%	74,22%

Sursa: Prelucrare proprie după <http://www.madr.ro/pndr-2014-2020/implementare-pndr-2014-2020/situatia-proiectelor-depuse-2014-2020.html>, accesat 19.04.2018

Etapele accesării fondurilor europene acordate prin FEADR

Accesarea fondurilor europene nerambursabile prin FEADR presupune parcurgerea a șapte etape conform figurii 3.10.

Figura nr. 3.10. Etapele accesării fondurilor europene prin FEADR

Sursa: Prelucrare proprie, după Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, *Fonduri europene pentru agricultură și dezvoltare rurală (broșură)*, București, 2011, pp. 4-6

1. Identificarea investiției – această etapă presupune identificarea domeniului în care potențialul beneficiar dorește să realizeze investiția, după identificarea domeniului se ia legătura cu instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene în vederea primirii materialelor informative referitoare la proiect.
2. Pregătirea proiectului – constă în pregătirea documentelor necesare în vederea obținerii fondurilor europene
3. Depunerea proiectului – după întocmirea proiectului, acesta este depus personal sau de o persoană împuternicită la Oficiul Județean pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (OJFIR) din județul unde se va afla locul de realizare a investiției.
4. Verificarea eligibilității cererii de finanțare – în cadrul acestei etape se verifică respectarea condițiilor obligatorii prevăzute în Ghidul Solicitantului. Verificarea

eligibilității cererii de finanțare se realizează de Oficiul Județean pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (pentru cererile de finanțare ale proiectelor care nu includ construcții/montaj), Centrul Regional pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (pentru cererile de finanțare ale proiectelor care prevăd construcții/montaj și pentru potențialii beneficiari publici care depun cereri de finanțare) și de Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale de la nivel central (verificare prin sondaj).

Problemele cel mai des întâlnite referitoare la eligibilitate, se prezintă sub forma completării eronate a cererii de finanțare sau a documentelor eliberate de primărie, necorelării datelor din documente, lipsei documentelor care ar fi trebuit atașate la cererea de finanțare (ex. Copia după registrul agricol, copia declarațiilor depuse de PFA la ANAF), creării de condiții artificiale în vederea obținerii sprijinului, neconcordanței între datele înscrise în planul de afaceri și realitatea confirmată prin intermediul controalelor din teren, existenței în cadrul exploatației a unor animale deținute de solicitantul sprijinului fără ca acestea să fie incluse în calculul producției standard.

5. Selecția proiectelor – presupune acordarea unui punctaj pentru fiecare proiect de către AFIR, în conformitate cu sistemul de punctaj stabilit. Se va realiza o listă cu toate proiectele eligibile, grupate după data la care au fost depuse proiectele și care se încadrează în limita minimă de punctaj. Dacă valoarea proiectelor eligibile se află sub valoarea alocată Măsurii într-o sesiune de depunere atunci se vor finanța toate proiectele, iar dacă valoarea proiectelor eligibile depășește valoarea alocată Măsurii într-o sesiune de depunere atunci finanțarea proiectelor se va realiza în ordine descrescătoare a punctajelor acestora.
6. Contractarea fondurilor - după stabilirea proiectelor care au fost aprobate pentru finanțare și primirea Raportului, AFIR înștiințează beneficiarul că proiectul i-a fost selectat și îi solicită prezența în vederea semnării Contractului de finanțare.
7. Depunerea dosarului Cererii de Plată – beneficiarul depune dosarul Cererii de Plată la OJFIR, dosar care conține documente justificative conform instrucțiunilor de plată. Beneficiarul are obligația ținerii evidenței contabile privind executarea contractului, prin înregistrarea veniturilor și cheltuielilor ocazionate de derularea proiectului.

Cererea de plată este prezentată ca fiind un document care cuprinde formulare tip și o serie de documente justificative adaptate la specificul fiecărei măsuri¹²⁴.

3.3. Concluzii preliminare

La nivel național agricultura are un rol foarte important, datorită faptului că o parte însemnată a populației care este stabilită în mediul rural (45%) trebuie să asigure produse suficiente și de calitate populației țării. Exploatațiilor agricole naționale au în medie o suprafață de 3 ha, iar numărul acestora a urmat un trend descendent în ultima perioadă de timp, de la 4.256.150 în anul 2005 ajungându-se la 3.629.660 în anul 2013, fiind în scădere cu 14,71%. Suprafața agricolă a României utilizată în cadrul exploatațiilor agricole a înregistrat o ușoară scădere de la 14.709,3 mii ha în anul 2007 până la 14.630,1 mii ha în anul 2014, în timp ce efectivul de animale a crescut cu 6% de la 17.698 mii capete în anul 2010 la 18.772 mii capete în anul 2015.

Odată cu integrarea țării noastre în UE (anul 2007) s-au identificat noi oportunități de dezvoltare a economiei românești, prin realizarea de noi investiții finanțate din fonduri europene. Sprijinul acordat României de către UE pentru dezvoltare rurală, aferent perioadei 2007-2013 a fost în valoare de 8.124,2 milioane euro, cu precizarea că în 2007 nivelul alocărilor a fost egal cu zero, urmând ca din anul 2008 să se aloce sume semnificative din FEADR, cel mai mare nivel al alocărilor fiind atins în anul 2009 (1.502,7 milioane euro). A doua perioadă bugetară pentru România, în calitate de stat membru, este perioada anilor 2014-2020 care se află în plină desfășurare și prevede alocări financiare atât pentru efectuarea plăților directe către fermieri în valoare de 11.638 milioane euro, cât și pentru realizarea de investiții în dezvoltarea mediului rural românesc (8.128 milioane euro).

Agricultura românească deși se află într-o permanentă dezvoltare, întâmpină unele probleme legate de exploatarea potențialului agricol la valori satisfăcătoare, de dotarea tehnică a exploatațiilor mici, de apariția unor calamități naturale, de existența în mediul rural a unei populații îmbătrânite întrucât tinerii migrează la orașe, în soluționarea tuturor acestor probleme vine UE cu fonduri destinate dezvoltării sectorului agricol, fonduri care pot fi accesate de fermieri și vizează creșterea productivității agricole, creșterea competitivității pe

¹²⁴ Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, *Cererea de plată (broșură)*.

pieță, investiții în tehnologie, investiții destinate prevenției și refacerii în urma calamităților naturale, încurajarea tinerilor să rămână în mediul rural prin crearea de locuri de muncă.

Autoritățile naționale specializate în gestionarea fondurilor europene pentru agricultură sunt MADR în calitate de Autoritate de Management, respectiv APIA și AFIR, două agenții de plăți aflate în subordinea MADR și care în cadrul activității desfășurate interacționează cu beneficiarii din momentul accesării măsurilor și pe întreaga perioadă de implementare a proiectelor finanțate. MADR elaborează câte un PNDR pentru fiecare perioadă de programare în parte, program care prezintă condițiile în care fiecare măsură poate fi accesată de către solicitanți.

PNDR 2007-2013 a fost structurat pe 4 axe prioritare și a finanțat agricultura și mediul rural românesc cu peste 7,6 miliarde euro, în timp ce PNDR 2014-2020 se află în plină desfășurare asigurând finanțarea agriculturii românești prin intermediul a patru submăsuri (sM 4.1., sM 4.2., sM 6.1., sM 6.3.).

CAPITOLUL 4. PARTICULARITĂȚI PRIVIND CONTABILITATEA ȘI FISCALITATEA BENEFICIARILOR DE FONDURI EUROPENE NERAMBURSABILE PENTRU AGRICULTURĂ

4.1. Organizarea entităților care desfășoară activități agricole în România

Agricultura reprezintă o activitate de interes major, pentru cetățenii României stabiliți în mediul rural (aproximativ 45% din populație), deoarece principalele surse de venituri provin din vânzarea producției realizate în cadrul exploatațiilor agricole și din subvențiile obținute de la guvern și de la Uniunea Europeană sub forma fondurilor europene nerambursabile, toate aceste venituri fiind necesare efectuării de investiții și asigurării existenței membrilor exploatației. Principalele forme de organizare a entităților, care activează în sectorul agricol în calitate de beneficiari de proiecte pe fonduri europene, atât în domeniul producției cât și prestărilor de servicii agricole, sunt următoarele¹²⁵:

- ✓ Societăți comerciale înființate în baza Legii nr. 31/1990 – „Legea societăților comerciale” republicată, cu modificările și completările ulterioare. Potrivit Legii nr.31/1990 societățile pot fi: societăți cu răspundere limitată, societăți pe acțiuni, societăți în nume colectiv, societăți în comandită simplă, societăți în comandită pe acțiuni¹²⁶. Toate aceste societăți au obligația ținerii contabilității în conformitate cu prevederile Legii nr.82/1991 – „Legea contabilității” și O.M.F.P. nr. 1802/2014 – „Reglementări contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate”.
- ✓ Societăți agricole înființate în baza Legii nr. 36/1991 – „Legea privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură” cu modificările și completările ulterioare. Legea nr.36/1991 la art.5 definește „societatea agricolă” ca fiind „o societate de tip privat, cu capital variabil și un număr nelimitat și variabil de asociați, având ca obiect exploatarea agricolă a pământului, uneltelor, animalelor și a altor mijloace aduse în societate, precum și realizarea de investiții de interes agricol.

¹²⁵ www.apdrp.ro, site AFIR, accesat în 06.10.2017.

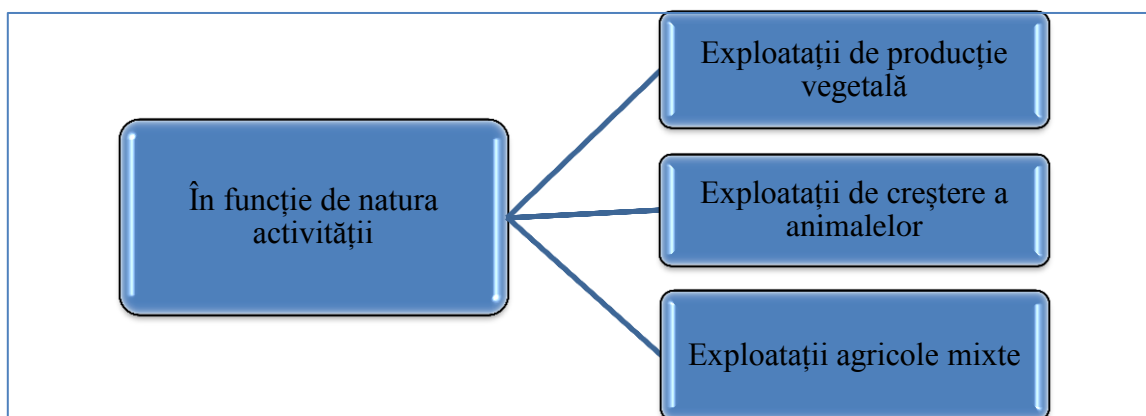
¹²⁶ Legea nr. 31/1990 Legea societăților comerciale, republicată în Monitorul Oficial nr.1066/17.11.2004, cu modificările și completările ulterioare.

Exploatarea agricolă poate consta din: organizarea și efectuarea de lucrări agricole și îmbunătățiri funciare, utilizarea de mașini și instalații, aprovizionarea, prelucrarea și valorificarea produselor agricole și neagricole și alte asemenea activități. Societatea agricolă nu are caracter comercial”¹²⁷. Societățile agricole își conduc contabilitatea în concordanță cu prevederile O.M.E.F. nr. 1969/2007 – „Reglementări contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial”.

- ✓ Persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale înființate în baza O.U.G. 44/2008 – „Ordonanța de urgență privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale”. Aceste tipuri de entități au posibilitatea de a alege între a ține o contabilitate în partidă simplă în conformitate cu prevederile O.M.F.P nr.170/2015 – „Reglementări contabile privind contabilitatea în partidă simplă” sau o contabilitate în partidă dublă în conformitate cu prevederile Legii nr.82/1991 – „Legea contabilității”.

Unitățile agricole existente în România pot îmbrăca forma întreprinderilor sau exploatațiilor. Exploatarea suprafețelor agricole poate fi efectuată de proprietari, arendași sau antreprenori, organizați după o serie de criterii pe care le vom prezenta în figurile 4.1, 4.2, 4.3, 4.4¹²⁸. Primul criteriu de clasificare constă în natura activității desfășurate, conform figurii 4.1.

Figura nr. 4.1. Clasificarea exploatațiilor după natura activității

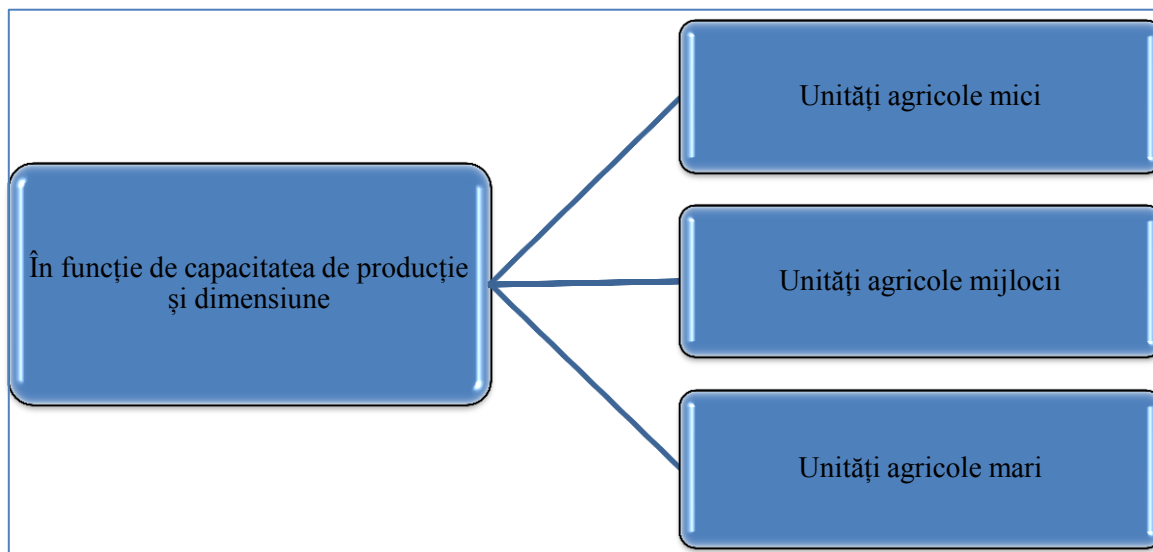
Sursa: Interpretare proprie după I. Băviță, Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice, Ed. Contaplus, București, 2008, p. 11

¹²⁷ Legea nr.36/1991 Legea privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, publicată în Monitorul Oficial nr.97/06.05.1991, cu modificările și completările ulterioare.

¹²⁸ I. Băviță, M. Dumitru, I. C. Pitulice, D. A. Calu, A. F. Popa, *Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice*. Ed. Contaplus, București, 2008, p.10.

Al doilea criteriu de clasificare pe care îl vom analiza în cadrul cercetării noastre, constă în capacitatea de producție și dimensiunea unităților agricole, conform figurii 4.2.

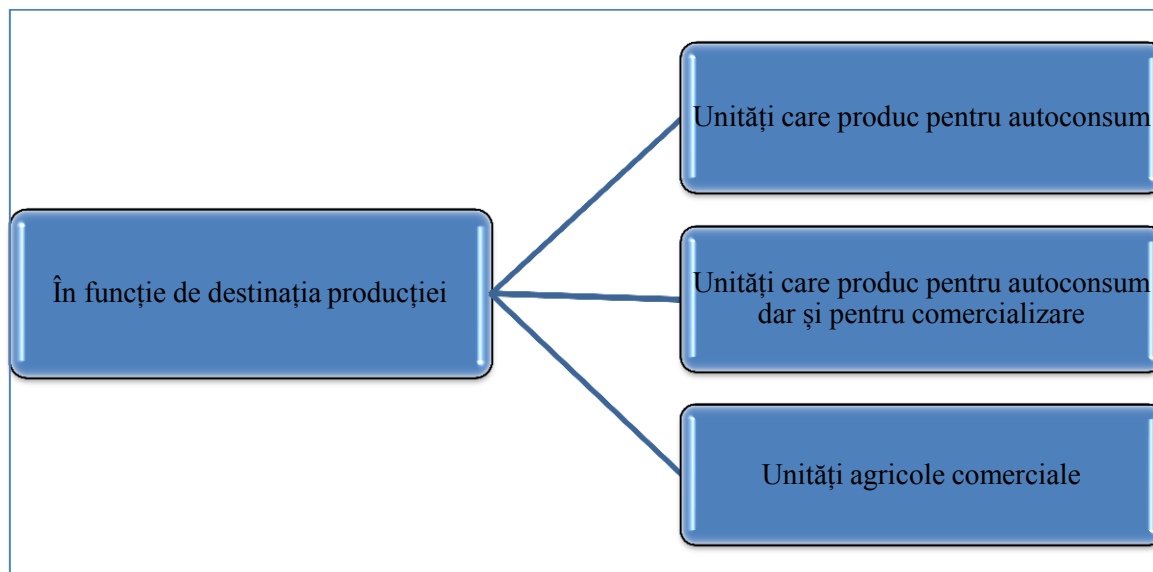
Figura nr. 4.2. Clasificarea unităților agricole după capacitatea de producție și dimensiune

Sursa: Interpretare proprie după I. Băviță, Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice, Ed. Contaplus, București, 2008, p. 11

Al treilea criteriu de clasificare pe care îl vom avea în vedere, constă în destinația producției și îl vom prezenta în cadrul figurii 4.3.

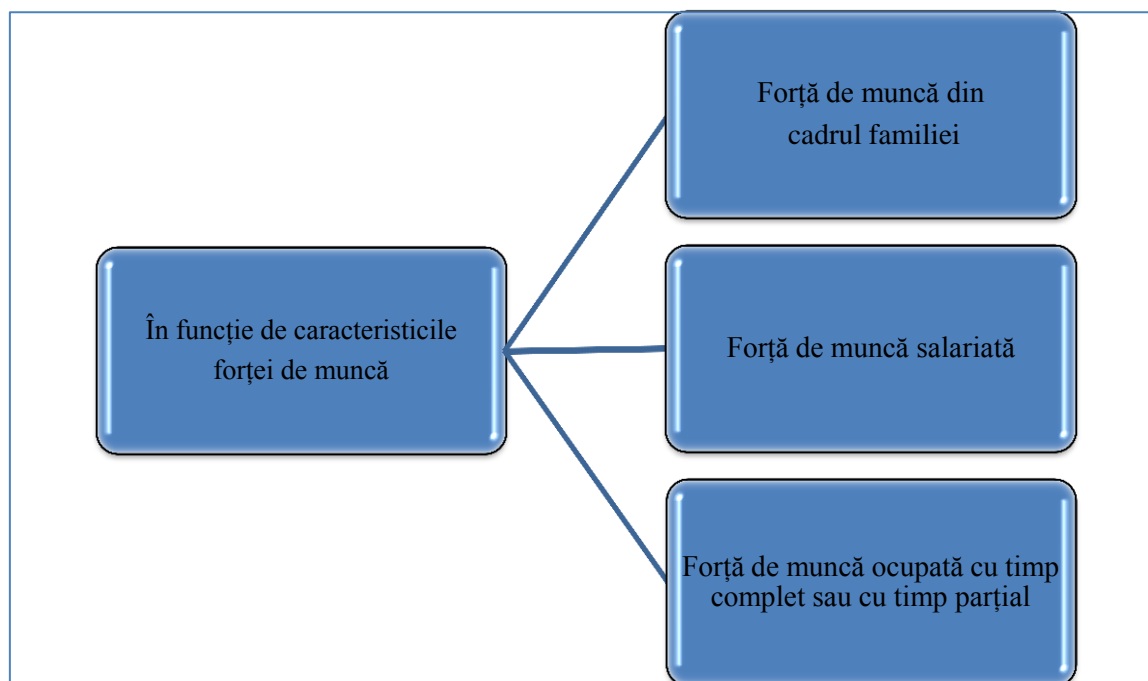
Figura nr. 4.3. Clasificarea unităților agricole după destinația producției

Sursa: Interpretare proprie după I. Băviță, Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice, Ed. Contaplus, București, 2008, p. 11

Al patrulea criteriu analizat în cadrul cercetării noastre este cel legat de caracteristicile forței de muncă și îl vom prezenta în figura 4.4.

Figura nr. 4.4. Clasificarea unităților agricole după caracteristicile forței de muncă

Sursa: Interpretare proprie după I. Băviță, Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice, Ed. Contaplus, București, 2008, p. 11

În opinia noastră, considerăm că forma de organizare a beneficiarilor de proiecte pe fonduri europene este variată, Persoana Fizică Autorizată fiind cea mai simplă formă de organizare, iar Societățile Comerciale îmbracă forma complexă de organizare a acestora. La baza constituirii oricărei forme, există legislație națională foarte bine conturată, care prezintă caracteristicile care trebuie îndeplinite de fiecare tip de entitate în parte.

4.2. Aspecte contabile și fiscale specifice sectorului agricol

4.2.1. Cazul societăților comerciale

Organizarea și conducerea contabilității la societățile comerciale care efectuează activități agricole se desfășoară în conformitate cu prevederile O.M.F.P. 1802/2014. Principalele elemente patrimoniale, care reflectă în contabilitate activitățile agricole sunt activele biologice. „Activele biologice” sunt prezentate separat, cele productive fiind cuprinse în categoria imobilizărilor corporale, iar cele care urmează a fi obținute din recoltă ca produse agricole sau vândute ca active biologice fiind cuprinse în categoria stocurilor. O.M.F.P nr. 1802/2014 prezintă „activele biologice productive” ca fiind „orice active, altele decât activele biologice de natura stocurilor; de exemplu animalele de lapte, vița-de-vie, pomii fructiferi și copacii din care se obține lemn de foc, dar care nu sunt tăiați. Un activ biologic este un animal viu sau o plantă vie”¹²⁹ iar „activele biologice de natura stocurilor” fiind „animalele destinate producției de carne, animalele deținute în vederea vânzării, peștii din fermele piscicole, culturile, cum ar fi cele de porumb și grâu și copacii crescuți pentru cherestea”¹³⁰.

Putem observa diferența clară, a celor două categorii de active biologice, activele biologice productive, care respectă cerințele de încadrare la imobilizări corporale, și activele biologice destinate vânzării care sunt încadrate la stocuri, fiind deținute în scopul vânzării sau producției de carne (sector zootehnic), culturi de cereale (sector vegetal).

Odată cu intrarea în vigoare la 1 ianuarie 2015 a Ordinului 1802/2014 care abrogă Ordinului 3055/2009, au avut loc unele modificări în structura planului de conturi, modificări care au vizat atât conturile din clasa 2, unde contul 2134 – „Animale și plantații” a fost înlocuit cu contul echivalent 217 – „Active biologice productive”, cât și conturile din clasa 3 unde contul 361 – „Animale și păsări” a suferit modificări doar legate de nume devenind 361 – „Active biologice de natura stocurilor”.

¹²⁹ O.M.F.P. 1802/2014 – Reglementări contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, art. 207, alin.2 – art. 208, Publicat în M. Of. Nr. 963/30.12.2014.

¹³⁰ Idem, art. 278, alin.2.

Contul 217 – „Active biologice productive” este un cont prin intermediul căruia se înregistrează în contabilitate animalele de reproducție, cele de muncă și plantațiile de care dispune exploatarea agricolă.

Contul 361 – „Active biologice de natura stocurilor” este un cont prin intermediul căruia se înregistrează în contabilitate animalele născute și cele tinere din exploatare, deținute cu scopul creșterii și exploatării lor pentru muncă și reproducție, animalele și păsările aflate la îngrășat, albinele și animalele pentru producție.

În cele ce urmează o să prezentăm în tabelul 4.1 o analiză a principalelor caracteristici a activelor biologice productive și a activelor biologice de natura stocurilor, cu scopul diferențierii cât mai ușoare a acestor elemente ¹³¹:

Tabel nr. 4.1. Caracteristici ale activelor biologice

Caracteristici	Active biologice productive	Active biologice de natura stocurilor
Recunoașterea de către entitate	<ul style="list-style-type: none"> • Activul biologic este controlat¹³² de entitate, ca urmare a unor evenimente trecute • Activul biologic produce beneficii economice viitoare pentru entitate • Activul biologic poate fi evaluat în mod credibil 	<ul style="list-style-type: none"> • Este realizat sau este deținut cu scopul de a fi vândut sau consumat în cadrul ciclului de exploatare al entității • În principal este deținut, în scopul tranzacționării • Este obținut în termen de 12 luni, de la data bilanțului
Evaluarea activelor biologice la intrarea	<ul style="list-style-type: none"> • Preț de achiziție, pentru activele biologice productive 	<ul style="list-style-type: none"> • Cost de achiziție, pentru activele

¹³¹ O.M.F.P. 1802/2014 – Reglementări contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, Publicat în M. Of. Nr. 963/30.12.2014.

¹³² În cadrul exploatarea agricole, controlul asupra activelor biologice, poate fi evidențiat prin dreptul de proprietate asupra acestora. În cazul bovinelor, fie că este vorba de achiziție sau obținere în producție proprie, are loc înregistrarea la medicul veterinar și în baza de date a Registrului Național al Exploatarea, a bovinelor nou intrate.

în gestiune	<p>cumpărate de la furnizori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cost de producție, pentru activele biologice productive obținute din producție proprie. Costul de producție include: <ul style="list-style-type: none"> - Cheltuieli directe aferente producției: materiale directe, materiale de plantat, îngrășăminte, apă pentru irigații, energie folosită în scopul producției, salariile muncitorilor direct productivi. - Cheltuieli indirecte de producție • Preț standard, pentru activele biologice obținute atât în producție proprie cât și cele cumpărate de la furnizori. 	<p>biologice cumpărate. Costul de achiziție cuprinde: prețul de cumpărare, taxele de import și alte taxe, cheltuieli de transport, manipulare și alte cheltuieli ocazionate de achiziția bunurilor respective, comisioane, taxe notariale, cheltuieli cu obținerea de autorizații.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cost de producție pentru activele biologice produse în entitate.
Ieșirea din gestiune	<ul style="list-style-type: none"> • Vânzare • Sacrificare/ consum • Transferul la categoria celor care se află la îngrășat 	<ul style="list-style-type: none"> • Vânzare • Sacrificare/consum • Transfer în categoria activelor biologice productive.

Sursa: Prelucrare proprie după O.M.F.P. 1802/2014

Considerăm oportună prezentarea unor exemple de active biologice productive și active biologice de natura stocurilor, pentru o cât mai bună înțelegere a aspectelor teoretice prezentate mai sus.

Tabel 4.2. Exemple de active biologice, produse agricole, active biologice de natura stocurilor

Sectorul agricol	Active biologice	Produse agricole Active biologice de natura stocurilor
1. Zootehnic (turme)	1. Ovine	Lapte, carne, miei, lână
	2. Bovine	Lapte, carne, viței, piei
	3. Suine	Carne, purcei
	4. Cabaline	Carne, mânzi
	5. Păsări	Carne, ouă
2. Vegetal (culturi)	1. Cereale	Grâu, porumb, ovăz, orz, paie, etc
	2. Legume	Morcov, ceapă, usturoi, țelină, etc
	3. Sfeclă de zahăr	Sfeclă de zahăr
	4. Floarea soarelui	Floarea soarelui
	5. Rapiță	Rapiță
	6. Pepiniere	Puieti de molid, puieti de brad argintiu, etc
	7. Vii	Struguri
	8. Livezi	Fructe: mere, pere, caise, piersici, nuci, etc

Sursa: Prelucrare proprie după Rentrop&Straton, *Agricultura. Noutăți fiscal-contabile 2017*, pp.41-42

Entitățile care desfășoară activități agricole utilizează o parte din producția agricolă pentru autoconsum, iar excedentul este destinat vânzării către consumatori pe piețele existente în zona sau regiunea unde își desfășoară activitatea.

Documente justificative folosite în activitatea agricolă

Societățile comerciale care desfășoară activități agricole, au obligația ținerii contabilității financiare în partidă dublă și în monedă națională¹³³. Operațiunile efectuate în valută, se înregistrează în contabilitate atât în lei, cât și în valută. Toate operațiunile economico-financiare desfășurate de entitate sunt înregistrate în contabilitate pe baza

¹³³ Legea nr.82/1991 – Legea contabilității, publicat în Monitorul Oficial nr. 265/27.12.1991, republicată în Monitorul Oficial nr. 454/ 18.06.2008 cu modificările și completările ulterioare.

documentelor justificative, care sunt adaptate la specificul activității desfășurate. Principalele documente justificative folosite în activitatea agricolă¹³⁴ le vom prezenta în tabelul 4.3

Tabel nr. 4.3. Documente justificative folosite în activitatea agricolă

Denumirea documentului	Este folosit/ă pentru...
Factura	✓ bunurile și mărfurile livrate, precum și lucrările sau serviciile prestate.
Chitanța	✓ încasarea valorii bunurilor vândute de către societatea comercială.
Avizul de însoțire a mărfii	✓ recoltarea producției, la transferul către propriul depozit sau al altor persoane.
Nota de recepție și constatare de diferențe	✓ recepția bunurilor achiziționate: animale, păsări, furaje, medicamente.
Procesul verbal de recepție a mijloacelor fixe	✓ înregistrarea în evidența operativă și în contabilitate a animalelor, ca mijloace fixe
Fișa mijlocului fix	✓ evidența animalelor, înregistrate ca mijloace fixe.
Registrul numerelor de inventar	✓ atribuirea numerelor de inventar, pentru bunurile care intră în această categorie.
Fișa de magazie	✓ înregistrarea intrărilor/ieșirilor de stocuri, precum și a produselor finite recepționate
Bonul de predare, transfer, restituire	✓ predarea la magazie a produselor finite, a semifabricatelor, pentru transferul între secții sau de la o gestiune la alta a semifabricatelor sau a valorilor materiale.
Bonul de consum	✓ înregistrarea dării în consum a stocurilor de materiale, furaje.
Dispoziția de livrare	✓ eliberarea produselor destinate vânzării, din magazie.
Lista de inventariere	✓ inventarierea bunurilor entității, servește și ca document pentru determinarea plusurilor și minusurilor de valori materiale constatate în urma inventarierii.
Fișa consumului de furaje	✓ înregistrarea consumului de furaje
Jurnalul recoltatului	✓ înregistrarea recoltei de produse vegetale (grâu, porumb, etc) și de produse zootehnice (ouă, lână, etc).
Jurnal de mulsoari	✓ înregistrarea producției de lapte

¹³⁴ I. Băviță, M. Dumitru, I. C. Pitulice, D. A. Calu, A. F. Popa, *Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice*, Editura Contaplus, București, 2008, p. 21-22.

Nota de cântar pentru recepționarea cantității produse	✓ înregistrarea cantităților produse în cadrul exploatației agricole
Proces verbal de cântărire	✓ înregistrarea creșterii în greutate a animalelor
Registrul stocurilor	✓ înregistrarea stocurilor.
Actul de fătare	✓ bovine și cabaline prin atribuirea numerelor de inventar ¹³⁵ .
Registrul pentru evidența animalelor tinere	✓ gestiunea animalelor oprite pentru înmulțire sau completarea turmei de bază.
Atestat de producător/carnet de comercializare privind comercializarea producției obținute de către persoanele fizice	✓ înregistrarea bunurilor achiziționate de la persoane fizice. Este prevăzut de Legea 145/2014 care precizează că în momentul vânzării produselor agricole, producătorii agricoli persoane fizice au obligația eliberării clienților lor, societăți comerciale sau persoane fizice autorizate, o filă din carnetul de comercializare ¹³⁶ .

Sursa: Prelucrare proprie după I. Băviță, M. Dumitru, I. C. Pitulice, D. A. Calu, A. F. Popa, *Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice*, Editura Contaplus, București, 2008, p. 21-22

După părerea noastră, putem spune că documentele justificative folosite în sectorul agricol sunt diverse, unele dintre aceste documente sunt folosite și în alte sectoare (factura, chitanța, etc.), iar altele sunt specifice numai sectorului agricol (jurnal de mulșori, etc.).

Facilități fiscale specifice societăților comerciale care desfășoară activități agricole

Entitățile care desfășoară activități agricole, indiferent de sectorul în care își desfășoară activitatea (sector vegetal, sector zootehnic sau sector mixt) beneficiază de o serie de facilități fiscale, după cum urmează:

- ✓ Începând cu 1 ianuarie 2016 plătesc furnizorilor de apă TVA în cotă redusă de 9%¹³⁷. Normele Metodologice ale Codului Fiscal în aplicarea art.291, alin 2, lit.g. prevăd o cotă de TVA de 9% pentru¹³⁸:

¹³⁵ Pentru celelalte specii înscrierea se face pe total capete, specificându-se numărul de femele, numărul de masculi și numărul de înregistrare al mamei.

¹³⁶ Legea 145/2014 privind stabilirea unor măsuri de reglementare a pieței produselor din sectorul agricol, publicată în Monitorul Oficial nr.794 din 31 octombrie 2014.

¹³⁷ Legea 227/2015 – Legea privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688/10.09.2015, actualizată prin Ordonanța 25/30.08.2017, art. 291, alin. 2, lit. g.

¹³⁸ Normele metodologice de aplicare a Codului fiscal aprobate prin H.G. nr. 1/2016, actualizată prin H.G. nr. 284/27.04.2017.

- „Orice persoană impozabilă care livrează apă potabilă. Prin apă potabilă se înțelege apa care îndeplinește condițiile prevăzute la art. 2 pct. 1 din Legea nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile, republicată, cu modificările ulterioare”.
- „de orice persoană care livrează apă de irigații care este transportată prin infrastructura principală și/sau secundară de irigații. În categoria persoanelor care livrează apă destinată irigațiilor se cuprind inclusiv furnizorii de apă din Dunăre, din râuri interioare, izvoare, lacuri de acumulare sau alte surse de apă, care alimentează sistemele de irigații”.
- ✓ Începând cu 1 august 2016 plătesc TVA în cotă redusă de 9% pentru „livrarea de îngrășăminte și de pesticide utilizate în agricultură, semințe și alte produse agricole destinate însămânțării sau plantării, precum și prestările de servicii de tipul celor specifice utilizate în sectorul agricol, prevăzute prin ordin comun al ministrului finanțelor publice și al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale”¹³⁹ numărul 1155/868/2016 din 25 iulie 2016.

Ordinul nr.1155/868/2016 din 25 iulie 2016, prezintă bunurile (art. 1) și serviciile specifice sectorului agricol (Anexa la ordin) pentru care se aplică cota redusă de 9% ¹⁴⁰ conform Anexei 2. Prezentul ordin face referire la o multitudine de bunuri și servicii care beneficiază de o cotă redusă de TVA de 9%, situație pe care noi o interpretăm ca o încurajare venită din partea factorilor decizionali, care urmăresc crearea unui climat propice desfășurării activităților agricole.

4.2.2. Cazul societăților agricole

Organizarea și conducerea contabilității pentru societățile agricole care desfășoară activități agricole se efectuează în concordanță cu O.M.E.F. 1969/2007. Societățile agricole sunt înființate în baza Legii nr.36/1991, care la art.5 definește „societatea agricolă” ca fiind „o societate de tip privat, cu capital variabil și un număr nelimitat și variabil

¹³⁹ Legea 227/2015 – Legea privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688/10.09.2015, actualizată prin Ordonanța 25/30.08.2017, art. 291, alin. 2, lit. h.

¹⁴⁰ Ordin nr. 1155/868/2016 din 25 iulie 2016 privind aplicarea cotei reduse de TVA de 9% pentru livrarea de îngrășăminte și de pesticide utilizate în agricultură, semințe și alte produse agricole destinate însămânțării sau plantării, precum și pentru prestările de servicii de tipul celor specifice utilizate în sectorul agricol, publicat în Monitorul oficial nr.572/28.07.2016.

de asociați, având ca obiect exploatarea agricolă a pământului, uneltelor, animalelor și a altor mijloace aduse în societate, precum și realizarea de investiții de interes agricol”¹⁴¹.

Deținătorii de terenuri pot exploata terenurile deținute, în calitate de proprietari sau într-o formă de asociere, după cum urmează¹⁴²:

- cea mai simplă formă de asociere este reprezentată de asocierea între două sau mai multe familii, care în baza unui contract de asociere își pun la comun în vederea exploatării terenurile și animalele, realizează activități de aprovizionare și depozitare cu materiale necesare desfășurării activității și prestează servicii specifice sectorului agricol;
- o altă formă de asociere este reprezentată de societățile comerciale constituite în baza Legii 31/1990 – Legea privind societățile comerciale;
- sau se pot organiza ca societăți agricole, cu personalitate juridică.

Legea 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură prezintă o serie de particularități ale societăților agricole, astfel¹⁴³:

- se constituie prin act de constituire scris autentificat la notar și statut;
- numărul asociaților care dau ființa societății agricole nu trebuie să fie sub zece;
- capitalul social este divizat în părți sociale cu valoare egală, valoarea minimă a fiecărei părți sociale fiind de 10.000 lei;
- asociații pot suplimenta sau reduce numărul de părți sociale, cu condiția de a păstra numărul minim de părți sociale prevăzute în statut;
- terenurile se pun la dispoziția societății doar cu drept de folosință, proprietarii acestora rămânând asociații, iar utilajele agricole și resursele financiare pot fi aduse în societate fie în proprietate, fie cu drept de folosință;
- în momentul în care se pun la dispoziția societății, bunurile și animalele sunt evaluate în vederea stabilirii numărului părților sociale subscrise;
- obligațiile ce rezultă din desfășurarea activității societății sunt garantate cu patrimoniul social, asociații răspunzând proporțional cu numărul de părți sociale deținute;

¹⁴¹ Legea nr.36/1991 Legea privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, publicată în Monitorul Oficial nr.97/06.05.1991, cu modificările și completările ulterioare, art.5.

¹⁴² N. Todea, V. Burja, C. Burja, S. C. Deaconu, *Gestiunea și contabilitatea exploatațiilor agricole*, Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2005, pp. 25-26.

¹⁴³ Legea nr.36/1991 Legea privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, publicată în Monitorul Oficial nr.97/06.05.1991, cu modificările și completările ulterioare.

- societatea comercială este administrată de consiliul de administrație care este compus dintr-un număr de membrii cuprins între 3 și 13, aleși dintre asociați;
- Consiliul de administrație are obligația ținerii registrului inventar, registrului asociaților, registrului ședințelor și hotărârilor adunării generale, registrului ședințelor și hotărârilor consiliului de administrație, registrului ședințelor și hotărârilor cenzorilor;
- păstrarea registrelor, de la ultima operațiune, se face pentru o perioadă de 10 ani, iar facturile pentru cel puțin 5 ani.

Contabilitatea societăților agricole este ținută în partidă dublă, în conformitate cu O.M.E.F. 1969/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, ultima modificare a acestui ordin făcându-se prin ordinul 939/2015.

O.M.E.F 1969/2007 cu modificările și completările ulterioare prezintă situațiile financiare anuale care trebuie întocmite de societățile agricole, ca fiind:

- Bilanțul anual, care are format tip listă și care prezintă elementele de activ, datorii și capital propriu deținute la finele exercițiului financiar de societatea agricolă;
- Contul rezultatului exercițiului;
- Note explicative la situațiile financiare anuale.

Constatăm că situațiile financiare anuale pe care le elaborează societățile agricole sunt formate din bilanț, contul rezultatului exercițiului și note explicative, situații financiare asemănătoare cu cele ale societăților comerciale, excepție făcând contul rezultatului exercițiului.

4.2.3. Persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale și întreprinderi familiale

Organizarea și conducerea contabilității în partidă simplă pentru persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale care desfășoară activități agricole se efectuează în conformitate cu prevederile O.M.F.P. 170/2015.

Persoanele fizice autorizate (PFA), întreprinderile individuale (II) și întreprinderile familiale (IF) sunt înființate în baza O.U.G. 44/2008, cu modificările și completările ulterioare, țin o contabilitate în partidă simplă prin înregistrarea veniturilor încasate și a

cheltuielilor efectuate pentru desfășurarea activității. Registrele obligatorii prin intermediul cărora se evidențiază operațiunile în contabilitate sunt Registrul jurnal de încasări și plăți și Registrul inventar¹⁴⁴.

Registrul jurnal de încasări și plăți este un document contabil care înregistrează cronologic sumele încasate și cele plătite aferente activității desfășurate, atât în numerar cât și prin intermediul conturilor bancare deținute și se păstrează pe o perioadă de 10 ani.

Tabel nr. 4.4. – Tipuri de încasări și plăți evidențiate în Registrului jurnal de încasări și plăți

Conținutul Registrului jurnal de încasări și plăți	Încasări	Plăți
Structura încasărilor și plăților	<ul style="list-style-type: none"> -sume încasate din desfășurarea activității -aporturi în numerar și prin conturi bancare -credite bancare sau alte împrumuturi -sume primite ca despăgubiri -sume primite ca sponsorizări mecenat sau donații -sume primite din fonduri nerambursabile (subvenții) - alte sume încasate (restituiri de impozite, taxe, penalități) 	<ul style="list-style-type: none"> -plăți efectuate în cadrul activității desfășurate -restituirea aporturilor în numerar și prin conturi bancare -rambursarea de credite bancare sau alte împrumuturi -alte plăți efectuate (penalități, amenzi plătite)

Sursa: Prelucrare proprie după OMFP 170/2015 Reglementări contabile privind contabilitatea în partidă simplă

Registrul inventar este un document contabil care se întocmește într-un singur exemplar și care înregistrează elementele de activ și datorii inventariate. Se completează la începutul activității, la finele fiecărui exercițiu financiar și la încetarea activității desfășurate cu valoarea elementelor inventariate faptic și se păstrează o perioadă de 10 ani. Completarea registrului inventar se realizează prin înscrierea element cu element, a tuturor elementelor

¹⁴⁴ O.M.F.P. 170/2015 pentru aprobarea Reglementările contabile privind contabilitatea în partidă simplă, publica în Monitorul Oficial nr. 139/24.02.2015.

inventariate, sau preluarea totalurilor din listele de inventariere, a elementelor gupate după natura lor. În această situație, trebuie anexate la Registrul inventar, listele de inventariere.

Documentele financiar-contabile utilizate de contabilitatea în partidă simplă, prezentate de Reglementările contabile privind contabilitatea în partidă simplă, sunt diversificate și adaptate la specificul activității desfășurate și au o durată de păstrare de 5 ani, cu excepția statelor de salarii care se păstrează 50 de ani. Acestea sunt:

- Factura;
- Chitanța;
- Chitanță pentru operațiuni în valută;
- Dispoziție de plată/încasare către casierie;
- Atestat de producător, pentru achizițiile de la persoanele fizice;
- Aviz de însoțire a mărfii;
- Fișa mijlocului fix;
- Listă de inventariere;
- Statul de salarii.

Facilități fiscale specifice persoanelor fizice autorizate, întreprinderilor individuale și întreprinderilor familiale care desfășoară activități agricole

Începând cu anul 2017, se aplică un regim special pentru agricultorii neînregistrați în scopuri de TVA, care desfășoară activități de producție agricolă sau servicii agricole. Codul fiscal la art. 315¹ prezintă agricultorul ca fiind „persoana fizică, persoana fizică autorizată, întreprinderea individuală sau întreprinderea familială, cu sediul activității economice în România, care realizează activități de producție agricolă sau servicii agricole și care nu realizează alte activități economice sau realizează și alte activități economice a căror cifră de afaceri anuală este inferioară plafonului de scutire de 65.000 euro, echivalent 220.000 lei pentru anul 2017”¹⁴⁵.

¹⁴⁵ Legea 227/2015 – Legea privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688/10.09.2015, actualizată prin Ordonanța 25/30.08.2017, art. 315¹.

Tabel 4.5. Caracteristici ale activităților de producție agricolă și ale serviciilor agricole

Denumire	Activități de producție agricolă	Servicii agricole
Caracteristici	<p>Sunt activități de producție a produselor agricole, inclusiv activitățile de transformare a produselor agricole prin alte metode decât cele industriale.</p> <p>Ele includ:</p> <p>a) Cultura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Agricultură 2. Cultura pomilor fructiferi 3. Producția de ciuperci 4. Exploatarea pepinierelor <p>b) Creșterea animalelor de fermă alături de cultivarea solului</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea animalelor 2. Creșterea păsărilor 3. Creșterea iepurilor 4. Apicultură 5. Sericicultură 6. Helicicultură <p>c) Silvicultură</p> <p>d) Pescuitul</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pescuitul în apă dulce 2. Piscicultură 3. Creșterea midiilor, stridiilor și a altor moluște și crustacee 4. Creșterea broaștelor 	<p>Sunt servicii prestate de un agricultor care utilizează munca manuală proprie și/sau echipamentele specifice.</p>

Sursa: Prelucrare proprie după Legea 227/2015, art. 315¹ și normele metodologice

Regimul special presupune că agricultorii nu deduc TVA pentru achiziții și nu colectează TVA pentru vânzări, dar primesc o compensație de la clienți prin facturare, în cotă forfetară de 1% (anul 2017), pentru acoperirea taxei aferente achizițiilor. Cota forfetară

prevăzută de Codul fiscal pentru anul 2018 este de 4%, iar pentru anul 2019 va fi de 8%. Persoanele impozabile înregistrate în scopuri de TVA, care achiziționează produse agricole sau servicii agricole de la agricultorul care aplică regimul special, au dreptul de a deduce compensația în cotă forfetară plătită agricultorului înscris în Registrul agricultorilor care aplică regimul special, în aceleași condiții aplicabile pentru deducerea TVA.

Declarații fiscale elaborate. Impozite și contribuții datorate statului.

În desfășurarea activității agricole deținătorii exploatațiilor au obligația înregistrării în contabilitate a tuturor operațiunilor efectuate. Astfel, cei care țin o contabilitate în sistem real își determină venitul net anual ca diferență între venitul brut și cheltuielile deductibile ocazionate de desfășurarea activității agricole, având totodată obligația întocmirii Registrului de evidență fiscală, care este aprobat prin ordin al ministrului finanțelor publice. În cadrul acestui registru se prezintă veniturile impozabile, cheltuielile deductibile, cheltuielile cu deductibilitate limitată sau cheltuielile nedeductibile care au stat la baza determinării venitului net impozabil. Cota de impozitare aplicată asupra venitului net impozabil este de 16% pentru anul 2017, cu reducerea acesteia la 10% începând cu 1 ianuarie 2018 conform Ordonanței de Urgență nr. 79/2017.

În opinia noastră considerăm necesară prezentarea structurii venitului brut și a cheltuielilor deductibile ocazionate de desfășurarea activității, cu scopul unei cât mai ușoare identificări ulterioare a acestora.

Tabel nr. 4.6. – Structura veniturilor și cheltuielilor pe baza cărora se determină venitul net

Denumire	Venit brut	Cheltuieli deductibile
	<p>Venitul brut este format din:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veniturile obținute din desfășurarea activității, care cuprind veniturile din: <ul style="list-style-type: none"> - Cultivarea produselor agricole vegetale în cadrul fermei; - Exploatarea plantațiilor de 	<p>Cerințe pe care trebuie să le îndeplinească cheltuielile pentru a putea fi deduse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Să fie efectuate pentru desfășurarea activității și înregistrate în contabilitate pe baza unui document

Structură	<p>pomi, de vie, de arbuști fructiferi;</p> <p>- Creșterea și exploatarea animalelor, inclusiv vânzarea acestora.</p> <p>2. Venituri sub formă de dobânzi din creanțe comerciale sau alte creanțe.</p> <p>3. Câștigurile din transferul activelor din patrimoniul afacerii, după încetarea activității.</p> <p>4. Veniturile din angajamentul de a nu desfășura o activitate sau de a nu concura cu o altă persoană.</p> <p>5. Venituri din anularea sau scutirea unor datorii de plată.</p> <p>6. Veniturile înregistrate de casele de marcat cu memorie fiscală.</p>	<p>justificativ.</p> <p>2. Să fie plătite în anul în care au fost cuprinse în cheltuielile exercițiului financiar respectiv.</p> <p>3. Să fie cheltuieli cu salariile, cu amortizarea sau cu primele de asigurare</p> <p>4. Să fie cheltuieli ocazionate de detașarea salariaților în altă localitate sau a contribuabilului în țară sau străinătate în vederea desfășurării activității,</p> <p>5. Să fie contribuții datorate organizațiilor profesionale.</p>
------------------	--	--

Prelucrare proprie după Legea 227/2015 privind Codul fiscal, art.68 și art. 103

Beneficiarii de proiecte care țin contabilitate în sistem real au obligația efectuării în cursul anului de plăți anticipate cu titlu de impozit, în baza deciziei de impunere emise de către Administrația Fiscală la care este arondat beneficiarul proiectului în funcție de locul desfășurării activității. Plățile anticipate se efectuează în patru rate egale, pentru fiecare trimestru câte o plată, până la data de 25 a ultimei luni din fiecare trimestru. La stabilirea impozitului, plătit sub forma plăților anticipate, stă valoarea estimată a veniturilor realizate declarate de către beneficiarul de proiect care ține o contabilitate în partidă simplă, prin intermediul Declarației 220 – declarația privind venitul estimat, disponibilă pe site-ul ANAF la adresa https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/formulare/dec_220_2016.pdf, care se depune la

Administrația Fiscală până la data de 31 ianuarie a fiecărui an, excepție făcând contribuabilii care își încep activitatea în timpul anului, aceștia având la dispoziție 15 zile de la data începerii activității pentru depunerea declarației.

Legea contabilității nr. 82/1991 modificată prin ordonanța 79/2014, prevede la art 1 alin 5 că „persoanele fizice care desfășoară activități în scopul realizării de venituri au obligația să conducă evidența contabilă pe baza regulilor contabilității în partidă simplă sau, la opțiunea acestora, pe baza regulilor în partidă dublă, potrivit reglementărilor contabile emise în acest sens, cu excepția situației în care în legislația fiscală se prevede altfel”¹⁴⁶. Astfel, începând cu 1 ianuarie 2015 beneficiari de proiecte pe fonduri europene, care au luat naștere în baza OUG 44/2008, au posibilitatea să opteze pentru ținerea contabilității în partidă dublă încă de la data înregistrării lor. Persoanele care conduc contabilitate în partidă simplă pot trece la conducerea unei contabilități în partidă dublă începând cu anul următor celui în care s-a luat această decizie. Trecerea de la contabilitatea în partidă simplă la contabilitatea în partidă dublă se realizează prin preluarea ca solduri inițiale, în urma inventarierii, a creanțelor și datoriilor la începutul exercițiului financiar pentru care s-a optat trecerea la contabilitatea în partidă dublă. Odată cu trecerea la contabilitatea în partidă dublă beneficiarii de proiecte vor utiliza planul de conturi aprobat prin O.M.F.P.1802/2014 și nu vor mai trebui să întocmească Registrul jurnal de încasări și plăți. Pentru deschiderea conturilor de imobilizări, stocuri, creanțe, datorii, disponibilități bănești se va utiliza contul 455 – Sume datorate acționarilor/asociaților, astfel în debitul acestui cont se înregistrează sumele de natura datoriilor, iar în creditul contului se înregistrează sumele de natura imobilizărilor, stocuri, creanțe și disponibilități bănești.

Beneficiarii de proiect care optează pentru ținerea contabilității în partidă dublă, își declară venitul net impozabil realizat prin intermediul Declarației 200 până la data de 25 mai a anului următor celui în care s-a realizat venitul. Declarația poate fi accesată pe site-ul Agenției Naționale de Administrare Fiscală la adresa: https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/Declaratii_R/200.html. Nu se depune declarație pentru venitul realizat în cadrul activităților agricole, pentru care impozitul se determină pe baza normei de venit.

¹⁴⁶ Legea nr.82/1991 – Legea contabilității, publicată în Monitorul Oficial nr. 265/27.12.1991, republicată în Monitorul Oficial nr. 454/ 18.06.2008 cu modificările și completările ulterioare.

Beneficiarii de proiecte pe fonduri europene care desfășoară activități agricole contribuie la sistemul public de pensii și la bugetul asigurărilor sociale de sănătate. Contribuția la asigurările sociale aferentă anului 2017 este stabilită în baza venitului declarat de contribuabil și este în cotă de 26.3% pentru condiții normale de muncă. Baza lunară de calcul a contribuției de asigurări sociale de sănătate este prezentată în tabelul 4.7, după cum urmează:

Tabel nr. 4.7. Baza lunară de calcul a contribuției la asigurările sociale de sănătate

Modalitatea de impozitare	Impozitare pe baza normei de venit	Impozitare determinată în sistem real
Baza lunară de calcul a contribuției de asigurări sociale de sănătate	Valoarea anuală a normei de venit raportată la cele 12 luni ale anului	Diferența dintre totalul veniturilor încasate și cheltuielile efectuate pentru realizarea acestora, exclusiv cheltuielile reprezentând contribuții sociale.

Prelucrare proprie după Rentrop&Straton, *Agricultură. Noutăți fiscal-contabile 2017*, p.209

În situația în care beneficiarii de proiect realizează venituri din activități desfășurate în sectorul agricol sub valoarea salariului minim brut lunar și nu sunt aparținători a unor familii care beneficiază de ajutor social, baza de calcul lunară a contribuției la asigurările sociale de sănătate este reprezentată de 1/3 din salariul de bază minim brut pe țară¹⁴⁷.

Impozitarea veniturilor agricole în baza normelor de venit, prezintă următoarele caracteristici:

1. Venitul obținut din activitatea agricolă este stabilit în baza normelor de venit;
2. Normele de venit sunt stabilite de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, apoi sunt aprobate și sunt publicate de Ministerul Finanțelor Publice;
3. Veniturile obținute din activitatea agricolă cuprind veniturile din cultivarea vegetalelor; exploatarea plantațiilor de pomi, vie, arbuști precum și din creșterea animalelor, exploatarea și inclusiv vânzarea acestora;

¹⁴⁷ Rentrop&Straton, *Agricultură. Noutăți fiscal-contabile. Monografii contabile specifice*, 2017. p. 209

4. Veniturile pentru care se realizează impunerea în baza normei de venit, sunt aferente atât sectorului vegetal cât și celui zootehnic și cuprind veniturile din cultivarea cerealelor, plantelor oleaginoase, cartofilor, sfeclei de zahăr, tutunului, hameiului pe rod, legumelor în câmp, legumelor în spații protejate, leguminoaselor pentru boabe, pomilor pe rod, viei pe rod, florilor și plantelor ornamentale, din creșterea vacilor de lapte, a bivolițelor, a ovinelor, a caprinelor, a porcilor pentru îngrășat, a albinelor, a păsărilor de curte;
5. Beneficiarii de proiect care desfășoară activități agricole pentru care venitul este stabilit în baza normei de venit, au obligația depunerii la organul fiscal până la data de 25 mai a Declarației 221 privind veniturile din activități agricole impuse pe norme de venit, disponibilă pe site-ul ANAF la adresa https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/formulare/dec_221_2016.pdf în vederea stabilirii impozitului și a contribuției la asigurările sociale de sănătate;
6. Impozitul pe venitul obținut din activitatea agricolă se calculează prin aplicarea cotei de 16% (pentru anul 2017) și a cotei de 10% (pentru anul 2018) asupra venitului anual stabilit pe baza normei de venit;
7. Valoarea contribuției la fondul asigurărilor sociale de sănătate este calculată prin aplicarea cotei de 5.5% asupra bazei de calcul. Plata se efectuează în două tranșe, prima tranșă până în 25 octombrie, iar tranșa a doua până în 15 decembrie a fiecărui an. Dacă plățile nu se efectuează la data stabilită, contribuabilului i se vor percepe dobânzi (0.03%/zi) și penalități (0.02%/zi) pentru întârziere, din ziua imediat următoare termenului de scadență și până în momentul efectuării plății.

Codul fiscal la art. 105, alin.2 prezintă limita sub care o serie de venituri agricole¹⁴⁸ stabilite pe baza normei de venit sunt neimpozabile.

Tabel nr. 4.8. Limita sub care veniturile agricole sunt neimpozabile

Sectorul agricol	Tipul de cultură/animale	Suprafață/număr de capete, familii de albine
Vegetal	a) Cereale	≤ 2 ha
	b) Plante oleaginoase	≤ 2 ha

¹⁴⁸ Legea 227/2015 privind Codul fiscal prezintă la art 103 veniturile din activități agricole ca fiind veniturile obținute din cultivarea produselor agricole vegetale; exploatarea plantațiilor viticole, pomicole și arbuști fructiferi precum și din creșterea și exploatarea animalelor, inclusiv vânzarea acestora.

	c) Cartof d) Sfeclă de zahăr e) Tutun f) Hamei pe rod g) Legume în câmp h) Legume în spații protejate i) Leguminoase pentru boabe j) Pomi pe rod k) Vie pe rod l) Arbuști fructiferi m) Flori și plante ornamentale	≤ 2 ha ≤ 2 ha ≤ 1 ha ≤ 2 ha ≤ 0.5 ha ≤ 0.2 ha ≤ 1.5 ha ≤ 1.5 ha ≤ 1 ha ≤ 1 ha ≤ 0.3 ha
Zootehnic	a) Vaci b) Bivolite c) Oi d) Capre e) Porci pentru îngrășat f) Albine g) Păsări de curte	≤ 2 cap ≤ 2 cap ≤ 50 cap ≤ 25 cap ≤ 6 cap ≤ 75 familii ≤ 100 cap

Prelucrare proprie după Legea 227/2015 privind Codul fiscal, art. 105, alin 2

Anul 2018 este un an aflat în plină reformă fiscală, reformă care vizează simplificarea și debirocratizarea, prin reducerea numărului de declarații/formulare care trebuie depuse, respectiv depunerea online a acestora. Conform informațiilor disponibile pe site-ul ANAF¹⁴⁹ contribuabilii vor depune o declarație unică care va înlocui un număr semnificativ de declarații printre care putem aminti Declarația 200, Declarația 220 și Declarația 221, declarații a căror prezentare am realizat-o anterior. Termenul de depunere a Declarației unice este de 15 iulie pentru anul 2018, respectiv 15 martie pentru anul 2019. Persoanele fizice autorizate au

¹⁴⁹ https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/formulare/DU_PF_OPANAF_1155_2018.pdf, accesat 02.07.2018.

obligăția efectuării plăților aferente CAS (25%) și CASS (10%) dacă veniturile din activitatea desfășurată sunt cel puțin egale cu valoarea a douăsprezece salarii minime brute (22.800 lei).

4.3. Analiză comparativă privind contabilitatea și fiscalitatea beneficiarilor de fonduri europene accesate în sectorul agricol

Beneficiarii de proiecte pe fonduri europene, așa cum au fost ei prezentați la subcapitolele anterioare, prezintă o serie de caracteristici fiecare dintre ei, pornind de la legislația în baza căreia au luat ființă și până la forma de organizare a contabilității acestora sau a facilităților fiscale de care beneficiază potrivit codului fiscal. Așadar, vom prezenta aceste caracteristici prin intermediul tabelului 4.9.

Tabel 4.9. Analiză comparativă a contabilității beneficiarilor de fonduri europene

Beneficiarul de proiect Caracteristici	Societăți Comerciale	Societăți Agricole	Persoane Fizice Autorizate/ Asociații Familiale/ Întreprinderi Individuale
Legislația în baza căreia au fost înființate	Legea 31/1990	Legea 36/1991	OUG 44/2008
Reglementări în conformitate cu care își organizează contabilitatea	Legea 82/1991 și OMFP 1802/2014	OMEF 1969/2007	OMFP 170/2015 sau Legea 82/1991
Felul în care își organizează contabilitatea	Contabilitate în partidă dublă	Contabilitate în partidă dublă	Contabilitate în partidă simplă sau contabilitate în partidă dublă
Facilități fiscale	TVA de 9% pentru achiziția de apă	TVA de 9% pentru achiziția de apă	Primesc o compensație de la

	potabilă, apă pentru irigații, îngrășăminte, pesticide, semințe.	potabilă, apă pentru irigații, îngrășăminte, pesticide, semințe.	clienți prin facturare, în cotă forfetară de 1% pentru acoperirea taxei aferente achizițiilor.
Situații financiare anuale elaborate	<ul style="list-style-type: none"> - Bilanț - Cont de profit și pierdere - Note explicative* 	<ul style="list-style-type: none"> - Bilanț anual - Contul rezultatului exercițiului - Note explicative la situațiile financiare 	<ul style="list-style-type: none"> - Nu au obligația întocmirii situațiilor financiare, dar întocmesc și depun Declarația unică începând cu anul 2018.

*În funcție de mărime mai pot întocmi Situația modificărilor capitalului propriu și Situația fluxurilor de trezorerie

Sursa: Prelucrare proprie

Analizând informațiile din tabel putem constata că există atât asemănări între beneficiarii de fonduri europene referitoare la felul în care-și organizează contabilitatea (în partidă dublă), cât și o multitudine de deosebiri care vizează legislația în baza căreia s-au constituit, facilitățile fiscale de care beneficiază, precum și raportările anuale elaborate.

4.4. Contabilitatea subvențiilor primite de la Stat și a fondurilor primite de la Uniunea Europeană

Subvențiile acordate de Stat în domeniul agriculturii îmbracă forma fondurilor nerambursabile acordate beneficiarilor, de către Guvern prin intermediul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și a agențiilor avute în subordinea acestuia.

Fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol reprezintă fonduri bănești nerambursabile puse la dispoziția beneficiarilor de către Uniunea Europeană prin intermediul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și a celor două agenții de plăți din subordinea sa: Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, respectiv Agenției pentru Finanțarea

Investițiilor Rurale, cu scopul dezvoltării activității desfășurate de solicitanți și a îmbunătățirii condițiilor de viață în mediul rural. Uniunea Europeană contribuie cu 80% din valoarea fondurilor puse la dispoziția beneficiarilor, iar diferența de 20% este suportată de Guvernul României. Fondurile europene nerambursabile se înregistrează în contabilitate ca subvenții, care alături de subvențiile primite de la stat pot fi încadrate în funcție de destinație, fie în categoria subvențiilor aferente activelor dacă au ca și scop cumpărarea/producerea de imobilizări, fie în categoria subvențiilor aferente veniturilor dacă sunt destinate acoperirii cheltuielilor ocazionate de desfășurarea activității agricole.

În continuare, considerăm oportună prezentarea comparativă a celor două tipuri de subvenții, cu scopul identificării criteriilor de recunoaștere a fiecărui tip de subvenție, în tabelul 4.10.

Tabel nr. 4.10. Analiza comparativă între subvențiile aferente activelor și subvențiile aferente veniturilor

Tipul subvențiilor Criterii	Subvenții aferente activelor	Subvenții aferente veniturilor
Recunoaștere în contabilitate	În categoria subvențiilor pentru investiții	În categoria veniturilor perioadei
Recunoaștere în bilanț	Ca venit amânat (cont 475)	Ca venit amânat (cont 472), doar dacă la momentul primirii subvenției nu s-au efectuat cheltuieli aferente
Recunoaștere în contul de profit și pierdere	Odată cu înregistrarea cheltuielilor aferente amortizării, cedării activelor sau a casării acestora	Odată cu înregistrarea cheltuielilor aferente

Sursa: Prelucrare proprie după Rentrop&Straton, *Agricultură. Noutăți fiscal-contabile 2017*, pp.51-52

Putem observa că recunoașterea la venituri a acestor tipuri de subvenții se face concomitent cu înregistrarea cheltuielilor aferente fiecărui tip de investiție. Primirea subvențiilor guvernamentale sau a fondurilor europene impune respectarea unor cerințe de către beneficiarii acestora, dacă aceste cerințe nu mai sunt îndeplinite se pune

problema restituirii totale sau parțiale a subvenției primite, proporțional cu cerințele obligatorii îndeplinite de beneficiar. Rambursarea subvenției se face prin debitarea contului 475 pentru subvențiile aferente activelor, respectiv a contului 472 pentru subvențiile aferente veniturilor, cu valoarea subvenției rambursată către APIA sau AFIR, după caz. În cazul restituirii subvenției, dacă prin reducerea veniturilor amânate nu se acoperă întreagă sumă care trebuie restituită, diferența se trece pe cheltuieli.

Tabel nr. 4.11. - Principalele subvenții care se pot primi de beneficiari în sectorul agricol

Tipul subvenției	Sursa de finanțare (Euro)
Plățile unice pe suprafață - SAPS	Fondul European de Garantare Agricolă
Plăți pentru tinerii fermieri	Fondul European de Garantare Agricolă
Sprijin cuplat pentru producție vegetală (soia, lucernă, cânepă pentru ulei, orez, cartof de sămânță, hamei, sfeclă roșie, etc.) și producție zootehnică (ovine, caprine, vaci de lapte, etc.)	Fondul European de Garantare Agricolă
Ajutoare de stat pentru motorină folosită în sectorul agricol, pentru sectorul creșterii animalelor, pentru rentierul agricol care înstrăinează și arendează terenurile deținute.	Bugetul Național
Măsurile pentru dezvoltare rurală	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală + Bugetul Național

Sursa: Prelucrare proprie după Scheme de plată Apia și informații disponibile pe www.afir.info

După părerea noastră, se poate observa, că există o multitudine de subvenții/măsuri menite să sprijine fermierii români, în realizarea de investiții în cadrul exploatațiilor pe care le dețin, respectiv în finanțarea cheltuielilor ocazionate de realizarea producției agricole.

4.5. Concluzii preliminare

Beneficiarii fondurilor europene pentru agricultură, sunt organizați conform cerințelor de eligibilitate prevăzute de ghidurile măsurilor accesate de către aceștia. Cea mai întâlnită

formă de organizare a beneficiarilor, este cea a Persoanelor Fizice Autorizate (PFA), datorită cerințelor simple pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții în momentul înregistrării la Registrul Comerțului. PFA-urile țin o contabilitate în partidă simplă, înregistrând operațiunile ocazionate de implementarea proiectelor, în registre contabile. La finalul fiecărui exercițiu financiar, PFA-urile au obligația completării și depunerii la organul fiscal a unui set de declarații, iar începând cu acest an s-a simplificat acest proces prin depunerea unei declarații unice care va înlocui un număr semnificativ de declarații.

Societățile comerciale care activează în sectorul agricol sunt mai restrânse ca număr comparativ cu PFA-urile, atât datorită condițiilor care trebuie îndeplinite în momentul înregistrării la Registrul Comerțului (cheltuieli de constituire, capital social), cât și datorită prezentării informațiilor referitoare la activitatea fermei într-o formă greu descifrabilă de către asociații fermieri. Societățile comerciale țin o contabilitate în partidă dublă, pe baza documentelor justificative adaptate la specificul activității pe care o desfășoară (sector vegetal, sector zootehnic sau mixt).

Există o serie de facilități acordate entităților care activează în sectorul agricol, printre care putem aminti de o cotă redusă de TVA de 9% pentru livrările de apă, îngrășăminte și pesticide folosite în sectorul agricol. Toate aceste facilități sunt menite să încurajeze activitatea agricolă, prin crearea unui climat favorabil obținerii unui volum al producției cât mai mare, cu un efort cât mai mic.

Societățile agricole care activează în sectorul agricol își organizează contabilitatea conform OMEF 1969/2007 și prezintă o serie de particularități referitoare la modul de constituire al acestora, numărul de asociați, capitalul social, situațiile financiare anuale elaborate.

Situațiile financiare elaborate de societățile agricole se compun din trei componente:

- Bilanț anual;
- Contul rezultatului exercițiului;
- Note explicative.

Putem afirma că beneficiarii de fonduri europene prezintă o serie de asemănări referitoare la modul de organizare a contabilității, dar și deosebiri privind modul de constituire al acestora și raportările anuale elaborate.

CAPITOLUL 5. POSIBILITĂȚI DE PERFECTIONARE A AUDITĂRII FONDURILOR EUROPENE INVESTITE ÎN AGRICULTURĂ, REZULTATE DIN CERCETAREA TEORETICĂ ȘI APLICATIVĂ A PROIECTELOR IMPLEMENTATE ÎN REGIUNEA CENTRU

5.1. Studiu cantitativ privind implementarea proiectelor finanțate din fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol în Regiunea Centru

5.1.1. Motivatia alegerii metodei de cercetare

Odată cu evoluția societății moderne, agricultorii pentru a fi competitivi pe piață și pentru a oferi consumatorilor produse de calitate, trebuie să se implice în dezvoltarea exploatațiilor agricole pe care le administrează. O importantă modalitate de dezvoltare constă în accesarea fondurilor europene destinate sectorului agricol, prin intermediul instituțiilor specializate în acest sens. Modul de utilizare a resurselor financiare, venite de la UE, presupune controale riguroase din partea APIA și AFIR, respectiv misiuni de audituri din partea instituțiilor specializate naționale și europene, precum Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi a României, Curtea Europeană de Conturi și Uniunea Europeană. Astfel, o informare corespunzătoare a beneficiarilor și o implementare corectă a proiectelor de către beneficiari, conduce la o îmbunătățire a misiunilor de auditare a fondurilor europene utilizate.

Pentru evidențierea obiectivului principal al cercetării noastre care constă în perfecționarea auditării și comunicării financiare în utilizarea fondurilor europene destinate sectorului agricol, am considerat oportună aplicarea unui chestionar adresat beneficiarilor de fonduri europene, din Regiunea Centru, referitor la modul în care și-au implementat proiectele finanțate din fondurile europene pentru agricultură.

5.1.2. Metodologie și întocmire chestionar

Metoda de cercetare utilizată în cadrul cercetării noastre pentru atingerea obiectivului principal, precum și pentru a determina validarea sau invalidarea ipotezelor de lucru stabilite, constă în cercetarea pe bază de sondaj statistic prin intermediul chestionarului.

Adriana Duțescu consideră că, “chestionarul este instrumentul cel mai flexibil de cercetare, care permite culegerea datelor primare, folosind întrebări structurate, trezind interesul respondentului, urmărind să răspundă cât mai sincer la întrebările adresate din chestionar și să nu-l plictisească”.¹⁵⁰ Totodată putem afirma că prin intermediul chestionarului ca metodă de cercetare se obțin suficiente informații, pentru a putea lua decizii pertinente, în funcție de specificul respondenților.

Chestionarul utilizat în cadrul cercetării noastre, cuprinde un set de 17 întrebări, inteligibile, adresate beneficiarilor de proiecte din sectorul agricol, din Regiunea Centru, iar răspunsurile primite sunt confidențiale și anonime. Chestionarul cuprinde atât întrebări deschise, cât și întrebări închise, iar timpul necesar pentru completarea lui este cuprins între 5-10 minute.

Chestionarul prezintă aspecte importante legate de modul de implementare a proiectelor finanțate din fonduri europene, atât din punct de vedere al influenței controalelor efectuate de instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene asupra implementării proiectelor finanțate, cât și din punct de vedere al influenței corecte implementării a proiectelor asupra auditului utilizării fondurilor europene, și este structurat pe 2 părți, astfel:

- Prima parte a chestionarului cuprinde întrebări legate de beneficiarii de proiect, întrebări referitoare la:
 - Forma de organizare;
 - Obiectul principal de activitate;
 - Vechimea în sectorul agricol.
- A doua parte a chestionarului cuprinde un set de 14 întrebări care au scopul de a duce la validarea sau invalidarea ipotezelor propuse, astfel:
 - Primele două întrebări se referă la modalitatea prin care beneficiarii au intrat în posesia informațiilor referitoare la disponibilitatea fondurilor din Programul

¹⁵⁰ A. Duțescu, *Informația contabilă și piețele de capital*, Editura Economică, București, 2000, p. 159.

Național de Dezvoltare Rurală și importanța unor campanii de informare a agricultorilor;

- Întrebările 3-4 se referă la măsurile accesate de către beneficiari și modul lor de implementare;
- Întrebarea 5 face referire la cunoașterea procedurilor/cerințelor ocazionate de implementarea proiectului;
- Întrebările 6-7 se referă la importanța ținerii unei contabilități separate a operațiunilor economice ocazionate de implementarea proiectului finanțat prin fonduri europene;
- Întrebările 8-9-10 fac referire la controalele și rolul controalelor efectuate de instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene și auditarea utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol;
- Întrebările 11-12-13 fac referire la fondurile europene din Programul Național de Dezvoltare Rurală, sub aspectul accesării, implementării și comunicării cu instituțiile responsabile în gestionarea fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol;
- Întrebarea 14 presupune stabilirea de către beneficiari a posibilităților de ameliorare a accesării fondurilor europene și a implementării proiectelor finanțate din fondurile europene destinate dezvoltării sectorului agricol.

5.1.3. Ipoteze de lucru

Ca urmare a documentării asupra conceptului de audit, asupra auditurilor fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol, pentru întărirea aspectelor teoretice am utilizat și metode sociologice care presupun chestionarea beneficiarilor de proiect atât prin apelarea telefonică, cât și prin deplasarea în teren, cu scopul verificării, respectiv a validării sau invalidării ipotezelor stabilite. Astfel, considerăm importantă identificarea tuturor factorilor care pot conduce la o îmbunătățire a auditării fondurilor europene, începând de la perioada de culegere a informațiilor necesare accesării fondurilor europene de către potențialii beneficiari, urmată de stabilirea unor obiective realiste în planul de afaceri și implementarea corespunzătoare a proiectului finanțat, iar în final existența unui control eficient realizat de

instituțiile responsabile cu gestionarea fondurilor europene, instituții ca Agenția de Plată și Intervenție pentru Agricultură și Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale. În consecință se pot stabili puncte slabe, asupra cărora trebuie să se intervină pentru a le îmbunătăți, respectiv puncte tari care trebuie menținute cel puțin la nivelul la care se află, sau să fie îmbunătățite dacă există această posibilitate.

Ipotezele a căror validitate se verifică sunt următoarele:

- Existența unor campanii de informare a potențialilor beneficiari, precum și îndrumarea și sprijinul acordat beneficiarilor ulterior semnării deciziei de finanțare, de către instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene, ar conduce la o creștere a absorbției fondurilor europene puse la dispoziția României în calitate de stat membru, la o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, respectiv la o îmbunătățire a auditării fondurilor europene accesate;
- Ținerea unei evidențe contabile riguroase a operațiunilor economice ocazionate de implementarea proiectului, determină o îmbunătățire a comunicării financiare între beneficiari și instituțiile care gestionează fondurile europene, respectiv o îmbunătățire a auditării fondurilor europene de către Autoritatea de Audit și celelalte instituții europene;
- Verificarea veridicității informațiilor din planul de afaceri sau din cererea unică de plată pe suprafață depusă, respectiv din documentele anexate, prin controale efectuate în teren de instituțiile specializate precum APIA sau AFIR, conduce la îmbunătățirea implementării proiectului finanțat respectiv a auditării fondurilor europene utilizate;
- Utilizarea eficientă a fondurilor europene este confirmată de instituțiile naționale și europene care oferă o asigurare prin intermediul misiunilor de audituri efectuate;
- Relațiile amiabile dintre instituțiile care gestionează fondurile europene și beneficiarii de fonduri europene în calitate de utilizatori ai acestora, determină un climat adecvat pentru implementarea conformă a proiectului, respectiv o îmbunătățire a comunicării financiare și a auditării fondurilor europene utilizate;
- Noi îmbunătățiri aduse condițiilor de accesare, implementare și monitorizare a proiectelor ar determina creșterea absorbției fondurilor europene, o mai ușoară implementare a proiectelor finanțate și o îmbunătățire a auditului utilizării fondurilor europene.

5.1.4. Stabilirea eșantionului

Eșantionul este reprezentat de beneficiari ai fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol prin accesarea următoarelor măsuri din cadrul PNDR 2007-2013: M 112 „Instalarea tinerilor fermieri”, M 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, M 123 „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”, M 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistență”, respectiv a următoarelor Submăsuri din PNDR 2014-2020: sM 4.1 „Investiții în exploatații agricole” sM 4.2 „Investiții pentru procesarea/marketingul produselor agricole” sM 6.1 „Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri” sM63 „Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici”.

Mărimea eșantionului este de 120 beneficiari de fonduri europene, ai Regiunii Centru, care cuprinde 6 județe: Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu.

Chestionarul a fost aplicat în perioada cuprinsă între lunile decembrie 2017-februarie 2018, iar rata de răspuns a fost de 70%, adică au dat curs solicitării noastre 84 de respondenți. Procentul răspunsurilor obținute din partea beneficiarilor de fonduri europene pentru agricultură, îl considerăm a fi unul acceptabil din punct de vedere statistic pentru cercetarea noastră.

Rezultatele obținute din aplicarea chestionarului, se consideră valide, dacă datele obținute sunt conforme cu realitatea.

5.1.5. Analiza rezultatelor studiului realizat

Chestionarul stabilește opiniile beneficiarilor de fonduri europene privind implementarea proiectelor finanțate din FEADR și FEAGA, precum și importanța implementării corespunzătoare a acestor proiecte în auditul utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol. Analiza răspunsurilor primite a determinat validarea sau invalidarea ipotezelor de lucru propuse spre verificare.

Prima parte a chestionarului cuprinde informații referitoare la beneficiarii de proiecte din punct de vedere al formei de organizare, al obiectului principal de activitate și al numărului de ani de când activează în domeniul agricol.

➤ **Întrebarea numărul 1:** *Care este forma dumneavoastră de organizare?*

Tabel nr. 5.1. Repartiția respondenților în funcție de forma de organizare

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Societate comercială	4	5%
Societate agricolă	0	0%
Persoană Fizică Autorizată	68	80%
Întreprindere Individuală	8	10%
Întreprindere Familială	4	5%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Putem concluziona că cei mai mulți dintre beneficiari (80%) sunt organizați ca Persoane Fizice Autorizate datorită condițiilor simple impuse în momentul înregistrării la Registrul Comerțului, în timp ce pentru forma de organizare ca societate agricolă nu a aderat niciun beneficiar de fonduri europene pentru agricultură care a răspuns solicitării noastre.

➤ **Întrebarea numărul 2:** *Obiectul principal de activitate al exploatației agricole vizează:*

Tabel nr. 5.2. Repartiția respondenților în funcție de obiectul principal de activitate

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Sectorul zootehnic	8	10%
Sectorul vegetal	0	0%
Activități în ferme mixte	76	90%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Constatăm că 90% dintre beneficiari activează în cadrul fermelor mixte ca urmare a exploatării/deținerii atât a unor suprafețe de teren cât și a unor efective de animale, iar 10% desfășoară activități agricole în sectorul zootehnic.

➤ **Întrebarea numărul 3:** *Numărul de ani de când activați în sectorul agricol*

Tabel nr. 5.3. Repartiția respondenților în funcție de vechimea în domeniul agricol

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
1-5 ani	0	0%
6-10 ani	5	6%
Peste 10 ani	79	94%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Un procent semnificativ (94%) din beneficiarii fondurilor europene activează în sectorul agricol de peste 10 ani. Acest aspect este foarte important în cadrul studiului nostru, reprezentând un avantaj, deoarece cu cât beneficiarii au o vechime mai mare cu atât crește gradul de încredere al răspunsurilor primite.

Aceste informații referitoare la respondenți sunt relevante deoarece beneficiarii sunt utilizatorii direcți ai fondurilor europene, ei sunt cei care justifică fiecare sumă cheltuită cu ajutorul documentelor justificative și își asumă răspunderea pentru utilizarea fondurilor primite. Vechimea în domeniul agricol și sectorul de activitate al respondenților determină creșterea gradului de încredere în răspunsurile primite ca urmare a chestionării lor.

Partea a doua a chestionarului cuprinde un set de 14 întrebări referitoare la modul de implementare al proiectelor finanțate din fonduri europene și importanța implementării proiectelor în auditarea utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol. Întrebările au ca și scop determinarea validării sau invalidării ipotezelor propuse.

- **Întrebarea numărul 1:** *Sursa de informare privind posibilitatea accesării fondurilor europene în sectorul agricol, a fost....*

Tabel nr.5.4. Repartiția respondenților în funcție de sursa de informare

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Instituții specializate	25	30%
Televiziune	51	60%
Radio	4	5%
Altele	4	5%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

60% din respondenți au aflat de la televiziune prin intermediul emisiunilor dedicate fermierilor precum “Viața satului” și ”Ferma”, 5% au aflat de la radio, 30% au aflat de la instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene prin intermediul campaniilor de informare, iar 5% au aflat de la asociațiile crescătorilor de animale și de la cunoștințe.

- **Întrebarea numărul 2:** *În ce măsură considerați că existența unor campanii de informare a potențialilor beneficiari cu privire la posibilitatea accesării măsurilor disponibile, ar determina o creștere a absorbției fondurilor europene, o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, respectiv o îmbunătățire a auditării fondurilor europene accesate?*

Tabel nr.5.5. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care aceștia consideră că, campaniile de informare determină o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate și a auditului fondurilor europene accesate

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
În foarte mare măsură	71	85%
În mare măsură	13	15%
În mică măsură	0	0%
Nesemnificativ	0	0%
Deloc	0	0%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Un număr foarte mare de beneficiari (71) consideră în foarte mare măsură campaniile de informare ca având un rol decisiv în îmbunătățirea absorbției fondurilor europene, a implementării proiectelor și a auditului fondurilor europene, în timp ce 13 beneficiari consideră în mare măsură campaniile de informare ca fiind importante, iar pentru celelalte variante de răspuns nu a optat niciun respondent.

- **Întrebarea numărul 3:** *Măsura pe care ați accesat-o în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 a fost:*

Tabel nr.5.6. Repartiția respondenților în funcție de măsura accesată prin PNDR 2007-2013

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
M 112- Instalarea tinerilor fermieri	11	13%
M 121- Modernizarea exploatațiilor agricole	2	3%
M 123- Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere	0	0%
M 141- Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență	71	84%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Putem observa că M141 se află în fruntea măsurilor accesate de beneficiari cu 84 de procente, urmată de M112 cu 13 procente și M121 cu doar 3 procente. Diferența semnificativă dintre măsura cea mai accesată (84%) și cea care ocupă locul secund (13%) este determinată de condițiile mult mai ușoare care au trebuit îndeplinite în momentul accesării M141.

➤ **Întrebarea numărul 4:** *Cum s-au îndeplinit obiectivele urmărite prin implementarea proiectului?*

Tabel nr. 5.7. Repartiția respondenților în funcție de obiectivele îndeplinite prin implementarea proiectului

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Prin creșterea vânzărilor	84	100%
Prin creșterea producției agricole	71	85%
Prin realizarea de investiții	46	55%
Altele	0	0%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Proiectele finanțate din fondurile europene destinate sectorului agricol au avut ca și obiective creșterea vânzărilor produselor obținute în cadrul exploatațiilor agricole ca urmare a creșterii producției obținute și realizării de investiții menite să ușureze procesul de producție.

- **Întrebarea numărul 5:** *În ce măsură considerați ca fiind importantă cunoașterea procedurilor referitoare la implementarea proiectului încă de la momentul depunerii acestuia?*

Tabel nr.5.8. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care aceștia consideră ca fiind importantă cunoașterea procedurilor încă din momentul depunerii proiectului

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
În foarte mare măsură	59	70%
În mare măsură	21	25%
În mică măsură	4	5%
Nesemnificativ	0	0%
Deloc	0	0%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Beneficiarii trebuie să fie foarte bine informați în legătură cu tot ceea ce presupune implementarea proiectului, lucru confirmat și de respondenți (70%) în urma aplicării chestionarului.

Ipoteza 1: Existența unor campanii de informare a potențialilor beneficiari, precum și îndrumarea și sprijinul acordat beneficiarilor ulterior semnării deciziei de finanțare, de către instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene, ar conduce la o creștere a absorbției fondurilor europene puse la dispoziția României în calitate de stat membru, la o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, respectiv la o îmbunătățire a auditării fondurilor europene accesate – Validată

Considerăm informarea ca fiind esențială în procesul de accesare a fondurilor europene, informare care poate fi realizată atât de către autoritățile specializate în gestionarea fondurilor europene prin intermediul campaniilor de informare cât și de către consultanți prin intermediul serviciilor de consultanță oferite potențialilor beneficiari.

- **Întrebarea numărul 6:** *Ați înregistrat în contabilitate toate operațiunile economico-financiare ocazionate de implementarea proiectului?*

Tabel nr.5.9. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care au ținut sau nu au ținut o evidență contabilă a operațiunilor ocazionate de implementarea proiectului

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Da	76	90%
Nu	8	10%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Beneficiarii fondurilor europene au obligația Ținerii unei evidențe contabile în care înregistrează ansamblul operațiunilor ocazionate de implementarea proiectului, situație confirmată și în urma aplicării chestionarului, unde 90% din respondenți țin evidența contabilă a operațiunilor economice.

- **Întrebarea numărul 7:** *În ce măsură considerați că ținerea unei evidențe contabile riguroase a operațiunilor economice ocazionate de implementarea proiectului determină o îmbunătățire a comunicării financiare între beneficiari și instituțiile care gestionează fondurile europene, respectiv o îmbunătățire a auditării fondurilor europene de către Autoritatea de Audit, Curtea Europeană de Conturi, Uniunea Europeană?*

Tabel nr.5.10. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care aceștia consideră că ținerea unei evidențe contabile riguroase determină o îmbunătățire a comunicării financiare și a auditării fondurilor europene

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
În foarte mare măsură	59	70%
În mare măsură	21	25%
În mică măsură	4	5%
Nesemnificativ	0	0%
Deloc	0	0%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Ipoteza 2: Ținerea unei evidențe contabile riguroase a operațiunilor economice ocazionate de implementarea proiectului, determină o îmbunătățire a comunicării financiare între beneficiari și instituțiile care gestionează fondurile europene, respectiv o îmbunătățire a

auditării fondurilor europene de către Autoritatea de Audit și celelalte instituții europene-Validată

Conform normelor naționale și europene, beneficiarii fondurilor europene au obligația ținerii unei evidențe contabile separate a tuturor operațiunilor economico-financiare ocazionate de implementarea proiectelor. Ținerea unei contabilități riguroase determină elaborarea și prezentarea de către beneficiari a unor raportări care reflectă realitatea privind implementarea proiectelor, raportări adresate atât instituțiilor responsabile de gestionarea fondurilor europene cât și altor categorii de instituții aparținătoare statului sau Uniunii Europene.

- **Întrebarea numărul 8:** *În cadrul implementării proiectului/accesării măsurilor privind finanțarea sectorului agricol vi s-au efectuat controale de către instituții specializate, precum APDRP/AFIR, APIA?*

Tabel nr.5.11. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care acestora le-au fost efectuate sau nu le-au fost efectuate controale de APIA și/sau AFIR

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Da	84	100%
Nu	0	0%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

În continuare considerăm oportună prezentarea măsurii în care APIA și/sau AFIR au realizat controale în rândul beneficiarilor de proiecte. Astfel 100% dintre beneficiari au primit controale din partea AFIR și 75% din partea APIA.

- **Întrebarea numărul 9:** *În ce măsură considerați că, controalele efectuate de către AFIR și/sau APIA asigură o bună utilizare a fondurilor europene, o bună implementare a proiectelor finanțate, respectiv o îmbunătățire a auditării utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol?*

Tabel nr.5.12. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care consideră că controalele efectuate de AFIR și/sau APIA asigură o bună utilizare a fondurilor europene, o bună implementare a proiectelor și o îmbunătățire a auditării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
În foarte mare măsură	72	85%

În mare măsură	8	10%
În mică măsură	4	5%
Nesemnificativ	0	0%
Deloc	0	0%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Ipoteza 3: Verificarea veridicității informațiilor din planul de afaceri sau din cererea unică de plată pe suprafață depusă, respectiv din documentele anexate, prin controale efectuate în teren de instituțiile specializate precum APIA sau AFIR, conduce la îmbunătățirea implementării proiectului finanțat respectiv a auditării fondurilor europene utilizate - Validată

Agențiile de plăți având responsabilitatea utilizării eficiente a fondurilor europene efectuează controale în teren pentru a se asigura că toate datele înscrise în documente sunt conforme cu realitatea și că potențialii beneficiari îndeplinesc toate condițiile de acordare a finanțării nerambursabile.

- **Întrebarea numărul 10:** *În ce măsură considerați că auditarea și controlul fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol de către Autoritatea de Audit, Curtea Europeană de Conturi și Comisia Europeană asigură utilizarea eficientă a fondurilor europene?*

Figura nr.5.13. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care consideră că auditarea fondurilor europene asigură utilizarea eficientă a acestora

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
În foarte mare măsură	76	90%
În mare măsură	8	10%
În mică măsură	0	0%
Nesemnificativ	0	0%
Deloc	0	0%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Ipoteza 4: Utilizarea eficientă a fondurilor europene este confirmată de instituțiile naționale și europene care oferă o asigurare prin intermediul misiunilor de audituri efectuate - Validată

Activitatea de audit privind gestionarea și utilizarea fondurilor europene nerambursabile pentru agricultură, derulată de instituțiile naționale și europene competente, are ca finalitate realizarea unui raport prin intermediul căruia se prezintă o asigurare că aceste fonduri au fost gestionate și utilizate într-o manieră eficientă în conformitate cu prevederile regulamentelor europene și a normelor naționale aplicate.

➤ **Întrebarea numărul 11:** *Ați implementat cu succes proiectul accesat din cadrul PNDR 2007-2013?*

Tabel nr.5.14. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care au reușit să implementeze sau nu au reușit să implementeze proiectele finanțate din fonduri europene nerambursabile

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Da	50	60%
Nu	34	40%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Dintre respondenții care au precizat că nu au reușit să implementeze proiectele pentru care au obținut finanțare europeană: 60% au prezentat ca și cauză imposibilitatea creșterii numărului de animale sau suprafeței vegetale din cadrul exploatației agricole, 30% nu au ținut o contabilitate conformă cu legislația națională și termenii proiectului, 5% au plecat în străinătate în perioada implementării proiectului iar 5% au avut probleme de sănătate.

➤ **Întrebarea numărul 12:** *Ați accesat măsuri/submăsuri și din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020?*

Tabel nr.5.15. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care au accesat/nu au accesat submăsuri din PNDR 2014-2020

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
Da	25	30%
Nu	59	70%

Total	84	100%
--------------	-----------	-------------

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Datorită efectivului mare de animale și a suprafețelor de pământ deținute în cadrul proiectelor finanțate prin PNDR 2007-2013, mare parte din beneficiari nu s-au mai încadrat în limitele prevăzute de noile submăsuri din PNDR 2014-2020.

Dintre respondenții care au precizat că au accesat submăsuri din PNDR 2014-2020, 5% au accesat sM4.1, 0% au accesat sM4.2, 10% au accesat sM6.1, 85% au accesat sM6.3

- **Întrebarea numărul 13:** *În ce măsură considerați că existența unor relații bune între instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene și beneficiarii de fonduri europene, determină o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, a comunicării financiare și a auditurilor fondurilor europene utilizate?*

Tabel nr.5.16. Repartiția respondenților în funcție de măsura în care consideră că existența unor bune relații între instituțiile care gestionează fonduri europene și beneficiari determină o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, a comunicării financiare și a auditurilor fondurilor europene utilizate

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
În foarte mare măsură	71	85%
În mare măsură	13	15%
În mică măsură	0	0%
Nesemnificativ	0	0%
Deloc	0	0%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

Putem constata că 85% dintre respondenți consideră în foarte mare măsură că existența unor bune relații între instituții și beneficiari determină un climat propice bunei implementări și auditări a fondurilor europene, iar 15% consideră în mare măsură necesare existența bunelor relații.

Ipoteza 5: Relațiile amiabile dintre instituțiile care gestionează fondurile europene și beneficiarii de fonduri europene în calitate de utilizatori ai acestora, determină un climat adecvat pentru implementarea conformă a proiectului, respectiv o îmbunătățire a comunicării financiare și a auditării fondurilor europene utilizate - Validată

În baza deciziilor de finanțare/contractelor încheiate între agențiile de plăți și beneficiarii fondurilor europene, aceștia din urmă au obligația elaborării și prezentării unor situații anuale, iar existent unor relații amiabile între cele două entități determină un climat corespunzător corectei implementări a proiectului, o comunicare financiară eficientă și o ameliorare a activității de audit.

- **Întrebarea numărul 14:** *Ce măsuri considerați necesar a fi luate pentru creșterea absorbției fondurilor europene și îmbunătățirea implementării proiectelor finanțate din fonduri europene nerambursabile destinate dezvoltării sectorului agricol?*

Tabel nr.5.17. Repartiția respondenților în funcție de ce îmbunătățiri consideră necesare pentru creșterea absorbției fondurilor europene și a îmbunătățirii implementării proiectelor finanțate

Răspunsuri primite	Număr beneficiari	Procent
O mai bună informare a beneficiarilor	46	55%
Îndrumarea și sprijinul oferit din partea instituțiilor și al consultanților	8	10%
Simplificarea cadrului procedural	30	35%
Total	84	100%

Sursa: prelucrarea datelor obținute prin aplicarea chestionarului

55% din respondenți au precizat ca primă măsură mai buna informare a beneficiarilor, 10% au precizat că îndrumarea și sprijinul oferit din partea instituțiilor și consultanților sunt necesare, iar 35% au precizat că simplificarea cadrului procedural ar determina o îmbunătățire a accesării fondurilor europene și implementării proiectelor finanțate din fonduri europene.

Ipoteza 6: Noi îmbunătățiri aduse condițiilor de accesare, implementare și monitorizare a proiectelor ar determina creșterea absorbției fondurilor europene, o mai ușoară implementare a proiectelor finanțate și o îmbunătățire a auditului utilizării fondurilor europene- Validată

La nivel național toți factorii implicați și cu putere de decizie în gestionarea și utilizarea fondurilor europene urmăresc luarea unor măsuri care să îmbunătățească gradul de absorbție al fondurilor europene la nivel național și de implementare a proiectelor finanțate din fonduri europene nerambursabile. Măsurile propuse de respondenți vizează o cât mai bună informare a

potențialilor beneficiari prin intermediul campaniilor de informare, un sprijin suplimentar venit din partea instituțiilor responsabile de gestionarea fondurilor europene și al consultanților și simplificarea cadrului procedural.

5.2. Studiu empiric privind analiza indicatorilor statistici din domeniul agricol în Regiunea Centru

Agricultura românească reprezintă un domeniu aflat în plină dezvoltare, dezvoltare susținută atât din fonduri guvernamentale cât și din fonduri europene puse la dispoziția României în calitate de stat membru. Fondurile europene au ca obiective principale creșterea competitivității pe piață respectiv asigurarea unei calități superioare pentru produsele oferite consumatorilor de către producători. Atingerea acestor obiective se realizează prin efectuarea de investiții, creșterea dimensiunii exploatației agricole și totodată creșterea volumului vânzărilor. Ca urmare am realizat un studiu statistic pe bază căruia să evaluăm influența unei serii de factori din domeniul agriculturii asupra cifrei de afaceri.

Analiza factorilor care influențează cifra de afaceri în agricultura Regiunii Centru

Metodologia cercetării

Scopul cercetării noastre constă în stabilirea unui model de regresie multiplă în vederea determinării influenței anumitor indicatori asupra cifrei de afaceri din agricultură în Regiunea Centru.

Pentru realizarea acestui model am utilizat date la nivelul Regiunii Centru aferente perioadei Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, date obținute de la Institutul Național de Statistică și de la Centru Regional pentru Finanțarea Investițiilor Rurale 7 Alba Iulia.

Variabila dependentă este cifra de afaceri (CA), iar variabilele independente corespunzătoare modelului maxim posibil au fost considerate: unități locale active (ULA), personal (P), investiții nete (IN), număr beneficiari (B), valoare totală contractată (VTC).

Pentru identificarea relației existente între cifra de afaceri și ceilalți indicatori care cuprind unitățile locale active, personalul, investițiile nete, numărul de beneficiari de fonduri

europene și valoarea totală contractată am folosit modelul de regresie multifactorială, iar pragul de semnificație stabilit este de 0.05.

Pentru specificarea corectă a modelului de regresie multifactorială, care să determine dacă există un efect semnificativ al variabilelor considerate asupra cifrei de afaceri am analizat 30 de ecuații, combinând variabilele considerate, astfel:

- 5 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 4 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.20)
- 10 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 3 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.21)
- 10 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 2 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.22)
- 5 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 1 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.23)

Scopul cercetării noastre constă în obținerea unor răspunsuri la o serie de întrebări, precum:

- Care sunt particularitățile variabilelor supuse analizei?
- Există un efect semnificativ al variabilelor independente asupra cifrei de afaceri?
- Ce parte din variația cifrei de afaceri este explicată de variabilele independente?

Pentru stabilirea corelațiilor existente între cifra de afaceri ca variabilă dependentă și unități locale active, personal, investiții nete, număr beneficiari fonduri europene și valoarea totală contractată, am avut în vedere identificarea particularităților evoluției fiecărui indicator analizat, în perioada de referință, utilizând programul informatic Eviews.

Tabel nr.5.18. Principalii indicatori supuși analizei, din domeniul agricol, în perioada 2007-2012*

Anul	Cifra de afaceri -mil lei-	Unități locale active	Personal	Investiții nete -mil lei-	Număr beneficiari fonduri europene	Valoare totală contractată -mil lei-
2007	752	1217	9292	225	0	0
2008	961	1089	9189	173	119	293.67
2009	1049	1148	9022	176	1105	567.21
2010	1123	1109	8458	270	1567	188.86
2011	1355	1093	8586	294	3955	374.61
2012*	1642	1159	8725	307	2063	482.20

* Perioada luată în calcul la realizarea studiului se limitează la anul 2012, datorită faptului că începând cu anul 2013 INS nu mai prezintă informații pentru indicatorii mai sus menționați specifici domeniului agricol.

Sursa: Prelucrare proprie după Anuarul Statistic al României, Centrul Regional pentru Finanțarea Investițiilor Rurale 7 Alba Iulia.

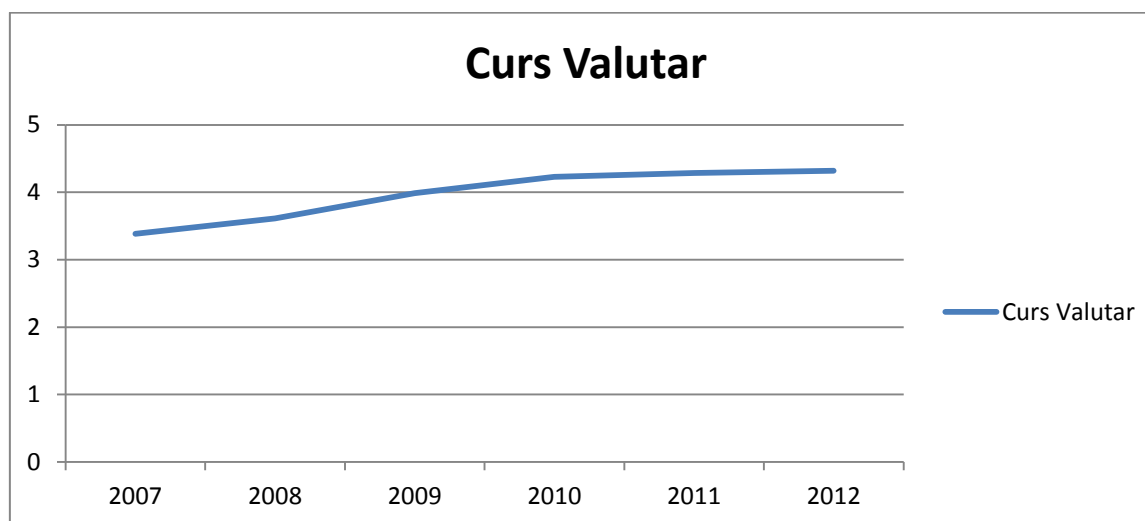
Pentru prezentarea valorii totale contractate în monedă națională am avut în vedere următoarele cursuri valutare aferente perioadei de referință:

Tabel nr.5.19. Curs valutar perioada 2007-2012

Anul	Curs valutar (euro-lei)
2007	1 euro-3,3817 lei
2008	1 euro-3,6102 lei
2009	1 euro-3,9852 lei
2010	1 euro-4,2282 lei
2011	1 euro-4,2848 lei
2012	1 euro-4,3197 lei

Sursa: www.cursv.ro,

Figura nr.5.1.Evoluția cursului valutar în perioada 2007-2012

Sursa: Prelucrarea proprie

Putem observa că valoarea cursului valutar aferentă perioadei de referință a înregistrat o creștere permanentă, de la 3,3817 lei/euro în anul 2007 până la 4,3197 lei/euro în anul 2012, de asemenea putem constata că rata de creștere a cursului valutar în perioada 2007-2012 a fost de 27,73%.

A. Analiza cifrei de afaceri

Evoluția cifrei de afaceri din agricultură în Regiunea Centru, în perioada 2007-2012 este prezentată în figura 5.2. Așa cum putem observa evoluția a avut un trend ascendent de la 752 milioane lei în anul 2007 la 1642 milioane lei în anul 2012. Situația creșterii înregistrate pentru fiecare an raportată la anul precedent este următoarea: anul 2008 creștere cu 27,79%, anul 2009 creștere cu 9,15%, anul 2010 creștere cu 7,05%, anul 2011 creștere cu 20,65%, anul 2012 creștere cu 21,18%. Putem observa că cel mai mare nivel al creșterii a avut loc în anul 2008, urmat de anul 2012 și anul 2011.

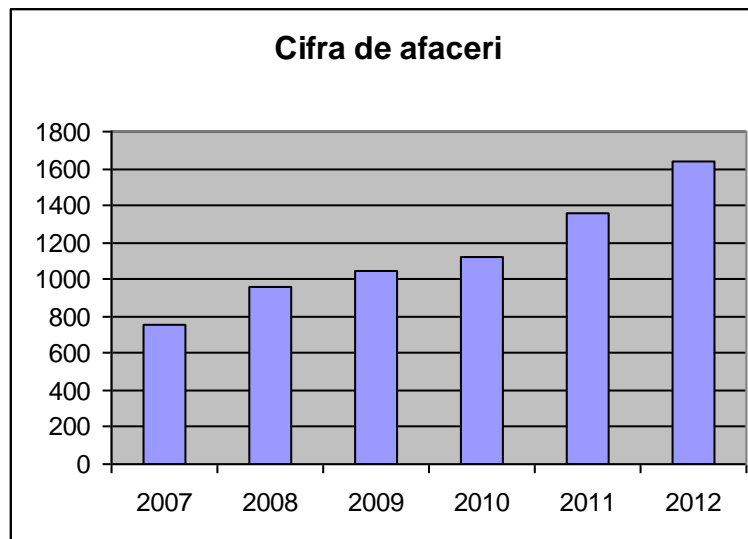

Figura nr. 5.2.- Evoluția cifrei de afaceri în perioada 2007-2012

Testele statistice efectuate asupra cifrei de afaceri sunt prezentate în Figura 5.3. Se observă că, în perioada de timp analizată, valoarea medie a cifrei de afaceri este de 1147 mil. lei, indicatorul variind de la un minim de 752 mil. lei, realizat în anul 2007, la un maxim de 1642 mil. lei, realizat în anul 2012.

Analizând valorile aferente testelor Skewness și Kurtosis, rezultă că distribuția cifrei de afaceri în perioada 2007-2012 nu este perfect simetrică, distribuția fiind platicurtică (valoarea testului Kurtosis < 3). Se constată că, distribuția este înclinată spre stânga, având mai multe valori extreme spre dreapta (Skewness > 0).

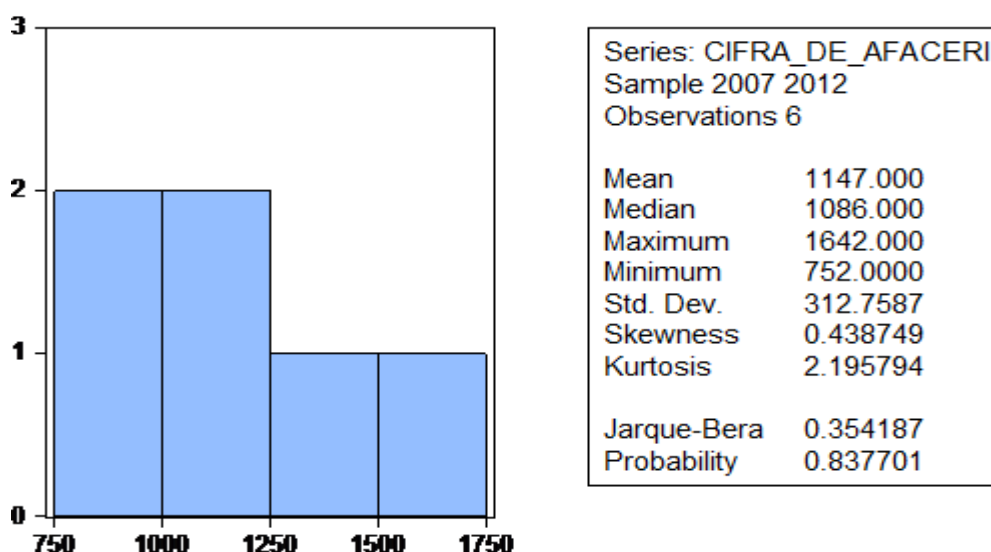

Figura nr.5.3. Teste statistice efectuate asupra cifrei de afaceri, în perioada 2007-2012

B. Analiza unităților locale active

Evoluția numărului de unități locale active din Regiunea Centru în perioada 2007-2012, este prezentată în Figura 5.4. Așa cum putem observa, evoluția numărului de unități locale active este una negativă, înregistrându-se o descreștere a numărului de unități de la 1217 în anul 2007 la 1159 în anul 2012. De asemenea putem observa că în perioada de referință au existat fluctuații permanente a numărului de unități locale active raportate la anul precedent astfel: în anul 2008 s-a înregistrat o scădere cu 10,51%, în anul 2009 s-a înregistrat o creștere cu 5,41%, în anul 2010 s-a înregistrat o scădere cu 3,39%, în anul 2011 s-a înregistrat o scădere cu 1,44%, iar în anul 2012 s-a înregistrat o creștere cu 6,03%.

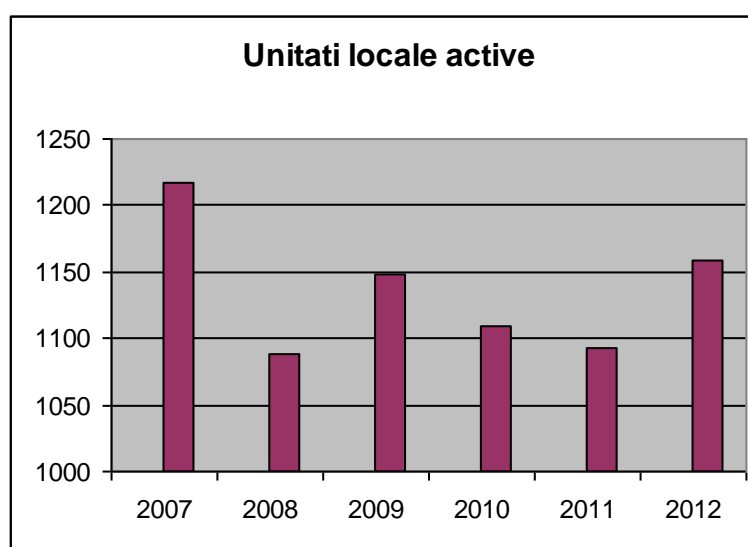

Figura nr. 5.4.- Evoluția unitatilor locale active în perioada 2007-2012

Testele statistice efectuate asupra numărului de unități locale active sunt prezentate în Figura 5.5. Se observă că, în perioada de timp analizată, valoare medie a numărului de unități locale active este de 1136, indicatorul variind între un minim de 1089 unități, în anul 2008, și un maxim de 1217 unități, în anul 2007.

Analizând valorile aferente testelor Skewness și Kurtosis, rezultă că distribuția numărului de unități locale active în perioada 2007-2012 nu este perfect simetrică, distribuția fiind platicurtică, înclinată spre stânga, având mai multe valori extreme spre dreapta (Skewness > 0).

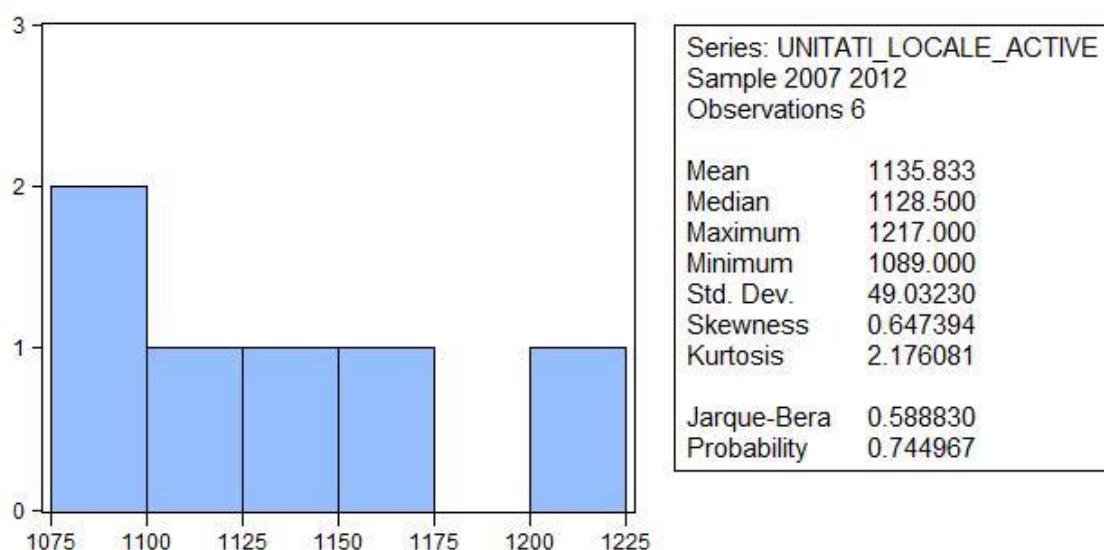

Figura nr. 5.5. Teste statistice efectuate asupra numărului de unitati locale active, în perioada 2007-2012

C. Analiza numărului de angajați

Evoluția numărului de angajați din Regiunea Centru, în perioada 2007-2012, este prezentată în Figura 5.6. Analizând evoluția numărului de angajați putem constata că per ansamblu aceasta este una negativă, înregistrând o scădere de la 9292 angajați în anul 2007 la 8725 angajați în anul 2012. Cel mai mic nivel al numărului de angajați a avut loc în anul 2010 când au existat 8458 angajați. Rata fluctuațiilor prin raportare la anul precedent este următoarea: anul 2008 scădere cu 1,10%, anul 2009 scădere cu 1,81%, anul 2010 scădere cu 6,25%, anul 2011 creștere cu 1,51%, iar în anul 2012 s-a înregistrat o creștere cu 1,61%.

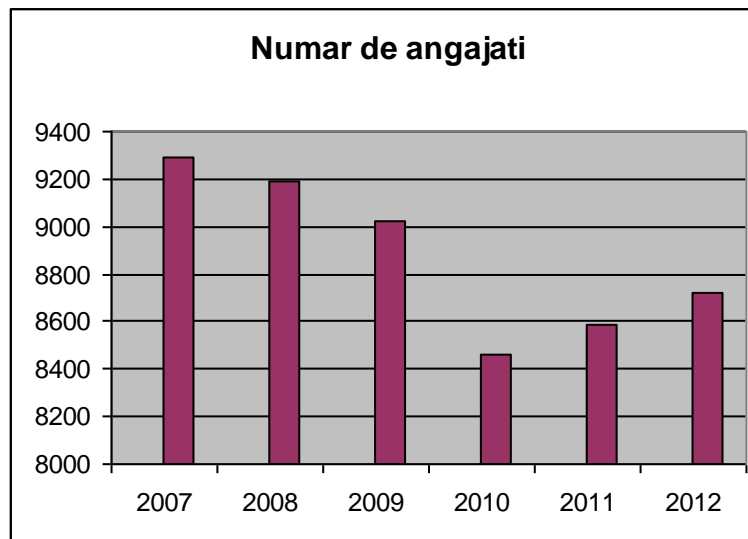

Figura nr.5.6. Evoluția numărului de angajați în perioada 2007-2012

Testele statistice efectuate asupra numărului de angajați sunt prezentate în Figura 5.7. Se observă că, în perioada de timp analizată, valoarea medie a numărului de angajați este de 8879, indicatorul variind între un minim de 8458 angajați, în anul 2010, și un maxim de 9292 angajați, în anul 2007.

Analizând valorile aferente testelor Skewness și Kurtosis, rezultă că distribuția numărului de angajati în perioada 2007-2012 nu este perfect simetrică, distribuția fiind platicurtică (valoarea testului Kurtosis < 3), prezentand asimetrie spre dreapta (Skewness > 0).

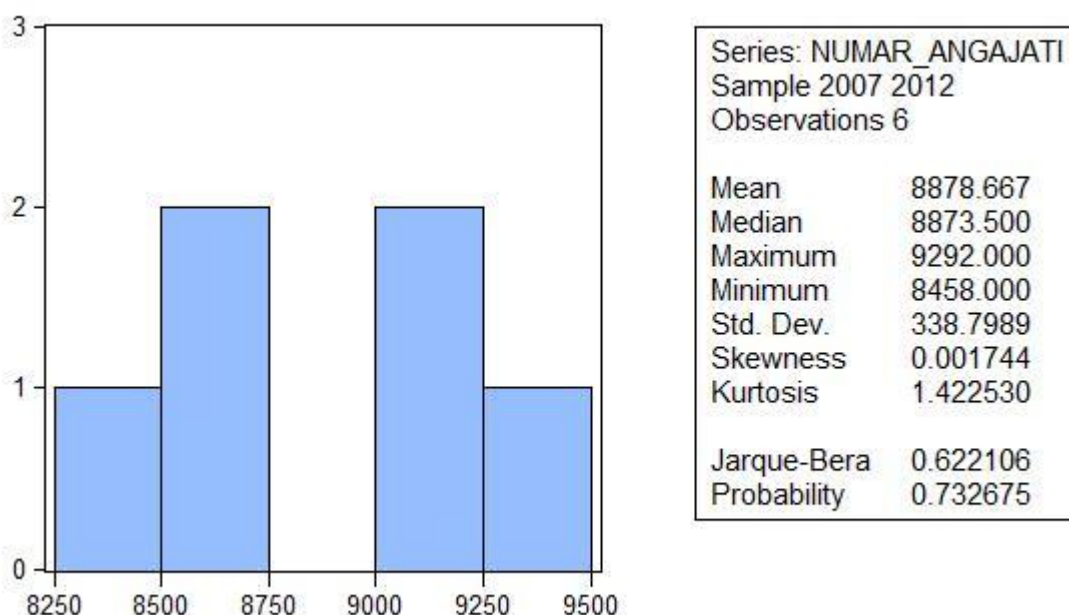

Figura nr.5.7. Teste statistice efectuate asupra numărului de angajați, în perioada 2007-2012

D. Analiza investițiilor nete

Evoluția investițiilor nete în Regiunea Centru, în perioada 2007-2012, este prezentată în Figura 5.8. Analizând evoluția investițiilor nete putem constata că aceasta este una pozitivă, înregistrând o creștere de la 225 milioane lei în anul 2007 la 307 milioane lei în anul 2012. Cel mai mic nivel al investițiilor nete a avut loc în anul 2008 (173 milioane lei), totodată înregistrându-se și o scădere a acestora cu 23,11% față de anul 2007. Începând cu anul 2009 s-a înregistrat un trend pozitiv, astfel: în anul 2009 a avut loc o creștere cu 1,73% față de anul 2008, în anul 2010 a avut loc o creștere semnificativă cu 53,40% raportat la anul 2009, în anul 2011 s-a înregistrat o creștere a investițiilor față de anul 2010 cu 8,88%, iar în anul 2012 a avut loc o creștere cu 4,42% față de anul 2011.

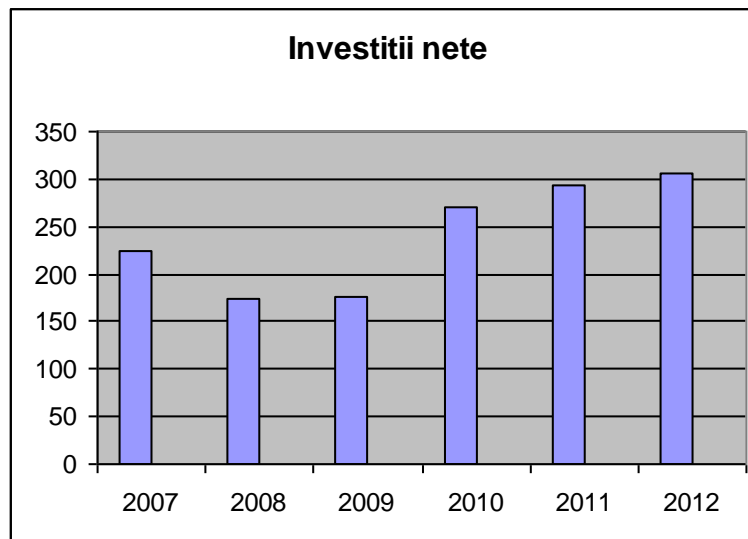

Figura nr.5.8. Evoluția investițiilor nete în perioada 2007-2012

Testele statistice efectuate asupra investițiilor nete sunt prezentate în Figura 5.9. Se observă că, în perioada de timp analizată, valoarea medie a investițiilor nete este de 241 mil.lei, indicatorul variind între un minim de 173 mil. lei , în anul 2008, și un maxim de 307 mil. lei, în anul 2012.

Analizând valorile aferente testelor Skewness și Kurtosis, rezultă că distribuția investițiilor nete în perioada 2007-2012 nu este perfect simetrică, distribuția fiind platycurtică, înclinată spre dreapta, având mai multe valori extreme spre stanga (Skewness < 0).

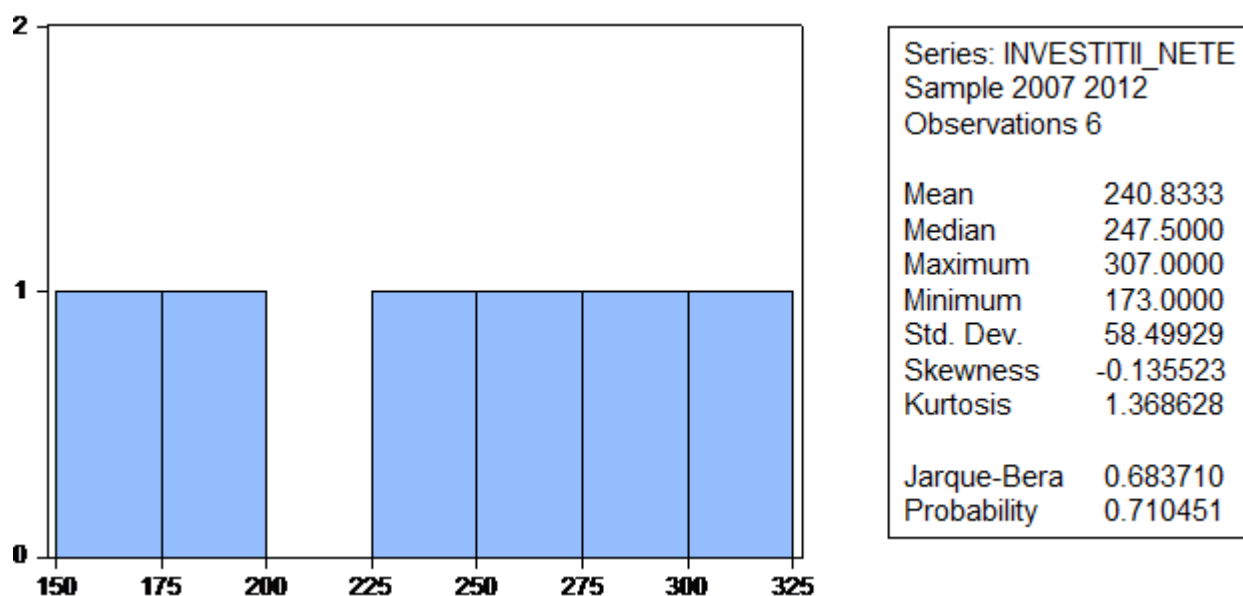

Figura nr.5.9. Teste statistice efectuate asupra investițiilor nete, în perioada 2007-2012

E. Analiza numărului de beneficiari

Evoluția numărului de beneficiari de fonduri europene destinate sectorului agricol, în Regiunea Centru, în perioada 2007-2012, este prezentată în Figura 5.10. Analizând numărul beneficiarilor putem observa că în anul 2007 nu a existat niciun beneficiar, iar din 2008 s-a înregistrat o creștere timidă al acestora ajungând la 119. Din 2008 s-a înregistrat un trend pozitiv până în anul 2011 când a fost atins cel mai înalt nivel, ajungându-se la 3955 beneficiari, iar în 2012 s-a redus numărul beneficiarilor la 2063. Situația fluctuațiilor anuale raportată la anul precedent este următoarea: în anul 2009 a avut loc o creștere cu 828,57%, anul 2010 a adus o creștere cu 41,80% a numărului de beneficiari, în anul 2011 a avut loc o creștere cu 152,39%, iar în anul 2012 s-a redus numărul beneficiarilor cu 47,83%.

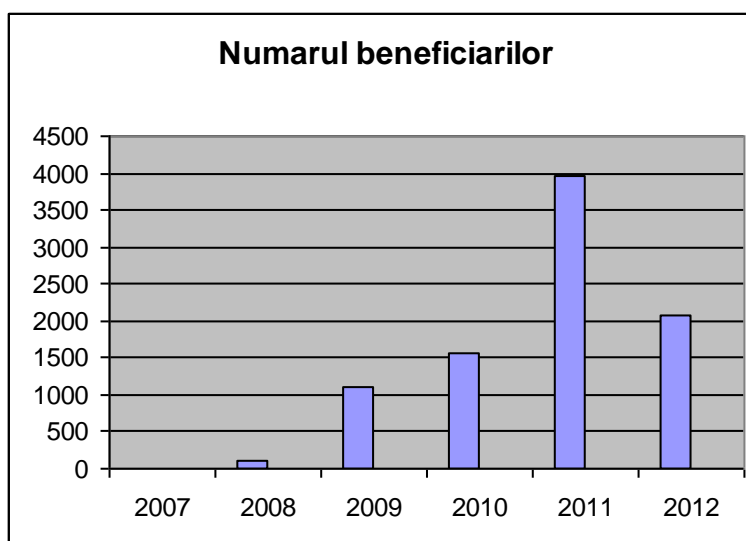

Figura nr.5.10. Evoluția numărului de beneficiari în perioada 2007-2012

Testele statistice efectuate asupra numărului de beneficiari sunt prezentate în Figura 5.11. Se observă că, în perioada de timp analizată, valoarea medie a numărului de beneficiari este de 1468, indicatorul variind între un minim de 0, în anul 2007, și un maxim de 3955, în anul 2011.

Analizând valorile aferente testelor Skewness și Kurtosis, rezultă că distribuția numărului de beneficiari în perioada 2007-2012 nu este perfect simetrică, distribuția fiind platicurtică, înclinată spre stânga, având mai multe valori extreme spre dreapta.

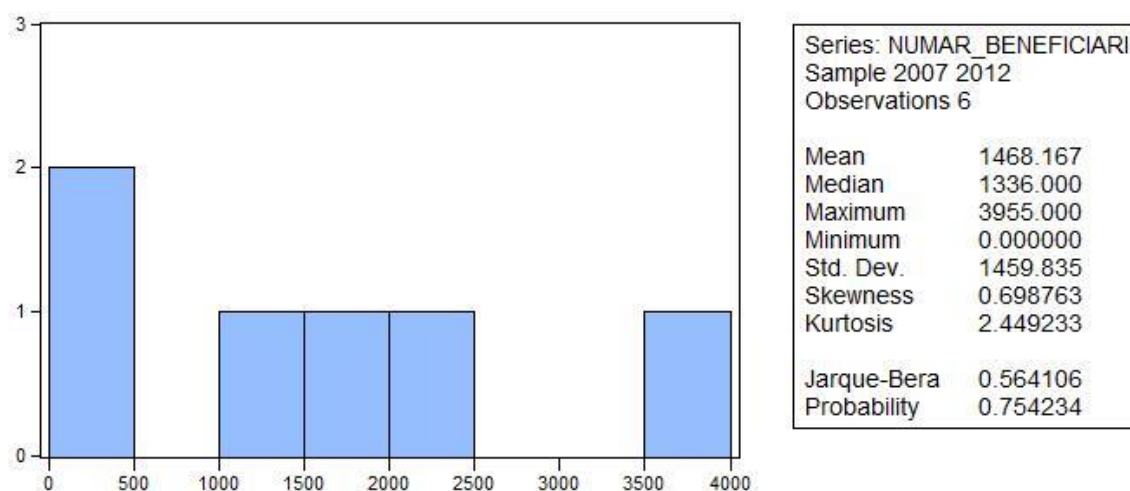

Figura nr. 5.11. Teste statistice efectuate asupra numarului de beneficiari, în perioada 2007-2012

F. Analiza valorii totale contractate

Evoluția valorii totale contractate pentru proiectele din Regiunea Centru, în perioada 2007-2012, este prezentată în Figura 5.12. Analizând valoarea totală contractată se poate observa că în anul 2007, fiind anul integrării României în UE, valoarea contractată a fost zero, apoi a înregistrat o creștere treptată până în 2009 când a fost atins cel mai înalt nivel ajungându-se la 567,21 milioane lei. Deasemenea putem constata că pe întreaga perioadă de referință au existat fluctuații în sensul creșterii și descreșterii valorii totale contractate prin raportare la anul precedent, astfel: în anul 2009 s-a înregistrat o creștere cu 93,14%, în anul 2010 a avut loc o scădere cu 66.70%, în anul 2011 a crescut valoarea totală contractată cu 98,35%, iar în anul 2012 s-a înregistrat o creștere a valorii cu 28,72%.

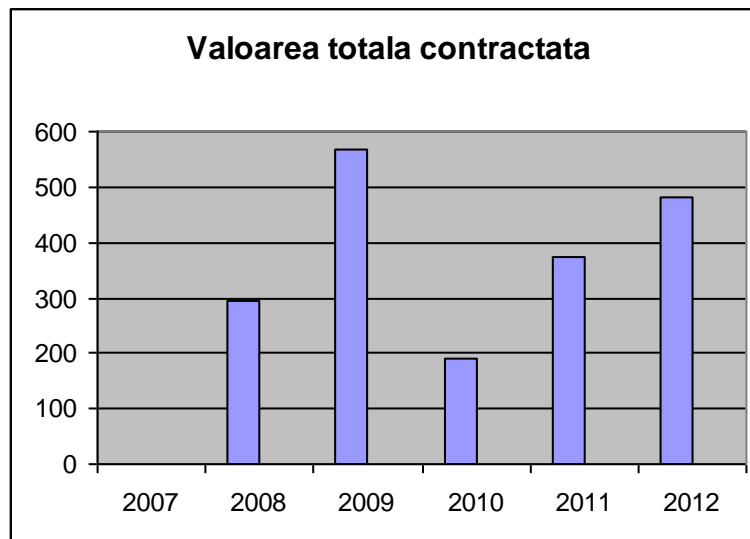

Figura nr.5.12. Evoluția valorii totale contractate în perioada 2007-2012

Testele statistice efectuate asupra valorii totale contractate sunt prezentate în Figura 5.13. Se observă că, în perioada de timp analizată, valoarea medie a numărului de beneficiari este de 318 mil. lei, indicatorul variind între un minim de 0 mil. lei, în anul 2007, și un maxim de 567,21 mil. lei, în anul 2009.

Analizând valorile aferente testelor Skewness și Kurtosis, rezultă că distribuția valorii totale contractate în perioada 2007-2012 nu este perfect simetrică, distribuția fiind platicurtică, înclinată spre dreapta, având mai multe valori extreme spre stanga (Skewness < 0).

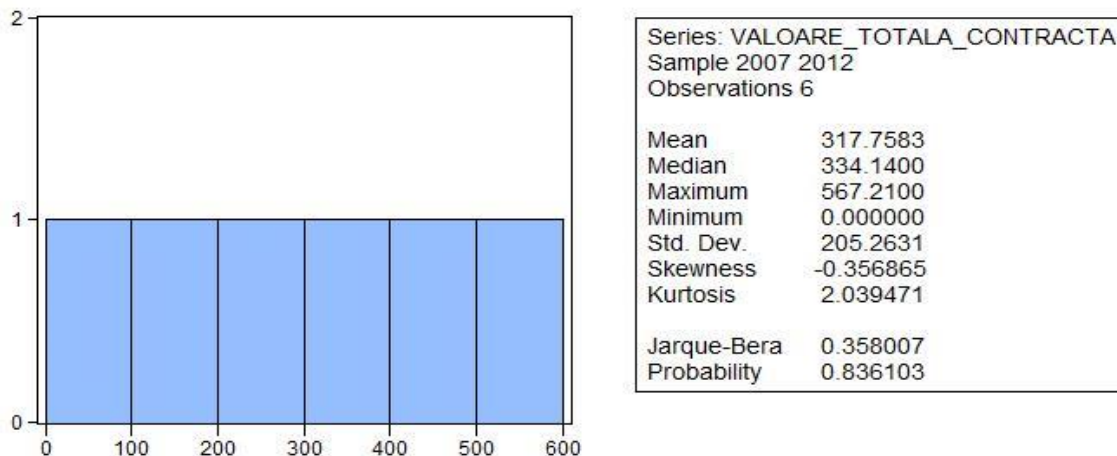

Figura nr.5.13. Teste statistice efectuate asupra valorii totale contractate , în perioada 2007-2012

Modelul de regresie

Pentru specificarea corectă a modelului de regresie multifactorială, care să determine dacă există un efect semnificativ al variabilelor considerate asupra cifrei de afaceri am analizat 30 de ecuații, combinând variabilele considerate, astfel:

- 5 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 4 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.20)
- 10 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 3 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.21)
- 10 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 2 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.22)
- 5 ecuații, fiecare dintre ele cuprinzând 1 din cele 5 variabile independente definite (vezi, tabel 5.23)

Deoarece $n-k-1=0$, unde n =numarul datelor, k =numarul variabilelor, nu se poate stabili un model de regresie cu cele 5 variabile independente.

Tabel nr.5.20. Ecuații cu 4 din cele 5 variabile independente definite

	E2	E3	E4	E5	E6
Multiple R	0.804235225	0.982204904	0.863315459	0.991442387	0.980524996
R Square	0.646794297	0.964726474	0.745313581	0.982958006	0.961429268
Ajusted R Squared	-0.766028513	0.82363237	-0.2734321	0.914790032	0.807146342
F	0.457802842	6.837468377	0.731599258	14.41964517	6.231598611
Significance F	0.786509637	0.278406309	0.692731372	0.194705107	0.290803954
P-value					
Intercept	0.930773231	0.695062529	0.755065045	0.561984746	0.893900882
ULA	0.887233905	0.613728737	0.773561658	0.461462753	

P	0.971227225	0.60222128	0.691092167		0.954797184
IN	0.735890662	0.230817574		0.146971415	0.237724921
B	0.840759717		0.804122829	0.381287485	0.657878718
VTC		0.198103497	0.56664703	0.1408417	0.21092144

Sursa: Prelucrare proprie

Tabel nr. 5.21. Ecuatii cu 3 din cele 5 variabile independente definite

	E7	E8	E9	E10	E11
Multiple R	0.980425496	0.842713426	0.973515642	0.79716757	0.821282577
R Square	0.961234154	0.710165918	0.947732706	0.635476135	0.674505071
Ajusted R Squared	0.903085384	0.275414795	0.869331765	0.088690338	0.186262679
F	16.53060183	1.633499904	12.08828225	1.162203076	1.381496325
Significance F	0.057581528	0.401533647	0.077367386	0.493419033	0.446040737
P-value					
Intercept	0.395516125	0.543272381	0.705327434	0.87970202	0.966475942
ULA					0.807497813
P		0.622434113	0.731094903	0.924416386	
IN	0.059088063		0.086564911	0.607040995	
B	0.441478208	0.714502751		0.669471709	0.324120478
VTC	0.054346247	0.427571754	0.06604092		0.460620372

	E12	E13	E14	E15	E16
Multiple R	0.97282	0.803786	0.84829	0.760448	0.789772
R Square	0.946378	0.646072	0.719595	0.578282	0.62374
Ajusted R	0.865946	0.11518	0.298988	-0.0543	0.059349

Squared					
F	11.76613	1.216955	1.710848	0.914168	1.105156
Significance F	0.079344	0.480697	0.389575	0.560246	0.507388
P-value					
Intercept	0.83806	0.737936	0.330979	0.710772	0.783814
ULA	0.78029	0.813952	0.666248	0.852543	0.716152
P			0.270576	0.714843	0.991472
IN	0.04579	0.521471			0.462841
B		0.756235		0.549906	
VTC	0.073988		0.314588		

Sursa: Prelucrare proprie

Tabel nr.5.22 Ecuatii cu 2 din cele 5 variabile independente definite

	E17	E18	E19	E20	E21
Multiple R	0.686399059	0.789754601	0.735496368	0.633062439	0.789754601
R Square	0.471143668	0.623712331	0.540954907	0.400768051	0.623712331
Adjusted R Squared	0.11857278	0.372853884	0.234924845	0.001280086	0.372853884
F	1.33630905	2.486311861	1.767652834	1.003204316	2.486311861
Significance F	0.384597594	0.230823478	0.31101621	0.463865892	0.230823478
P-value					
Intercept	0.18366792	0.490845595	0.877028814	0.715069665	0.490845595
ULA	0.881825188	0.521536861	0.914211138	0.881307441	0.521536861
P	0.231932535				
IN		0.128157479			0.128157479
B			0.18015773		

VTC				0.292943213	
-----	--	--	--	-------------	--

	E22	E23	E24	E25	E26
Multiple R	0.75426	0.827312	0.795853	0.971421	0.813621
R Square	0.568908	0.684445	0.633382	0.943659	0.661979
Ajusted R Squared	0.281514	0.474076	0.388969	0.906098	0.436632
F	1.979539	3.253537	2.591449	25.12344	2.937594
Significance F	0.283044	0.17726	0.221984	0.013373	0.196524
P-value					
Intercept	0.570699	0.14562	0.492557	0.6159	0.027237
ULA					
P	0.678541	0.196014			
IN			0.443897	0.012432	
B	0.460627		0.489557		0.221687
VTC		0.24566		0.020109	0.372679

Sursa: Prelucrare proprie

Tabel nr.5.23. Ecuatii cu 1 din cele 5 variabile independente definite

	E27	E28	E29	E30	E31
Multiple R	0.278312515	0.68303357	0.746998246	0.734069624	0.628887544
R Square	0.077457856	0.466534858	0.558006379	0.538858213	0.395499543
Ajusted R Squared	-0.15317768	0.333168572	0.447507974	0.423572766	0.244374429
F	0.335845279	3.498146894	5.049904367	4.674121743	2.617033877
Significance F	0.593309973	0.13477913	0.087917524	0.096675286	0.18103105

P-value					
Intercept	0.415014882	0.087435095	0.694457326	0.003148357	0.018212798
ULA	0.593309973				
P		0.13477913			
IN			0.087917524		
B				0.096675286	
VTC					0.18103105

Sursa:Prelucrare proprie

Cazurile studiate sunt prezentate mai jos:

Tabel nr.5.24 Cazuri studiate

E2	ULA	P	IN	B	
E3	ULA	P	IN		VTC
E4	ULA	P		B	VTC
E5	ULA		IN	B	VTC
E6		P	IN	B	VTC
E7			IN	B	VTC
E8		P		B	VTC
E9		P	IN		VTC
E10		P	IN	B	
E11	ULA			B	VTC
E12	ULA		IN		VTC
E13	ULA		IN	B	
E14	ULA	P			VTC

E15	ULA	P			VTC
E16	ULA	P	IN		
E17	ULA	P			
E18	ULA		IN		
E19	ULA			B	
E20	ULA				VTC
E21		P	IN		
E22		P		B	
E23		P			VTC
E24			IN	B	
E25			IN		VTC
E26				B	VTC
E27	ULA				
E28		P			
E29			IN		
E30				B	
E31					VTC

Sursa: Prelucrare proprie

Concluzii

Nu se poate stabili un model de regresie semnificativ. Cauzele care au determinat apariția acestei situații ar putea fi reprezentate atât de numărul redus al datelor luate în considerare (perioada 2007-2012), ca urmare a lipsei datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru indicatori începând cu anul 2013, cât și de variațiile indicatorilor luați în calcul în cadrul cercetării noastre.

5.3. Posibilități de perfecționare a auditului fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol și mediului rural românesc

În opinia noastră îmbunătățirea activității de audit al fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural constă în eliminarea principalelor deficiențe constatate de instituțiile naționale și europene specializate în auditarea acestor tipuri de fonduri. Ameliorarea activității de audit al fondurilor europene pentru agricultură (FEGA și FEADR) presupune îmbunătățirea activității agențiilor de plăți responsabile de buna gestionare a acestor fonduri și a activității beneficiarilor, prin luarea unor măsuri conform tabelului 5.25.

Tabel nr. 5.25. Măsuri de îmbunătățire a auditării FEGA și FEADR

Entitatea care aplică măsurile	Măsuri de îmbunătățire
Agențiile de plăți	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Respectarea întocmai a criteriilor de acreditare ✓ Consemnarea exhaustivă a debitelor în Registrul debitorilor ✓ Recuperarea debitelor să se realizeze cu respectarea procedurii de constatare a neregulilor și de recuperare a datoriilor ✓ Efectuarea de plăți către beneficiari în conformitate cu suprafețelor de terenuri și animale declarate ✓ Asigurarea unei funcționări optime a sistemului informatic IACS și introducerea corectă a datelor în cadrul acestuia ✓ Realizarea de raportări conforme cu realitatea, fără conținut de erori ✓ Calculul corect al cuantumului plăților ✓ Calculul corect al penalităților ✓ Efectuarea de plăți numai către beneficiari eligibili și în termenele stabilite
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizarea de investiții: - funcționale

<p style="text-align: center;">Beneficiarii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prin încadrarea în termenele stabilite, - de calitate, - fără a depăși valoarea din contractele încheiate ✓ Realizarea procedurilor de achiziții publice în conformitate cu prevederile legale ✓ Datele din documentele justificative să fie reale ✓ Declararea reală a suprafețelor de teren, pe categorii de folosință a acestora și a animalelor deținute ✓ Identificarea corectă a parcelelor în cererile de plată depuse la agențiile de plată ✓ Respectarea condițiilor de ecocondiționalitate ✓ Respectarea condițiilor contractuale în implementarea proiectelor ✓ Înregistrarea la medicul veterinar a tuturor efectivelor de animale deținute în cadrul exploatației agricole ✓ Proiectele/cererile depuse la agențiile de plăți, în vederea obținerii de finanțări europene, să conțină informații reale.
--	--

Sursa: Prelucrare proprie

Ameliorarea activității de audit se poate realiza și prin perfecționarea cadrului procedural aplicat, printr-o informare adecvată a potențialilor beneficiari încă din momentul accesării fondurilor europene și o consultanță adecvată acordată beneficiarilor de proiecte pe perioada implementării proiectelor finanțate din fondurile europene destinate sectorului agricol.

5.4. Concluzii preliminare

Pe parcursul acestui capitol am prezentat două studii menite să evidențieze atât influența corectei implementări a proiectelor finanțate din fonduri europene asupra comunicării financiare și a auditului fondurilor comunitare pentru agricultură, cât și influența unor indicatori privind fondurile europene pentru agricultură (număr beneficiari, valoare contractată) asupra cifrei de afaceri din sectorul agricol, ca urmare a accesării fondurilor europene aferente perioadei 2007-2013.

Studiul cantitativ privind implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene destinate dezvoltării sectorului agricol în Regiunea Centru a constatat în aplicarea unui chestionar beneficiarilor măsurilor finanțate prin intermediul AFIR, în vederea verificării validării a șase ipoteze care fac referire la pașii parcurși de beneficiari încă din momentul informării acestora cu privire la disponibilitatea măsurilor care pot fi accesate și până la finalizarea implementării proiectului pe care îl gestionează. Menționăm că toate cele 6 ipoteze au fost validate ca urmare a răspunsurilor oferite, în opinia respondenților, o atenție deosebită trebuie acordată campaniilor de informare, care trebuie să evidențieze măsurile disponibile și condițiile care trebuie îndeplinite de potențialii solicitanți. După semnarea documentelor de finanțare, îndrumarea și sprijinul oferit de agențiile de plăți respectiv de consultanți, beneficiarilor, contribuie la crearea unui climat favorabil corectei implementări a proiectelor finanțate. În opinia respondenților, simplificarea cadrului procedural ar determina o sporire a absorbției fondurilor europene, dat fiind faptul că la momentul actual cadrul procedural este foarte complex, iar însușirea acestuia de către beneficiari este greoaie.

Studiul empiric privind analiza indicatorilor statistici din domeniul agricol în Regiunea Centru verifică existența unei influențe din partea unor indicatori asupra cifrei de afaceri din agricultură. Cifra de afaceri a avut o valoare medie de 1147 mil. lei, variind de la 752 mil lei (2007) la un maxim de 1642 mil lei în anul 2012, în timp ce numărul maxim al beneficiarilor de fonduri europene a fost atins în anul 2011 (3955), iar valoarea contractată a variat pe întreaga perioadă de referință nivelul maxim fiind atins în anul 2009 (567,21 mil lei). Numărul unităților locale active și al personalului per ansamblu a înregistrat valori negative pe întreaga perioadă de referință. În urma efectuării studiului, concluzia finală este că nu s-a putut stabili un model de regresie semnificativ.

Ameliorarea activității de audit al fondurilor europene pentru agricultură presupune eliminarea deficiențelor constatate în cadrul misiunilor de audit, atât prin îmbunătățirea activității agențiilor de plăți responsabile de buna gestionare a fondurilor, cât și a activității beneficiarilor fondurilor europene.

- ✓ Ameliorarea activității agențiilor de plăți vizează:
 - Calculul corect al sumelor acordate beneficiarilor
 - Plăți acordate beneficiarilor eligibili
 - Elaborarea raportărilor fără erori
 - Funcționarea optimă a sistemelor informatice
- ✓ Ameliorarea activității beneficiarilor vizează:
 - Realizarea de investiții funcționale și de calitate,
 - Prezentarea unor documente justificative care să conțină date reale,
 - Identificarea corectă a parcelelor
 - Îndeplinirea cerințelor privind ecocondiționalitatea.

Auditul fondurilor europene pentru agricultură este o activitate complexă desfășurată de instituții specializate, activitate menită pe de o parte să ofere o asigurare că aceste fonduri sunt gestionate și utilizate într-o manieră corectă, iar pe de altă parte să asigure protejarea intereselor financiare ale Uniunii.

CONCLUZII GENERALE, CONTRIBUȚII PROPRII, LIMITE ȘI PERSPECTIVE ALE CERCETĂRII

Concluzii generale

Gestionarea și utilizarea eficientă a fondurilor europene nerambursabile investite în sectorul agricol, dar nu numai, nu se poate asigura decât luând o serie de măsuri de prevenție și corecție. Printre aceste măsuri, evident, un loc aparte îl ocupă misiunile de audit și control efectuate de autoritățile naționale și europene competente. Considerăm deci, că prezenta cercetare științifică a abordat o temă de interes sporit în această perioadă, respectiv perfecționarea auditului și comunicării financiare privind utilizarea fondurilor nerambursabile acordate de Uniunea Europeană, perfecționare care să permită optimizarea utilizării acestui tip de resurse.

Lucrarea de față este structurată pe cinci capitole și prezintă, credem noi, într-o formă logică aspecte referitoare la fondurile europene pentru agricultură, fonduri care pot fi accesate de către deținătorii exploatațiilor agricole. Aceștia, dar și instituțiile naționale specializate în gestionarea unor astfel de fonduri, în descoperirea și eliminarea fraudelor cu fonduri nerambursabile, în combaterea risipei, precum și persoanele care își asumă sarcina de a audita pot fi interesați de cercetarea realizată de noi. Am prezentat aspecte legate de tipurile de audit realizate de instituțiile naționale și europene competente în auditarea fondurilor destinate dezvoltării economiilor rurale, dar și deficiențele constatate în urma misiunilor de audit efectuate și identificate de noi în cursul cercetării.

În cadrul *capitolului 1. Auditul fondurilor europene: concept și cadrul organizatoric la nivel european* am prezentat aspecte privind cadrul conceptual al auditului, necesitatea și tipologia misiunilor de audit, activitatea de audit la modul general, auditul fondurilor europene, instituțiile specializate în auditarea și controlul fondurilor europene pentru agricultură.

Pe baza studiului literaturii de specialitate, am arătat că auditul poate fi considerat un proces, o activitate complexă prin care auditorul pe baza cunoștințelor teoretice și practice deținute și ca urmare a misiunilor primite de la anumite instituții/organisme/beneficiari, efectuează o analiză a informațiilor și operațiunilor desfășurate de o entitate sau referitoare la o anumită activitate în vederea exprimării unei opinii, formulării unor recomandări privind

funcționalitatea și/sau conformitatea procesului analizat sau verificării respectării procedurilor convenite în implementarea proiectelor pe fonduri europene. Pentru realizarea misiunii sale, auditorul aplică proceduri concrete și norme de examinare stabilite de organisme abilitate.

După cum se desprinde din cele prezentate în acest capitol, necesitatea efectuării auditului apare din dorința furnizării unor informații exhaustive diverselor categorii de utilizatori, astfel încât aceștia să poată lua decizii pertinente. Pentru creșterea credibilității în informațiile furnizate de entități cu privire la activitatea desfășurată sau gestionarea și implementarea fondurilor europene, se impune examinarea profesională a acestora de către persoane și instituții competente și independente.

Autoritățile competente în efectuarea misiunilor de audit de sistem și audit al operațiunilor aferente fondurilor europene pentru agricultură sunt Autoritatea de Audit la nivel național și Curtea de Conturi Europeană la nivel european, în timp ce Comisia Europeană efectuează controale menite să protejeze interesele financiare ale Uniunii.

Din analiza realizată de noi rezultă că în perioada 2008-2017 Autoritatea de Audit a efectuat peste 520 de misiuni de audit a fondurilor europene, misiuni care au constatat în verificarea a 5230 entități și a 11580 proiecte. Deficiențele constatate au vizat atât sistemele de operare ale autorităților care gestionează fondurile europene pentru agricultură cât și operațiunile privind implementarea proiectelor finanțate din aceste fonduri.

Activitatea de audit realizată de Curtea de Conturi Europeană în perioada 2008-2016 a presupus verificarea prin eșantion a 1565 de operațiuni din cadrul FEAGA și a 1158 de operațiuni din FEADR, iar deficiențele constatate au îmbrăcat diverse forme în funcție de specificul fiecărui tip de fond european în parte.

Toate aceste constatări reprezintă un bogat documentar care să permită îmbunătățirea activității de audit al fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural. Principala consecință ar trebui să fie eliminarea celor mai multe deficiențe constatate de autoritățile naționale și europene specializate în auditarea acestor tipuri de fonduri, prin îmbunătățirea activităților agențiilor de plată și a beneficiarilor în implementarea proiectelor.

Capitolul 2. Fondurile europene nerambursabile, alternative de finanțare a economiilor emergente. Rolul acestora în dezvoltarea economică a statelor din sud-estul Europei detaliază aspecte legate de Uniunea Europeană în calitatea sa de finanțator al agriculturii europene. Uniunea Europeană și-a asumat rolul de finanțator al agriculturii, tocmai

pornind de la rolul acestei ramuri economice în viața socială, dar și în urma constatărilor privind inegalitățile dintre agricultura diverselor state, în special cele din estul Europei față de țările vestice. Am prezentat fondurile europene pentru agricultură, respectiv cele pentru dezvoltare rurală care pot fi accesate de fermierii români prin intermediul Programelor Naționale de Dezvoltare Rurală, regulamentele europene privind fondurile pentru agricultură, fraudarea fondurilor europene și instituțiile implicate în combaterea acestora.

Agricultura europeană este finanțată de Uniune prin intermediul Fondului European de Garantare Agricolă și a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și are ca fundament Politica Agricolă Comună, politică care are în vedere plasarea de alimente sigure celor peste 500 milioane de europeni.

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală finanțează cheltuieli ocazionate de dezvoltarea rurală durabilă a statelor membre. Bugetul destinat dezvoltării rurale pentru perioada de programare 2007-2013 a fost de 96244,2 milioane euro, în timp ce, cel aferent perioadei de programare 2014-2020 este de 99349 milioane euro înregistrându-se o creștere cu 3,22%.

Fondul European de Garantare Agricolă finanțează agricultura europeană prin intermediul a două categorii de măsuri care constă în sprijin pentru venituri acordat fermierilor și măsuri de susținere a pieței. Bugetul alocat finanțării măsurilor din cadrul acestui fond a fost de 330085 milioane euro pentru perioada de programare 2007-2013, respectiv 308734 milioane euro pentru perioada de programare 2014-2020, înregistrându-se o reducere a acestuia cu 6,46%.

Regulamentele europene privind fondurile pentru agricultură tratează PAC, sprijinul acordat dezvoltării rurale, plățile directe și măsurile de piață. Agricultura este finanțată la nivel european, așa cum am mai arătat, prin intermediul FEAGA și FEADR, fonduri a căror gestiune financiară și modalități de control sunt prezentate în regulamentele europene.

În vederea asigurării unei utilizări corecte a banilor europeni, statele membre efectuează controale privind legalitatea și corectitudinea operațiunilor ocazionate de implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene. Controalele prevăd atât verificarea cererilor depuse la agențiile de plăți, cât și controale în teren, pe bază de eșantion, realizate de către reprezentanți ai agențiilor de plăți sau ai Comisiei, în vederea confirmării datelor înscrise în documentele depuse.

Fraudarea fondurilor europene constă în înfăptuirea unor abateri de la prevederile contractelor sau angajamentelor încheiate în cadrul procesului de finanțare, abateri care produc un prejudiciu bugetului Uniunii Europene, respectiv bugetului național. Pentru protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene și ale României, la nivel național există un organism care luptă împotriva fraudei (Departamentul pentru lupta antifraudă) și care în perioada 2007-2016 a realizat 2581 acțiuni de control.

La nivel european lupta împotriva fraudei, corupției și oricăror alte activități care aduc atingere interesului financiar al Uniunii, o duce Oficiul European de Luptă Antifraudă care în perioada 2007-2016 a deschis 2768 de noi cazuri de fraudă.

În *capitolul 3. Finanțarea agriculturii și dezvoltării rurale din fonduri comunitare în România* am analizat agricultura prin prisma contribuției acesteia la PIB. De asemenea am realizat o analiză a suprafeței agricole utilizată la nivel național, a efectivelor de animale, a exploatațiilor agricole, precum și a fondurilor europene (FEGA, FEADR) accesate în perioada de programare 2007-2013, respectiv în perioada actuală de programare 2014-2020. Am prezentat instituțiile naționale care gestionează fonduri europene destinate dezvoltării economiilor rurale și am analizat activitatea acestora.

Agricultura este o ramură importantă a economiei românești contribuind alături de silvicultură și pescuit în medie cu 5,42% la Produsul Intern Brut. Cea mai mare contribuție a agriculturii la PIB a fost aferentă anului 2008 cu o rată de 6,63%, iar cea mai mică a fost în anul 2015 cu o rată de 4,15%.

Suprafața agricolă a României în anul 2007 a fost de 14709,3 mii, iar până în anul 2013 aceasta s-a redus cu 0,66% ajungând la 14611,9 mii ha.

În ceea ce privește efectivul de animale putem constata că acesta a înregistrat o creștere cu 6%, de la 17698 mii capete în anul 2010 la 18772 mii capete în anul 2015. Această creștere poate fi datorată creșterii efectivului de bovine cu 4,5% ajungând de la 2001 mii capete în anul 2010 la 2092 mii capete în anul 2015, creșterii efectivului de ovine cu 16,5% ajungând de la 8417 mii capete în anul 2010 la 9810 mii capete în 2015 și creșterii efectivului de caprine cu 16%, de la 1241 mii capete în 2010 la 1440 mii capete în anul 2015. De asemenea putem constata că efectivele de porcine și cabaline au înregistrat scăderi față de celelalte categorii de animale, astfel efectivul de porcine a înregistrat o scădere cu 9,22% ajungând de la 5428 mii capete în anul 2010 la 4927 mii capete în anul 2015 în timp ce efectivul de cabaline a

înregistrat o scădere cu 17,6%, de la un efectiv de 611 mii capete în 2010 ajungându-se la 503 mii capete în anul 2015.

Exploatațiile agricole din România au înregistrat o scădere de 5,94% ajungând de la un total de 3859043 în anul 2010 la un total de 3629656 în anul 2013. Exploatațiile agricole fără personalitate juridică au înregistrat o scădere de 5,91%, în timp ce cele cu personalitate juridică au scăzut cu 9,17%. De asemenea putem constata că ponderea cea mai mare în total exploatații este reprezentată de exploatațiile agricole individuale 99,06% în anul 2010, respectiv 98,84% în anul 2013. Un alt aspect pe care îl evidențiem este numărul de Persoane Fizice Autorizate, Întreprinderi Individuale și Întreprinderi Familiare care a crescut cu 169,45% ca urmare a obligației înregistrării într-una dintre formele de organizare specificate, a celor care au accesat fonduri europene, situație confirmată și de scăderea cu 6,15% a exploatațiilor agricole individuale.

România a devenit stat membru al Uniunii Europene începând cu anul 2007 conferindu-i-se dreptul de a beneficia de alocări financiare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European de Garantare Agricolă, fonduri destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural european. La nivel național, așa cum am mai precizat, fondurile europene pentru dezvoltare rurală au putut fi accesate prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, iar în prezent prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020.

Referitor la perioada de programare 2007-2013, cea mai mare sumă alocată României pentru dezvoltare rurală a fost în anul 2009 în valoare de 1502,7 milioane euro, iar după acest an se înregistrează un trend descendent al alocărilor ajungându-se în anul 2013 la o valoare de 1356,2 milioane euro.

În perioada de programare 2014-2020, situația prealocărilor UE pentru plățile directe către România a fost de 3,99% din totalul fondurilor puse la dispoziția statelor membre. Cel mai mare nivel al prealocărilor revenindu-i Franței cu o rată de 17,60%, urmată de Spania cu o rată de 11,87% și Germania cu o rată de 11,84%. În ceea ce privește dezvoltarea rurală, României i-au revenit 8,18% din totalul prealocărilor, cele mai multe fonduri revenindu-i Franței cu o rată de 11,46% , urmată de Italia cu 10,51%.

Fondurile europene sunt gestionate la nivel național de instituții precum Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, care are calitate de Autoritate de Management pentru

Programul Național de Dezvoltare Rurală. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale are în subordine două agenții de plăți care intermediază plățile către beneficiari și anume Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA), respectiv Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR).

În urma analizei realizate, am constatat că activitatea APIA în perioada 2007-2015 a fost una foarte complexă, activitate care a presupus cheltuirea a 13442219383 euro pentru plățile directe, ca urmare a depunerii unui număr de 9776937 de cereri de plată de către fermieri, pe întreaga perioadă de referință.

Activitatea desfășurată de AFIR, cu privire la PNDR 2007-2013, a presupus verificarea a 150944 cereri de finanțare și încheierea a 98444 contracte cu o valoare de 5,72 miliarde euro. Cu privire la PNDR 2014-2020, AFIR a primit până la data de 12.04.2018, un număr de 13493 proiecte pentru Submăsura 6.1, 10703 proiecte pentru Submăsura 6.3, 3492 proiecte pentru Submăsura 4.1. și 328 proiecte pentru Submăsura 4.2., numărul acestora având un trend ascendent în perioada viitoare, ca urmare a faptului că acest program se află în plină desfășurare la momentul actual.

Capitolul 4. Particularități privind contabilitatea și fiscalitatea beneficiarilor de fonduri europene nerambursabile pentru agricultură prezintă aspecte referitoare la organizarea și conducerea contabilității entităților care desfășoară activități agricole. De asemenea am avut în vedere clasificarea exploatațiilor agricole, analiza comparativă privind organizarea contabilității beneficiarilor de fonduri europene accesate în sectorul agricol, contabilitatea subvențiilor primite de la Stat și a fondurilor primite de la Uniunea Europeană.

Forma de organizare a beneficiarilor de proiecte finanțate din fonduri europene este variată, Persoana Fizică Autorizată fiind cea mai simplă formă de organizare, în timp ce Societățile Comerciale îmbracă forma complexă de organizare a acestora. La baza constituirii oricărei forme, există legislație națională foarte bine conturată precum Legea 31/1990, Legea 36/1991 sau OUG 44/2008, care prezintă condițiile în care poate lua naștere fiecare tip de entitate în parte.

Societățile comerciale care activează în sectorul agricol își organizează și conduc contabilitatea conform prevederilor O.M.F.P. 1802/2014 și Legii contabilității nr.82/1991 cu modificările și completările ulterioare, iar documentele justificative pe care le utilizează sunt diverse, de la facturi și chitanțe, care sunt documente specifice și altor tipuri de activități,

până la actul de fătare, jurnalul de mulsoari, jurnalul recoltatului sau registrul pentru evidența animalelor tinere, care sunt specifice doar activității agricole. Ca urmare a analizei cadrului legislativ, am constatat că societățile comerciale care desfășoară activitate agricolă sunt beneficiarele unor facilități fiscale care constă în TVA de 9% pentru furnizarea de apă, îngrășăminte, pesticide și semințe. Ținând seama de situația actuală a agriculturii, de migrația tot mai mare a persoanelor din mediul rural spre mediul urban, acordarea a cât mai multor facilități din partea factorilor decizionali sunt bine-venite și au menirea de a încuraja desfășurarea unor astfel de activități.

Contabilitatea societăților agricole este ținută în partidă dublă, în conformitate cu O.M.E.F. 1969/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, ultima modificare a acestui ordin făcându-se prin ordinul 939/2015.

Situațiile financiare anuale care trebuie elaborate de societățile agricole sunt bilanțul anual care are format tip listă și care prezintă elementele de activ, datorii și capital propriu deținute la finele exercițiului financiar de societatea agricolă, contul rezultatului exercițiului și note explicative la situațiile financiare anuale.

Organizarea și conducerea contabilității pentru persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și asociații familiale care desfășoară activități agricole se efectuează în conformitate cu prevederile O.M.F.P. 170/2015. Țin o contabilitate în partidă simplă prin înregistrarea veniturilor încasate și a cheltuielilor plătite pentru desfășurarea activității. Registrele obligatorii prin intermediul cărora se evidențiază operațiunile în contabilitate sunt Registrul jurnal de încasări și plăți și Registrul inventar. Facilitățile fiscale de care beneficiază constă într-un regim special pentru agricultorii neînregistrați în scopuri de TVA, regim care prevede că agricultorii nu deduc TVA pentru achiziții și nu colectează TVA pentru vânzări, dar primesc o compensație de la clienți prin facturare, în cotă forfetară de 1% (anul 2017), pentru acoperirea taxei aferente achizițiilor. Cota forfetară prevăzută de Codul fiscal pentru anul 2018 este de 4%, iar pentru anul 2019 va fi de 8%.

Din analiza schimbărilor de natură fiscală constatăm că începând cu anul 2018 contribuabilii vor depune o declarație unică, care va înlocui un număr semnificativ de declarații printre care putem aminti Declarația 200, Declarația 220 și Declarația 221. Termenul de depunere a Declarației unice este 15 iulie pentru anul 2018, respectiv 15 martie pentru anul 2019. Persoanele fizice autorizate au obligația efectuării plăților aferente CAS (25%) și CASS

(10%) dacă veniturile din activitatea desfășurată sunt cel puțin egale cu valoarea a douăsprezece salarii minime brute (22.800 lei).

Subvențiile primite de la Stat în domeniul agricol îmbracă forma fondurilor nerambursabile acordate beneficiarilor, de către Guvern prin intermediul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și a agențiilor avute în subordinea acestuia, în timp ce fondurile europene constă în fonduri nerambursabile puse la dispoziția beneficiarilor de către Uniunea Europeană prin intermediul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și a celor două agenții de plăți din subordinea sa: Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură respectiv Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, cu scopul dezvoltării activității desfășurate de solicitanți și a îmbunătățirii condițiilor de viață în mediul rural. Fondurile europene nerambursabile se înregistrează în contabilitate ca subvenții, care alături de subvențiile primite de la stat pot fi încadrate în funcție de destinație, fie în categoria subvențiilor aferente activelor dacă au ca și scop cumpărarea/producerea de imobilizări, fie în categoria subvențiilor aferente veniturilor dacă sunt destinate acoperirii cheltuielilor ocazionate de desfășurarea activității agricole.

În *Capitolul 5. Posibilități de perfecționare a auditării fondurilor europene investite în agricultură, rezultate din cercetarea teoretică și aplicativă a proiectelor implementate în Regiunea Centru*, am analizat modul în care s-a realizat implementarea proiectelor finanțate din fondurile europene pentru agricultură în Regiunea Centru, am realizat un studiu empiric privind analiza indicatorilor statistici din domeniul agricol și am prezentat posibilități de perfecționare a auditului fondurilor europene pentru agricultură.

Nu trebuie demonstrat că eficiența utilizării fondurilor europene este strâns legată de corecta implementare a proiectelor de către beneficiari. Eficiența utilizării fondurilor europene este asigurată atât de instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene prin intermediul controalelor efectuate în teren încă din momentul depunerii proiectelor de către solicitanți și pe perioada implementării proiectelor, cât și de Autoritatea de Audit instituție responsabilă de auditarea fondurilor europene destinate dezvoltării agriculturii și a mediului rural românesc. Corecta implementare a proiectelor presupune îndeplinirea tuturor obiectivelor stabilite în planul de afaceri, obiective care prevăd creșterea volumului vânzărilor, creșterea dimensiunii exploatației agricole și realizarea de investiții. Beneficiarii indiferent de forma de organizare au obligația ținerii unei evidențe contabile a tuturor operațiunilor economice

ocasionate de implementarea proiectului. Buna implementare a proiectelor și influența acesteia asupra auditului fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol a fost confirmată de către beneficiarii de proiecte prin intermediul chestionarului aplicat. Chestionarul a conținut un set de ipoteze care au fost validate în urma răspunsurilor primite de la respondenți, astfel:

- Ipoteza 1: Existența unor campanii de informare a potențialilor beneficiari, precum și îndrumarea și sprijinul acordat beneficiarilor ulterior semnării deciziei de finanțare, de către instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene, ar conduce la o creștere a absorbției fondurilor europene puse la dispoziția României în calitate de stat membru, la o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, respectiv la o îmbunătățire a auditării fondurilor europene accesate – Validată;
- Ipoteza 2: Ținerea unei evidențe contabile riguroase a operațiunilor economice ocazionate de implementarea proiectului, determină o îmbunătățire a comunicării financiare între beneficiari și instituțiile care gestionează fondurile europene, respectiv o îmbunătățire a auditării fondurilor europene de către Autoritatea de Audit și celelalte instituții europene – Validată;
- Ipoteza 3: Verificarea veridicității informațiilor din planul de afaceri sau din cererea unică de plată pe suprafață depusă, respectiv din documentele anexate, prin controale efectuate în teren de instituțiile specializate precum APIA sau AFIR, conduce la îmbunătățirea implementării proiectului finanțat respectiv a auditării fondurilor europene utilizate – Validată;
- Ipoteza 4: Utilizarea eficientă a fondurilor europene este confirmată de instituțiile naționale și europene care oferă o asigurare prin intermediul misiunilor de audituri efectuate – Validată;
- Ipoteza 5: Relațiile amiabile dintre instituțiile care gestionează fondurile europene și beneficiarii de fonduri europene în calitate de utilizatori ai acestora, determină un climat adecvat pentru implementarea conformă a proiectului, respectiv o îmbunătățire a comunicării financiare și a auditării fondurilor europene utilizate – Validată;
- Ipoteza 6: Noi îmbunătățiri aduse condițiilor de accesare, implementare și monitorizare a proiectelor ar determina creșterea absorbției fondurilor europene, o mai ușoară

implementare a proiectelor finanțate și o îmbunătățire a auditului utilizării fondurilor europene- Validată.

Studiul empiric realizat în cadrul cercetării noastre a urmărit verificarea existenței sau inexistenței unui efect semnificativ asupra cifrei de afaceri din partea unor indicatori din domeniul agricol, ca: unitățile locale active, personalul, investițiile nete, numărul de beneficiari de fonduri europene destinate sectorului agricol și valoarea totală contractată în cadrul proiectelor care vizează dezvoltarea sectorului agricol din Regiunea Centru. În urma verificării tuturor combinațiilor posibile între variabile, s-a constatat că nu se poate stabili un model de regresie semnificativ.

Perfecționarea auditului fondurilor europene pentru agricultură se poate realiza atât prin îmbunătățirea cadrului procedural aplicat, cât și prin îmbunătățirea activității entităților implicate în gestionarea și utilizarea acestor tipuri de fonduri. Îmbunătățirea activității agențiilor de plăți se poate realiza prin eliminarea deficiențelor constatate în cadrul misiunilor de audit realizate și poate consta în acordarea de plăți doar beneficiarilor eligibili, calculul corect al sumelor plătite beneficiarilor, elaborarea unor raportări fără erori, precum și funcționarea eficientă a sistemelor informatice. În timp ce activitatea beneficiarilor de fonduri europene, poate fi îmbunătățită, prin utilizarea eficientă a fondurilor alocate acestora, prin realizarea de investiții funcționale și de calitate, prin prezentarea unor documente justificative care să conțină date reale.

O altă măsură de îmbunătățire a auditului fondurilor europene pentru agricultură, ar putea consta în implicarea auditorilor membrii ai CAFR în auditarea acestor tipuri de fonduri. Chiar dacă la momentul actual nu există un protocol încheiat în acest sens, considerăm a fi utilă, pentru toate părțile interesate, realizarea unor astfel de misiuni de audit de către membrii CAFR.

Contribuții proprii

Contribuțiile proprii referitoare la tema abordată și prezentate pe parcursul lucrării noastre, le vom sintetiza pe fiecare capitol în parte. Astfel, în ***capitolul 1 Auditul fondurilor europene: concept și cadrul organizatoric la nivel european*** contribuțiile personale constă în:

- ✓ analiza conceptului de audit al fondurilor europene, având ca puncte de pornire definirea conceptului de audit în literatura de specialitate, respectiv evoluția acestui concept până în zilele noastre;
- ✓ analiza tipologiei misiunilor de audit și prezentarea caracteristicilor fiecărui tip de audit în funcție de criteriile de clasificare;
- ✓ identificarea valențelor auditului care corespund cel mai bine cerințelor privind utilizarea eficientă a fondurilor nerambursabile în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale;
- ✓ analiza comparativă a auditului diverselor categorii de fonduri europene precum Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European, etc. versus fondurile europene care vizează dezvoltarea sectorului agricol (FEADR și FEAGA);
- ✓ prezentarea instituțiilor specializate în auditul și controlul fondurilor europene destinate dezvoltării economiilor rurale;
- ✓ analiza activității desfășurate de instituțiile care auditează și controlează modul în care sunt gestionate și utilizate fondurile europene pentru agricultură;
- ✓ identificarea aspectelor mai puțin adecvate din activitatea acestor instituții;

În *capitolul 2 Fondurile europene nerambursabile, alternative de finanțare a economiilor emergente. Rolul acestora în dezvoltarea economică a statelor din sud-estul Europei*, aportul personal vizează:

- ✓ prezentarea unor aspecte referitoare la PAC (obiective, buget);
- ✓ prezentarea fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol (FEADR, FEAGA);
- ✓ analiza alocărilor din FEADR și FEAGA pe perioade de programare;
- ✓ analiza cheltuielilor privind dezvoltarea rurală, plățile directe și susținerea pieței în perioada 2007-2016;
- ✓ prezentarea regulamentelor europene privind fondurile comunitare pentru agricultură;
- ✓ prezentarea comunicării financiare în domeniul fondurilor europene pentru agricultură și dezvoltare rurală;
- ✓ prezentarea fraudei în domeniul fondurilor europene, precum și analiza activității desfășurate de autoritățile naționale și europene care luptă împotriva acesteia.

În *capitolul 3 Finanțarea agriculturii și dezvoltării rurale din fonduri comunitare în România*, contribuțiile personale vizează:

- ✓ analiza evoluției exploatațiilor agricole, a suprafeței agricole naționale, a efectivelor de animale deținute de fermierii români;
- ✓ analiza fondurilor europene pentru agricultură alocate României pe perioade de programare;
- ✓ prezentarea unei radiografii a agriculturii românești prin intermediul unei analize SWOT.
- ✓ prezentarea instituțiilor naționale specializate în gestionarea fondurilor europene pentru agricultură și dezvoltare rurală;
- ✓ analiza activității desfășurate de APIA și AFIR;
- ✓ prezentarea etapelor care trebuie parcurse în accesarea fondurilor europene prin FEADR;

În *capitolul 4 Particularități privind contabilitatea și fiscalitatea beneficiarilor de fonduri europene nerambursabile pentru agricultură*, contribuțiile proprii constă în:

- ✓ prezentarea principalelor categorii de beneficiari ai fondurilor europene;
- ✓ prezentarea modului în care beneficiarii de fonduri europene își organizează și conduc contabilitatea;
- ✓ prezentarea principalelor documente justificative utilizate în activitatea agricolă;
- ✓ prezentarea facilităților fiscale acordate beneficiarilor de fonduri europene pentru agricultură;
- ✓ analiza comparativă privind organizarea contabilității beneficiarilor proiectelor finanțate din fonduri europene;
- ✓ analiza comparativă între subvențiile aferente activelor și cele aferente veniturilor.

În *capitolul 5 Posibilități de perfecționare a auditării fondurilor europene investite în agricultură, rezultate din cercetarea teoretică și aplicativă a proiectelor implementate în Regiunea Centru*, contribuțiile personale se referă la:

- ✓ realizarea unui studiu cantitativ prin aplicarea unui chestionar beneficiarilor de fonduri europene, chestionar care prezintă aspecte legate de modul de implementare a proiectelor finanțate din fonduri europene, atât din punct de vedere al influenței controalelor efectuate de instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene

asupra implementării proiectelor finanțate, cât și din punct de vedere al influenței corecteii implementări a proiectelor asupra auditului utilizării fondurilor europene. În urma aplicării chestionarului și analizei răspunsurilor la cele 17 întrebări, toate cele șase ipoteze au fost validate. În opinia respondenților existența unor campanii de informare satisfăcătoare a potențialilor beneficiari, ținerea unei evidențe contabile riguroase a proiectelor finanțate din fonduri europene, efectuarea misiunilor de control în teren de către responsabili ai APIA și AFIR, existența unui climat adecvat între instituțiile care gestionează fonduri europene și beneficiari precum și îmbunătățirea condițiilor de accesare, implementare și monitorizare a proiectelor, determină o implementare eficientă a proiectelor finanțate din fonduri europene și o îmbunătățire a auditului utilizării fondurilor europene;

- ✓ realizarea unui studiu empiric privind analiza indicatorilor statistici din domeniul agricol. În realizarea acestui studiu am pornit de la ideea că prin utilizarea fondurilor europene se urmărește creșterea veniturilor obținute în cadrul exploatațiilor agricole, respectiv realizarea de investiții, prin urmare am dorit să verificăm în ce măsură există o influență din partea unor indicatori precum numărul beneficiarilor fondurilor europene, valoarea contractată, unități locale active sau personal asupra cifrei de afaceri din domeniul agricol;
- ✓ prezentarea posibilităților de perfecționare a auditului fondurilor europene pentru agricultură, printr-o îmbunătățire a activității agențiilor de plăți și a beneficiarilor responsabili de implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene.

Contribuțiile proprii prezentate în cadrul cercetării noastre, pe parcursul celor cinci capitole, constă în puncte de vedere proprii și analize realizate pornind de la informațiile prezentate în cadrul literaturii de specialitate cu privire la tema abordată.

Limite și direcții de cercetare viitoare

În realizarea demersului nostru am identificat o serie de limite, a căror menire a fost să restrângă aria de cercetare stabilită inițial, dar care pe viitor sperăm să fie eliminate sau să se reducă la un nivel satisfăcător, favorabil cercetărilor viitoare. Limitele identificate au constat în:

- ✓ confidențialitatea unor informații solicitate instituțiilor specializate în gestionarea fondurilor europene pentru agricultură, și beneficiarilor acestor tipuri de fonduri;
- ✓ gradul de sinceritate al respondenților la întrebările din cadrul chestionarului;
- ✓ rata de răspuns la chestionar (70%) din partea beneficiarilor de fonduri europene;
- ✓ perioada relativ scurtă (2007-2012) la care ne raportăm în realizarea studiului empiric, dat fiind faptul că începând cu anul 2013 Institutul Național de Statistică nu mai prezintă informații referitoare la indicatorii pentru agricultură.

Dat fiind faptul că domeniul fondurilor europene este unul vast și **direcțiile de cercetare viitoare** referitoare la acest domeniu sunt multiple, putem sugera:

- ✓ monitorizarea evoluției absorbției fondurilor europene;
- ✓ analiza implementării fondurilor europene, prin prisma îndeplinirii indicatorilor de monitorizare;
- ✓ realizarea unei analize privind fraudarea fondurilor europene în statele membre ale UE;
- ✓ identificarea cauzelor care au determinat imposibilitatea implementării corespunzătoare de către beneficiari a proiectelor finanțate din fonduri europene;
- ✓ realizarea unor analize privind influența fondurilor europene pentru agricultură asupra dezvoltării exploatațiilor agricole românești (evoluția veniturilor, investiții realizate, evoluția efectivului de animale, respectarea condițiilor stabilite la nivel european privind protecția mediului);
- ✓ continuarea studiilor privind posibilitatea îmbunătățirii auditului fondurilor europene.

Întrucât prin intermediul cercetării noastre nu am reușit să facem o prezentare exhaustivă a tuturor situațiilor cu care se confruntă domeniul fondurilor europene, am enumerat câteva noi direcții de cercetare prin intermediul cărora să se găsească soluții și să adauge un plus de valoare acestui domeniu.

LISTA PARTICIPĂRILOR LA CONFERINȚE ȘI A ARTICOLELOR PUBLICATE

I. Conferințe:

1. Participarea la conferința -Colloque doctoral international - Le questionnement sur l'éthique dans la recherche en sciences économiques et sociales, organizată de Conservatoire national des arts et métiers (Cnam), Laboratoire interdisciplinaire de recherches en sciences de l'action (LIRSA - EA4603) la Paris –Franța, în perioada 29-30 octombrie 2015 cu lucrarea „L’ethique professionnelle des auditeurs dans l’audit des fonds de l’UE”;
2. Participarea la conferința “Accounting and finance – the global languages in business” 1st Edition, 18 March 2016, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești cu lucrarea „Auditor’s requirements and european funds”;
3. Participarea la conferința “Accounting and finance – the global languages in business” 2nd Edition, 17 March 2017, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești cu lucrarea „The auditing of european funds, a mission based on agreed-upon procedures”
4. Participarea la conferința “Accounting and finance – the global languages in business” 3rd Edition, 23 March 2018, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești cu lucrarea „Audit Authority – public external auditor of European funds”.

II. Articole

1. „Auditor’s requirements and european funds” publicat în cadrul „The Journal Contemporary Economy”, ISSN 2537- 4222, Vol. 1, Issue 4/2016, pp.75-78;
2. „Application of the Activity Based Costing System to the Wood Industry” publicat în cadrul „Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series, ISSN 2393 – 3127, Vol. XVI, Issue 1/2016, pp.622-627;
3. „Agreed-upon procedures, procedures for auditing european grants” publicat în cadrul „SEA – Practical Application of Science”, ISSN 2360-2554, Vol. IV, Issue 3(12)/2016, pp.513-517;

4. „The auditing of european funds, a mission based on agreed-upon procedures, publicat în cadrul „The Journal Contemporary Economy”, ISSN 2537-4222, Vol.2, Issue 3/2017, pp.186-190;
5. „Accounting for activity units which perform agricultural sector” publicat în cadrul „Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series, ISSN 2393-3127, Vol. XVII, Issue 2/2017, pp.697-702;
6. „Study concerning exercising an adequate professional reasoning in developing the evaluation and audit” publicat în cadrul „Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series, ISSN 2393-3127, Vol. XVII, Issue 2/2017, pp.691-696;
7. „Accounting of agricultural activities and european funds” publicat în cadrul „Law, Society & Organisations” ISSN-L 2537-477X, Vol.II, Issue 3(2)/2017, pp.113-117;
8. „Contabilitatea subvențiilor în agricultură” publicat în cadrul Conferinței Științifice Internaționale „Paradigme financiar-contabile în viziunea tinerilor cercetători” (Culegere de articole științifice), pp.50-53;
9. „Insurance accounting in Romania” publicat în cadrul „Economics World” SUA, ISSN 2328-7144, Vol.6, Issue 3/2018, pp.242-247;
10. „Audit of European Funds destined to the development of agricultural sector” publicat în cadrul „Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series, ISSN 2393-3127, Vol.XVIII, Issue 1/2018, pp.519-522;
11. „Audit Authority – public external auditor of European funds” – în curs de publicare în cadrul „The Journal Contemporary Economy” ISSN 2537- 4222, Vol.3, Issue 3/2018.

BIBLIOGRAFIE

1. Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, *Fonduri europene pentru agricultură și dezvoltare rurală*, București, 2011.
2. Alistar V., Coșpănar I., Lungu A., Kostal C., Muravjov S., Petrescu M., *Transparency International Romania, Ghid de integritate în administrarea fondurilor structurale*, Editura AFIR, București, 2008.
3. Băviță I., Dumitru M., Pitulice I. C., Calu D. A., Popa A. F., *Contabilitate în agricultură. Abordări teoretice și practice*. Ed. Contaplus, București, 2008.
4. Boulescu M., Ghiță M., Mareș V., *Fundamentele auditului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001.
5. Briciu S., Tamas A., Socol A., Ivan R., Putan A., Topor D., *Audit financiar. Aspecte teoretice și aplicații practice*, Seria Didactica, Alba Iulia, 2014.
6. Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, *Ghid privind accesarea, contabilitatea, fiscalitatea, auditul și managementul proiectelor cu finanțare europeană*, Editura CECCAR, București, 2011.
7. Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, *Ghid de aplicare a reglementărilor contabile naționale în domeniul agriculturii*, Editura CECCAR, București, 2012.
8. Comisia Europeană, *Să înțelegem politicile Uniunii Europene: Agricultură*, Bruxelles, 2017.
9. Comisia Europeană, *Să înțelegem politicile Uniunii Europene: Buget*, Bruxelles, 2014
10. Curtea de Conturi, *Cartea Albă a Curții de Conturi a României 2008-2017*, București, 2017.
11. Dănescu T., *Audit financiar convergențe între teorie și practică*, Editura Irecson, București, 2007.
12. Dermot B., *Management and control systems*, Brussels, 2014.
13. Dobroțeanu C. L., *Audit. Concepte și practici. Abordare națională și internațională*, Editura Economică, București, 2002.

14. Domnișoru S., *Audit statutar și comunicare financiară*, Editura Economică, București, 2011.
15. Duțescu A., *Informația contabilă și piețele de capital*, Editura Economică, București, 2000.
16. Feleagă L., Feleagă N., *Contabilitate Financiară – o abordare europeană și internațională*, vol.I, Editura Infomega, București, 2005.
17. Ghiță M., Popescu M., *Auditul intern al instituțiilor publice: teorie și practică*, Editura CECCAR, București, 2006.
18. Mareș G., Niculae D. C., Costinescu C., Pitulice M. G., *Practica auditului intern privind fondurile publice naționale și ale uniunii europene*, Editura Contaplus, Ploiești, 2007.
19. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, *Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013*.
20. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, *Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014-2020*.
21. Morariu A., Suci G., Stoian F., *Audit intern și guvernare corporativă*, Editura Universitară, București, 2008.
22. Munteanu V., Zuca M., Zuca S., *Auditul intern la întreprinderi și instituții publice*, Editura Wolters Kluwer, București, 2010.
23. Neamțu H., Roman A. G., Țurlea E., *Audit financiar. Misiuni de asigurare și servicii conexe*, Editura Economică, București, 2012.
24. Oprean I., *Control și audit financiar contabil*, Editura Intelcredo, Deva, 2002.
25. O'Reilly V.M., Hirsch M. B., Defliese P. L., Jaenicke H. R., *Montgomery's auditing*, Ediția a XI-a, New York, 1990.
26. Prutianu Ș., *Manual de comunicare și negociere în afaceri*, Editura Polirom, Iași, 2000
27. Rentrop&Straton, Agricultură. Noutăți fiscal-contabile. Monografii contabile specifice, 2017.
28. Socol A., *Audit financiar*, Seria Didactica, Alba Iulia, 2017.
29. Studio Twelve (S12), *Politica agricolă comună*, București, 2017.
30. Todea N., Burja V., Burja C., Deaconu S. C., *Gestiunea și contabilitatea exploatațiilor agricole*, Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2005.

31. Toma M., *Inițiere în auditul situațiilor financiare ale unei entități*. Ediția a IV-a, revizuită și adăugită, Editura CECCAR, București, 2012.
32. Voinea C.M., *Audit intern între teorie și practică*, Editura Prouniversitaria, București, 2016.

Studii și articole în reviste de specialitate sau prezentate la conferințe:

1. Boldea I., Dumitru A., Motoi A., G., Budică A. B., *The Financial Communication and Financial Communication Strategy*, Arhipelag XXI Press, Târgu Mureș.
2. Botez D., *Experiențe și sugestii privind documentarea auditului fondurilor structurale (I)*, Revista Practici de Audit, nr.3/2012.
3. Botez D., *Experiențe și sugestii privind documentarea auditului fondurilor structurale (II)*, Revista Practici de Audit, nr.4/2012.
4. Bunget O. C., Dumitrescu A. C., *Studiu asupra relației dintre opinia de audit și respectarea principiilor contabile*, Revista Audit Financiar, nr.1/2012.
5. Dobre E., *Auditul proiectelor în contextul economiei bazate pe cunoaștere*, Revista Audit Financiar, nr.8/2009.
6. Dobre E., *Proceduri convenite, efectuate într-un angajament de audit de proiect*, Revista Audit Financiar, nr.9/2009.
7. Gelămancă B., Zai P., *Abordări privind absorbția fondurilor structurale în România în perioada 2007-2013*, Revista Transilvană de Științe Administrative, nr. 2(33)/2013.
8. Giurca D., Luca L., Hurduzeu G., *Scenarii privind impactul măsurilor de dezvoltare rurală asupra structurilor agricole românești după aderarea la Uniunea Europeană*, Institutul European din România, 2006.
9. Hațegan C. D., *Studiu privind activitatea de audit financiar pentru verificarea proiectelor europene în România*, Revista Audit Financiar, nr.6/2013.
10. Lapteș R., *Particularities of Farm Accounting*, Bulletin of the Transilvania University of Brașov, nr.2/2012.
11. Marcu A. M., *The Regional and Local Distribution of Funds Allocated by the European Agricultural Fund for Rural Development in Romania*, Romanian Review of Regional Studies, nr.2/2013.

12. Mateş D., Turcanu V., Bostan I., Socoliuc M., Grosu V., *The Planification Of An Audit Of Annual Financial Situations From The Viewpoint Of The International Standard Of Audit 300*, The Annals of the "Stefan cel Mare" University of Suceava. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration, "Stefan cel Mare" University of Suceava, Romania, Faculty of Economics and Public Administration, vol. 8(1(8)), pages 136-141, June.
13. Moraru A., Tudose E., *Consolidarea unui sistem eficient de control pentru prevenirea fraudelor cu fonduri europene în noile state membre în perioada 2014-2020*, Institutul pentru Politici Publice, Bucureşti, 2015.
14. Oprescu G., Constantin D. L., Ilie F., Pîslaru D., *Analiza capacităţii de absorbţie a fondurilor comunitare în România*, Institutul European din România, 2006.
15. Pitulice M., Pitulice C., *Auditul proiectelor finanţate din fonduri europene – delimitări legislative şi raţionament profesional*, Revista Audit Financiar, nr.6/2009.
16. PKF, *Auditul fondurilor europene*, Satu Mare, Octombrie 2014, <http://theassociates.ro/files/presentations/9430b69663d13bfa2307b3c6ea216175.pdf> accesat 20.01.2018.
17. Şerban M., *Auditarea proiectelor europene – de la teorie la practică*, Revista Practici de Audit, nr.4/2012.
18. Tiron-Tudor A., Fulop M. T., Span G. A., Popa I. E., *Preference of the Listed Entities Regarding the Selection of the External Auditor*, Annals of Faculty of Economics, University of Oradea, Faculty of Economics, vol.1 (2).
19. Vârteiu D. P., *Accounting of Agricultural Activities and European Funds*, Law, Society & Organisations, Issue 3 (2/2017).
20. Vârteiu D. P., *Agreed-Upon Procedures, Procedures for Auditing European Grants*, SEA- Practical Application of Science 3(12)/2016.
21. Vârteiu D. P., *The Auditing of European Funds, a Mission Based on Agreed-Upon Procedures*, The Journal Contemporary Economy, nr. 3/2017.

Acte normative:

Tratate

1. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată), publicat în JO C326, 26.10.2012.

Regulemente europene

2. Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005 al Consiliului, publicat în JO L347, 20.12.2013.
3. Regulamentul (UE) nr.1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr.2799/98, (CE) nr.814/2000, (CE) nr. 1290/2005, (CE) nr.485/2008 ale Consiliului, publicat în JO L347, 20.12.2013.
4. Regulamentul (UE) nr.1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr.73/2009 al Consiliului, publicat în JO L347, 20.12.2013.
5. Regulamentul (UE) nr.1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr.922/72, (CEE) nr.234/79, (CE) nr.1037/2001 și (CE) nr.1234/2007, publicat în JO L347, 20.12.2013.

Legi

6. Legea nr.31/1990 – Legea societăților comerciale republicată, cu modificările și completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial nr.1066 din 17 noiembrie 2004.
7. Legea nr.36/1991 – Legea privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură cu modificările și completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial nr.351 din 23 mai 2007.

8. Legea nr.82/1991 – Legea contabilității, publicată în Monitorul Oficial nr. 265/27.12.1991, republicată în Monitorul Oficial nr. 454 din 18.06.2008 cu modificările și completările ulterioare.
9. Legea nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în Monitorul Oficial nr. 238 din 03.04.2014.
10. Legea nr.1/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, Industrie Alimentară și Dezvoltare Rurală, publicată în Monitorul Oficial nr.162 din 25.02.2004.
11. Legea nr.61/2011 privind organizarea și funcționarea Departamentului pentru lupta antifraudă-DLAF, publicată în Monitorul Oficial nr.331 din 12 mai 2011.
12. Legea nr.145/2014 privind stabilirea unor măsuri de reglementare a pieței produselor din sectorul agricol, publicată în Monitorul Oficial nr.794 din 31 octombrie 2014.
13. Legea nr.227/2015 – Legea privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688 din 10.09.2015, actualizată prin Ordonanța 25/30.08.2017.
14. Legea nr.162 din 6 iulie 2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative, publicat în Monitorul Oficial nr. 548 din 12 iulie 2017.

Ordonanțe de Urgență ale Guvernului/ Hotărâri ale Guvernului

15. OUG nr.75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată, art.2, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 4 iunie 1999 a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.133/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 230 din 5 aprilie 2002 și a mai fost modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 67/2002, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 12/2003 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 38 din 23 ianuarie 2003.
16. OUG nr.13/2006 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, prin reorganizarea Agenției Sapard, publicată în Monitorul Oficial nr.185 din 27 februarie 2006.

17. OUG nr.44/2008 – Ordonanța de urgență privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale, publicată în Monitorul Oficial nr.328 din 25 aprilie 2008.
18. OUG nr.66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, publicată în Monitorul Oficial nr.461 din 30 iunie 2011.
19. H.G. nr.738/2011 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Departamentului pentru lupta antifraudă – DLAF, publicată în Monitorul Oficial nr.553 din 04 august 2011.
20. OUG nr.41/2014 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, prin reorganizarea Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, publicată în Monitorul Oficial nr.472 din 26 iunie 2014.

Ordine ale Ministrului Finanțelor Publice

21. O.M.F.P. nr. 1969/2007 – Reglementări contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, publicat în Monitorul Oficial nr.846 din 10 decembrie 2007.
22. O.M.F.P. nr. 1802/2014 – Reglementări contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial Nr. 963 din 30.12.2014.
23. O.M.F.P nr.170/2015 – Reglementări contabile privind contabilitatea în partidă simplă, publicat în Monitorul Oficial nr.139 din 24 februarie 2015.
24. Ordin nr. 1155/868/2016 din 25 iulie 2016 privind aplicarea cotei reduse de TVA de 9% pentru livrarea de îngrășăminte și de pesticide utilizate în agricultură, semințe și alte produse agricole destinate însămânțării sau plantării, precum și pentru prestările de servicii de tipul celor specifice utilizate în sectorul agricol, publicat în Monitorul Oficial nr.572 din 28 iulie 2016.
25. Normele metodologice de aplicare a Codului fiscal aprobate prin H.G. nr. 1/2016, actualizată prin H.G. nr. 284/27.04.2017.

Decizii

26. Decizia Curții de Conturi Europene nr.97/2004 de stabilire a regimului de colaborare cu Oficiul European de Luptă Antifraudă privind accesul acestuia la informațiile de audit.

Rapoarte de activitate

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

1. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2010*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_de_activitate_2010.pdf.
2. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2011*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/16-03-11-03-45-16Raport_de_activitate_2011.pdf.
3. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2012*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/16-03-11-03-41-37Raport_de_activitate_2012.pdf.
4. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2013*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_anual_de_activitate_2013.pdf.
5. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2015*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_activitate_APIA_2015_PT_SITE.pdf.
6. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2016*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Scan_Raport_de_activitate_APIA_2016.pdf.
7. Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, *Raport de activitate 2017*, http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Raport_anual_de_activitate_APIA_2017_01.02.2018.pdf.

Curtea de Conturi Europeană

1. Curtea de Conturi Europeană, *Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar 2008*, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR08/AR08_RO.PDF.

2. Curtea de Conturi Europeană, *Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar* 2009, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR09/AR09_RO.PDF.
3. Curtea de Conturi Europeană, *Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar* 2010, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR10/AR10_RO.PDF.
4. Curtea de Conturi Europeană, *Raportul anual referitor la execuția bugetului privind exercițiul financiar* 2011, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR11/AR11_RO.PDF.
5. Curtea de Conturi Europeană, *Rapoartele anuale privind exercițiul financiar* 2012, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR12/AR12_RO.pdf.
6. Curtea de Conturi Europeană, *Rapoartele anuale privind exercițiul financiar* 2013, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR13/AR13_RO.pdf.
7. Curtea de Conturi Europeană, *Rapoartele anuale privind exercițiul financiar* 2014, <https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreports-2014/annualreports-2014-RO.pdf>.
8. Curtea de Conturi Europeană, *Rapoartele anuale privind exercițiul financiar* 2015, <https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreports-2015/annualreports-2015-RO.pdf>.
9. Curtea de Conturi Europeană, *Rapoartele anuale privind exercițiul financiar* 2016, <https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreports-2016/annualreports-2016-RO.pdf>.

Departamentul pentru Lupta Antifraudă

1. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate* 2007, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/raport_dlaf_2007_ro.pdf.
2. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate* 2008, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/raport_dlaf_2008_ro.pdf.
3. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate* 2009, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/Raport_activitate_DLAF_%202009.pdf.

4. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2010*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/Raport_activitate_DLAF_2010.pdf.
5. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2011*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/DLAF_Raport%20activitate%202011_ro.pdf.
6. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2012*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/DLAF_Raport%20activitate%202012_ro.pdf.
7. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2013*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/Raportul%20anual%20de%20activitate%202013.pdf.
8. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2014*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/rap_ro.pdf.
9. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2015*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/raport_DLAF_ro_2015.pdf.
10. Departamentul pentru Lupta Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2016*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/raport_dlaf/RaportActivitateDLAF_PeAnul2016_VarRO.pdf.

Oficiul European de Luptă Antifraudă

1. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2007*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/rep_olaf_2007_en.pdf.
2. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2008*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/rep_olaf_2008_en.pdf.
3. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2009*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/rep_olaf_2009_en.pdf.
4. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2010*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/rep_olaf_2010_en.pdf.
5. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2011*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/olaf_report_2011_en.pdf.

6. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2012*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/olaf_report_2012_en.pdf.
7. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2013*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/olaf_report_2013_en.pdf.
8. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2014*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/olaf_report_2014_en.pdf.
9. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2015*, http://www.antifrauda.gov.ro/docs/ro/olaf_report_2015_en.pdf.
10. Oficiul European de Luptă Antifraudă, *Raportul anual de activitate 2016*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/olaf_report_2016_en.pdf.

Site-uri

1. www.apdrp.ro, accesat în 06.10.2017.
2. https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/Declaratii_R/200.html, accesat 23.10.2017, accesat 23.10.2017.
3. https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/formulare/dec_220_2016.pdf, accesat 23.10.2017.
4. https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/formulare/dec_221_2016.pdf, accesat 23.10.2017.
5. http://www.dreptonline.ro/dictionar_juridic/termen_juridic.php?cuvant=Fond%20funcionar, accesat 10.12.2017.
6. <http://www.madr.ro/agricultura.html>, accesat 12.12.2017.
7. http://www.curteadeconturi.ro/Publicatii/Cartea_Alba.pdf, accesat în 19.12.2017.
8. <https://dexonline.ro/definitie/audit>, accesat 29.12.2017.
9. http://ec.europa.eu/budget/biblio/documents/fin_fw0713/fin_fw0713_en.cfm#doc19, accesat 10.01.2018.
10. <https://www.cafr.ro/pagina.php?id=141> accesat 20.01.2018.
11. http://ec.europa.eu/budget/mff/preallocations/index_en.cfm, accesat 20.01.2018.
12. <http://www.curteadeconturi.ro/AutoritateAudit.aspx?categ=3>, accesat 24.01.2018.
13. <http://www.curteadeconturi.ro/Regulamente/STANDARDE%20DE%20AUDIT%20-%202011.pdf>, accesat 24.01.2018.
14. <http://www.curteadeconturi.ro/AutoritateAudit.aspx?categ=4>, accesat 26.01.2018.
15. <http://www.curteadeconturi.ro/AutoritateAudit.aspx?categ=2>, accesat 20.02.2018.

16. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_ro, accesat 25.02.2018.
17. <https://www.eca.europa.eu/ro/Pages/AuditingActivities.aspx>, accesat 02.03.2018.
18. https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_ro, accesat 28.03.2018.
19. https://europa.eu/european-union/about-eu/money/expenditure_ro, accesat 29.03.2018.
20. [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-631_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_en.htm), accesat 29.03.2018.
21. https://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview_ro, accesat 30.03.2018.
22. https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_The_european_agricultural_fund_for_rural_development_RO.pdf, accesat 31.03.2018.
23. https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-previous/2007-2013_en, accesat 31.03.2018.
24. https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_ro, accesat 31.03.2018.
25. http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/fin_fw0713/tab_rural_devt_2007-2013.pdf, accesat 02.04.2018.
26. http://ec.europa.eu/budget/mff/preallocations/index_en.cfm, accesat 02.04.2018.
27. http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm, accesat 02.04.2018.
28. <http://www.paginadeagricultura.ro/lista-culturilor-si-animalelor-pentru-care-se-primesc-plati-directe-cuplate/>, accesat 04.04.2018.
29. http://ec.europa.eu/budget/figures/fin_fw0713/fw0713_en.cfm#cf07_13, accesat 06.04.2018.
30. http://ec.europa.eu/budget/mff/figures/index_en.cfm, accesat 06.04.2018.
31. http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm, accesat 06.04.2018.
32. [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ministerul_Agriculturii_%C8%99i_Dezvolt%C4%83rii_Rurale_\(Rom%C3%A2nia\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ministerul_Agriculturii_%C8%99i_Dezvolt%C4%83rii_Rurale_(Rom%C3%A2nia)), accesat 10.04.2018.
33. <http://madr.ro/docs/minister/rap-activitate-MADR-2016.pdf>, accesat 10.04.2018.
34. <http://www.apia.org.ro/ro/despre-apia/prezentare-apia>, accesat 14.04.2018.
35. <http://www.apia.org.ro/ro/despre-apia/scheme-de-plata-masuri-de-sprijin-derulate-de-apia>, accesat 14.04.2018.
36. http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Indicatori_statistici.pdf, accesat 16.04.2018.
37. <http://www.afir.info/>, accesat 19.04.2018.

38. https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_stadiul_implementarii_2007_2013, accesat 19.04.2018.
39. <http://www.madr.ro/pndr-2014-2020/implementare-pndr-2014-2020/situatia-proiectelor-depuse-2014-2020.html>, accesat 19.04.2018.
40. https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_pndr_2007_2013?amp;lang=RO, accesat 19.04.2018.
41. <https://dexonline.ro/definitie/fraud%C4%83>, accesat 21.04.2018.
42. <http://www.antifrauda.gov.ro/>, accesat 21.04.2018.
43. http://www.antifrauda.gov.ro/ro/controlul_fondurilor_europene/rezultatele_activitatii_de_control/trimiteri_dlaf/, accesat 21.04.2018.
44. http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/PNDR_2007-2013_versiunea-septembrie2015.pdf, accesat 23.04.2018.
45. <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/PNDR-2014-2020-versiunea-aprobata-30-iunie-2017.pdf>, accesat 23.04.2018 .
46. https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/formulare/DU_PF_OPANAF_1155_2018.pdf, accesat 02.07.2018.

Anexa 1

Tipuri de audit desfășurate de Autoritatea de Audit pe perioade de programare

Perioada de programare	Tipuri de audit	Urmărește obținerea unei asigurări rezonabile că...
Perioada de programare 2000-2006 (perioada de preaderare)	<p>Audit de sistem</p> <p>Audit pentru verificarea cheltuielilor declarate Comisiei Europene</p> <p>Audit în vederea emiterii Declarației la finalizare</p>	<p>Sistemele de management și control funcționează eficace în vederea prevenirii posibilelor erori și nereguli.</p> <p>Sumele declarate Comisiei Europene sunt reale și legale</p> <p>Declarația finală de cheltuieli, aplicația de plată a sumelor alocate de CE și raportul final nu conțin erori</p>
Perioada de programare 2007-2013	<p>Audit de conformitate</p> <p>Audit de sistem</p> <p>Audit al operațiunilor</p>	<p>Sistemele de management și control utilizate pentru implementarea programelor derulate sunt instituite în conformitate cu principiile și regulamentele europene.</p> <p>Sistemele de management și control funcționează eficace în vederea prevenirii posibilelor erori și nereguli.</p> <p>Declarațiile de cheltuieli transmise CE sunt exacte, iar tranzacțiile sunt legale și</p>

	Auditul conturilor	<p>tranzacțiile sunt legale și regulamentare</p> <p>Conturile prezintă imaginea corectă și fidelă a tuturor operațiunilor financiar-contabile ocazionate de implementarea programelor derulate.</p>
--	--------------------	---

Anexa 2

Bunuri și servicii pentru care se aplică TVA de 9%

Denumire Cota TVA	Bunuri specifice sectorului agricol	Servicii specifice sectorului agricol
9%	a) Îngrășăminte cu codurile NC ¹⁵¹ 3101 00 00 - 3105 90 80 b) Pesticide cu codurile NC 3808 91, 3808 92, 3808 93, 3808 99 10 c) Semințe și alte produse agricole destinate însămânțării sau plantării, cu codurile NC 0601, 0602, 0701 10 00, 0703 10 11, 0712 90 11, 0713 10 10, 0713 33 10, 1001 11 00, 1001 91, 1002 10 00, 1003 10 00, 1004 10 00, 1005 10, 1006 10 10,	fertilizare; arat; discuit sau grăpat; pregătit pat germinativ cu combinator și modelat sol; semănat sau plantat, tăvălugit; stropit, prăfuit - combateră boli și dăunători, erbicidat; tratarea semințelor utilizate la înființarea culturilor agricole, cu produse de protecție a plantelor; recoltat sau dislocat culture; colectarea și balotarea materialului vegetal, prin presare în baloți; tocat resturi vegetale, prășit culture, executat sau deschis rigole în vederea modelării solului la legume; nivelatul terenului agricol, prin care se asigura o suprafață cât mai plană terenului de cultură, prin reducerea abaterilor de microrelief provocate de celelalte lucrări agricole; plantatul în biloane la cartof și legume, răritul și decoletarea la sfecla de zahăr, înșirat, balotat, păpușit la tutun; cosit; greblat; lucrări de însilozare și depozitare a furajelor în ferme zootehnice; scarificare, respectiv afânare adâncă pe soluri compactate; desfundat terenul la adâncimi mari, pentru a favoriza creșterea

¹⁵¹ Codul NC - reprezintă poziția tarifară, subpoziția tarifară sau codul tarifar, astfel cum sunt prevăzute în Regulamentul (CEE) nr. 2.658/87 al Consiliului din 23 iulie 1987 privind Nomenclatura tarifară și statistică și Tariful Vamal Comun, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1.101/2014 al Comisiei din 16 octombrie 2014

	1007 10, 1008 21 00, 1201 1000, 1202 30 00, 1204 00 10, 1205 10 10, 1206 00 10, 1207 21 00, 1207 40 10, 1207 50 10, 1207 9110, 1207 99 20, 1209	rădăcinilor; săpat gropi pentru plantarea pomilor; tocat coarde, crengi; lucrări de colectare, sortare, condiționare, etichetare la legume și fructe; operațiuni de montare a spațiilor protejate, respectiv sere și/sau solare; curățarea vegetației nedorite și distrugerea mușuroaielor de pe pășuni și fânețe; supraînsămânțări pe pajiști, amenajare surse de apă pentru animale pe pajiști, parcelarea pajiștilor; lucrări specifice de evacuare a dejecțiilor și de asigurarea furajelor în sau din fermele zootehnice; dezinsecția, dezinsecția și deratizarea în fermele zootehnice; tunsul oilor; sortarea, marcarea și ambalarea ouălor; curățatul copitelor sau ongloanelor la animale; decolmatat sau curățat canale de irigații și/sau de desecare
--	---	--

CHESTIONAR

Acest chestionar este parte integrantă a unui studiu privind posibilitățile de perfecționare a auditării și comunicării financiare a fondurilor europene nerambursabile investite în sectorul agricol. Scopul chestionarului este de a identifica modul în care beneficiarii au implementat proiectele în sectorul agricol, accesate din fonduri europene.

Toate răspunsurile la acest chestionar sunt confidențiale și anonime.

A. Informații despre beneficiarii de proiect

1. Care este forma dumneavoastră de organizare?
 - a) Societate comercială: ☐SRL, ☐SA, ☐SNC, ☐SCA, ☐SCS
 - b) Societate agricolă
 - c) Persoană Fizică Autorizată
 - d) Întreprindere Individuală
 - e) Întreprindere Familială
2. Obiectul principal de activitate al exploatației agricole vizează:
 - a) Sectorul zootehnic
 - b) Sectorul vegetal
 - c) Activități în ferme mixte
3. Numărul de ani de când activați în sectorul agricol:
 - a) 1-5 ani
 - b) 6-10 ani
 - c) Peste 10 ani

B. Informații legate de modul în care beneficiarii au implementat proiectele accesate

1. Sursa de informare privind posibilitatea accesării fondurilor europene în sectorul agricol, a fost:
 - a) Instituțiile specializate: APDRP /AFIR, APIA
 - b) Televiziunea

- c) Radio-ul
 - d) Altele: _____
2. În ce măsură considerați că existența unor campanii de informare a potențialilor beneficiari cu privire la posibilitatea accesării măsurilor disponibile, ar determina o creștere a absorbției fondurilor europene, o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, respectiv o îmbunătățire a auditării fondurilor europene accesate?
- a) În foarte mare măsură
 - b) În mare măsură
 - c) În mică măsură
 - d) Nesemnificativ
 - e) Deloc
3. Măsura pe care ați accesat-o în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 a fost:
- a) M 112- Instalarea tinerilor fermieri
 - b) M 121- Modernizarea exploatațiilor agricole
 - c) M 123- Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere
 - d) M 141- Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență
4. Cum s-au îndeplinit obiectivele urmărite prin implementarea proiectului?
- a) Prin creșterea vânzărilor
 - b) Prin creșterea producției agricole
 - c) Prin realizarea de investiții
 - d) Altele: _____
5. În ce măsură considerați ca fiind importantă cunoașterea procedurilor referitoare la implementarea proiectului încă de la momentul depunerii acestuia?
- a) În foarte mare măsură
 - b) În mare măsură
 - c) În mică măsură
 - d) Nesemnificativ
 - e) Deloc

6. Ați înregistrat în contabilitate toate operațiunile economico-financiare ocazionate de implementarea proiectului?
- a) Da
 - b) Nu
7. În ce măsură considerați că ținerea unei evidențe contabile riguroase a operațiunilor economice ocazionate de implementarea proiectului determină o îmbunătățire a comunicării financiare între beneficiari și instituțiile care gestionează fondurile europene, respectiv o îmbunătățire a auditării fondurilor europene de către Autoritatea de Audit, Curtea Europeană de Conturi, Uniunea Europeană?
- a) În foarte mare măsură
 - b) În mare măsură
 - c) În mică măsură
 - d) Nesemnificativ
 - e) Deloc
8. În cadrul implementării proiectului/accesării măsurilor privind finanțarea sectorului agricol vi s-au efectuat controale de către instituții specializate, precum APDRP/AFIR, APIA?
- a) Da, specificați instituția: ☐APDRP/AFIR ☐APIA
 - b) Nu
9. În ce măsură considerați că controalele efectuate de către AFIR sau APIA asigură o bună utilizare a fondurilor europene, o bună implementare a proiectelor finanțate, respectiv o îmbunătățire a auditării utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol?
- a) În foarte mare măsură
 - b) În mare măsură
 - c) În mică măsură
 - d) Nesemnificativ
 - e) Deloc
10. În ce măsură considerați că auditarea și controlul fondurilor europene destinate dezvoltării sectorului agricol de către Autoritatea de Audit, Curtea Europeană de Conturi și Comisia Europeană asigură utilizarea eficientă a fondurilor europene?

- a) În foarte mare măsură
- b) În mare măsură
- c) În mică măsură
- d) Nesemnificativ
- e) Deloc

11. Ați implementat cu succes proiectul accesat din cadrul PNDR 2007-2013?

- a) Da
- b) Nu, specificați cauzele:

12. Ați accesat măsuri/submăsuri și din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020?

- a) Da, specificați care subMăsură: ☐4.1, ☐4.2, ☐6.1, ☐6.3.
Altele: _____

- b) Nu

13. În ce măsură considerați că existența unor relații bune între instituțiile specializate în gestionarea fondurilor europene și beneficiarii de fonduri europene, determină o îmbunătățire a implementării proiectelor finanțate, a comunicării financiare și a auditurilor fondurilor europene utilizate?

- a) În foarte mare măsură
- b) În mare măsură
- c) În mică măsură
- d) Nesemnificativ
- e) Deloc

14. Ce măsuri considerați necesar a fi luate pentru creșterea absorbției fondurilor europene și îmbunătățirea implementării proiectelor finanțate din fonduri europene nerambursabile destinate dezvoltării sectorului agricol?